

Statenvoorstel 54/09 A

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 20 november 2009

Statencommissie : Niet van toepassing

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 9/10 juli 2009

's-Hertogenbosch

Datum

2 november 2009

DIS-nummer

1599533

Griffie

Bijlage(n)

1

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Samenvatting

De notulen van de vergadering van Provinciale Staten d.d. 9/10 juli 2009 dienen te worden vastgesteld.

1. Inleiding

Artikel 2.27, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten 2007 bepaalt dat de notulen van de vergadering van Provinciale Staten worden vastgesteld door Provinciale Staten.

Overeenkomstig het bepaalde in voornoemd artikel liggen de ontwerpnotulen van de vergadering van Provinciale Staten van 9/10 juli 2009 ter inzage in de fractiekamers en in de bibliotheek.

2. Het voorstel

Wij stellen u voor te besluiten conform bijgevoegd ontwerp-besluit.

De griffier van Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Mevrouw drs. E.M.W.J. Wöltgens

Auteur: P.P.M. Stolwijk-van de Kolk toestel (073) 681 22 78

N.B. de notulen liggen vanaf 11 november 2009 ter inzage in de fractiekamers en in de bibliotheek en worden als losse bijlage op SIS gepresenteerd.

Ontwerp-besluit 54/09 B

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 20 november 2009

Statencommissie : Niet van toepassing

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 9/10 juli 2009

's-Hertogenbosch

Datum

2 november 2009

DIS-nummer

1599533

Griffie

Bijlage(n)

1

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gelezen het voorstel van de griffier d.d. 2 november 2009;
- gelet op artikel 2.27, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten 2007;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 9/10 juli 2009 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 20 november 2009
Provinciale Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de griffier

**Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op donderdag 9 en vrijdag 10 juli 2009**

Inhoudsopgave	blz.	nummer
Lijst van de leden van Provinciale Staten	7	
Agenda	9	
Presentielijst	11	
Opening van de vergadering op 9 juli 2009	11	
Spreker:		
Voorzitter	11	
Notulen van de vergadering van Provinciale Staten d.d. 24 april 2009	12	38/09
Ingekomen Stukken	12	39/09
Spreker:		
Voorzitter	12	
Jaarstukken 2008	12	28/09
Rapport Zuidelijke Rekenkamer "Onderbesteding In de provincie Noord-Brabant; deelonderzoek bij De jaarstukken 2008"	12	40/09
Sprekers:		
Voorzitter	12,16,19,20,24	
Mw. Arts	14	
Coonen	12,21,25	
Essed	20,21,22,23,24	
Kielenstijn	14,21,22,23	
Mw. Lestrade-Brouwer	19,25	
Mw. Van Nieuwenhuizen	26	
Punt	19	
Rüpp	24,25,26	
Van Schoonhoven	16,21,	
Verrijt	15,16,23	
Mw. Verstappen	12,18	
Vreugdenhil	17,18,24	
Midterm Review	26	29/09
Sprekers:		
Voorzitter	26,41,44,46,47	
Arkes	31,32,33,47	
Mw. Arts	29,46,47	
Van der Doelen	34	
Essed	39,40,41,42	

Mw. Geeraedts	30,31,40,41,45,47
Mw. Van Haaften-Harkema	45
Hoes	44,45
Mw. Kerkhof-Mos	44
Mw. Lestrade-Brouwer	27,32,33,37,38,41,47
Martens	28,31,33,34,43,45,47
Mw. Van Nieuwenhuizen	46
Punt	39,47
Rüpp	42,43,47
Thuis	26,27,28,34,35,38,43,44,46,47
Mw. Verstappen	28,36,47
Vreugdenhil	32,34,35,42,47

Schorsing van de vergadering

48

Presentielijst	49	
Heropening van de vergadering op 10 juli 2009	49	
Spreker:		
Voorzitter	49	
Benoeming nieuw lid van Gedeputeerde Staten	49	
Sprekers:		
Voorzitter	49,50,51,52,53,54	
Griffier	51	
Arkes	50,52,53	
Van der Doelen	53	
Mw. Geeraedts	50,51,53	
Heijmans	51,52,53	
Mw. Jacobs	50,52	
Mw. Lestrade-Brouwer	51,53	
Martens	51,53	
Punt	51,53	
Mw. Slegers	49,50	
Thuis	50,51	
Mw. Verstappen	51,52,53	
Vreugdenhil	51,53	
Rapportage stuurgroep Kerntaken Noord-Brabant	54	43/09
Sprekers:		
Voorzitter	54,57,59,61,62,63,64,66	
Arkes	58,59,65,66	
Coonen	64	
Essed	65	
Mw. Geeraedts	56,57,58,59,60,61,62,63,65,66	
Heijmans	55,57,59,62,64,65,66	
Mw. Lestrade-Brouwer	62,63,64,66	
Punt	63,64,66	
Van Schoonhoven	57,58,60,66	
Thuis	54,63,65,66	
Mw. Verstappen	66	
Vreugdenhil	55,60,61,62,66	
Amendement 1 (mw. Geeraedts; verworpen)	58,66	
Nota van Wijziging van Gedeputeerde Staten bij Project verbouwing/nieuwbouw Noordbrabants Museum en renovatie Statenzaal en Waterstraatcomplex te 's-Hertogenbosch	66	09/09
Sprekers:		
Voorzitter	66,70,71	
Mw. Van Boxtel	67,71	
Mw. Van Breda	68,71	

Mw. Van Haaften-Harkema	69,70
Heijmans	70
Hoogeveen	68,71
Mw. Lamers	66,71
Mw. Lestrade-Brouwer	69,71
Punt	69,71
Van Schoonhoven	68,71
Mw. Verstappen	69,71
Vreugdenhil	69,71

**Cultuur schept ruimte, Provinciale bouwsteen
Brabantstad Culturele Hoofdstad 2018**

71

37/09

Sprekers:

Voorzitter	72,74,75,76,77,78,79,80,81
Mw. Van Boxtel	72,78,80,81
Mw. Van Breda	73,79,80,81
Mw. Van Haaften-Harkema	75,76,77,78,80
Ten Harmsen van der Beek	72,76,77,78,80,81
Heijmans	78
Mw. Lamers	71,78,80,81
Mw. Lestrade-Brouwer	75,79,80,81
Punt	75,79,80,81
Van Schoonhoven	74,79,80,81
Mw. Verstappen	74,77,78,81
Vreugdenhil	80,81
Motie 1 (mw. Verstappen; verworpen)	74,81
Motie 2 (Ten Harmsen van der Beek e.a.; Aangenomen)	79,81

Voorjaarsnota 2009

81

41/09

Sprekers:

Voorzitter	82,88,92,94,98,99,104,105,107,109,110, 111
Arkes	88,109,111
Coonen	81,82,104,109
Van der Doelen	108,110
Essed	94,95
Mw. Geeraedts	85,87,88,97,102,109,110
Mw. Van Haaften-Harkema	102,103,109
Heijmans	82,84,87,88,109,110,111
Hoes	99,100,101,102,107,108
Mw. Kerkhof-Mos	87,101
Mw. Lestrade-Brouwer	92,100,101,105,107,108,109,111
Martens	88,98,102,103,104,109,111
Mw. Van Nieuwenhuizen	103,104,109
Punt	92,105,110,111
Rüpp	96,97,98,99,105,106,107

Verhoeven	111	
Verrijt	110	
Mw. Verstappen	91,104,106,107,109,111	
Vreugdenhil	89,95,109,111	
Motie 3 (mw. Verstappen; verworpen)	92,110	
Motie 4 (mw. Verstappen; verworpen)	92,111	
Voorstellen	111	
Sprekers:		
Voorzitter	111,112	
Heijmans	111	
Rüpp	111	
Thuis	112	
Vaststelling bijdragen fractieondersteuning 2008	112	35/09
Aanwijzing leden vorming Algemeen Bestuur IZR i.l.	112	36/09
Notitie Luchtvaart Noord-Brabant	112	27/09
Sprekers:		
Voorzitter	116,118,119,123,124	
Mw. Arts	113,118,123	
Göring	112,113,119,123	
Mw. Lestrade-Brouwer	113,118,123,124	
Martens	116,123	
Mw. Van Nieuwenhuizen	117,119,120,122,123	
Punt	118,123,124	
Stalknecht	116,123	
Mw. Tsoutsanis-van der Koogh	114,116,119,123	
Mw. Verstappen	117,123,124	
Vreugdenhil	116,117,120,122,123,124	
Bestuursovereenkomst Gebiedsontwikkeling Moerdijk	124	34/09
Sprekers:		
Voorzitter	128,129,130,131	
Mw. Van Boxtel	128	
Mw. Lestrade-Brouwer	129,131	
Van Lopik	126,131	
Martens	128,131	
Mulders	124,131	
Punt	129,130,131	
Rüpp	130	
Schouten	125,128,131	
Mw. Verstappen	131	
Vreugdenhil	128,131	
Wagemakers	127,128,131	

Sluiting van de vergadering	131	128
Sprekers		
Voorzitter	132	
Heijmans	131	
Thuis	131,132	
Besluit nr. 54/09	133	54/09

LIJST VAN DE LEDEN VAN PROVINCIALE STATEN

VAN NOORD-BRABANT

Mw. J.R.H. Maij-Weggen, Commissaris van de Koningin

Aarts-van de Loo, mw.ing. J.P.H.	CDA	St.Oedenrode
Andreas-de Jong, mw. H.F.C.	SP	Bergen op Zoom
Arkes, J.G.	PvdA	Rosmalen
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Boel, P.D.A.	PvdA	Eindhoven
Boxtel, mw. M.W.A. van	SP	Sint Oedenrode
Breda, mw. R.E.M. van	PvdA	Tilburg
Burgt, C.H.M. van der	VVD	Helmond
Coonen, drs. G.P.J.H.M.	CDA	's-Hertogenbosch
Doelen, W.M. van der	CDA	Maren-Kessel
Dörr, J.E.J.	CDA	Waalwijk
Erciyas, M.	SP	Oss
Geeraedts, mw. mr. M.B.Ph.	VVD	Rosmalen
Göring, R.A.H.M.	CDA	Lieshout
Gounou, mw. E.	PvdA	Oss
Harmsen van der Beek, M. ten	VVD	Roosendaal
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoogeveen, drs. J.H.	VVD	Eersel
Hosseini-Ghreani, mw. Z.	SP	Boxmeer
Kamphorst, mw. M.T.	SP	Eindhoven
Kerkhof-Mos, mw. C.C.	CDA	Roosendaal
Kielenstijn, drs. H.J.	VVD	Eindhoven
Lamers, mw. drs. A.J.H.W.	CDA	Prinsenbeek
Lavrijssen, mw. A.A.P.M.	CDA	Hapert
Lestrade-Brouwer, mw. M.C.	D66	Boxtel
Lopik, ing. A.T. van	VVD	Heesch
Martens, J.A.M.	GroenLinks	Biezenmortel
Moonen-Gerrits, mw. J.M.C.W.	CDA	Uden
Mulders, A.A.W.G.	CDA	Moergestel
Oord, ir. H.C.A.M. van den	CDA	Oirschot
Paulides-Ruitenbergh, mw. drs. ing. P.A.	CDA	Raamsdonkveer
Prins-Afman, mw. drs. M.W.	VVD	Sint Oedenrode
Punt, C. <i>(tijdelijk)</i>	Brabantse Partij	Klundert
Schoonhoven, E.F.H. van	GroenLinks	Ravenstein
Schouten, N.	SP	Oss
Slegers, mw. drs. V.T.C.	SP	Tilburg
Smolders, A.P.H.	CDA	Bergeijk

Staak, W.R. van der	SP	Sint Oedenrode
Stalknecht, J.W.	PvdA	Bergen op Zoom
Thuis, drs. W.T.	CDA	Eindhoven
Tsoutsanis-van der Koogh, mw. mr. M.E.	VVD	Breda
Ven, mr. C.P.J.M. van de (<i>tijdelijk</i>)	CDA	Moergestel
Verhoeven, J.A.	VVD	Bergeijk
Verrijt, P.A.	PvdA	's-Hertogenbosch
Verschuuren, mw. mr. I.R.G.W.	CDA	Gemert
Verstappen, mw. dr. B.E.J.M.	PvdD	Hilvarenbeek
Voeten, drs. M.M.A.J.	VVD	Made
Vreugdenhil, ing. H.J.	CU-SGP	Nieuwendijk
Vught, A.C.J.M. van	CDA	Rijkevoort
Wagemakers, R.J.J.M.	PvdA	Tilburg
Wijnands, mw. drs. A.M.	PvdA	Helmond
Wolters, H.	CDA	Uden
Zeegers, S.J.	SP	Uden
Zeeland, R.J.C. van	SP	's-Hertogenbosch
Zwijnenburg-van der Vliet, mw. J.	VVD	Woudrichem

Mw. drs. E.M.W.J. Wöltgens, griffier

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP DONDERDAG 9 EN VRIJDAG 10 JULI 2009

Agenda

- I Opening van de vergadering/vaststellen agenda
- II Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 24 april 2009
- III Ingekomen stukken
- IV Voorstellen

De nummers:

28/09 *Jaarstukken 2008*

40/09 *Rapport Zuidelijke Rekenkamer ‘Onderbesteding in de provincie Noord-Brabant; deelonderzoek bij de jaarstukken 2008’*

29/09 *Midterm Review*

- V Benoeming nieuw lid van Gedeputeerde Staten

- VI Voorstellen

De nummers:

43/09 *Rapportage stuurgroep Kerntaken Noord-Brabant*

41/09 *Voorjaarsnota 2009*

35/09 *Vaststelling bijdragen fractieondersteuning 2008*

Voorstellen op het gebied van Bestuur en Middelen

De nummers:

18/09 *Investeringsprogramma Essent*

36/09 *Aanwijzing leden vorming Algemeen Bestuur IZR i.l.*

Voorstellen op het gebied van Zorg, Welzijn en Cultuur

De nummers:

09/09 *Nota van Wijziging van Gedeputeerde Staten bij Project verbouwing/nieuwbouw Noordbrabants Museum en renovatie Statenzaal en Waterstraatcomplex te 's-Hertogenbosch*

37/09 *Cultuur schept ruimte. Provinciale bouwsteen Brabantstad Culturele Hoofdstad 2018*

Voorstellen op het gebied van Economie, Mobiliteit en Grote Stedenbeleid

De nummers:

27/09 *Notitie Luchtvaart Noord-Brabant*

34/09 *Bestuursovereenkomst Gebiedeontwikkeling Moerdijk en Logistiek Park Moerdijk*

VII Vragenuurtje

VIII Sluiting

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP DONDERDAG 9 JULI 2009

Voorzitter: mw. J.R.H. Maij-Weggen, Commissaris van de Koningin
Plv. voorzitter: drs. W.T. Thuis

Griffier: mw. drs. E.M.W.J. Wöltgens

Volgens de presentielijst zijn 44 leden aanwezig, te weten:

Schouten, mw. Arts, Van der Doelen, Van Schoonhoven, Boel, mw. mr. Verschuuren, ing. Vreugdenhil, mw. Van Boxtel, drs. Thuis, mw. Lestrade-Brouwer, Ten Harmsen van der Beek, Mulders, Martens, Arkes, Dörr, Van Vught, mw. mr. Geeraedts, Van der Burgt, mw. dr. Verstappen, mw. Kerkhof-Mos, mw. Moonen-Gerrijs, mw. drs. Prins-Afman, Wolters, ing. Van Lopik, mw. Lavrijssen, Van der Staak, ir. Van den Oord, mw. Andreas-de Jong, drs. Coonen, Göring, Van Zeeland, drs. Kielenstijn, mw. Zwijnenburg-van der Vliet, Verrijt, mw. drs. Lamers, Punt, drs. Hoogeveen, mw. Gounou, mw. mr. Tsoutsanis-van der Koogh, Stalknecht, mw. Van Breda, Erciyas, Wagemakers en Heijmans.

Afwezig is 11 leden: mw. ing. Aarts-van de Loo, mw. Hosseini-Ghreani, mw. Kamphorst, mw. drs. ing. Paulides-Ruitenbergh, mw. drs. Slegers, Smolders, mr. Van de Ven, Verhoeven, drs. Voeten, mw. Wijnands en Zeegers.

De voorzitter! opent om 19.00 uur de vergadering en verzoekt allen te gaan staan.

De *voorzitter*: Wij hebben een brief ontvangen van Jacques Ermen. Hij vraagt daarin om definitief ontslag als lid van Provinciale Staten omdat hij ernstig ziek is. Hij heeft ook aangegeven dat hij niet in staat is om formeel afscheid te nemen van onze Staten. Daarom ben ik vanmiddag met de heer Thuis, mevrouw Geeraedts, de heer Vreugdenhil en onze griffier Ellen Wöltgens bij hem op bezoek geweest. Wij hebben inderdaad vastgesteld dat zijn situatie heel ernstig is, maar hebben wel met hem en zijn vrouw een goed gesprek kunnen voeren. Vanuit die ernstige situatie laat hij u hartelijk groeten. Het spijt hem echt heel erg dat hij niet meer in staat is om afscheid van u te nemen. Wij hebben geprobeerd om dit afscheid toch een mooi

karakter te geven en dit namens u allen bij hem thuis te doen. Wij hebben hem de roemer en een bos bloemen overhandigd. Het was ontroerend om hem op deze manier heel warm tegemoet te treden en afscheid van hem te nemen. Ik heb begrepen dat hij het heel ontroerend vond dat een aantal Statenleden de moed hadden (zoals hij het zelf zei) om bij hem langs te komen en een kop thee te komen drinken. Nogmaals, hij laat u van harte groeten. Zijn situatie is ernstig en wij hebben hem heel veel sterkte gewenst voor de nabije toekomst. Voorlopig blijft de heer Van de Ven als tijdelijke vervanger van de heer Ermen gewoon onder ons. Wij zullen zien hoe de situatie zich ontwikkelt. Wij worden daarover bericht. Ik heb ook contact gehad met mevrouw Jetten. Met haar gaat het gelukkig een stuk beter, maar zij wil wel een verlenging van haar verlofperiode om

verder op krachten te komen. Dat is wettelijk mogelijk. De heer Punt is haar vervanger. Zij hoopt in de loop van september hier weer te komen en in oktober definitief te beginnen. Zij was opgewekt maar heeft nog een paar maanden nodig om definitief te herstellen. Zij laat u hartelijk groeten. Er gaat een kaartje rond waarop u uw wensen voor mevrouw Jetten kunt schrijven.

Ik stel nu de agenda aan de orde. Naast de notulen en de ingekomen stukken is het de bedoeling om de Jaarstukken 2008 te behandelen in combinatie met het Rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over de onderbestedingen alsmede de Midterm Review. Als er niet voldoende leden aanwezig zijn of niet in de juiste verhouding kunnen wij ook morgenochtend over deze stukken stemmen. De griffier moet maar even kijken of het al dan niet mogelijk is om vanavond te stemmen.

Morgenochtend staat op de agenda de benoeming en beëdiging van een nieuw lid van Gedeputeerde Staten. Mevrouw Lily Jacobs komt op voordracht van de Partij van de Arbeid het team van GS versterken. De Staten moeten dat nog goedkeuren en dat vindt morgenochtend plaats. Mevrouw Jacobs zal zich morgenochtend om 09.00 uur even voorstellen aan de fractievoorzitters. Wij hebben al kennis met haar gemaakt en dat was heel plezierig.

Nummer 38/09

Notulen van de vergadering van PS van 24 april 2009

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

Nummer 39/09

Ingekomen stukken

De *voorzitter*: Ik maak u erop attent dat er een nazending is geweest. Ik hoop dat u die heeft ontvangen. Kunt u zich vinden in de door de griffier voorgestelde wijze van afhandeling?

Er wordt besloten conform het voorstel van de griffier.

Nummer 28/09

Jaarstukken 2008

Nummer 40/09

Rapport Zuidelijke Rekenkamer "Onderbesteding in de provincie Noord-Brabant; deelonderzoek bij de jaarstukken 2008"

De *voorzitter*: Wij hebben een spreektijdbeperking ingevoerd om te voorkomen dat het morgenavond erg laat wordt. Er is een omvangrijke agenda. Ik vraag iedereen om zich zo goed mogelijk aan die spreektijd te houden. Er is nog een variant voorgesteld op dit voorstel, maar ik vraag u toch om u aan het oorspronkelijke voorstel te houden. Anders moeten wij steeds uitrekenen wie nog een minuutje over heeft en wie niet en dan wordt het wel erg lastig. Zoals u ziet, zijn de kleine fracties goed bedeed met de spreektijd.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Ik heb een spreektijdregeling afgesproken met de heer Brul waarbij ik zelfs drie minuten op het totaal bezuinig maar bij sommige onderwerpen wel wat langer doorga.

De *voorzitter*: Oké, maar dan moet u elders het woord niet voeren. Ik vraag u om mij dat aan het begin te melden zodat ik u niet hoeft af te hameren. Ik verzoek u ook om niet te veel van dit soort arrangementen in te voeren want dan wordt het lastig om u aan de spreektijden te houden. Ik heb liever geen stopwatch op de voorzitterstafel. Het woord is aan de heer Coonen. Hij heeft een spreektijd van tien minuten.

De heer *Coonen* (CDA): Mevrouw de voorzitter! Ik zal mijn bijdrage vooral richten op de financiële en de organisatorisch kant van het jaarverslag. De inhoudelijke punten komen terug in de midterm review waarop mijn fractievoorzitter de heer Thuis zal ingaan. Ik zal ook aandacht besteden aan het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over de onderbesteding.

Voorzitter. Een saus moet je lang laten inkoken

want dan wordt zij stevig. Ik hoop dat het uitstel van de bespreking van deze agendapunten er niet toe leidt dat mijn inbreng nu te stram wordt. Dat heeft te maken met het feit dat ik mij opnieuw heb moeten voorbereiden.

Het is een mooi boekwerk geworden. De kwaliteit is duidelijk verbeterd; de adviezen van de Zuidelijke Rekenkamer om tot meer transparantie en verantwoording te komen, zijn goed meegenomen, waarvoor onze complimenten, maar er zijn nog wel enkele slagen te maken.

Het is goed om ons te realiseren dat het gaat om een balanstotaal van €1,5 mld., dat de provincie een eigen vermogen heeft van €800 mln. en dat wij samen proberen daarmee beleid te maken. U kent ons standpunt: geld moet beleid volgen en niet omgekeerd, maar wij kunnen geen beleid maken waarvan wij niet weten of het kan worden uitgevoerd. Daarover komen wij later nog te spreken.

Het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer geeft een duidelijke analyse waar de onderbesteding vandaan komt. In de vorige periode hebben wij reeds gezegd dat moest worden opgehouden met beleid maken en begonnen diende te worden met de uitvoering. Doe de dingen die wij afspreken! De burger is uiteindelijk meer gebaat bij en geïnteresseerd in wat de overheid waarmaakt dan in wat zij zegt van plan te zijn.

Hebben wij gedaan wat wij zouden doen? Het gaat over een prestatie, het gaat om wat de ambtelijke organisatie doet en welk maatschappelijk effect daarmee wordt gerealiseerd. Tot nu toe was geld eigenlijk de enige parameter waaraan werd gecheckt of werkelijk gedaan is wat gedaan moest worden. Het rapport van de Rekenkamer maakt duidelijk dat er een veelheid van factoren is die dit beeld beïnvloeden. Het begint bij adequaat begroten en doen wat je zegt te zullen doen, maar er spelen nog veel meer elementen een rol. Die analyse vormt de aanleiding om met elkaar nog eens na te denken over de wijze waarop wij plannen. Wij hebben gezien dat wij niet waarmaken of niet wegzetten wat wij van plan zijn. Dat heeft bijvoorbeeld geleid tot 'overprogrammeren'. Wat moeten wij ons daarbij voorstellen? Er wordt bekeken waar bepaalde

bedragen worden weggezet, maar calculeren daarbij in dat die bedragen waarschijnlijk niet helemaal besteed worden, zoals bij de grote steden.

In het kader van de begroting is de vraag aan de orde of niet tot een andere wijze van verantwoording kan worden gekomen, waarbij niet zozeer de geldparameter de maat is. Met deze jaarrekening zijn hiervoor behoorlijke stappen gezet, waarvoor onze complimenten.

Wij constateren opnieuw dat er veel reparatiewerk gedaan moet worden: dossiers zijn niet op orde en zaken moeten achteraf gerepareerd worden, terwijl het werk eigenlijk op orde moet zijn. De accountant constateert dat er wel degelijk verbeterslagen gemaakt worden, maar toch rijst de vraag wat er eigenlijk aan de hand is. Is het een kwestie van slordigheid of zijn de procedures zodanig dat men er horendol van wordt? Wordt het geen tijd dat wij kijken naar de procesgang zoals die zich hier voltrekt en die het zo moeilijk maakt om tot een echte verantwoording te komen? De oplossing is niet om bij besteding van middelen te spreken over 'bestemd hebben' van middelen. Bestemd zegt echter niets over de vraag of een en ander werkelijk gerealiseerd wordt. GS zetten daarbij zelf vraagtekens en wijzen erop dat uitgegaan wordt van overprogrammering. Er blijven dus problemen bestaan: enerzijds de vraag hoe om te gaan met het bestemmen van geld en hoe dat kan worden afgerekend tegen het beoogde maatschappelijke effect en anderzijds de wijze waarop de personele organisatie functioneert. Daarover moeten wij met elkaar een indringende discussie voeren.

Het laatste thema dat ik aan de orde wil stellen met betrekking tot de bedrijfsvoering heeft te maken met de personele formatie. Daarover zijn wij al langer in gesprek. Wij worden nu veel beter geïnformeerd over de personele formatie dan in het verleden het geval was. Er wordt redelijk de hand gehouden aan afspraken over de omvang van de formatie, maar er is wel sprake van veel inhuurcapaciteit. Het was niet de bedoeling om de personele formatie te fixeren, maar om via de personele formatie mee te kunnen sturen op beleidsprioriteiten. Er worden verbeterslagen gemaakt. Wij moeten echter uitkijken de zaak niet te fixeren. Wij weten dat voor de beleidsuitvoering

personele formaties nodig zijn, maar een rekensom van budget versus formatie zonder een analyse van de prestaties die zelf geleverd moeten worden en waar geld is weggezet, is een te simpel antwoord op een complexe vraag.

Het lijkt mij goed als wij hetgeen over deze drie thema's in de stukken staat nog eens beter analyseren.

Ik wil het hierbij laten en sluit af met de opmerking dat het goed is dat wij vanavond deze jaarrekening bespreken waardoor die op tijd naar de minister kan.

Mevrouw Arts (SP): Mevrouw de voorzitter! Diverse punten van de jaarstukken zijn al inhoudelijk in de commissie aan de orde geweest en daarop kom ik vanavond niet terug. Wij complimenteren Gedeputeerde Staten met de goedkeuring van de accountants en met het feit dat de jaarrekening en de jaarstukken veel beter leesbaar zijn.

In de kolom prestaties komt echter vaak het woord "ja" voor, terwijl bij bepaalde punten meer toelichting gewenst is. Dat maakt de zaak iets duidelijker.

Een zorgpunt bij de jaarstukken is natuurlijk de onderbesteding. Daarover gaat ook het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer. Wij danken de Rekenkamer voor dit zeer leesbare en inzichtelijke rapport. Het helpt ons bij het beoordelen en bekijken van de diverse financiële stukken. Wij onderschrijven de aanbevelingen die de Rekenkamer doet over onderbesteding en hopen van harte dat GS die overnemen. Gezien de reactie van het college in de commissie BM verwachten wij nog een aanvullend stuk over richtlijnen en criteria bij onderbesteding. Ook wij hebben behoefte aan een uitvoeriger discussie daarover. Misschien kan daarbij tevens worden ingegaan op overprogrammeren? In de commissie is kort gesproken over de voor- en nadelen daarvan. Ik herinner mij de enigszins huiverige reactie van de gedeputeerde op overprogrammeren, maar wij moeten wel iets doen omdat er op de begroting sprake is van onderbesteding. Misschien kunnen wij in de commissie spreken over een fonds à la Coonen? Ik zeg niet meteen dat wij dat willen, maar wij willen daarover wel van gedachten wisselen en kijken of

de zaak daarmee kan worden vlotgetrokken.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Mevrouw de voorzitter! Het is niet vanzelfsprekend dat wederom een goedkeurende verklaring is afgegeven. Er is hard voor gewerkt zowel door het college als het ambtelijk apparaat als de Statenleden zelf. De samenwerking en het volgen van de aanbevelingen van vorig jaar hebben echt vruchten afgeworpen. De lay-out is niet alleen mooi maar ook veel functioneler dan vorig jaar. Het format stelt ons in staat om onze controlerende rol veel beter uit te oefenen. Er is veel meer inzicht in voornemens versus realisatie. Daarnaast kunnen wij veel beter bepalen in welke mate de beoogde maatschappelijke effecten gerealiseerd worden. Daar gaat het uiteindelijk om. Het is ook veel eenvoudiger geworden om prioriteiten voor de toekomst te stellen en onze kaderstellende rol op te pakken. Natuurlijk kan het altijd beter, bijvoorbeeld prestatie-indicatoren kunnen scherper worden aangegeven, maar de basis ligt er.

Bij vergelijking van de jaarrekening 2007 met die van 2008 valt op dat de aansluiting tussen begroting en verantwoording voor doelen en prestaties volledig één op één is. Bovendien is in één oogopslag duidelijk wat beoogd werd en wat daarvan terechtgekomen is. Doelen, prestaties en middelen zijn beter verbonden op productniveau. Dat is wel degelijk relevant want dat is het realisatieniveau waarop wij willen besluiten. Kortom, wij zijn vooruitgegaan op het gebied van realisatie, van kwaliteit en informatievoorziening.

Er is een behoorlijk batig saldo, dat is prima. Er is een riant reservepositie en een uitdijende exploitatie; op het oog een rijke provincie. Het is overigens knap dat GS in zo'n roerig jaar met een goed financieel beleid een mooi rendement hebben behaald. Menige beleggingsmaatschappij zal jaloers zijn! Als je zo rijk bent, is de verleiding groot om luxere artikelen aan te schaffen of – om in overheidstermen te spreken – nieuwe taken op te pakken. U weet dat wij daar kritisch op zijn, voorzitter. Wij zullen erop toezien dat ons takenpakket niet verder uitdijt. Dit geldt ook voor de omvang en de kosten van de ambtelijke organisatie. Het is knap dat ondanks de

toegevoegde overbruggingscapaciteit een formatie-reductie kan worden ingeboekt. Nog steeds wordt bijna 90% van de geplande exploitatie gerealiseerd. Wij hebben ook een kritische noot en wel over de beperkte realisatie op de externe investeringen. Onze eigen investeringen weten wij redelijk goed te managen, maar de externe investeringen blijven nog steeds fors achter bij de planning. Het is erg jammer dat dit niet beter kan in een tijd dat het economisch slecht gaat. Het lijkt alsof wij elkaar in een wurggreep houden. Ik verwijs in dit verband naar de gemeenten. Zij krijgen geld van de provincie en op de een of andere manier weten wij het niet zodanig te organiseren dat de gemeenten in staat worden gesteld om die investeringen daadwerkelijk te doen. Er moet goed gekeken worden naar de wijze waarop wij in de toekomst risico's managen en in staat zijn om samen met de andere partijen de afspraken waar te maken en de doelen te realiseren. Ik verwijs naar het nieuwe bestuursakkoord. Wij kunnen niet ieder jaar roepen dat het ligt aan exogene factoren of dat de legitimatie ergens anders ligt. Wij vinden het belangrijk om samen met het college na te denken hoe wij gebruik kunnen maken van het groot organiserend vermogen waarover wij in Brabant beschikken en van de competenties en kwaliteiten van andere partijen zonder in te boeten op onze eigen realisatiekracht.

De opmerkingen van de Rekenkamer over de realisatie zijn duidelijk. De Rekenkamer doet goede aanbevelingen. Het is dan ook jammer dat in de reactie van het college op het onderzoek van de Rekenkamer ten minste drie keer gezegd wordt: "Wij vinden het de moeite waard om te onderzoeken of..." Zo moet het niet, het college moet het gewoon doen! Daarom hebben wij in de commissie aan GS gevraagd te komen met een implementatieplan. Wij willen dat de aanbevelingen van de Rekenkamer geëffectueerd worden. Het zijn fantastische aanbevelingen. Ik ben de derde die dat vandaag zegt en ik vermoed dat degenen die na mij aan het woord komen, dat ook zullen zeggen. Laten wij dat met elkaar afspreken. Als het college meent, dat sommige zaken nog nader overwogen moeten worden, wil ik dat graag vandaag horen. Dan kunnen wij daarover in debat

met elkaar. Is dat niet zo, dan ga ik ervan uit dat het college zijn toezegging waarmaakt en komt met een actieplan.

De heer *Verrijt* (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Misschien heb ik mijn spreektijd niet helemaal nodig, want het uitstel van de behandeling met twee maanden bleek een goede oefening in bescheidenheid. Twee maanden geleden heb ik mijn inbreng met heel veel enthousiasme voorbereid. Toen ik mijn inbreng nu doorlas, vroeg ik mij af of het hier allemaal wel om ging en heb ik geprobeerd om een en ander wat scherper en korter te formuleren. Ik merk uit de reacties in de zaal dat verschillende leden dit ook wel eens meemaken.

De stukken zien er prima uit. De manier waarop de cijfers en de informatie worden gepresenteerd, is geweldig verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren. Ik heb zeer veel lof voor de werkgroep verbetering begroting die dit samen met de organisatie heeft gedaan. Het resultaat is zeer positief. Ik wil echter twee kritische opmerkingen maken.

Ik vraag mij af of de rapportage verkort volgend jaar misschien iets anders vormgegeven kan worden? Ik vond het meer een promotiebrochure dan een beleidsstuk. Ik wil ook de hand in eigen boezem steken, want ik meen dat wij als leden van PS te weinig doen met de informatie uit de begroting. Ik heb bij een aantal collega's gezien dat er meer uit te halen valt.

Met betrekking tot de inhoudelijke kant van de stukken heb ik enige ambivalentie wat de financiële informatie betreft. Er ligt inderdaad een accountantsverklaring, maar ik ken niet veel organisaties die geen rechtmatigheidsverklaring krijgen. Ik denk dat het bijna erbij hoort. Aan de andere kant is het natuurlijk wel positief en verdient het een compliment.

Het accountantsrapport draagt de titel "Een goede stap vooruit". Wat wordt daarmee bedoeld? Zijn wij van een drie naar een vier gegaan of van een zeven naar een acht? Dat is mij nog steeds niet helemaal duidelijk, maar ik denk dat het nog niet helemaal voldoende is. Er zijn drie echte zorgpunten. Op de eerste plaats de beheersing van

de dossiers. De heer Coonen heeft daarover ook iets gezegd. Daar mankeert nog behoorlijk wat aan. Hoe kan hier een verbeterslag gemaakt worden?

Op de tweede plaats het subsidieproces en alles wat daarmee te maken heeft. Dit punt komt duidelijk aan de orde in de accountantsverklaring en is ook door commissie Beleidsevaluatie sterk naar voren gebracht. Hierover verschillen de accountants en de commissie niet van mening. Het is bijvoorbeeld heel belangrijk om meer te investeren in informatievoorziening en in contacten met ontvangers teneinde de doelmatigheid van de subsidies te versterken en te verbeteren. Uit de praktijk blijkt ook hoe belangrijk het is om daaraan meer aandacht te besteden. Ik kom later even terug op de manier waarop dat zou kunnen.

Het derde punt betreft de onderbesteding. Daarover is al veel gewisseld in de Rekeningcommissie en in de commissie voor Bestuur en Middelen. Hoe je daar tegenaan kijkt, is een beetje een definitiekwestie. Uiteindelijk wordt de onderbesteding in de jaarrekening bijna weggedefinieerd tot €10,4 mln.. Ik vind het een definitiekwestie. Uit de jaarrekening blijkt immers dat tussen de uitgaven en hetgeen uiteindelijk is gerealiseerd een verschil zit van €130 mln. Men zou ook kunnen zeggen dat de onderbesteding €130 mln. is. De onderbesteding is een fors probleem. Het is goed dat daarover een goed rapport van de Rekenkamer ligt met goede aanbevelingen. Hoe kijken GS naar die aanbevelingen? In hun reactie op die aanbevelingen, stellen GS dat zij die deels onderschrijven. Ik heb de indruk dat die aanbevelingen niet echt van harte onderschreven worden. Het is een belangrijk aandachtspunt.

Voorzitter: dhr. Thuis.

De heer Verrijt (PvdA): De Rekenkamer is kritisch over het overprogrammeren. Ik onderschrijf dat van harte. De voorjaarsnota moet nog worden behandeld. Daar gaat het bijvoorbeeld over €350 mln. voor de Brabantse steden, waarbij sprake is van €170 mln. onderbesteding. Ik vind dat dit geen onderbesteding is maar onderdekking of onderbudgettering. In feite wordt het creatief als

middel ingezet. Ik onderschrijf de opmerking van de heer Coonen dat wij heel goed met elkaar moeten bespreken hoe wij dit instrument gaan gebruiken.

De voorzitter: Mijnheer Verrijt, u had goede voornemens bij het begin van uw betoog. Ik neem aan dat u die nog niet vergeten bent?

De heer Verrijt (PvdA): Ik weet niet hoe ver ik al ben, voorzitter.

De voorzitter: Al heel ver!

De heer Verrijt (PvdA): Ik ben er bijna doorheen, voorzitter.

Ik ben gaan zoeken hoe je dit kunt verbeteren en wat je eraan kunt doen en ben toen gestuit op een interessant staatje in de Jaarrekening. Daaruit bleek dat in 2003 voor apparaatskosten 18,4% van de exploitatie werd gebruikt; in 2008 was dat nog 11,4%. In vijf jaar is een geweldige sprong gemaakt in de beheersing van de apparaatskosten en in de verhoging van de productiviteit van de medewerkers. Ik heb mij toen afgevraagd of wij wel goed bezig zijn, of wij door alle voorwaarden die wij gesteld hebben zoals efficiencyoperaties van 10%, 6% en 4% niet te veel naar de input hebben gekeken en te weinig naar de output en de kwaliteit van de output. Dit punt is ook in de commissie aan de orde geweest. Ik vraag het college of er geen grote aanleiding bestaat om nog eens uitvoerig te spreken met de commissie en met de Staten over de kwaliteit van het personeel en de output. Ik vraag het college daarover in het najaar met een notitie te komen en samen met ons de standaards en de uitgangspunten te bepalen. Ik heb dit niet allemaal van mijzelf. Het staat in een notitie uit 2006 van de Rekenkamer, getiteld "Van inzet naar uitkomst". Ik heb die notitie nog eens gelezen. Zij biedt veel goede aanknopingspunten plus aanbevelingen die nog moeten worden uitgevoerd. Ik verzoek het college met de uitvoering van die aanbevelingen te beginnen.

De heer Van Schoonhoven (GroenLinks): Voorzitter! In de mij toegemeten drie minuten ga ik er in

staccato doorheen. Het was fijn om te lezen dat de accountant de Jaarrekening rechtmatig en getrouw vond en geen fraude heeft geconstateerd. Bij die laatste constatering heb ik even met mijn hand over mijn voorhoofd gestreken en gedacht: dat scheelt weer een stuk. Hiermee geef ik een beetje aan dat vijf jaar na de inwerkingtreding van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) er bijna geen gemeente of provincie meer is die geen rechtmatigheidsverklaring krijgt.

In de commissie Bestuur en Middelen hebben wij ons in het algemeen tevreden getoond over de verbeterslag die gemaakt is ten opzichte van 2007. De aanbevelingen die de Zuidelijke Rekenkamer in haar rapport van 2007 heeft gedaan over de opstelling van de jaarrekening zijn al aardig opgevolgd. Dat geldt ook voor de begroting 2008. Onze belangrijkste vraag is of de provincie wel "in control" is. Doet zij de zaken doelmatig, doeltreffend en doelgericht? Wij komen tot de conclusie dat het daaraan schort. GS stellen dat er maar liefst €23 mln. aan batig resultaat is ingeboekt. Met eenzelfde redenatie kan gesteld worden dat het om €55 mln. gaat, want er worden €32 mln. in de reserves gestopt. Als ik de vorige spreker hoor, mogen wij zelfs spreken van €130 mln. als de baten en de lasten tegenover elkaar gezet worden. Het is maar welke definitie gehanteerd wordt.

Een ander belangrijke conclusie is dat de in de najaarsbrief van 2008 aangekondigde geplande investeringen van €70 mln. maar voor 73% gerealiseerd zijn. Het is een dalend percentage ten opzichte van 2008 toen het nog 80 was en ten opzichte van 2009 toen het 95 was. Wij vinden dit een trend waarvoor wij willen waarschuwen.

De overheveling van €21,7 mln. naar 2009 heeft met name betrekking op €21,2 mln. aan doorgeschoven prestaties uit het bestuursakkoord. Het college heeft voor 2008 voor €21,7 gepland maar moest €21,2 doorschuiven naar het volgende jaar. De ambities van GS zijn voor het merendeel papieren ambities en botsen zichtbaar met de te realiseren doelen in de praktijk.

Afgelopen jaar is er structureel 20% onderbested. Heeft dat te maken met te veel ambitie, met te weinig formatie of is het afhankelijk van derden?

De Zuidelijke Rekenkamer geeft daarover een helder beeld. Wij bepleiten met klem dat GS de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer overnemen en sluiten ons aan bij het verzoek van de vorige sprekers om een daadkrachtige aanpak in de vorm van een actieprogramma dat in het najaar naar ons toe moet komen.

Overprogrammering wordt genoemd als mogelijke oplossingsrichting. Ook wij zijn daarover zeer kritisch en zouden liever spreken over onderambieëring.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Ik vind het een vreemd debat over de jaarrekening van de Provinciale Staten en zie heel weinig mensen luisteren. Zo spannend is het vandaag dus niet. Ik mag hier nu twee jaar spreken namens de ChristenUnie-SGP en ben gewend om het college te vragen verantwoording af te leggen en nadrukkelijk te bevragen op het effectief en efficiënt besteden van middelen. Het debat gaat vooral over de vraag hoe krijgen wij ons geld weggezet, komen wij aan 73%, gaat het naar 80% of wordt het lager en hoe krijgen wij de onderbesteding weg. Het blijft een vreemd debat!

Natuurlijk feliciteer ik het college met de goedkeuring en met het feit dat de stukken er goed uitzien. Het gaat erom het college scherp te kunnen bevragen en te kunnen beoordelen of werkelijk bereikt is wat wij wilden bereiken. Het antwoord op die vraag kan ik onvoldoende uit de stukken halen. Er worden veel mooie woorden gebruikt, het zijn mooie boekwerkjes, maar bevat niet de essentiële informatie voor het houden van een verantwoordingsdebat.

Ik zal met één voorbeeld aangeven waar volgens mij het knelpunt zit. Het realisatiepercentage van 73 zit met name bij een paar taken die tot de kerntaken van de provincie gerekend mogen worden: water, milieu, natuur, bos, landschap en wonen. Juist op die terreinen hebben Provinciale Staten na de vorige jaarrekening waarin datzelfde werd geconstateerd, hun verantwoordelijkheid gepakt en een aantal instrumenten aangereikt waardoor de middelen beter besteed konden worden, bijvoorbeeld een inpassingsplan, een eigen grondbedrijf en een eigen ontwikkelbedrijf met een

heel fors fonds dat kan worden ingezet. Wij hebben het college mogelijkheden gegeven om tot een daadwerkelijke verbetering van het realisatiepercentage te komen. En wat bleek in de laatste commissievergadering? De PvdA zei het misschien wel het beste: Wat horen wij van GS? Een grijsgedraaide plaat: het is moeilijk om aan grond te komen en dat terwijl wij het college een aantal mogelijkheden hebben gegeven om dit aan te passen. Dit soort debatten dient ertoe om scherper aan te geven waar de knelpunten liggen en te kijken of er middelen bij moeten of instrumenten die GS meer mogelijkheden bieden. Zo moeten wij in de toekomst omgaan met dit soort vraagstukken om daadwerkelijk te komen tot efficiënt en effectief gebruik van de in de begroting vastgelegde middelen.

Voorzitter: mw. Maij-Weggen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): In het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer zit een aantal goede instrumenten om ons op de goede weg te zetten. Het verbaast mij echter dat GS juist punten als samenwerking met andere partijen, regisseurschap, samenwerken met derden en ambitieuze uitvoeringsplannen aangrijpen om aan te geven dat die leiden tot onderbesteding. Dat waren immers de punten waarvan GS in het bestuursakkoord hebben aangegeven dat zij daar sterk in zijn en mee aan de slag zullen gaan. Ik ben het van harte eens met de VVD-fractie die zegt dat er een goed actieprogramma moet komen. De Voorjaarsnota moet een scherpe begroting bevatten die past bij de ambities en bij het instrumentarium. Dan kunnen wij de volgende keer GS aanspreken op werkelijke realisatie en het debat voeren over de vraag of inderdaad bereikt is wat wij wilden bereiken en of dat effectief en efficiënt is gebeurd. Dan zetten wij echt een enorme stap.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Mevrouw de voorzitter! Je zult maar verantwoording moeten afleggen voor een beleid dat op het terrein van landbouw, natuur en milieu in onze ogen niet te verantwoorden is. De intensieve veehouderij die onomstotelijk een enorme bijdrage levert aan de

klimaatverandering, wordt flink gespekt. Miljoenen euro's verdwijnen in de grootste landinrichtingsoperatie in de geschiedenis van Noord-Brabant, met als maatschappelijk effect vele duizenden verontruste burgers; burgers die hier morgen een burgerinitiatief zullen aanbieden en die opkomen voor de belangen van natuur en milieu, voor het behoud van het Brabantse landschap, voor kleinschalige biologische veehouderij, voor dierenwelzijn enz. De doelen en prestaties op het terrein van natuur en milieu waarvan in het bestuursakkoord nog sprake was en die ons hoopvol stemden, zien wij niet terug in deze cijfers. Wij zien vooral een onderbesteding.

Een andere besteding van de middelen is in onze ogen gewenst. Denk eens aan de financiële middelen die vrijkomen als het spekken van de bio-industrie zou worden gestaakt en deze volledig zouden worden ingezet voor nieuwe vormen van ondernemerschap op het platteland. Denkt u eens aan de positieve gevolgen die dit zou hebben voor het klimaat, het water, de lucht, onze gezondheid en voor dierenwelzijn. Als beloning voor deze keuze voor duurzaamheid, sparen wij bovendien vele miljoenen uit die nu uitgegeven moeten worden om de nadelige gevolgen van die vervuulende bio-industrie tegen te gaan.

Tot slot merk ik op dat volgens ons het bedrag dat uitgegeven wordt aan handhaving veel te laag is. De provincie geeft subsidies voor behoud of herintroductie van soorten, voor de aanleg van struweel en dergelijke, terwijl tegelijkertijd door een gebrek aan handhavingscapaciteit struweel en bomen illegaal gekapt worden en soorten daarmee onder druk komen te staan. Op deze manier is het dweilen met de kraan open. De motie die wij vorig jaar hebben ingediend naar aanleiding van de illegale kap in Baarle-Nassau werd door de coalitie lichtzinnig weggewuifd, met desastreuze gevolgen voor de biodiversiteit omdat honderden bomen zijn verdwenen. Ik geef een voorbeeld. Braamstruweel waarin de boomkikker sinds 1967 zijn habitat had, is in Baarle-Nassau illegaal verwijderd terwijl de provincie met geld van de burger de boomkikker op een naburige plek herintroduceert. Het moet niet veel gekker worden! Er moet veel meer geld uitgegeven worden aan handhaving. Delen

Gedeputeerde Staten de opvatting dat ingezet dient te worden op betere handhaving en daarvoor meer middelen beschikbaar moeten komen?

De aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer zijn helder. Wij onderschrijven die volledig en zien een implementatie daarvan graag tegemoet.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Mevrouw de voorzitter! Ik kom mijn belofte na en heb de jaarstukken netjes bestudeerd. Ik heb de jaarstukken met geeltjes beplakt maar zal ze hier niet allemaal doorwerken. Alles wat niet klopt, heb ik beplakt en dat is veel. Het staat of valt echter met de kwaliteit van de begroting. Wat verkeerd staat in de begroting, kan in de verantwoording nooit goed worden vermeld. Het is mijn rol om hier negatief te doen, maar ik vind wel dat het de laatste jaren een stuk vooruitgegaan is.

Ik maak mij wel zorgen over de begroting. Naarmate in de begroting wordt aangegeven wat er gedaan moet worden, kan er beter beoordeeld worden. Nu zijn de prestatie-indicatoren vaak doelen, enz. Ik sluit mij aan bij de opmerking van de heer Kielenstijn hierover.

Ik onderschrijf ook de kritiek van de heer Coonen dat bestemmen niet hetzelfde is als realiseren. Het college speelt met woorden in zijn verantwoording en dat maakt het heel lastig om precies te zien welke sommen werkelijk gerealiseerd worden. De heer Verrijt gaf al aan dat het hanteren van andere definities leidt tot andere uitkomsten.

Het verhaal bij de bestuurlijke verantwoording deed mij denken aan Haagse bluf. Ik weet niet of u dat toetje kent, wij kregen dat vroeger thuis wel eens. Het is opgeklopt eiwit met wat bessensap erdoor voor het kleurtje. Het was heel lekker, zag er fantastisch uit, leek heel veel maar was allemaal lucht.

Het college is himmelhoch jauchzend over eigen prestaties. Er staat ergens dat GS een symposium heeft georganiseerd voor technische studenten en vervolgens wordt de stijging van het aantal technische studenten in heel Nederland gekoppeld aan dat ene symposium. Dat lijkt mij te veel van het goede. Ik geef hiermee aan dat dit de stijl is waarin de bestuurlijke verantwoording gepresenteerd wordt. Dat is een beetje als Haagse bluf.

Daarentegen is het altijd de schuld van de ander als het niet lukt. Ik vind dat de heer Vreugdenhil het op een fantastische wijze heeft verwoord. Een speerpunt van het bestuursakkoord was immers hoe wij het met anderen samen gaan doen. Als iets niet lukt, het is nooit de schuld van de provincie. Een beetje zelfkritiek lijkt mij geweldig. De commissie voor Beleidsevaluatie en de Zuidelijke Rekenkamer leveren de mogelijkheden tot zelfkritiek op een presenteerblaadje aan. Aanvaard dat in dankbaarheid en doe er wat mee. Het zijn managementlessen die het college kan hanteren. Het zou mij een lief ding waard zijn als het college de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer wat ruimhartiger zou accepteren. Ik heb dit al vaker gezegd. Het college zit altijd een beetje te narren in de zin van: ik vind het niet zo leuk dat ik kritiek krijg. Kritiek is hartstikke leuk want daarmee kun je verder en kun je de volgende keer zeggen: kijk eens wat wij daarvan geleerd hebben. Pak het nu eens op die manier op. Dat lijkt mij geweldig.

Ik hoor graag welke aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer het college echt niet kan overnemen en welke wel; wat het college ermee gaat doen en wat het doet om wel samen met partijen het eigen bestuursakkoord te realiseren.

De andere punten zal ik morgen bij de Voorjaarsnota bespreken, voorzitter, anders ga ik nu over mijn spreektijd heen.

De *voorzitter*: Dank u wel, mevrouw Lestrade. Kritiek is beter te verdragen als die een beetje aardig wordt verpakt. Dat weet u ook uit de psychologie.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Mevrouw de voorzitter! Ik begin met onderbesteding wat mijn spreektijd betreft. Ik heb niet zoveel tijd nodig.

De stukken zijn zeer goed leesbaar maar ik wil nog wel een enkele vraag stellen. De stukken bevatten een verantwoording van hoe GS hun taken en ambities hebben weggezet. Het blijkt dat een bepaald deel niet gehaald is. Hier en daar worden bedragen en percentages genoemd. Er wordt o.a. gesproken over 13% en €130 mln. Dat is niet mis. Als wij bedenken wat de provincie voor dat geld kan doen, is er heel veel niet gehaald. Verschillende

sprekers hebben erop gewezen dat het een structureel probleem is. De afgelopen jaren hebben gezien dat er onderbesteding is opgetreden en dat bepaalde bedragen overgeheveld moesten worden. Het is nodig dat wij daaruit lessen trekken: óf wij moeten op een andere manier ons voorwerk doen óf wij moeten op een andere manier de uitvoering ter hand nemen.

Het is voor mij de eerste keer dat ik de jaarstukken op deze manier bestudeerd heb. Het gaat over grote bedragen en over daaruit voortvloeiende effecten. Als bepaalde zaken niet gehaald zijn, moeten GS de verantwoordelijkheid nemen en met goede antwoorden komen. GS moeten bekijken wat er niet gelukt is, waarom dat niet gelukt is en wat zij voornemens zijn daaraan te doen.

Er zijn bepaalde opties genoemd, er zijn verschillende mogelijkheden aangegeven, maar wij kijken in eerste instantie wat GS doen met de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer. In de commissie heeft de gedeputeerde gezegd dat het college er enigszins kritisch naar gekeken heeft en een aantal zaken positief zal oppikken maar dat het college ook wel bedenkingen heeft over bepaalde zaken die door de Rekenkamer genoemd zijn.

Ik sluit af met GS nogmaals te vragen wat zij eraan gaan doen.

De *voorzitter*: Dank u wel, mijnheer Punt. Het woord is nu aan gedeputeerde Essed.

De heer *Essed* (GS;CDA): Mevrouw de voorzitter! Ik dank de Staten voor hun inbreng. Er zijn veel opmerkingen gemaakt zowel van positieve als kritische aard. Ik wil in mijn reactie een onderscheid maken naar een aantal thema's.

Er zijn veel positieve opmerkingen gemaakt over de kwaliteit van de stukken. Er heeft een belangrijke verbeterlag plaatsgevonden. De jaarrekening is toegankelijker geworden, zij is transparanter en beter te hanteren; kortom beter voor het verantwoordingsdebat. De aanbevelingen van de Rekenkamer over 2007 hebben wij goed opgepakt, zo is ook het oordeel van de accountant. Er is sprake van een goede aansluiting tussen de prestaties zoals die in de begroting zijn vermeld en de verantwoording in de jaarrekening. Ik besef dat

wij veel erkentelijkheid verschuldigd zijn allereerst aan de Staten zelf vanwege de vele kritische bespiegelingen van de afgelopen jaren maar zeker ook aan de werkgroep verbetering begroting en aan de rekeningcommissie. De slagen die wij nu gemaakt hebben zijn heel nadrukkelijk in samenspraak met hen gemaakt.

Er zijn ook kritische opmerkingen gemaakt op dit punt. Mevrouw Lestrade heeft zowel in de commissie als vanavond hier aandacht gevraagd voor de prestatie-indicatoren. Zij vraagt ons om deze beter te formuleren. Ook de heer Kielenstijn heeft zich hierover kritisch uitgelaten. Wij herkennen deze kritiek en streven naar een verbetering. Wij hebben er vaker met elkaar over gesproken. Het begint aan de voorkant met de begroting. Het is aan ons om deze zomer stappen te zetten in de begroting teneinde tot een verbetering te komen.

Mevrouw Arts heeft aandacht gevraagd voor het feit dat te vaak "ja" gezegd wordt zonder nadere toelichting. Ook dat signaal zullen wij oppakken.

De accountant is van mening dat er inderdaad verbeterlagen zijn gemaakt, maar het is voor ons heel lastig te beoordelen of wij van een vier naar een vijf zijn gegaan of van een zeven naar een acht. Kijkend naar waar wij drie jaar geleden zaten en waar wij nu zitten, kan ik wel vaststellen dat er wel degelijk stappen gezet zijn. Wij hebben het stellige voornemen om op die weg voort te gaan, maar ik heb niet de illusie dat in deze Staten op enig moment zal worden opgemerkt: Yes, wij zijn er. GS, u krijgt een tien voor de manier waarop de jaarstukken zijn opgesteld.

Er zijn verschillende opmerkingen gemaakt over de realisatie en over de onderbestedingen. Wij kunnen vaststellen dat wij in 2008 10% meer gerealiseerd hebben dan in 2007. Ik wil tegengas bieden tegen de gigabedragen die worden genoemd in het kader van onderbestedingen. Ik zal daarop later nog terugkomen. In 2008 is voor €65 mln. méér gerealiseerd dan in 2007. Vergeleken met andere jaren was het rekeningresultaat bescheiden positief. Er is sprake van €20 mln. onderbesteding.

De Rekenkamer heeft een haarfijne analyse gemaakt van de onderbesteding. Het is een misvatting dat wij het rapport of delen van het

rapport van de Zuidelijke Rekenkamer naast ons zouden neerleggen. Wij willen ons echter niet zonder meer gewonnen geven omdat naar onze mening in het rapport op sommige plaatsen onrecht wordt gedaan aan de inspanningen die binnen de organisatie worden verricht om de problemen te lijf te gaan. Uit onze reactie kunt u opmaken dat de geest waarin de aanbevelingen zijn gedaan alsmede het totaal van de aanbevelingen zonder meer worden overgenomen, maar dat wij wel de behoefte hadden om duidelijk te maken dat er geen sprake is van een tabula rasa omdat wij al een heel eind op de goede weg zijn om aan een aantal aanbevelingen invulling te geven. Wij hebben nuances gelegd in de aanbevelingen en gekeken waarover wij echt met de Rekenkamer van mening verschillen. Ik noem in dit verband het punt van de definitie. Het is onze intentie om het door de Rekenkamer beoogde resultaat zonder meer te realiseren. Daarvoor zullen wij in samenspraak met de Rekeningcommissie komen met een actieplan om de Staten reeds aan de voorkant bij het proces te betrekken.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Wij zijn heel blij met dat actieplan. Waarom schrijven GS dat dan niet meteen op? Wij hebben de reactie van GS echt goed gelezen. Op pagina 27 staat: "Wij achten het de moeite waard om het te onderzoeken."; op pagina 29 staat: "Wij achten het de moeite waard om het te onderzoeken" en op pagina 30 staat: "Wij willen het graag onderzoeken". Als GS van plan zijn het gewoon over te nemen, adviseer ik om dat de volgende keer gewoon op te schrijven.

De heer *Essed* (GS;CDA): Voorzitter! Wij zijn het volstrekt eens met het rapport maar niet met de stelligheid waarmee de Rekenkamer aanbevelingen doet. Daarom hebben wij gezegd dat wij een en ander nader zullen onderzoeken. Dat wil niet zeggen dat wij doel en strekking van de aanbevelingen niet onderkennen. Wij geven ons echter niet zonder meer gewonnen en gaan niet blindelings akkoord met de bevingen van de Rekenkamer. Ik kan wel garanderen dat het heel moeilijk is om het niet eens te zijn met de richting die de Rekenkamer wil gaan.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): De gedeputeerde zegt dat GS zich niet zonder meer gewonnen geven. Dat duidt op een strijd tussen GS en PS. Onze intentie is juist om in het duale systeem tot een zo goed mogelijke jaarrekening en begroting te komen. Ik vind het jammer dat de gedeputeerde in dit soort termen blijft praten. Ik zou willen dat hij vanuit zijn verantwoordelijkheid goede antwoorden geeft op de aanbevelingen van de Rekenkamer en niet bij voorbaat zegt dat GS die stelligheid niet overnemen. Geef een goed antwoord en ga met ons samen bekijken hoe de vervolgstappen gezet kunnen worden.

De heer *Coonen* (CDA): Voorzitter! Ik vond het juist zo goed dat het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer aangeeft dat wanneer alleen gesproken wordt over onderbesteding zonder dat er een analyse gemaakt wordt, daaruit niet kan worden afgeleid dat er niet hard genoeg wordt gewerkt of dat de verkeerde dingen gedaan worden, maar dat het erom gaat te bekijken waardoor het komt. Het waardevolle van het rapport is juist dat de complexiteit uit elkaar gehaald wordt. Wij moeten niet meten of wij de prestaties leveren via het wegzetten van het geld, maar zoeken naar de oorzaak van de onderbesteding en ons afvragen hoe wij daaraan iets kunnen doen. Is het niet belangrijker om meer werk te maken de beleidsevaluatie? Daarin wordt immers vastgesteld of met de inzet van de gekozen middelen ook werkelijk gerealiseerd wordt wat wij willen realiseren. De ultieme maat is niet het wegzetten van geld, maar of het geld heeft geleid tot het maximale resultaat. Ik vrees dat er verwarring ontstaat over het rapport van de Rekenkamer. De analyse van de Rekenkamer nodigt nu juist het college uit om in het vervolg beter te verantwoorden wat de reden is voor de onderbesteding. Gaat de gedeputeerde werkelijk gebruik maken van het onderscheidend vermogen in motieven waardoor onderbesteding tot stand komt en daaraan gekoppeld instrumenten die onderbesteding kunnen bestrijden? Als er te veel geld geraamd wordt, treedt er altijd onderbesteding op.

De heer *Essed* (GS;CDA): Ik herhaal dat wij de aanbevelingen van de Rekenkamer overnemen en waar wij al mee bezig zijn daarbij in aanmerking nemen. Wij hadden er behoefte aan om in onze reactie aan te geven dat de situatie zoals de Rekenkamer die heeft neergezet, wat ons betreft nuancering behoeft.

Ik stel voor dat een van de collega's ingaat op de opmerkingen van de heer Vreugdenhil over de onderbesteding bij de grondexploitatie. Wij hebben gesproken over de oorzaken: moeizame grondverwerving en afhankelijkheid van externen. Als u het debat meer diepgaand wilt voeren, stel ik voor dat te doen met de voor dit terrein verantwoordelijke collega.

Samen met de Rekeningcommissie zullen wij het actieplan opstellen dat ik heb toegezegd naar aanleiding van het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer. Ik ben ervan overtuigd dat de Staten op grond van dat actieplan tot het oordeel komen dat wij op de goede weg zitten en de Rekenkamer een en ander nog heeft aangescherpt. Ook wij zien het rapport als een cadeautje.

De accountant stelt dat er een goede slag vooruit gemaakt is in de bedrijfsvoering maar dat wij er nog niet zijn. Voor de vierde achtereenvolgende maal hebben wij – en nu geheel op eigen kracht – een rechtmatigheidgoedkeuring gekregen.

Er zijn ook harde noten gekraakt, bijvoorbeeld de scherpe kritiek op de kwaliteit van de subsidiedossiers. Ik heb in de commissie gezegd dat wij dit samen met de Staten zullen oppakken op grond van het rapport van de commissie Beleidsevaluatie. Ik heb in een vorige vergadering al aangegeven dat wij die kritiek ter harte nemen en zullen proberen om in oktober te komen met een actieplan. Ik moet u helaas mededelen dat wij oktober niet halen. Het plan zal in november naar de commissies gezonden worden. Er wordt wel aan gewerkt.

Mijn volgende opmerking betreft de kwaliteit van de dossiervorming in den brede en de ambities met externen. De afgelopen periode hebben wij het accent gelegd op de verbinding zowel intern binnen de organisatie als met derden. Wij gaan nu het accent verplaatsen naar sturing op de kwaliteit van zaken rondom het werk van onze medewerkers. Zij

zijn zeer gepassioneerd bezig met de core business en met de inhoud van hun werk, maar er worden kritische opmerkingen gemaakt over de zaken die daaromheen zitten, met name de dossiervorming. Dit soort kritiek komt te vaak en daarom gaan wij werken aan de interne sturing, niet alleen inhoudelijk maar nadrukkelijk ook sturing op de bedrijfsvoering. Ook extern zullen wij de komende periode nadrukkelijk sturen op realisatie van de voornemens die wij met onze partners hebben. Ik verwijs in dit verband naar de B5. Daar zijn veel ambities en verplichtingen, maar tot op dit moment is er nog weinig gerealiseerd. Wij hebben intern afgesproken dat de sturing heel strak zal zijn zodat wij tijdig inzicht krijgen in het proces dat tot realisatie moet leiden en de Staten tijdig kunnen informeren als de gestelde doelen niet gehaald lijken te worden. De komende twee jaren worden jaren van de waarheid.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Het is niet alleen interessant om te vernemen dat er strakker gestuurd zal worden, maar wij willen ook weten welke maatregelen er getroffen zullen worden om ervoor te zorgen dat de externe partijen doen wat wij graag willen dat zij doen maar wel binnen de kaders die wij belangrijk vinden. Volgens mij is er meer nodig dan strakker sturen. Heeft het college al ideeën over hoe binnen het nieuwe governance anders gestuurd kan gaan worden? De huidige manier werkt blijkbaar niet voldoende.

De heer *Essed* (GS;CDA): Die conclusie van de heer Kielenstijn onderschrijf ik niet zonder meer. De afgelopen jaren hebben wij tijd nodig gehad om tot plannen te komen. Daarna hebben wij tijd nodig gehad om tot een invulling van die plannen te komen en de realisatie voor te bereiden. Nu worden de plannen gerealiseerd en zijn de externe partners heel nadrukkelijk aan zet. Onder strakkere sturing verstaan wij ook dat wij de externe partners niet alleen bevragen op realisatie maar ook op de fase van voorbereiding en of een en ander op het afgesproken tijdstip gerealiseerd zal zijn. Hoe zij dit doen, is aan de partners zelf. Het enige wat wij kunnen doen, is constant met hen in gesprek blijven en hen wijzen op de verantwoordelijkheid die zij op

zich hebben genomen. Als de B5-partners projecten inbrengen en ons garanderen dat die in de afgesproken periode gerealiseerd worden, vertrouwen wij daarop. Daarna volgen wij het verloop van het proces. Op die manier sturen wij. Wij kunnen moeilijk zelf een schop in de grond zetten; dat is aan onze partners.

Er is gesproken over de personeelsformatie, de druk op de organisatie en de manier waarop daarmee wordt omgesprongen. De heer Coonen en de heer Verrijt hebben dit punt reeds in de commissie aan de orde gesteld en de heer Verrijt komt er vandaag op terug. Die zorgen zijn terecht. Onze omzet is in vijf jaar gegroeid met €450 mln. De laatste intensivering van het investeringsprogramma bedroeg €400 mln. Er is veel werk bijgekomen en in vergelijking met de vorige periode is het aantal formatieplaatsen verminderd. Ook voor deze periode hebben wij de ambitie om het aantal te verminderen. Ik ben blij met de opmerkingen dat wij moeten ophouden met sturen op aantallen. Aantallen zijn niet heilig. Er moet worden bekeken wat nodig is om onze plannen te realiseren. Die lijn zetten wij in. Morgen komen wij daarop terug in de kerntakendiscussie. Ik ben blij dat de fte-obsessie van de afgelopen jaren een beetje van tafel lijkt.

De heer *Verrijt* (PvdA): Voorzitter! Er zijn enkele dingen aan de hand. Er is meer aandacht nodig voor het beheer van de dossiers, er is veel meer aandacht nodig bij de uitvoering van de subsidies teneinde de kwaliteit van de inzet van die subsidies te versterken. Er komt steeds meer geld bij en er moet met man en macht gewerkt worden om dat geld daadwerkelijk te besteden anders treedt er onderbesteding op. In diezelfde periode zijn het aantal medewerkers en de kosten voor het beheer fiks gedaald. De conclusie is eenvoudig te trekken: daar wringt het. Er is meer inzet nodig en misschien ook meer kwalitatieve inzet. Die lijn is toch duidelijk?

De heer *Essed* (GS;CDA): De conclusie van de heer Verrijt is heel logisch in de traditionele manier van denken. In het rapport van de werkgroep kerntaken wordt heel nadrukkelijk een andere invalshoek gekozen. Het gaat niet meer zozeer om de vraag

hoeveel fte's wij willen hebben en hoeveel geld daarvoor nodig is. Er is heel nadrukkelijk gekozen om eerst te kijken naar het werk dat gedaan moet worden, welke taken wij willen uitvoeren en de wijze waarop en op basis daarvan de personele inzet te bepalen. Vandaar dat ik heel nadrukkelijk de link leg naar de kerntakendiscussie in plaats van een sommetje te maken van zoveel meer omzet betekent zoveel meer mensen. Dat noem ik de fte-obsessie en ik ben heel blij als die verdwijnt.

De heer *Verrijt* (PvdA): Ik ben het met de gedeputeerde eens dat die relatie niet direct gelegd moet worden. Is hij bereid om hierover een notitie op te stellen zodat wij er inhoudelijk met elkaar over kunnen spreken. Het gaat over aantallen mensen, kwaliteit van mensen, inzet op de dossiers, enz. Kan zo'n notitie geagendeerd worden voor de tweede helft van dit jaar?

De heer *Essed* (GS;CDA): Misschien begrijpen de heer Verrijt en ik elkaar verkeerd. Ik leg heel nadrukkelijk een link met de takendiscussie. Volgens mij komt de heer Verrijt helemaal aan zijn trekken als die op een goede manier wordt ingevuld. Ik weet niet of het verstandig is om de uitkomst van de takendiscussie voor de Staten uit te werken en daarnaast de notitie te maken die de heer Verrijt vraagt. Ik kan hem toezeggen dat wij gaandeweg het traject in samenspraak met de commissie tot de door hem gevraagde uitwerking zullen komen als een en ander niet voldoende concreet wordt.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Soms ben ik heel blij als het college heel snel een notitie toezegt, maar ik dit geval zou ik daarover wat minder blij zijn. Wij moeten kijken hoe wij het organiserend vermogen kunnen vergroten zonder dat wij daarvoor formatie aantrekken. Als het niet hoeft, moeten wij het ook vooral niet doen. Vaak kunnen andere partijen het veel beter dan wij. Hoe kunnen wij het zo slim organiseren dat daadwerkelijk bereikt wordt wat wij willen bereiken met optimale inzet van andere partijen? Wij moeten niet alles zelf willen doen. Het moet niet zo zijn dat 30% meer exploitatie 30% meer formatie betekent. Daarover hoeven wij niet

inhoudelijk te spreken met elkaar en de VVD heeft geen behoefte aan een notitie op dat punt.

De heer *Essed* (GS;CDA): Volgens mij zijn de heer Kielenstijn en ik het helemaal met elkaar eens. Ik ben ervan overtuigd dat ik ook met de fractie van PvdA eruit kom als wij de kerntakendiscussie gaan voeren.

Er is ook gesproken over de bestuurlijke samenvatting. Het signaal is helder, maar gun ons ook onze trots over wat er gedaan is. Wij nemen het mee voor de volgende keer en doen er alles aan om ons te matigen in het uiten van onze trots.

De *voorzitter*: Het woord is aan de heer Rüpp.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Mevrouw de voorzitter! De heer Vreugdenhil heeft een paar vragen gesteld over het gebrek aan voortgang bij het ontwikkelbedrijf. Wij hebben zelf geconstateerd dat wij meer willen sturen op het gebied van de grondontwikkelingen in Brabant en hebben daarom het ontwikkelbedrijf opgericht. Een aantal zaken is de afgelopen periode niet goed gelopen. Collega Hoes en ik hebben de afgelopen twee jaar flink wat werk verricht door de aankoopplannen op te stellen, door te overleggen met alle partijen en door de interne organisatie aan te passen; er is nieuw personeel aangenomen in verband met het ontwikkelbedrijf.

Er zijn twee zaken. Allereerst de voortgang in de verwerving van de EHS c.q. de natte natuurplek. Dat is een andersoortig traject. Daar worden slagen gemaakt. Landelijk gezien loopt Brabant voorop bij het aantal te verwerven hectares grond. Hierbij zijn de ambities voor 2018 uit het investeringsbudget landelijk gebied meegenomen. Dat zijn niet de ambities die eerder door deze Staten zijn verwoord, namelijk om een en ander versneld aan te leggen. Daarbij lopen wij achter.

De andere betreft de grotere zaken die wij in gang hebben gezet. Er worden flinke slagen gemaakt. Ik verwijs naar wat er gebeurt bij Dinteloord, bij de Moerdijk en bij Woensdrecht. Er wordt dus behoorlijk voortgang geboekt. Wij zitten op schema wat de afspraken met het Rijk betreft, maar wij zitten niet op schema wat de afspraken met de

Staten betreft.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Het verhaal van de gedeputeerde is helder. Als wij dezelfde begroting volgend jaar laten doorlopen, betekent dit dan dat volgend jaar richting 100% gegaan kan worden, of staan wij dan weer hier en spreken over een realisatie van tussen 73% en 80%? Die vraag moeten wij stellen en op basis van het antwoord bepalen of het beleidskader aangepast moet worden.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Dat klopt. Ik sluit niet uit dat het inderdaad zo zal zijn. Geld, organisatie en mensen is één ding, maar er zijn ook tegenpartijen bij de onderhandelingen. Dat kost heel veel tijd. Ik ben verantwoordelijk voor het project inzake de reconstructie van het gebied rondom de Kleine Beerse. Wij zijn volop in gesprek met grondeigenaren over ruilen van grond en dergelijke. Het zijn moeizame, langdurige processen. Vanwege de crisis ligt de prioriteit op dit moment bij het lostrekken van woningbouw. Daarmee is veel geld gemoeid. In het ontwikkelbedrijf worden ontwikkelingen gestald of in gang gezet. Het is heel lastig bij dit soort zaken, tenzij aan het begin een plan wordt vastgelegd met een onteigeningstitel. Dan weet je namelijk dat er over twee of drie jaar gedwongen verworven kan worden. Tot nu toe hebben wij dat als sluitstuk van het hele proces gezien. Je moet met partijen spreken en dat kost tijd.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Dat is duidelijk. Daarvoor is het grondbedrijf opgericht met volgens mij een budget van een kleine €100 mln.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Daarmee zijn wij gestart en er is al veel uitgegeven.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Begrijp ik het goed dat de gedeputeerde ons adviseert om op de betreffende hoofdstukken de begroting fors aan te passen omdat wij anders volgend jaar weer te maken krijgen met die 80%? Adviseert hij ons een stuk lager te gaan zitten en zegt hij dat hij met het

grondontwikkelbedrijf eventueel leemtes kan opvangen en daarvoor de middelen heeft? Is dat de opdracht aan onze Staten?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Deels. De middelen en de kapitaallast die zijn opgenomen voor dit soort ontwikkelingen drukken niet op de begroting. In de begroting zijn wel specifieke middelen opgenomen bijvoorbeeld voor de verwerving in het kader van de EHS (Ecologische Hoofdstructuur). Dat is een aparte stroom omdat het ook rijksgeld is binnen het ILG (Investeringsbudget landelijk gebied). Daar zou je die conclusie kunnen trekken maar dat lijkt mij niet verstandig. Omdat het ook rijksgeld is waarmee wij werken, pleit ik ervoor om het zichtbaar en afrekenbaar te houden. De financieel-technische redenering van de heer Vreugdenhil is op zichzelf niet onjuist, maar dan zou je het per post moeten bekijken. Het punt van de verwerving van natuur en natuurontwikkeling moet vooral zichtbaar gehouden worden. Al die andere zaken zitten al in het ontwikkelbedrijf en die fluctueren steeds. Ik zou het dus niet doen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Begrijp ik het goed dat de gedeputeerde pleit voor een officiële structuur van onderbesteding die al in de begroting is opgenomen?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Wat bedoelt u precies, mevrouw Lestrade?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): De heer Vreugdenhil zegt dat er aanpassing van de begroting moet komen omdat het geld niet kan worden uitgegeven. De gedeputeerde geeft aan dat hij wel de beschikking over de budgetten wil hebben en dat het helder moet zijn.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik pleit niet voor onderbesteding. Ik kan u niet garanderen dat de gereserveerde middelen voor de aankoop en de inrichting van de EHS in 2010 volledig zijn uitgeput. Het gaat ook om rijkssubsidies voor het ILG die in onze begroting zitten. Wij werken er hard aan maar hebben dat niet helemaal zelf in de hand omdat wij moeten onderhandelen met andere

partijen. Op het moment dat het lukt, hebben wij dat geld hard nodig. Zolang ons dat niet lukt, hebben wij minder geld nodig; maar houd het vooral zichtbaar om de druk erop te houden. Het verhaal rondom het ontwikkelbedrijf zit apart van de begroting. Dat is dus verder geen punt. Ik pleit er dus niet voor, maar de kans dat op dat onderdeel onderbesteding ontstaat, is inderdaad aanwezig.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik kom nog even terug op de vraag die de heer Vreugdenhil indirect ook heeft gesteld. Heeft het college dan nog andere instrumenten nodig om het te kunnen realiseren?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Nee, ik heb geen andere instrumenten nodig. Ons uitgangspunt – en dat is ook het rijksuitgangspunt waaraan wij ons moeten committeren – is vrijwillige verwerving met als sluitstuk onteigening. Gemiddeld 10% van het budget is daarvoor bestemd. Ik ben afhankelijk van de onderhandelingen met de grondeigenaren, van de wil en de urgentie die bij hen aanwezig is om op dat moment al te verkopen. Soms gaat het ineens heel snel omdat mensen geld nodig hebben en soms laat men het gewoon liggen.

Als wij grotere gebieden aankopen en een paar percelen nog niet hebben kunnen verwerven die echter wel cruciaal zijn om met de inrichting te kunnen beginnen en grondwaterpeil omhoog te zetten, kan ik het inrichtingsbudget dus nog niet inzetten. Op het moment dat het rond is, heb ik het geld nodig. Wij moeten het dus wel begroten. Wij kunnen over marges praten. Als er maximaal 80% van het budget nodig is, kan er iets worden afgeroomd maar wat wil je daarmee. Het geld is immers vastgelegd in het ILG en moet verantwoord worden aan het Rijk. Wij weten nu al dat er straks te weinig geld is om de hele EHS aan te kopen en in te richten. Daarom vind ik het niet verstandig en ook geen goed politiek signaal om nu een deel van dat geld van de begroting af te halen.

De heer *Coonen* (CDA): Is de gedeputeerde het met mij eens dat dit een ongelukkig systeem is? Zou het niet verstandig zijn om na te denken over een andere manier om de beschikbare middelen en de wijze

van verwerking zichtbaar te houden, zodat wij kunnen volgen hoe het werkelijk is en geen discussies hoeven te voeren over de vraag of er te veel of te weinig gedaan is?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Daar heeft de heer Coonen gelijk is. Ik kan met mijn collega van financiën wel eens van gedachten wisselen over de vraag welk financieel-technisch systeem wij kunnen bedenken om dat op een andere wijze te doen als maar zichtbaar blijft hoeveel geld wij hebben en waaraan het wordt besteed. De Staten mogen ons natuurlijk altijd bevragen en afrekenen op het feit of de inzet voldoende is geweest en of wij dat duidelijk kunnen maken en verantwoorden. Dat moet blijken uit de aankoopplannen en de voortgang daarbij. Ik neem de suggestie van de heer Coonen over. Wij zullen erover nadenken.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): Voorzitter! Mevrouw Verstappen heeft haar zorgen uitgesproken over het ambitieniveau van de handhaving en vroeg zich af of meer en efficiëntere inzet meer zou opleveren. Zij weet zelf het antwoord op de vraag. Naarmate er meer mensen kunnen worden ingezet, zal het meer opleveren. Wij voeren het handhavingsplan uit dat wij met de Staten hebben vastgesteld. Dat ambitieniveau hebben wij met elkaar afgesproken. Daarbovenop hebben wij een aantal etalageprojecten. Een daarvan is het onlangs gestarte project "Samen sterk in het buitengebied". In de regio Zuidoost-Brabant wordt een proef gedaan met alle gemeenten en hebben wij vier mensen extra plus een coördinator aangesteld die de ogen en oren zijn van alle handhavende bevoegde gezagen in het buitengebied. Wij proberen daarmee een extra kwaliteitsslag te maken. Ik hoop dat het een succes wordt en dat wij het later Brabantbreed kunnen uitrollen. Te zijner tijd komen wij dan terug bij de Staten omdat daaraan natuurlijk een prijskaartje hangt. Ondertussen proberen wij onze menskracht zo efficiënt mogelijk in te zetten op die plekken waar dat het hardst nodig is. Dan denkt u natuurlijk ook aan de ruilverkaveling De Hilver en het gebied van Baarle-Nassau. Wij proberen dat op een goede manier te doen en te voorkomen dat er

een herhaling plaatsvindt van wat zich bij de landinrichting St. Oedenrode heeft afgespeeld.

Statenvoorstel 28/09 wordt zonder stemming aangenomen.

Statenvoorstel 40/09 wordt zonder stemming aangenomen.

De vergadering wordt van 20.40 uur tot 20.55 uur geschorst.

Nummer 29/09

Midterm Review

De *voorzitter*: U heeft allemaal een prachtig boekwerk gekregen waarin de midterm review heel beeldend uiteengezet wordt.

Het woord is aan de heer *Thuis*. Hij heeft 15 minuten spreektijd maar ik hoop dat hij die niet allemaal nodig heeft.

De heer *Thuis* (CDA): Mevrouw de voorzitter! De CDA-fractie zal bij deze inbreng enkele inhoudelijke accenten zetten. De financiële aspecten komen bij de behandeling van de Voorjaarsnota aan de orde.

Uit de midterm review blijkt dat veel zaken in gang gezet zijn. Wij moeten echter ook constateren dat de realisatie van vaak ingewikkelde projecten in de tweede helft van deze bestuursperiode moet geschieden. Er is gesproken over onderuitputting, maar de komende twee jaren zijn voor ons ook op dat punt cruciaal. Veel financiële middelen zijn bestemd, maar het moet nog blijken of het gewenste doel bereikt zal worden. De voortgang van projecten is vaak niet alleen afhankelijk van de provincie maar ook van de samenwerkingspartners. Gedeputeerde *Essed* heeft daar al op gewezen. De doorlooptijd van realisatie van bijvoorbeeld investeringsplannen als *BrabantStad*, *N69* en herstructurering bedrijventerreinen kan onder druk komen te staan. Toch is het voor ons zaak om bij storm en tegenwind koersvast te blijven en onze doelen en idealen helder voor ogen te houden, ook over jaargrenzen en bestuursperiode heen.

De afromings- en herverdelingsoperatie van de

financiële middelen treft het Provinciefonds maar ook het Gemeentefonds. Flinke bezuinigingen zijn hiervan ook voor gemeenten het gevolg.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Zei de heer Thuis "over bestuursperiodes heen"? Bedoelt hij dat het bestuursakkoord ook geldt na deze periode? Dat lijkt mij heel bijzonder.

De heer *Thuis* (CDA): Wij maken geen afspraken voor de nieuwe bestuursperiode. Dat betekent dat aan het einde van deze bestuursperiode de afspraken herijkt moeten worden voor de nieuwe bestuursperiode. Dan moet je bekijken of de in gang gezette plannen verder gerealiseerd worden. Er zijn natuurlijk altijd plannen die niet precies passen in de vierjarige bestuursperiode. Als mevrouw Lestrade mij vraagt of het CDA over de bestuursperiode heen financiële middelen wil vastzetten, kan ik haar geruststellen. Het CDA maakt aan het einde van de periode een cesuur. Dan worden er afspraken gemaakt voor de nieuwe periode.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Volgens mij moet dat niet alleen gebeuren met de financiële plannen, maar met alles. Een nieuw bestuur is een nieuw bestuur en dus ook een nieuw akkoord.

De heer *Thuis* (CDA): Mevrouw Lestrade weet ook dat sommige projecten zo'n lange looptijd hebben dat daarnaar opnieuw gekeken moet worden, ook inhoudelijk.

Verwacht het college dat de slagkracht van de gemeenten als samenwerkingspartner door de herverdeling van middelen onder druk komt te staan? Zo ja, wat zijn dan de gevolgen voor de uitvoering van het bestuursakkoord?

Een punt van zorg is, als gevolg van de economische crisis, de beschikbaarheid van de derde geldstroom van overheid en particulieren voor investeringsprojecten in het kader van Samen Investeren in BrabantStad. De CDA-fractie wacht met grote belangstelling de voor na de zomer toegezegde rapportage van het college af. Met de grote inzet op woningbouw in het economisch crisispakket geeft het college een duidelijk statement

af. Dit belang vindt de CDA-fractie ook terug in de regeling goedkope woningen en collectief particulier opdrachtgeverschap. Deze is een zo groot succes gebleken dat de beschikbare middelen uitgeput zijn.

Mocht in het najaar bij de evaluatie van de regeling blijken dat de regeling een succes is, is het college dan bereid om in de begroting 2010 hiervoor middelen vrij te maken?

De CDA-fractie heeft een betrouwbare en duidelijke provinciale overheid voor ogen die waardevast een hoog niveau van publieke dienstverlening biedt; een overheid die staat voor haar eigen taken. Het betrekken en het blijven boeien van samenwerkingspartners vraagt om een open houding en een hoge kwaliteit van werken. In de programmalijn wordt dit "het anders werken" genoemd. Wij weten ook dat cultuurveranderingstrajecten veel inspanning over een lange periode vragen. Dit geldt ook voor het automatiseringstraject. De richting is goed. De CDA-fractie constateert met instemming dat een andere wijze van werken leidt tot een daling van het aantal bezwaarschriften. Het eenvoudig bellen van bezwaarmakers en met hen in gesprek gaan, werkt. Klantgerichte dienstverlening kent een onderdeel organisatiegericht huisvesten: kantoorhuisvesting. Er is sprake van kantoorinnovatie, aankleding van de kantooromgeving en het huis van de democratie. De CDA-fractie acht het van belang dat toekomstige gebruikers van het huis van de democratie hun inbreng kunnen leveren.

Kan het college aangeven op welke wijze belanghebbenden betrokken zijn of worden bij het ontwikkelen van het huis van de democratie?

De uitwerking van de programmalijn Mooi Brabant wordt goed ter hand genomen. Ik verwijs naar het realiseren van de natte natuurplek en naar de aanpak van de verdroging in samenwerking met de waterschappen. Extra inzet van instrumenten in het kader van grondverwerving, krijgt de komende jaren zijn uitwerking. Ook bij de realisatie van de ecologische verbindingzones is een extra impuls nodig. Wij hebben in 2003 "water het goud van de toekomst" genoemd en staan daar nog steeds volledig achter. De waterplannen zijn volop in procedure en eind dit jaar ligt ook ons

provinciaal waterplan ter besluitvorming voor. Wij zijn voorstander van een totaal beleid waarin samenwerkingspartners vanuit hun verantwoordelijkheid hun aandeel leveren. Met een ontwikkeling in onderdelen is het risico groot dat de samenhang en het draagvlak kwijtraken. Wij komen morgen op dit punt nog terug bij de behandeling van de Voorjaarsnota.

De vitalisering van het platteland, de versterking van de leefbaarheid in de dorpen, het herstel en behoud van natuurwaarden staan bij het CDA hoog in het vaandel. Er wordt veel in gang gezet. Het perspectief voor bedrijven verloopt echter minder voorspoedig dan aan het begin van de reconstructie was beoogd. Het is niet zo eenvoudig voor agrarische ondernemers om hun bedrijf vanuit een extensiveringsgebied te verplaatsen naar een intensiveringsgebied: de LOG. De afwaartse beweging komt vrij langzaam op gang. Maatschappelijk is er weerstand rond de landbouwontwikkelingsgebieden. Het verband tussen de reconstructiedoelen wordt niet ervaren. Veelal wordt niet gezien dat het sluiten van bedrijven extra natuurwaarden oplevert. Ook de bezorgdheid over de volksgezondheid als gevolg van de nieuwe bedrijven is ons zeer wel bekend. Wat dit betreft zijn wij content dat er aanvullend onderzoek komt. De extra druk die ook wij hebben uitgeoefend op de ministers Klink en Verburg heeft resultaat gehad. Het proces van vitalisering van het platteland is er een van lange adem. Dat wisten wij toen we eraan begonnen. Sommige doelen zijn makkelijker te realiseren dan andere. Het is lastig om het grote geheel in het oog te houden over de jaren heen. Onderwerpen hangen immers vaak met elkaar samen en dit is voor de burgers vaak onduidelijk of onzichtbaar. De dag van het platteland is weliswaar een prima initiatief, maar er is meer nodig om de burgers goed op de hoogte te stellen van het waarom van dit ingrijpende proces. Wat zijn de mogelijkheden op communicatief gebied om de Brabantse burgers te blijven informeren over doelen, proces en resultaten?

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Is de heer Thuis bekend met het onderzoek van mevrouw Van Schaik over de percepties met betrekking tot de

intensieve veehouderij? Zij concludeert dat men in een duidelijke spagaat terechtgekomen is, dat het draagvlak volkomen ontbreekt, dat dit in de toekomst nog meer wordt zowel in de stad als op het platteland. Zij stelt dat zelfs een heel gericht communicatieplan tot mislukken gedoemd is. Bent u van dat onderzoek op de hoogte?

De heer *Thuis* (CDA): Ik ken het onderzoek niet. Wellicht kent de gedeputeerde het.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Misschien kan de gedeputeerde daarop reageren?

De heer *Martens* (GroenLinks): Ik heb min of meer dezelfde vraag. De heer Thuis constateert dat de reconstructie vertraagd is en stelt vervolgens voor om de communicatie te verbeteren. Ik denk dat er een meer fundamentele keuze gemaakt moet worden als je constateert dat bepaalde doelen niet worden gehaald. Dan moet je je afvragen of de doelen die je met de reconstructie wilt bereiken, niet op een andere manier bewerkstelligd moeten worden. Ik meen dat communicatie daarbij een afgeleid middel is.

De heer *Thuis* (CDA): Hoor ik de heer Martens zeggen dat wij de doelen van de reconstructie opzij moeten leggen?

De heer *Martens* (GroenLinks): Het is goed als bepaalde doelen gerealiseerd worden, bijvoorbeeld die op het gebied van natuur, recreatie en multifunctionele landbouw, maar ik meen dat met name de intensieve landbouw niet gerealiseerd moet worden op de manier waarop bij de reconstructie is ingestoken. De heer Thuis zegt zelf dat de afwaartse beweging niet lukt en dat de natuur er nog te veel onder lijdt en concludeert dan dat de communicatie moet verbeteren. Wij willen graag een stap verder gaan.

De heer *Thuis* (CDA): Wij zijn op dit moment helemaal niet zo ver dat wij de oorspronkelijke doelstellingen van de reconstructie terzijde willen plaatsen. Als dat beeld uit mijn inbreng naar voren komt, moet ik dat corrigeren. Een van de doelen

van de reconstructie is de natuurwaarden in de extensiveringsgebieden te verbeteren. Daarom moeten bedrijven verplaatst worden. Ik voer geen discussie over de vraag of de intensieve veehouderij wel of niet in Brabant moet blijven. Ik heb al eens eerder op vragen van mevrouw Verstappen gezegd dat wij de intensieve veehouderij als onderdeel van het agrarisch ondernemen in Brabant een belangrijke tak vinden. Daar staan wij nog steeds achter. De vraag is wel hoe wij kunnen bevorderen dat enerzijds het doel te weten versterken van de natuurwaarden in de extensiveringsgebieden wordt bereikt en anderzijds perspectief wordt geboden aan de ondernemers. Ik kan die vraag nu ook niet beantwoorden. Het is moeilijk.

Voorzitter. Wij zijn bezorgd over de voortgang bij de herstructurering van bedrijventerreinen. Het doel van 1000 ha in 2010 kan wel eens te ambitieus zijn, zelfs met de extra investering van €10 mln. in de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij. Het rapport Buiten geeft aan dat de verwachte ruimtewinst in 2010 waarschijnlijk aan de hoge kant is. Wij rekenen op een zichtbare en slagvaardige provincie op dit dossier.

Waarop is het doel gebaseerd dat in 2010 ca 1000 ha verouderde bedrijventerreinen geherstructureerd zijn? Is dat doel nog realistisch? Welke resultaten zijn tot op heden bereikt, gezien de urgentie en ook de noodzaak van zuinig ruimtegebruik?

Mijn volgende punt betreft het programma Dynamisch Brabant. Wij onderschrijven volop de lijn die ten grondslag ligt aan innovatie en duurzaamheid. Brabant behoort tot de top van de meest innovatieve regio's in Europa. Essentieel hierbij is een structureel hoog niveau van leef- en werkklimaat, in combinatie met goede bereikbaarheid en een breed aanbod op recreatief en cultureel gebied. Wij betreuren de vertraging bij het verschijnen van het Masterplan duurzame energie en komen daarop morgen nog terug bij de investeringsagenda Essent.

In de programmalijn Perspectiefrijk Brabant slaagt de provincie er steeds beter in om samen met de gemeenten de preventieve rol in de jeugdzorg in te vullen. De samenwerking met de gemeenten groeit, zoals ook blijkt uit het groter wordende aantal

Centra voor Jeugd en Gezin. Vanuit Nederlands perspectief bezien, neemt Brabant bij de wachtlijsten van jeugdzorgaanbieders een middenmoot positie in. Het bieden van geïndiceerde zorg door zorgaanbieders vraagt om een blijvend hoge inspanning van de provincie. Integrale aanpak en samenhang zijn daarbij van belang.

Er worden goede resultaten geboekt op het terrein van de leefbaarheid. Naast andere inspanningen van de provincie, lijkt het instrument van het Individueel Dorpsontwikkelingsplan (IDOP) succesvol. Het activeert gemeenten en burgers om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving. Om die reden zijn en blijven wij een groot voorstander van voortzetting van de IDOP's. Kan er al iets gezegd worden over de resultaten van de IDOP's tot op heden? Welke resultaten verwacht het college in de tweede periode?

Voorzitter. De CDA fractie heeft van nabij gezien met hoeveel enthousiasme en betrokkenheid veel Brabanders zich inzetten voor de vitaliteit van het eigen dorp. Complimenten aan degenen die dit project gerealiseerd hebben en waardering voor al die vrijwilligers die zich zo voor hun eigen leefomgeving inzetten.

Voorzitter. Wij zijn positief over de goede impulsen in het openbaar vervoer. In het basisvoorzieningsniveau is door een enorme investeringsimpuls de bereikbaarheid veel beter geworden. Wij zijn ook positief over het behaalde resultaat in de besprekingen met de minister over het aquaduct in de A4 en wij zijn content met de werkwijze en het resultaat van de strategische visie goederenvervoer. Complimenten ook voor het instellen van de leerstoel Goederenvervoer aan de Technische Universiteit Eindhoven in samenhang met alle activiteiten en inspanningen om in de Brainportregio tot een echte automotive sector te komen.

Wij hebben zorgen over het halen van de tijdsdoelen en de financiering van de N69. Wij vragen het college, hieraan de volle aandacht te geven.

Mevrouw Arts (SP): Mevrouw de voorzitter! Toen ik het stuk van de midterm review nog eens doorlas,

bekroop mij een beetje het Haagse bluf gevoel van mevrouw Lestrade. Bij de presentatie van het programma hebben wij al gezegd dat het veel hoogdravende woorden bevat. Wat komt er uiteindelijk van terecht? De midterm review biedt de gelegenheid om daarbij nog eens stil te staan. Er is al veel gesproken over onderbesteding en daarvan is hier ook sprake. Planvorming duurt langer, klein snelheidsverlies, thema niet op schema, kortom men wil veel maar wij kunnen ons afvragen of alles wel bereikt wordt.

Ik ga niet herhalen wat reeds in de commissie over de diverse onderwerpen is gezegd, met uitzondering van een paar zaken die erg opvallen. Wij hebben twijfels bij het programma Verbindend Brabant, met uitzondering van het onderdeel mediation waarvoor GS een pluim verdienen. Wij vinden het zeer ernstig dat het masterplan energie nog niet klaar is. Dat is slecht. Wij blijven het programma BrabantStad kritisch volgen. Wij hebben hier altijd kritisch tegenover gestaan en de tekst in de midterm review doet ons er niet anders over denken.

Onderbesteding geeft soms ook mogelijkheden om voor een aantal dingen extra geld in te zetten. Ik wil daarvoor een paar suggesties doen en hoor graag van de gedeputeerde of zij daar positief tegenover staat. Dan kunnen wij dat verder gaan uitwerken. Wij zouden extra geld willen uittrekken voor het meten van geluid en uitstoot bij alle vliegvelden in Brabant en aan de grens met België. Dit punt is al genoemd in de commissie voor Ruimte en Milieu en de reactie van de gedeputeerde was niet afwijzend. Wij hopen dat er wat beweging in komt.

Verder stellen wij voor om meer dan de huidige €300 mln. te investeren in verduurzaming van de woningvoorraad. Dat lijkt ons goed voor het klimaat en voor het oplossen van de huidige economische crisis. Wij zouden de NIMBY-pot willen uitbreiden, ook voor het bedrijf De Heus. Er moet extra geld komen voor bestrijding van geluidsen stofoverlast bij de A59 bij Vlijmen. Verder willen wij meer groene daken. Kortom, er zijn nog genoeg dingen waarin Brabant zinvol kan investeren.

Wij kunnen ons niet voorstellen dat de recente

ontwikkelingen in het kader van de economische crisis en bij het Provinciefonds geen invloed hebben op het bestuursakkoord. Blijft onze mammoettanker de uitgezette koers volgen of moeten er op grond van recente ontwikkelingen zaken veranderd worden in het bestuursakkoord?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mevrouw de voorzitter! Toen ik de heer Thuis hoorde spreken, vroeg ik mij even af of wij met de midterm review bezig waren of met een ander onderwerp. Wat is nu eigenlijk een midterm review? Naar onze mening is het stuk bedoeld om te kunnen beoordelen of wij op koers liggen, of wij halen wat wij met elkaar hebben afgesproken, of dat er wellicht bijstellingen of andere keuzes noodzakelijk zijn. Wat staat er in het bestuursakkoord over de midterm review? "Een evaluatie van de ingezette actieplannen op voortgang en effecten en waar nodig inhoudelijk en budgettair bijstellen." Wat zien wij nu? Een hele mooie kleurenfoto van de tussenresultaten en de behaalde resultaten, maar inzicht in de voortgang, de kwaliteit en het feitelijk rendement van het beleid ontbreekt.

Volgens GS liggen alle programma's op koers. Hoogst boeiend! Maar wij kunnen dat niet concluderen uit deze foto, want er ontbreekt een tijdlijn, er zijn geen nulmetingen gedaan en evenmin wordt aangegeven waar wij aan het einde van de bestuursperiode willen staan. Wij kunnen wel zien wat er gedaan is, maar niet wat er niet is gedaan, ook niet waarom dat niet is gedaan. Dat betekent dat wij op basis van die opsomming niet kunnen beoordelen waar zaken moeten worden versneld, getemporiseerd, afgevoerd of dat er wellicht andere keuzes gemaakt moeten worden. Bovendien betwijfelen wij of wij echt op koers liggen. Er is in ieder geval sprake van een forse onderbesteding van het investeringsbudget. Er is nog maar 5% besteed, dat is toch niet echt veel na anderhalf jaar! Er is inderdaad een groot bedrag verplicht maar dat zegt niets zolang de prestaties niet zijn geleverd. Hoe het met al die projecten staat en of verwacht kan worden dat zij aan het eind van de bestuursperiode gerealiseerd zijn, daarin hebben wij absoluut geen inzicht. Aan de hand van de midterm review kunnen wij niet

beoordelen of het bestuursakkoord werkelijk gerealiseerd zal worden en daar is het ons toch om te doen! Daarover geeft de midterm review geen uitsluitsel.

GS zeggen dat misschien vertragingen in de uitvoering te verwachten zijn, dat de planvorming langer duurt, dat er geen directe sturing is op de uitvoering van de projecten, dat er sprake is van een economische recessie waardoor onze partners het misschien ook wat moeilijker kunnen doen en dat wij te maken krijgen met een structurele bezuiniging. Het college concludeert in hoofdstuk 7 dat voor de continuering van de uitvoering van het bestuursakkoord financiële ombuigingen en heroverweging van taken nodig zijn. Hier wreekt zich al meteen dat vorig jaar de kerntakendiscussie niet is gevoerd zoals mijn fractie en de fractie van de ChristenUnie-SGP met een amendement in de PS-vergadering van 26 juni 2008 beoogden.

Wat moeten wij nu eigenlijk met deze midterm review? Kan het college ons garanderen dat het bestuursakkoord daadwerkelijk gerealiseerd wordt? Nogmaals, de midterm review geeft daarover geen uitsluitsel. Wij betwijfelen of wij op koers liggen. Wat moeten wij ermee? Misschien is het college heel inventief en kan het aangeven dat uit deze mooi foto blijkt dat het bestuursakkoord werkelijk gerealiseerd wordt. Misschien is het een goed idee als wij volgend jaar vóór de zomer een echt goede midterm review krijgen waarin wij werkelijk kunnen zien hoever wij gevorderd zijn en of het bestuursakkoord gehaald wordt of niet. Als het college die garantie niet kan geven, moeten wij gaan bijstellen en daarvoor moeten wij weten hoe wij moeten gaan bijstellen. Als het college zegt dat wij op koers liggen en dat er niets aan de hand is, hoeven wij ook niet bij te stellen.

De heer *Martens* (GroenLinks): Mevrouw Geeraedts trekt waarschijnlijk dezelfde conclusie als ik straks zal trekken. Zij richt haar inbreng erg op het papier en vraagt het college om een nieuwe foto voor volgend jaar, maar wij moeten toch in het veld kunnen zien wat het college realiseert? Papier is maar hulpmiddel waarop iets is geschreven. Wij zijn nu twee jaar verder en als wij rijden door Brabant en kijken wat er veranderd is, kunnen wij

die conclusie toch zelf trekken?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dat kan wel en misschien kan de heer Martens dat uitstekend doen, maar wij behandelen nu de midterm review. Die midterm review is bedoeld om te laten zien of wij op koers liggen, of wij het bestuursakkoord kunnen realiseren en wat wij moeten bijstellen indien dit niet het geval is. Daar gaat het nu om en om niets anders. Het college had daarover duidelijkheid moeten geven. Wij kunnen eigenlijk niets met dit stuk en dat is jammer, tenzij het college ons straks het licht laat zien.

De heer *Martens* (GroenLinks): Het is goed dat die foto er ligt. Nogmaals, wij rijden door Brabant, hebben contact met onze achterbannen en kunnen zelf zien dat hetgeen het college de afgelopen twee jaar heeft gedaan niets uitgehaald heeft. Ik ben het eens met mevrouw Geeraedts dat er te weinig op die foto staat, maar wij kunnen toch gewoon concluderen dat er veel te weinig gebeurd is? Daarover hebben wij die foto toch niet nodig?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Het college vindt dat niet en moet onze vragen maar beantwoorden. Ik kan het niet zien in die midterm review, dat is wat ik zeg. Misschien is er wel wat gebeurd. Ik ga dus niet zo ver als de heer Martens. Ik zeg alleen dat ik op grond van deze midterm review niet kan beoordelen of wij op koers liggen. Ik heb de vragen aan het college gesteld, wij wachten de antwoorden af en zullen daarop op gepaste wijze reageren.

De heer *Arkes* (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Ook wij hebben deze behandeling geïnterpreteerd zoals mevrouw Geeraedts zojuist heeft verwoord: kijken hoe ver wij zijn met de uitvoering van het bestuursakkoord, of er aanleiding is tot bijstellen omdat een en ander niet hard genoeg is gegaan of omdat de omstandigheden zijn veranderd. Wij hebben op deze manier ingestoken op deze midterm review.

Ik wil het college complimenteren met het mooie rapport en met de inventieve wijze van presenteren. Met hulp van de argumentenfabriek is een zeer overzichtelijke werkwijze gecreëerd die snel laat

zien waar wij staan.

Zijn wij echt op streek? Zijn de prestaties geleverd die wij wilden leveren? Om die vraag te kunnen beoordelen moeten wij zowel naar de inhoudelijke als de financiële aspecten kijken. Inhoudelijk kunnen wij dat niet goed zien. Hier wreekt zich dat bij de uitwerking van het bestuursakkoord in de programmalijnen geen duidelijke prestaties zijn afgesproken en niet duidelijk is aangegeven wat wij exact willen bereiken. Er zijn wel financiële middelen toegevoegd, maar er is niet exact aangegeven welke prestaties geleverd moeten worden. Dat kunnen wij ook onszelf aanrekenen. Provinciale Staten hebben die uitwerking goedgekeurd. Het blijft lastig om te beoordelen waar wij precies staan met de uitwerking van het bestuursakkoord.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik wil de heer Arkes erop wijzen dat lang niet alle Statenleden akkoord gegaan zijn met wat er in "Vertrouwen in Brabant" stond.

De heer *Arkes* (PvdA): Ik ben het helemaal met mevrouw Lestrade eens. Als ik spreek over de Staten heb ik het in dit geval over de meerderheid van de Staten.

Ik zei dat het lastig is om te beoordelen waar wij precies staan bij de uitwerking van het bestuursakkoord. Niettemin geeft het college wel een inkijk. Bij alle programma's wordt aangegeven hoe het staat en waar het college van mening is dat er onvoldoende is gepresteerd en extra inspanning nodig is. Het is echter niet mogelijk om een en ander tegen een maatlat te zetten.

De financiële beoordeling is wat gemakkelijk want er is een duidelijk financieel kader. Het lijkt aardig op streek te zijn. Ongeveer 5% van het geld is besteed en een groot deel is verplicht. Dat wekt op zijn minst de indruk dat wij wat dit betreft behoorlijk ver zijn. Ook hier zijn wij het eens met mevrouw Geeraedts dat er twee soorten verplichtingen zijn: tamelijk harde verplichtingen omdat die al vastgelegd zijn in opdrachten en verplichtingen die zijn vastgelegd in een convenant met andere partijen. Die verplichtingen zijn veel zachter en zeggen veel minder over de vraag

hoever wij zijn met de uitvoering van het bestuursakkoord. Wij willen de suggestie doen om dat onderscheid tussen harde en zachte verplichtingen veel duidelijker aan te geven. Dat geeft ons een beter beeld.

Het doel van deze midterm review is te beoordelen of wij voldoende op streek zijn. Bij die beoordeling moet ook rekening gehouden worden met het feit dat de omstandigheden veranderd zijn. Het college doet dat heel adequaat. Er hebben dramatische veranderingen plaatsgevonden ten opzichte van het moment waarop het bestuursakkoord is gesloten met een meerderheid van de Staten. Het college formuleert drie lijnen. Wij kunnen akkoord gaan met het voorstel van het college over de uitvoering van het bestuursakkoord. Wij delen de zorgen over natuurontwikkeling, grondaankoop en dergelijke. Wij gaan eveneens akkoord met het voorstel om de andere twee lijnen door te zetten en kunnen dan ook instemmen met het voorliggende ontwerpbesluit.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Ik begrijp de opmerking van de heer Arkes dat de omstandigheden dramatisch veranderd zijn. Kan hij aangeven wat er precies veranderd is? De analyse onder het bestuursakkoord betrof een aantal noden in de Brabantse samenleving. Wij weten dat er economische ontwikkelingen zijn, maar daarvoor hebben wij een investeringspakket. Is de heer Arkes het met mij eens dat die analyse nog steeds geldt, dat daarin eigenlijk niets veranderd is en dat wij de doelen op het gebied van leefbaarheid, sociale zaken, jeugdzorg enz. heel stevig moeten vasthouden omdat wij anders misschien de verkeerde dingen aanpassen in het bestuursakkoord?

De heer *Arkes* (PvdA): Wij zijn van mening dat de analyse die destijds gemaakt is bij het sluiten van het bestuursakkoord nog steeds geldt, dat de omstandigheden zijn gewijzigd maar dat dit feit eerder tot aanvullende maatregelen moet leiden dan tot andere of mindere maatregelen dan in het bestuursakkoord zijn voorgesteld.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Mag ik het

zo interpreteren dat de heer Arkes eigenlijk zegt dat met name de middelen om het bestuursakkoord uit te voeren dramatisch veranderd zijn, maar niet de doelen die wij willen bereiken?

De heer *Arkes* (PvdA): De doelen blijven staan.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): De heer Arkes vindt dat de doelen blijven bestaan, maar uit het stuk blijkt dat de doelen wel bijgesteld zijn; de ambities ten aanzien van de proeftuin ontwikkelingsgebieden bijvoorbeeld zijn bijgesteld. Hoe kan ik de opmerking van de heer Arkes combineren met het feit dat een aantal doelen inmiddels is bijgesteld?

De heer *Arkes* (PvdA): Inderdaad komt een aantal zaken minder gemakkelijk van de grond of worden vanuit een programma in een lijnorganisatie ondergebracht. Dergelijke bijstellingen moeten mogelijk zijn. Wij blijven staan achter de plannen voor de landbouwontwikkelingsgebieden en volgens mij geldt dat ook voor het college.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Er staat hier dat de ambities zijn bijgesteld, aangezien niet alle maatregelen binnen deze bestuursperiode tot zichtbare resultaten zouden leiden. Er is toch iets bijgesteld.

De heer *Arkes* (PvdA): Ik interpreteer het dat de ontwikkeling van landbouwontwikkelingsgebieden minder gemakkelijk gaat dan wij hadden gewild en dat daarom misschien met minder resultaat genoeg genomen moet worden dan oorspronkelijk de bedoeling was. Overigens merk ik daarbij meteen op dat in de reconstructieplannen het aantal landbouwontwikkelingsgebieden wel is vastgesteld maar dat in het bestuursakkoord de prestaties die wij in dezen willen bereiken, tamelijk smart geformuleerd zijn.

De heer *Martens* (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter! Vandaag bespreken wij de midterm review of, zoals ik in de commissie al zei, de tussenbalans. Dat is een goed Nederlands woord en heeft wat ons betreft de voorkeur boven een

Engelse term. Wij vinden het een moment om terug te kijken op de handel en wandel van GS in de afgelopen twee jaar.

Allereerst wil ik een paar opmerkingen maken over de bestuursstijl van GS in de richting van Provinciale Staten. Er zijn een paar aanvaringen geweest met leden van Gedeputeerde Staten over de manier waarop PS geïnformeerd wordt, waarbij duidelijk gesteld is dat PS geïnformeerd dient te worden voordat iets in de pers komt. Ik geef twee voorbeelden. Het eerste betreft de NIMBY-bedrijven. Afgesproken was dat wij criteria zouden vaststellen voordat de NIMBY-bedrijven benoemd zouden worden en tot onze verrassing hoorden wij in de commissie voor Ruimte en Milieu dat er al drie NIMBY-bedrijven aangewezen waren. Dat roept toch vragen op.

Het tweede betreft het Masterplan Energie. Wij betreuren het dat dit uitgesteld is. Wij zien echter dat in de structuurvisie al een keuze gemaakt wordt met betrekking tot windenergie. Het is niet goed voor de discussie dat in de ene commissie wordt besloten en de andere er achteraan fietst.

Mijn volgende punt betreft de bestuursstijl van GS richting maatschappelijke groeperingen. In 2008 voelde GroenLinks zich gedwongen om een motie van treurnis in te dienen tegen gedeputeerde Rüpp toen het GLOBE-overleg over Eindhoven Airport eigenlijk aan de kant werd gezet.

Als laatste voorbeeld noem ik het feit dat een gedeputeerde maatschappelijke groeperingen zo maar aan de kant schoof door deze niet ontvankelijk te verklaren en daarvoor door de Raad van State teruggefloten werd. Vervolgens lezen wij tot onze teleurstelling in de krant dat gedeputeerde Hoes zegt, dat er gelukkig geen milieuchubs van het formaat van de werkgroep "Behoud de Peel" zijn bij andere natuurgebieden die hem tegenhouden.

Er is een mooie foto gemaakt bij het aantreden van de coalitie. Wij hebben het boekje allemaal gehad. Het college geeft nu zelf aan op sommige punten kritisch te zijn. Ik zou zelfs heel kritisch willen zijn. Bij het vorige agendapunt is reeds gesproken over de onderbesteding. Het wordt in de voorliggende foto van de argumentenfabriek mooi voorgesteld, maar het is duidelijk dat er van de uitvoering niet veel terecht komt. Het geld is amper besteed; er is

slechts €5 mln. daadwerkelijk weggezet.

Over de duurzame energie komen wij morgen bij de behandeling van de Voorjaarsnota te spreken. Het economisch bedrijfsleven is verontrust over de doelstellingen van GS en zou het Masterplan Energie zo snel mogelijk willen ontvangen.

Bij de reconstructie hebben GS een versnelling ingezet bij 53 projecten. Het is goed dat hieraan extra aandacht wordt besteed, maar biedt die versnelling een echte toekomst voor het landelijk gebied en met name voor de landbouw? Er wordt veel ingezet op het realiseren van de nieuwe landbouwonwikkelingsgebieden, maar als de gezondheidsrisico's nog niet duidelijk zijn, moet niet worden doorgegaan met de LOG's. In de commissie hebben wij ervoor gepleit om te stoppen met de ontwikkeling van de LOG's, in ieder geval totdat het onderzoek is afgerond. Zoals ik in het interruptiedebatje met de heer Thuis al aangaf, vinden wij dat dit onderdeel van de reconstructie gestopt moet worden.

Het college had grote ambities bij de herstructurering van bedrijventerreinen. Wij hebben die ondersteund. Het doel was 1800 ha binnen vier jaar te herstructureren. Nu blijkt uit de gegevens dat maar 40 ha geherstructureerd is. Ondertussen spreken wij morgen gewoon over nieuwe bedrijventerreinen bij Moerdijk. Dat kan niet, het is het een of het ander. Er moet goed worden geherstructureerd waardoor hectares kunnen vrijkomen, maar er moeten geen nieuwe bedrijventerreinen ontwikkeld worden.

De heer *Van der Doelen* (CDA): Voorzitter! Mag ik de heer Martens vragen om het advies dat vorige week in het kader van het gezondheidsonderzoek is uitgebracht door de Provinciale Omgevingscommissie eens even te duiden en ons deelgenoot te maken van de mening van die commissie over reconstructie?

De heer *Martens* (GroenLinks): Ik voel mij niet geroepen om de mening van de POC (Provinciale Omgevingscommissie) hier naar voren te brengen. Iedereen heeft dat advies thuisgestuurd gekregen. Die verschilt inderdaad met onze opvatting. Ik verkondig hier de mening van de fractie van

GroenLinks die eerst duidelijkheid wil over alle volksgezondheidsrisico's voordat verdergegaan wordt met de ontwikkeling van grote LOG's.

De heer *Van der Doelen* (CDA): Is de heer Martens het met de POC eens dat de bouwstenen overeind gehouden moeten worden en dat in ieder geval de ontwikkeling van de landbouwonwikkelingsgebieden moet doorgaan vanwege het belang van de revitalisering en de reconstructie voor het realiseren van de andere beleidsterreinen.

De heer *Martens* (GroenLinks): De heer Van der Doelen formuleert het advies van de POC inderdaad heel goed. Wij willen daaraan geen gevolg geven.

Dit bestuurscollege functioneert nu twee jaar en heeft wat ons betreft waarschijnlijk een historische beslissing genomen, namelijk om Essent te verkopen. Men zal ons over 100 jaar niet meer herinneren, maar de verkoop van Essent wel. Die zal in de geschiedenisboeken staan als de blunder van de eeuw!

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Mevrouw de voorzitter! Verschillende fracties hebben moeite om deze midterm review te duiden en om precies te weten wat ermee te doen. Ik raak ook een beetje confused als ik mevrouw Geeraedts namens de VVD hoor zeggen dat zij de midterm review eigenlijk niets vindt en volgend jaar een nieuwe foto wil om te kijken waar de provincie staat, als ik de heer Arkes namens de PvdA hoor zeggen dat hij de doelen overeind wil houden en ondanks het feit dat er minder geld is wil bekijken hoe deze kunnen worden bereikt en de heer Thuis namens het CDA bepaalde doelen bijvoorbeeld op het gebied van herstructurering van bedrijventerreinen alvast wil bijstellen. Ik heb mevrouw Moons gevraagd hoe zij later herinnerd wil worden, wat haar belangrijkste beleidspunt was. Zij noemde de herstructurering van 1000 ha bedrijventerreinen als het beleidspunt waarop zij afgerekend wilde worden. Ik meen dat er zo links en rechts wat spanning is ontstaan.

De heer *Thuis* (CDA): Zou het kunnen zijn dat de heer Vreugdenhil mij niet goed begrepen heeft? Ik

heb het college gevraagd of de doelstelling van die 1000 ha niet te ambitieus is. Ook wij vinden dat het gerealiseerd moet worden. Ik heb niet gezegd dat die doelstelling moet worden bijgesteld. Ik denk dat het goed is om die correctie aan te brengen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Natuurlijk is het een vraag van de heer Thuis, maar hij weet ook dat de doelstelling was om binnen deze coalitieperiode 1000 ha te realiseren. Daarvoor is een tijdspad vastgesteld en daarop wilde mevrouw Moons afgerekend worden. Het is een belangrijk speerpunt bij dit bestuursakkoord ook van de fractie van de PvdA. De heer Thuis fietst daar doorheen met zijn opmerking dat bekeken moet worden of die ambities nog wel zo vastgesteld moeten worden.

De heer *Thuis* (CDA): Dat is de interpretatie van de heer *Vreugdenhil*. Ik herhaal dat ik heb gevraagd of wij niet te ambitieus zijn. Wij hebben die herstructurering hoog in het vaandel. Als een gedeputeerde zich daaraan verbonden heeft, moet het college in zijn antwoord aangegeven hoe sterk die verbondenheid is.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Ik hoor een retorische ondertoon in de vraag van de heer Thuis. Wij wachten het antwoord van het college af. Ik proef een beetje in het antwoord van de heer Thuis dat hij in deze periode voor die 1000 ha wil gaan.

Wij hebben het coalitieakkoord ondersteund vanwege de daaronder liggende analyse dat wij het samen met de Brabantse burgers zouden doen. Er waren vier pijlers: samen, integraal, vernieuwend en zichtbaar. Terugkijkend op de afgelopen twee jaar moet ik constateren dat met name de versnippering van de taken tussen de verschillende gedeputeerden de uitvoering belemmerd heeft. Zij zijn allemaal met hun eigen terreintjes bezig. In de midterm review geeft het college aan dat het bezig is met projecten op het gebied van leefbaarheid maar niet verder komt vanwege ruimtelijke gevolgen. Hier zouden wij juist integraal willen samenwerken en vanuit het Provinciehuis laten zien dat wij er niet aan toekomen.

Wij hebben het coalitieakkoord ondersteund met

uitzondering van een aantal uitspattingen. Wij willen namelijk niet op alle zaken afgerekend worden. Ik complimenteer het college met de kritische zelfreflectie op waar het zelf staat en hoe het college het bestuursakkoord eventueel aangepast wil zien. Het college stelt dat het bestuursakkoord niet meer een volledig antwoord geeft op de veranderde maatschappelijke omstandigheden en dat dit een herbezinning vraagt op ambities en taken. Wij ondersteunen dit volledig. Hieruit spreekt namelijk zowel realiteitszin als de ambitie om de vragen waarvoor de Brabantse samenleving staat, daadwerkelijk op te pakken. Het gaat niet meer alleen om booming Brabant of economische ontwikkelingen, maar is gericht op verschillende aspecten.

Ik wil even ingaan op enkele aspecten waar naar onze mening het college de afgelopen twee jaren de plank finaal misgeslagen heeft. Als het college twee jaar bezig is met de verkoop van ons energiebedrijf is het onbestaanbaar dat het niet kan komen met een visie op energie. In de commissie hebben wij daar herhaaldelijk om gevraagd juist om de koppeling te leggen tussen enerzijds de vervreemding van de aandelen en anderzijds de ambitie en de wens om duurzame energie daadwerkelijk mogelijk te maken. Blijkbaar is het college te veel gefocust geweest op het vervreemden van de aandelen en niet in staat gebleken om een Masterplan Energie te maken.

Ik heb in het interruptiedebatje even gesproken over de herstructurering bedrijventerreinen. Alle partijen hebben dit punt bij de verkiezingen heel nadrukkelijk op de agenda gehad. Wat blijkt nu? Er zijn slechts 48 ha bedrijventerreinen gereconstrueerd. Op grond van dit cijfer kunnen wij niet zeggen dat het college op de goede koers zit.

In de commissie is herhaaldelijk gevraagd om de criteria die wij voor de projecten in het kader van BrabantStad geformuleerd hebben, daadwerkelijk vast te houden. Wij zien echter dat de criteria telkens worden opgerekt om het beoogde volume in de projecten van BrabantStad toch te realiseren. Het gaat dan echter niet meer om kwaliteit maar om kwantiteit en om het wegzetten van de middelen. In de commissie EMG hebben wij een duidelijk signaal afgegeven dat wij willen dat in de

rest van de periode de criteria scherp gehanteerd worden. De middelen die vrijkomen willen wij inzetten voor projecten die in Brabant hard nodig zijn.

De gemeenten zijn gevraagd om al hun plannen om te schrijven richting IDOP's. Ik heb destijds het college gevraagd aan te geven hoeveel IDOP's daadwerkelijk gerealiseerd dienen te worden en het niet te houden bij een laag getal. Daarmee wordt namelijk de gemeenten het gevoel gegeven dat het geen plannen voor de Bühne zijn maar plannen die daadwerkelijk zullen worden uitgevoerd. Als in de Voorjaarsnota staat dat GS in de toekomst geen middelen meer willen reserveren voor IDOP's, zullen veel gemeenten heel boos zijn omdat zij heel hard gewerkt hebben en de provincie niet de verantwoordelijkheid neemt voor de uitvoering. Ik meen dat de provincie bij dit punt echt moet samenwerken met de gemeenten en forse stappen moet zetten. De heer Thuis pleitte daar ook voor.

Het basisvoorzieningsniveau bij het openbaar vervoer is inderdaad ingevoerd. Dat heeft meer te maken met het ambitieniveau van de Staten dan met het ambitieniveau van het college. Dat lag een heel stuk lager. Wij hebben het over gratis en over goedkoop openbaar vervoer en over het basisvoorzieningsniveau, maar op het punt van de kwaliteit van het openbaar vervoer lopen wij nog steeds fors achter. Het gaat echter wel om een van belangrijke ambities van het bestuursakkoord.

Mijn laatste opmerking betreft het economisch herstelprogramma. Bij de constatering dat de nieuwe maatschappelijke omstandigheden een ander antwoord van dit college verwachten, hadden wij graag gezien meer gezien dan dat het college de oude economische ontwikkelingen verder wil stimuleren. Ik verwijs in dit verband naar de verklaring van Tilburg opgesteld in 2008. Daarin werd al gepleit voor een noodzakelijke omvorming van onze economie in de richting van meer duurzaam en solidair. Dit is dit voorjaar vertaald in het appèl van Antwerpen. Heel veel mensen waaronder ook Statenleden hebben dat appèl onderschreven. Ik wil dat appèl hier neerleggen bij de herziening van het bestuursakkoord. Daarin wordt gevraagd om het bestaande beleidsinstrumentarium te toetsen en waar nodig te

vervangen om de noodzakelijk koerswending naar een duurzame en solidaire economie te ondersteunen. Kom eens met een plan daarvoor bij de herziening van het bestuursakkoord. Hanteer ook een gedurfde beleidsinzet waarbij terughoudendheid ten aanzien van materiële consumptiegroei gepaard gaat met gedurfde plannen voor hernieuwde technologische inzet ten bate van zowel solidariteit als duurzaamheid. Als wij die slag weten te maken, voorzitter, hebben wij een echt antwoord op de nieuwe maatschappelijke omstandigheden, een echt antwoord op de vragen van onze Brabantse burgers. Als het college die gang maakt, kunnen wij het bestuursakkoord blijvend ondersteunen en samen met het college vormgeven. Het is niet de tijd om door te rollen op het oude beleid; er moet een omslag komen!

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Mevrouw de voorzitter! Midterm Review, vertrouwen in Brabant. Zoals u van ons gewend bent, leggen wij de focus op de ambities natuur en milieu. Wij zijn van mening dat een en ander niet zo onduidelijk is en dat van het mooie plaatje dat geschilderd werd over paradijselijk Brabant niet veel overeind gebleven is. Het steekt schril af tegen wat er verkondigd werd. Onder natuurbeschermers in Brabant resteert dan ook weinig vertrouwen. Vele duizenden burgers op het platteland lopen bepaald niet over van vertrouwen. Vertrouwen groeit niet als wij op het nieuws moeten horen dat mensen met problemen aan hartkleppen Brabant beter kunnen mijden. Mijn eigen moeder kan niet eens bij mij komen logeren of een dagje langskomen.

Bij Brabant denken velen automatisch aan grote aantallen dieren in de bio-industrie die nooit het daglicht zien; aan 4000 kg mestoverschot per inwoner van Brabant van zuigeling tot senior, en aan dierziektes. Aan mooie praatjes over en plaatjes van Brabant is echter geen gebrek. Ik heb hier een paar prachtige kaarten voor mij liggen waarmee Gedeputeerde Staten Brabant op de kaart zetten. Wij zien altijd plaatjes van scharrelvarkens of van een boer die dromerig uit een raam blik met een scharrelkip naast zich. Ook op de site van Brabant zien wij dit soort plaatjes en het bestuursakkoord stond er bol van. Helaas is de werkelijkheid niet zo.

Ondanks dat de jongste cijfers uitwijzen dat de natuur weer verder onder druk is komen staan, wordt de veroorzaker daarvan, de bio-industrie, de hand boven het hoofd gehouden en verzaken GS de zorg die zij in acht moeten nemen voor de instandhouding van de aangewezen natuurgebieden. Ik wijs op de onzinnige niet-ontvankelijk verklaringen. Uitbreiding van onduurzame veehouderijen weegt zwaarder dan een onafhankelijke controle door derden toestaan. Over democratie gesproken! Maar gelukkig is er gerechtigheid. De rechter roept het college een halt toe. Het college stelt dat de Natuurbeschermingswet complexer geworden is.

Voorzitter. U weet als geen ander dat de lobby richting Brussel voor versoepeling van deze wet met vereende kracht wordt gevoerd. De Staubercommissie pleit er zelfs voor soorten te laten uitsterven. Minister Verburg maakt het al even bont met haar lobby.

De belangrijke vraag is wat GS doen. Hoe kunnen zij de beoogde natuurdoelen bereiken als de Natuurbeschermingswet versoepeld wordt? Welke kant kiest het college in de ontstane impasse? Springt het college op de bres voor de natuur? Geeft het een kritisch geluid tegen het adagium: het is geld wat telt? Houdt het in het kader van de betaalbaarheid rekening met de enorme maatschappelijke kosten van de huidige klimaatcrisis, de biodiversiteitscrisis, de voedselcrisis, de dierziekten-crisis, de fosfaatcrisis, enz.? Heeft het college bij benadering een idee hoe hoog de kosten zijn van deze crises die voor een belangrijk deel door de bio-industrie worden veroorzaakt? Worden de kosten daarvan in kaart gebracht, of wordt rustig afgewacht om de lobby zijn werk te laten doen en wordt er gekozen voor business as usual? De gedeputeerde voor ecologie zegt dat het betaalbaar en aanvaardbaar moet zijn. Voor wie moet het aanvaardbaar zijn? Voor de natuurbeschermers, voor de kinderen van de toekomst? Het kostbaarste wat wij hebben, wordt gezien als een luxe die wij ons niet kunnen veroorloven. Veroorloven moet geen begrip dat slechts geijkt wordt aan geld, maar aan kostbare waarden als schone lucht, een stabiel klimaat, een schone bodem en schoon water. Wij weten allemaal dat Brabant op het gebied van

schoon water en schone lucht het slechtste scoort in heel Europa. Kun je nagaan!

Neem dan de voortgangsrapportage van de provincie met betrekking tot de kwaliteit en de kwantiteit van de natuur in Brabant. De toestand van de Brabantse natuur 2008, met de mooie titel: "Rijk aan natuur, rijk door natuur". Opnieuw een rapport met een trieste boodschap. De reconstructiedoelen op terreinen van natuur worden niet gehaald. Na jaren van beleid maken en uitvoeren – het inrichtingsproces loopt als sinds 1990 – is slechts 10% van de EHS ingericht. De natuurwaarden zijn nog altijd niet bereikt. Het creëren van natte natuurepaleis, een van de hoofddoelstellingen uit de reconstructie, faalt, net als de afwaartse beweging en de aanpak van het generieke ammoniakplafond. De depositie van stikstof blijft ongekend hoog. De biodiversiteit in Nederland is nog maar 13% en neemt nog steeds af, ook in Brabant ondanks Countdown 2010. Ook de natuurwaarden in de grootste natuur zoals natuurepaleis en natuurkerngebieden, lopen terug. Ten opzichte van 1995 is er nog steeds sprake van een afname. Dit geldt zowel voor de bossen als voor de heidevelden. Wat nu? Gaan GS de zaak aanpakken? Nee, de regels in de Structuurvisie worden versoepeld! Welke gevolgen heeft deze versoepeling voor de natuurdoelen van bijvoorbeeld de Peel? Op basis van welke criteria zijn de afwegingen gemaakt? Is de staat van de natuur in Brabant zodanig dat het college denkt zich dit te kunnen veroorloven?

Voorzitter. Hoeveel vertrouwen zou u hebben in een bouwonderneming die de ramen van het huis opnieuw een kleurtje geeft in plaats van het wankel en rotte fundament aan te pakken?

In het kader van de herbezinning op ambities en doelen zijn wij van mening dat het college bij de LOG's rekening moet houden met nieuwe ontwikkelingen en moet wachten op de uitslag van het gezondheidsonderzoek, maar wij denken niet dat het college hier zijn ambities wil bijstellen. Ik denk dat het in dezen gaat om de natuurdoelen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Mevrouw de voorzitter! Ik heb maar drie minuten, dus eigenlijk heb ik alleen maar tijd om de vervelende dingen te

zeggen. Ook al hebben wij het bestuursakkoord niet ondertekend, wil ik beginnen met iets aardigs te zeggen. Dat heeft het college wel nodig na alle negatieve opmerkingen.

Ik wil het college complimenten maken voor de informatiekaarten waarmee het tracht ons het een en ander duidelijk te maken. Ik maak een onderscheid tussen vorm en inhoud en spreek nu over de vorm. Het college zal ongetwijfeld gedacht hebben, als wij mevrouw Lestrade de kleurtjes geven waar zij altijd om zeurt, is zij helemaal tevreden en krijgen wij geen kritiek meer. Dat valt tegen, maar de kleurtjes zijn heel mooi. De argumentenfabriek is een hartstikke leuk middel, maar ik ben het uiteraard wel eens met de kritiek dat het een foto is en niet voldoet als midterm review. Ik vind wel dat het college een compliment verdient voor de wijze waarop het probeert tegemoet te komen aan de informatiebehoefte. Ik waardeer de inzet van het college om de begroting en de jaarstukken te verhelderen. Dat is een compliment waard.

Wat de midterm review zelf betreft, kan ik niet anders dan het eens zijn met de kritiek die ook door de coalitiepartners is geuit: het is geen midterm review. Ik heb het bestuursakkoord er nog eens op nagelezen. Het is een prachtig visionair stuk, het is wollig en veel, maar er staan niet veel exacte dingen in. Het college heeft naar aanleiding daarvan actieplannen opgesteld en eigenlijk hadden die afgevinkt moeten worden in plaats van het bestuursakkoord zelf. Het bestuursakkoord is vaag en de wijze waarop wordt aangegeven wat er wel gebeurd is, gaf ook ons het Haagse bluf gevoel. Ik ga niet in op alle dingen waarvan al gezegd dat zij niet kloppen. Er is al heel veel gezegd.

Ik kom terug op de wijze waarop in de begroting of de jaarrekening de 5% die wel gerealiseerd is, zou moeten worden vermeld. Het is een punt waarop de heer Coonen steeds terugkomt. De koppeling tussen belegde en gerealiseerde gelden en de wijze van verwerken, is niet goed gemaakt.

Ik wil het CDA bevragen op de ambitie bij de herstructurering van bedrijventerreinen. De heer Thuis stelt die vraag natuurlijk niet voor niets, hij heeft daarmee een bedoeling. Ik vermoed dat hij wil dat de doelstelling bijgesteld wordt. Ik hoop

echter dat dit niet waar is. Wij kunnen beter bedrijven herstructureren dan nieuwe terreinen aanleggen. Ik hoop dat het CDA nergens nieuwe terreinen wil aanleggen en alleen de oude herstructureren. Dat zou ik een leuk idee vinden!

De heer *Thuis* (CDA): Mevrouw Lestrade vraagt hoe wij dat zien. Bij een midterm review wordt een tussenbalans opgemaakt. Hoe ver zijn wij? Wij stellen onze doelen niet bij, maar wij kunnen ons natuurlijk wel afvragen of er in de voor ons liggende perioden extra inspanningen verricht moeten worden of een en ander wel te realiseren zodat wij op het einde van de bestuursperiode kunnen concluderen dat de doelen bereikt zijn. Als de ambities te hoog zijn, is de aanpalende vraag wat gedaan wordt om die ambities wel te realiseren.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik ben blij dat ik mag concluderen dat het CDA de doelstelling om in deze bestuursperiode 1000 ha te herstructureren voluit onderschrijft. Dat stelt mij zeer gerust. Ik hoop dat dit zo blijft en dat het CDA en het college alle verantwoordelijkheid nemen voor de inspanningen die daarvoor verricht moeten worden.

Het stelt mij zwaar teleur dat de visie op duurzame energie er nog niet is. Ik meende in de wandelgangen de gedeputeerde horen zeggen dat die wel klaar was. Ik vind het heel vreemd dat de visie er niet is, zeker gezien het feit dat daarop wordt teruggekomen in de investeringsagenda waarin de plannen voor de toekomst gedaan moeten worden en omdat in duurzame energie economische winst voor de toekomst te behalen is. Ik vind het eigenlijk onbestaanbaar dat de visie er nog niet is. Ik ben benieuwd of de gedeputeerde zegt dat vanwege de economische crisis alles aangepast wordt en nog veel beter wordt dan het was.

Bij aanvang van de coalitie heb ik aangegeven dat de lijn Verbindend Brabant mij de meest moeilijke leek om vol te houden, o.a. omdat die betrekking heeft op de omslag die in de toren gemaakt moest worden. Het gaat over een ander soort van werken. Het college geeft aan dat de wijze waarop het de lijn Verbindend Brabant wil inzetten, leidt tot een

vertraging van de projecten. Er staat namelijk dat de winst die deze werkwijze oplevert, soms gepaard gaat met een verlies aan snelheid in de planvorming. Als dat het resultaat is van de lijn Verbindend Brabant, moet er volgens mij op een iets andere manier worden ingezet.

Als midterm review vind ik het waardeloos. De informatiekaarten waren geweldig. Ik blijf proberen constructief oppositie te voeren. Als ik vind dat het college iets goed doet, zeg ik het ook. Het is geen goede midterm review.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voorzitter! Ik wil drie opmerkingen maken. De Brabantse Partij wil positiefkritisch tegenover het bestuursakkoord staan. Deze midterm review zou een weging moeten zijn van het succes wat behaald is en wat nog gedaan moet worden. Ook de coalitiefracties hebben de grootste moeite om die weging op een goede manier te maken. Zijn de aan het begin vastgelegde ambities reëel geweest, zijn de te bereiken doelen al dan niet duidelijk genoeg geformuleerd en op de juiste manier in het spoorboekje vermeld? Halverwege de rit doet zich de vraag voor of wij een snellere trein moeten nemen en of die het einddoel wél haalt.

Een aantal zaken is wel succesvol verlopen en men vraagt zich af, of daarmee gestopt moet worden. Vooral de opmerkingen over de IDOP's vond ik heel bijzonder. Nu er een duidelijke stap gezet wordt in het kader van de leefbaarheid in gemeenten, wil men stoppen. Ik pleit ervoor om hiervoor wel extra middelen in te zetten en ermee door te gaan. Morgen kom ik hierop terug.

Ook ik ben zeer teleurgesteld over wat er bereikt is bij de herstructurering van bedrijventerreinen. Ik hoop dat hier een duidelijke inhaalslag gemaakt wordt. De middelen zijn beschikbaar en de mogelijkheden liggen er. Er moet meer inzet worden gepleegd om waar mogelijk ook werkelijk resultaat te behalen.

Op het gebied van vervoer is eveneens sprake van een hoge ambitie. Er is al veel inzet gepleegd maar het kan een tandje beter zoals wij in de pilots hebben aangegeven. Brabant kan hierin een plus maken. Die ambitie hebben wij met elkaar vastgelegd en ik zou het jammer vinden als het

college enigszins hierop zou inboeten.

Ik wacht de antwoorden graag af en kom morgen terug met een paar zaken waarop wij meer actie van het college vragen.

De heer *Essed* (GS;CDA): Voorzitter! Wij hebben lang gewacht op de midterm review en op de bespreking daarvan. De midterm review heeft een andere vorm dan in de vorige bestuursperiode. Er is gekozen voor twaalf kaarten. Dat heeft breed tot positieve reacties in de commissies geleid. Zij vonden het verrassend en vernieuwend. Verschillende fracties hebben dat vandaag ook gezegd. De idee om tot deze vorm te komen, is niet helemaal uit de lucht komen vallen. In de commissie voor Zorg, Welzijn en Cultuur heeft een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden waarbij voor deze vorm is gekozen. Die is zo enthousiast ontvangen dat daar de suggestie is gedaan om deze vorm ook te kiezen voor de midterm review. Het idee is uitgezet in de Rekeningcommissie en in de Werkgroep verbetering begroting en heeft een positief onthaal gehad. Volgens ons komt het stuk zowel inhoudelijk als financieel direct tot de kern en geeft duidelijk aan waar door de commissies en de werkgroep om gevraagd is en door hen is aanbevolen.

Er is gevraagd wat er is veranderd sinds april 2007 toen het bestuursakkoord tot stand is gekomen. Inmiddels hebben wij te maken met een kredietcrisis die is gevolgd door een economische crisis. Daarbij zijn wat ons betreft continuïteit en stabiliteit in het overheidsbeleid noodzakelijk. De programma's Dynamisch Brabant en Bereikbaar Brabant geven duidelijk economische impulsen. Wij vinden dat goed en zouden daarmee graag doorgaan.

Inspelend op de veranderde situatie hebben wij daarnaast een pakket maatregelen ter grootte van €400 mln. geïntroduceerd dat zowel in de Staten als in de samenleving brede bijval gekregen heeft. Wij willen daarmee impulsen geven aan de Brabantse economie en ook voorsorteren op het post-crisistijdperk. Daarnaast speelt de investeringsagenda van Essent die voor morgen op de agenda staat.

Een andere ontwikkeling betreft het advies van de

Raad voor de Financiële Verhoudingen. Het voorstel om €600 mln. te korten op het Provinciefonds hakt er fors in. Het Provinciefonds wordt daarmee de facto gehalveerd. Brabant zou een bovenproportioneel deel moeten inleveren. Van de €600 mln. zou €146 mln. voor rekening van Brabant moeten komen. Dat is 25%, terwijl Brabant 15% van de Nederlandse bevolking uitmaakt en tot nu goed is voor 15% van het Provinciefonds. Dat is dus niet mis.

Toen het advies er lag en duidelijk werd dat Den Haag dat niet op voorhand naast zich zou neerleggen, hebben de Staten ons gevraagd stevig in de aanval te gaan. Wij hebben u daarover geïnformeerd. Wij hebben het IPO een contra-expertise laten maken en onze eigen contra-expertise gemaakt. Via de nieuwsbrieven van het IPO worden de Staten geïnformeerd over de voortgang.

Vervolgens wil ik slechts ingaan op de punten die mijn portefeuille betreffen om mijn collega's niet tekort te doen. Zij willen graag ingaan op de zaken uit hun portefeuilles.

De heer Thuis heeft gevraagd welke invloed de korting op het Provinciefonds en de korting op het Gemeentefonds kunnen hebben op de samenwerkingsprojecten en of die niet onder druk komen te staan. Ik kan niet duidelijk ja of nee zeggen. Ik kan wel zeggen dat er afspraken met partners zijn gemaakt in meerjarenbegrotingen en dat die afspraken een positief effect voor hen hebben. Zouden zij gaan prioriteren om in de afgesproken projecten te gaan schrappen, dan betekent dit in wezen dat zij een negatieve multiplier in werking stellen omdat wij een substantiële bijdrage leveren aan de afgesproken projecten. Ik moet u zeggen dat wij op dit geen moment geen indicaties hebben dat onze partners bezig zijn met herprioritering ten koste van de samenwerkingsprojecten.

De heer Thuis heeft ook gesproken over het huis van de democratie en gevraagd hoe belanghebbenden daarbij betrokken zullen worden. Wij hebben nog steeds het voornemen om een en ander te realiseren, maar het leek ons belangrijk eerst een haalbaarheidsstudie te maken. Wat willen wij? De plannen zijn ambitieus en ik zou graag een knip

maken tussen wat er moet gebeuren met het voorterrein en de parkeeraccommodatie rondom het provinciehuis, wat er moet gebeuren om de toren meer aan te passen aan de eisen des tijds aan werk en samenwerken en wat wij het huis van de democratie noemen. Dat is het drieluik. Wij zijn voornemens een haalbaarheidsstudie te maken over de financiële aspecten. Ik neem daarin mijn verantwoordelijkheid als portefeuillehouder middelen. Ik kan de heer Thuis garanderen dat als het tot een uitwerking komt, wij zeer nadrukkelijk ook de gebruikers van het gebouw daarbij zullen betrekken; natuurlijk horen de Provinciale Staten daarbij, evenals iedereen die dit huis regelmatig bezoekt.

Mevrouw Arts heeft gevraagd of de ombuigingen geen invloed hebben op het bestuursakkoord. Ik verwijs naar de lijn die wij in de Voorjaarsnota aanhouden. Wij stellen ons daar op het standpunt dat wij vasthouden aan de koers 2007-2011. Wij willen de eerste ombuigingen in 2011 voorstellen. In de Voorjaarsnota geven wij aan hoe wij willen omgaan met de risico's. De knip in de Voorjaarsnota houdt in dat wij vanaf 2012 met een afweging voor een structurele ombuiging willen komen.

Mevrouw Geeraedts vraagt hoe wij kunnen beoordelen of wij op koers liggen. Ik bedien haar op haar wenken. Wij hebben nu een stuk geproduceerd dat de reciprociteit is van de plannen die wij met de Staten hebben afgesproken en die door een meerderheid van de Staten zijn geaccordeerd. Op basis van die goedgekeurde plannen hebben wij nu een rapportage neergelegd. Als gezegd wordt dat er een tijdlijn ontbreekt of dat wij onvoldoende concreet zijn over de effecten die wij willen bereiken, zeg ik u toe dat wij zullen nagaan welke verbeterlagen in de rapportage gemaakt kunnen worden. Wij doen wat de Staten gevraagd hebben en wat wij met elkaar hebben afgesproken, namelijk rapporteren over de afspraken.

Mevrouw Geeraedts (VVD): Ik kan dat niet helemaal volgen.

De heer Essed (GS;CDA): Dat is jammer.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Daarom vraag ik nadere uitleg want misschien ligt het wel aan mij. Wat is een midterm review? Dat is een instrument waarmee je aangeeft of je op koers ligt, of het doel wordt bereikt en wat er bijgesteld moet worden als dat niet het geval is. Ik heb gezegd dat ik die informatie niet uit deze midterm review kan halen. De gedeputeerde zegt dat het college niets anders gedaan heeft dan wat de Staten hebben gevraagd, maar dat is geen antwoord op mijn vraag.

De heer *Essed* (GS;CDA): Mevrouw Geeraedts als u de informatie tot u hebt genomen – en ik houd u voor een verstandig mens – dan hebt u gezien dat wij van de ongeveer €1 mld. die wij zouden wegzetten, op dit moment €59 mln. hebben verplicht; – €59 mln. of 5% – €59 mln. hebben wij al echt uitgegeven. Dat bedrag is van onze rekening afgeschreven. Verder hebt u gezien dat wij ongeveer €500 mln. juridisch verplicht hebben en dat er nog een bedrag van ruim €500 mln. staat dat wij beleidsmatig verplicht hebben en waarvan de uitgave nog juridisch moet worden vastgelegd. In het voorjaar van vorig jaar is de concrete uitwerking van het bestuursakkoord vastgelegd en door de Staten met instemming begroet. De midterm review gaat de facto over wat er tot stand is gebracht in de periode van voorjaar 2008 tot december 2008.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): De heer Essed wil toch niet beweren dat wij met een besteed budget van 5% en met een behoorlijke onderuitputting op het bestuursakkoord over het jaar 2008 op koers liggen?

De heer *Essed* (GS;CDA): Ik stel vast dat wij gigaprojecten hebben gepland en dat er in een periode van nog geen jaar €59 mln. ofwel 5% is weggezet, dus is mijn antwoord op die vraag volmondig ja! Ik blijf erbij dat wij het totale beeld moeten beoordelen. Naast die €59 mln. is €500 mln. juridisch verplicht. Dat wil zeggen dat wij een commitment hebben met partners, dat er overeenkomsten zijn waarin partners zich hebben vastgelegd om een en ander uit te voeren binnen het bestuursakkoord.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Welke sanctie is er als die partners het niet uitvoeren? Wij hebben net van de gedeputeerde gehoord dat er nog niet veel gerealiseerd is. Wij hebben ook van hem gehoord dat wij er vertrouwen in moeten hebben dat de partners het zullen doen, maar wij hebben kennelijk geen instrumenten om de partners daartoe aan te zetten. Het is allemaal nog erg vaag.

De heer *Essed* (GS;CDA): Ik kan mij goed voorstellen dat mevrouw Geeraedts denkt in termen van sancties, wij denken nog steeds in termen van beloningen. Partners hebben het perspectief dat op basis van cofinanciering zeer mooie dingen tot stand gebracht kunnen worden. Als je wat te bieden hebt, lijkt het mij heel lastig om een straf uit te delen als het gebodene niet wordt aanvaard.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik denk niet aan een straf, maar ik begrijp niet hoe de gedeputeerde nu kan zeggen dat het op koers ligt als tot nu toe slechts 5% besteed is en de rest alleen nog maar verplicht is zonder enige realisatie. Omdat wij dat vanwege het ontbreken van de nullijn niet uit de midterm review kunnen halen, hebben wij onze twijfels en die haalt de gedeputeerde niet weg.

De *voorzitter*: Mevrouw Geeraedts, dat was uw laatste interruptie in deze ronde.

De heer *Essed* (GS;CDA): Gegeven het feit dat naast de €59 mln. die al uitgegeven zijn er €500 mln. heel hard verplicht zijn in een periode van nog geen jaar, ben ik erg teleurgesteld in het voorstellingsvermogen van mevrouw Geeraedts.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Bij het verplichte bedrag wordt door het college zelf opgemerkt dat hierbij een kritisch voorbehoud gemaakt moet worden. Het college geeft dus zelf aan dat hier een risico zit. Ik ondersteun dan ook de vraagstelling van mevrouw Geeraedts. De gedeputeerde zegt wel dat het afgesproken is, maar wij weten niet of het geld echt wordt uitgegeven.

De heer *Essed* (GS;CDA): Ik zie die tegen-

strijdigheid niet. In een afhankelijkheidsrelatie tussen convenantpartners zit altijd het risico dat wat door de partners is ingebracht, niet op tijd gerealiseerd wordt. Ik vind het op dit moment te vroeg om daarover een uitspraak te doen. Wij hanteren graag een zeer strakke sturing op de uitvoering van de projecten, niet alleen sturing op de realisatie maar met name ook sturing op de voortgang van de plannen. Als wij informatie krijgen dat de realisatie niet haalbaar is, zou het heel onverstandig zijn als wij die informatie niet met u zouden delen. In antwoord op het voorstel van mevrouw Geeraedts om volgend jaar weer met een verhaal te komen, zeg ik dat wij veel eerder met informatie naar de Staten willen komen. Wij willen alle P&C momenten aangrijpen en mocht er tussentijds bij bepaalde commissie behoefte bestaan aan meer specifieke informatie, zullen wij die informatie natuurlijk met haar delen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Wij kunnen over cijfers spreken en over juridisch vastgelegd, maar het gaat ook over beleid. Ik noem een paar dingen. Het college zou naar de commissie komen met een voorstel voor herstructurering bedrijventerreinen. Dat is niet gebeurd. Er zou een voorstel naar de commissie komen met betrekking tot energie. Dat is ook niet gebeurd. Er zou een voorstel komen over NIMBY-bedrijven. Dat is niet gebeurd. Het gaat niet alleen om cijfers maar ook om concreet beleid dat GS moeten uitvoeren.

De heer *Essed* (GS;CDA): Mijnheer Vreugdenhil, ik begrijp uw haast. Ik begrijp uw behoefte om te interveniëren. Ik heb aan het begin van mijn bijdrage gezegd dat ik niet inga op de beleidsterreinen van mijn collega's. Voor mij is uw interventie prematuur, laten wij op deze specifieke punten het debat afwachten met mijn collega's.

Ik heb al gezegd dat wij niet de garantie kunnen geven dat het bestuursakkoord helemaal wordt gerealiseerd. Ik kan wel zeggen dat ik gegeven de tijd die wij de facto bezig zijn en gegeven de stand per 31 december 2008, heel stellig de conclusie aandurf dat wij op koers liggen. Als ik daarop terug moet komen in de loop van de komende tijd zal ik

daarbij tegenover de Staten de grootst mogelijke sportiviteit betrachten. Nu zijn wij in ieder geval niet zo ver.

Mevrouw Lestrade vroeg naar de interpretatie van verbindend. Die opmerking slaat heel nadrukkelijk op de manier waarop de plannen worden gemaakt en op de gesprekken met de partners. Zoals u weet, polderen kost tijd, maar is wel effectief.

De uitwerking van het bestuursakkoord is in het voorjaar van 2008 vastgesteld en gedeeld met de Staten. Er zijn goede harde afspraken gemaakt met partners. Bij de uitvoering van die plannen hebben wij in acht à tien maanden 50% van het beschikbare budget juridisch verplicht en 5% de facto uitgegeven. Van het restant is het leeuwendeel al beleidsmatig verplicht. Er zijn inderdaad risico's en knelpunten, het belangrijkste risico is de afhankelijkheid van partners. Ik vind dat wij – Provinciale Staten en het college – onszelf de tijd moeten geven en komende anderhalf à twee jaar moeten afwachten. Wij doen u de toezegging dat wij de vinger aan de pols zullen houden en u in ieder geval zullen informeren over de temperatuur.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Voorzitter! In verband met de tijd wil ik nu niet ingaan op de vragen over de voortgang van de reconstructie. Daarover praten wij zeer regelmatig met elkaar en wij hebben afgesproken daarover volgend jaar een alomvattende discussie te voeren.

Een aantal woordvoerders heeft gesproken over de voortgang bij de herstructurering bedrijventerreinen. In de commissie EMG hebben wij daarover onlangs met elkaar gediscussieerd. Het is vooral een definitiekwestie. Wij hebben destijds met elkaar afgesproken dat van de 16.000 ha bedrijventerreinen in Brabant ongeveer eenderde verouderd was – het is uiteindelijk vastgesteld op 4400 ha. – en dat wij daarvan binnen deze bestuursperiode 1000 ha zouden herstructureren. Dat betekent niet dat van een bedrijventerrein van 250 ha de volledige 250 ha moeten worden aangepakt. Het betreft vaak deelobjecten binnen een terrein die worden geherstructureerd. Die spelen grond vrij en dat leidt uiteindelijk ertoe dat het terrein als zodanig geherstructureerd is.

Wij hebben wel wat moeite moeten doen om samen

met de BOM (Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij) en BHB (Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen) de cijfers scherp te krijgen. Uit die cijfers blijkt dat voor de bedrijventerreinen waarbinnen geherstructureerd moet worden, de plannen inmiddels klaar zijn, dat een aantal al helemaal uitgewerkt is, dat een en ander leidt tot daadwerkelijk geherstructureerde netto hectaren op die verschillende bedrijventerreinen van plus minus 85 ha. Binnen de totale hoeveelheid bedrijventerreinen die daarmee klaar is, komen wij omgerekend nu op iets meer dan 300 ha uit. Dat is eenderde van het totaal dat wij moeten bereiken. De verwachting is dat 2011 ruimschoots 1000 ha gehaald zal zijn en dat het aantal hectaren geherstructureerde bedrijventerreinen zelfs tussen de 1400 en 1600 zal zitten. Het is een definitiekwestie die daarbij een rol speelt. Ik zal overzicht van deze gegevens naar de commissie sturen. Dan kunt u die nog eens bestuderen en kan de discussie daar verder worden gevoerd. Ik zie dat de gegevens al verspreid zijn. Dat wist ik niet.

De heer *Martens* (GroenLinks): Er zit wel een foutje in.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Wat is het foutje? Ik doe het even uit mijn hoofd. Zit ik er een paar hectaren naast? Het is mineur, oké. Ik heb nu uitgelegd hoe het zit en dat er wel degelijk voortgang is.

Ik ben ook aangesproken op de voortgang van het programma Mooi Brabant. Wij halen de doelstelling. De afgelopen periode is veel beleid in gang gezet en in beleidsregels vastgelegd. De ambities bijvoorbeeld bij de bescherming van het landschap krijgen nu hun vertaling in de ontwerp-structuurvisie waarover wij volgende week gaan spreken. In het kader van de impulsen die wij willen geven om het kwaliteitsbewustzijn bij de burgers te bevorderen, wijs ik op het project Mijn Mooi Brabant. Daarvoor hebben wij € 7 mln. uitgetrokken. Vanmorgen heb ik de winnaars van de pilots getrokken. Bij een aantal pilots gaat eind dit jaar de schop al in de grond. Volgens jaar volgen er nog een paar en voor 1 juli 2011 zijn die pilots klaar. Voor het programma Mooi Brabant is een kleine €120 mln. beschikbaar. Op misschien

5% of 10% na wordt het deze periode helemaal ingevuld. Daarop mag u mij aanspreken en dat gebeurt ook. Het vertrouwen is er, niet alleen in Brabant maar ook in de voortgang van het project. Het heeft inderdaad een aanloopperiode nodig. Wij hebben zowel in het landelijk gebied met de gemeenten als met de steden van BrabantStad forse arrangementen gemaakt met hoge ambities. Alles is vastgelegd, dat was nogal wat werk. Er wordt nu voortgang geboekt op die projecten.

De heer *Martens* heeft een terechte opmerking gemaakt over de communicatie rond de NIMBY-projecten en de NYMBY-terreinen. Die is inderdaad niet goed verlopen. Ik heb het overgenomen van mevrouw Moons. Wij hadden het stuk al in het college gesproken en ik heb later begrepen dat met de commissie is afgesproken dat ook gesproken zou worden over de criteria waarop de bedrijven geselecteerd worden. Het stuk komt nu naar de commissie, wij proberen het te corrigeren maar er is wel een prekeuze gemaakt. Ik moet mijn verontschuldigingen aanbieden omdat het niet gelopen is zoals met de Staten was afgesproken. De heer *Martens* heeft gelijk.

De heer *Thuis* (CDA): De heer Rüpp heeft niet geantwoord op de opmerkingen over de regeling goedkope woningen en collectief particulier opdrachtgeverschap. Wij hebben gevraagd of het college bereid is om daarvoor middelen vrij te maken bij de begroting 2010.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): De heer *Thuis* signaleert opnieuw een succes uit het bestuursakkoord Vertrouwen in Brabant. Wij waren heel snel klaar met de maatregelen en de voornemens die wij hadden voor enerzijds bevorderen van de starterswoningen en anderzijds het bouwen van goedkope woningen. Dat is in een rap tempo weggezet. De evaluatie van de vraag of de ambitie gehaald wordt om 4000 goedkope woningen door de gemeenten te laten bouwen, komt eraan. Het ziet ernaar uit dat dit voor een belangrijk deel het geval is. Wij worden hier wel enigszins ingehaald door de economische crisis waardoor op een aantal onderdelen de bouw stilvalt. Ook wordt geëvalueerd of er een beroep wordt gedaan op het

collectief opdrachtgeverschap. Dit ziet er succesvol uit. Wij zullen ons dan ook beraden of voortzetting van deze projecten mogelijk is. Samen met de Staten moeten wij ons dan beraden over de vraag waar wij de middelen vandaan halen om het te kunnen voortzetten. Dat geldt ook bij de IDOP's als onderdeel van de hele reconstructie. Mevrouw Van Haaften zal hierop ingaan.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Mevrouw de voorzitter! Omdat wij met elkaar de portefeuille van mevrouw Moons waarnemen, was het wel even opletten op de vragen die gesteld zijn.

Ik begin met het Masterplan Energie. Ik probeer altijd heel transparant te zijn en zeg u dan ook dat het plan klaar is. Dat is het meest eerlijke antwoord dat ik kan geven. Het is al even klaar. Het is een groot plan waarover wij diepgaand met u moeten spreken en waarmee veel geld gemoeid is. Daarom vonden wij het beter dat de opvolger van mevrouw Moons het plan eerst zelf bekijkt omdat zij de komende twee jaar met u daarover in debat moet gaan. Toen wij wisten dat mevrouw Moons niet de hele periode zou afmaken, hebben wij het verstandiger geacht om het stuk aan te houden, het met de nieuwe gedeputeerde in een finale ronde te bespreken om te kijken of zij het ermee eens is en het daarna naar de Staten te sturen. Het komt zo snel mogelijk na de zomer bij u.

Ik ben het echt niet met de heer Martens eens dat de verkoop als de grootste blunder van de eeuw in geschiedenisboeken vermeld zal worden. Dat wordt echt niet gezegd, want de kansen die de verkoop van Essent biedt zijn ongekend. Juist in deze tijd en zeker ook met het investeringsprogramma dat wij hebben neergelegd, zal de provincie Noord-Brabant in staat zijn om een moderne kennisgerichte economie op te bouwen, met heel veel extra geld voor duurzame energie en voor hoogwaardige sportvoorzieningen en culturele voorzieningen; kansen die andere provincies niet hebben en die wij hadden verspeeld als wij de verkoop niet hadden laten doorgaan. Ik denk dat men als men over enkele tientallen jaren terugkijkt, zal concluderen dat de Provinciale Staten van Noord-Brabant een verstandige keuze hebben gemaakt.

De heer *Thuis* (CDA): De heer Hoes zegt met enige trots dat het plan voor duurzame energie klaar is, maar ik heb van welingelichte bronnen begrepen dat de startnotitie nog niet eens in de commissie geweest is. Hoe verhoudt zich dat?

De heer *Hoes* (GS;VVD): Dit wordt een interessant discussie want de heer Thuis en ik hebben er niet bijgezet. Ik begrijp uit wel ingelichte kringen aan mijn zijde dat die startnotitie wel besproken is in de commissie, maar dat is wel enige tijd geleden. De datum kan ik niet noemen. Ik wil het met alle plezier nakijken en mocht ik het fout gezegd hebben, dan kom ik daarop morgen graag terug. Het Masterplan Energie is wel klaar.

De *voorzitter*: Ik zie de voorzitter van de commissie wat verbaasd kijken. Is het nu wel of niet besproken in de commissie?

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! De commissie heeft nog geen startnotitie ontvangen.

De *voorzitter*: Dan zit het kennelijk ietsjes anders, mijnheer Hoes.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Zeker voor de notulen moet ik corrigeren wat ik gezegd heb. Ik zal morgenochtend nakijken wat op welk moment is besproken en de vervolgprocedure met de Staten afspreken. Ik neem contact op met de voorzitter van de commissie om de planning door te spreken. Als het goed is hebben de Staten een dezer dagen een overzicht gekregen van het college over de voortgang in de afspraken met BrabantStad. In de laatste afspraken die wij deze maand gemaakt hebben staat dat als het geld niet wordt uitgegeven op de momenten die zijn afgesproken, het niet wordt uitgekeerd. Daarmee moeten de steden dus rekening houden. En als er projecten vervallen in deze periode, komen er geen nieuwe projecten voor in de plaats. Dan valt het daarvoor bestemde bedrag gewoon vrij, zowel bij hen als bij ons, en kunnen wij daarover opnieuw beslissen. Het geld gaat dan niet per definitie naar de Brabantse steden maar komt bij ons terug en kan opnieuw worden besteed. Er moet daadwerkelijk inhoudelijk

ingestoken worden en niet financieel gestuurd zijn.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Vloeit dat geld dan terug naar de algemene middelen?

De heer *Hoes* (GS;VVD): Ja, maar dat is afhankelijk van waar dat geld vandaan gekomen is. Soms is het geld afkomstig uit de algemene middelen soms uit de regionale structuurfondsen. Dat is meer een technisch discussie. Het geld komt in ieder geval ter beschikking van de Staten.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Het betekent dus dat PS daaraan een nieuwe bestemming kunnen geven?

De heer *Hoes* (GS;VVD): Inderdaad.

De suggestie van de heer Martens om te stoppen met de ontwikkeling van landbouwon ontwikkelingsgebieden (LOG's), lijkt het college een niet begane weg. Als wij daarmee zouden beginnen, snijden wij de wortels weg onder de hele reconstructie waarmee wij in Brabant bezig zijn. Wij moeten bij de LOG's alles inzetten om ervoor te zorgen dat wij tegemoet kunnen komen aan alle wensen en kritiek van de samenleving. Collega Rüpp zal daarvoor de komende tijd zijn uiterste best doen, samen met wethouders en maatschappelijke organisaties. Als wij dat niet doen, gaat de afwaartse beweging in zijn geheel niet door. Dat betekent dat ook in verwevingsgebieden alleen steeds grote bedrijven ontstaan en dat willen wij met elkaar voorkomen.

De heer *Martens* (GroenLinks): Hierover verschillen de gedeputeerde en ik dus van mening. Ik heb wel in de krant gelezen dat de heer Hoes zegt dat bij de Structuurvisie misschien overwogen kan worden om het aantal LOG's dat nu in de reconstructie staat, te verminderen. Is hij die mening nog steeds toegedaan?

De heer *Hoes* (GS;VVD): Wij moeten samen met de wethouders van de desbetreffende gemeenten en met de maatschappelijke organisaties natuurlijk altijd bekijken of het beleid goed is. Het college gelooft nog steeds dat het beleid waarvoor wij met elkaar hebben gekozen en dat in de reconstructieplannen is vastgelegd, goed is. Wij

moeten natuurlijk bekijken of de vastgelegde criteria nog steeds geldig zijn. Wij denken dat dit het geval is en zullen vanuit die invalshoek de discussie met de gemeenten aangaan. Wij zullen vooral bekijken hoe wij de gemeenten het beste ondersteunen kunnen om de LOG's vorm te geven. Ik wil er verder niet dieper op ingaan. Ik heb de basisgedachte weergegeven, de uitwerking ligt helemaal bij collega Rüpp.

De heer *Martens* (GroenLinks): De gedeputeerde antwoord niet op mijn vraag of het mogelijk is met de nieuwe Structuurvisie het aantal LOG's te heroverwegen.

De heer *Hoes* (GS;VVD): In de Structuurvisie is niet de optie opgenomen om het aantal LOG's te verminderen. Wij hebben het oorspronkelijk aantal opgenomen en op die basis wordt de discussie met de Staten gevoerd, conform de uitgangspunten die de Staten zelf geformuleerd hebben.

Mevrouw Verstappen wees op mijn uitspraak over betaalbaar en aanvaardbaar als het gaat om Natura 2000-gebieden. De minister heeft in de Tweede Kamer gezegd dat de plannen haalbaar en betaalbaar moeten zijn. In discussies met bewonersgroepen is daar het begrip aanvaardbaar bijgekomen. Bewoners zeiden dat het mooi is dat het allemaal haalbaar en betaalbaar is, maar dat zij met alle respect voor de natuurontwikkelingen in het gebied wonen en daar willen blijven wonen en dat een en ander dus ook aanvaardbaar moet zijn voor de samenleving.

Mevrouw *Van Haafden-Harkema* (GS;CDA): Mevrouw de voorzitter! Verschillende fracties hebben mij dezelfde concrete vraag gesteld, namelijk over de stand van zaken bij de IDOP's en over de leefbaarheid in de dorpen.

De IDOP's worden gemaakt door de gemeenten. Zij staan aan de lat om die plannen te maken en uit te voeren. Daarbij gaat het om vele miljoenen en de gemeenten kunnen daarbij de steun van provincie goed gebruiken. In 2008 zijn er 34 subsidies toegekend voor het opstellen van zo'n plan en zijn zes subsidies toegekend voor de uitvoering van een plan. Om een provinciale bijdrage te krijgen, moet

een gemeente voldoen aan de criteria dat er sprake moet zijn van betrokkenheid van bewoners en dat er een verbinding moet zijn tussen sociale aspecten en fysieke aspecten, ook in relatie tot de doelen van de reconstructie in het algemeen. De provinciale bijdrage voor de uitvoering is maximaal €1 mln. Dat zijn de feiten.

In de laatste inventarisatie geven de gemeenten aan dat zij voor 85 kernen IDOP's aan het voorbereiden zijn. De plannen bevinden zich in verschillende staten van voorbereiding en zijn ook verschillend van omvang. Zuidoost-Brabant en Noordoost-Brabant lopen voorop in dezen. Zij verwachten in 2009 aanvragen te kunnen indienen voor ondersteuning bij de uitvoering en midden en west-Brabant verwachten dat vooral te zullen doen in 2010. Voor 2009 en 2010 is €19 mln. beschikbaar. Wij kunnen dus nog een tijdje vooruit. Ik neem aan dat de Staten het met mij eens zijn dat het programma Perspectiefrijk Brabant goed op koers ligt.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): Voorzitter! De heer Thuis heeft namens het CDA zijn zorgen geuit over de N69. Wij daar volop aan het werk. Wij zijn met alle stakeholders bezig met een wederzijdse belangenbenadering. Deze week was er een bijeenkomst om alle raadsleden in de regio bij te praten over de ontwikkelingen. Die gesprekken verlopen uitermate constructief. Ik heb goede hoop dat wij straks met een goed integraal plan tot een oplossing in het gebied komen.

Mevrouw Geeraedts vraagt namens de VVD hoe vastgesteld kan worden of een programma op koers ligt. Ik wijs op de overdracht van de N69, op de progressie bij de ruit rondom Eindhoven, het nachtnet, het onderzoek van de helihavens, het onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de spoorse doorsnijdingen, de extra versnellingimpuls van €400 mln. is inmiddels gecommitteerd aan allerlei projecten. Heel Brabant wordt voorzien van allerlei omleidingen om de kom. Daarop is heel lang gewacht. Ik meen dat wij wel degelijk kunnen zeggen dat het beleid op koers ligt en dat er al veel dingen gerealiseerd zijn.

Mevrouw Arts van de SP houdt een pleidooi voor extra middelen om geluids- en stofoverlast te

beperken en noemde in dat verband de A59 bij Vlijmen. De A59 is een rijksweg en in die zin is het een rijksverantwoordelijkheid. Wij hebben een programma vastgesteld om de geluidsoverlast rondom wegen te beperken met de ambitie om eerst terug te gaan van 75 dba naar 70 en uiteindelijk naar 65. Daarin wordt precies aangegeven in welk tempo wij op het gewenste geluidsniveau willen afstevenen. Ook voor de verbetering van de luchtkwaliteit zijn actieprogramma's afgesproken. De financiële middelen lopen via de gebiedsgerichte aanpak (de GGA's). Gemeenten zijn volop bezig om activiteiten te ontplooiën om langs de verkeerslijn verbeteringen aan te brengen ten aanzien van de luchtkwaliteit. In het programma Samen Investeren zitten diverse projecten. Ik noem u de Aalsterweg in Eindhoven. Dat is een van de zwaarste knelpunten op het gebied van luchtkwaliteit en daaraan wordt heel nadrukkelijk gewerkt.

De Luchtvaartnota wordt morgen besproken. De ambities op dit terrein moeten wij nog samen formuleren. Die discussie zullen wij aangaan.

De heer Punt maakt zich zorgen dat de ambities bij het openbaar vervoer minder zullen worden. Wij stoppen absoluut niet nu het basisvoorzieningsniveau is vastgesteld. Wij zullen stevig monitoren. Er ligt nog een forse uitdaging om de bushaltes toegankelijk te maken. Wij hebben ook forse ambities met betrekking tot hoogwaardig openbaar vervoer. Na de zomer krijgt u het nodige te horen van het hoogwaardig openbaar vervoer noordoost-Brabant. Wij spreken dan ook met elkaar over de transferia en over park and rides. Er is nog heel veel te doen op het gebied van het openbaar vervoer. De heer Punt hoeft zich geen zorgen te maken dat hier de ambities afnemen.

De voorzitter: Is er nog behoefte aan een tweede ronde?

De heer *Thuis* (CDA): Dank u wel, voorzitter.

Mevrouw *Arts* (SP): Wij hebben geen behoefte aan een tweede ronde. Op een aantal zaken komen wij terug in het kader van de begroting.

De *voorzitter*: Mevrouw Geeraedts, bent u tevreden gesteld?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Niet helemaal, maar ik geloof niet dat ik een beter antwoord kan krijgen, mevrouw de voorzitter.

De heer *Arkes* (PvdA): Dank u wel, mevrouw de voorzitter.

De heer *Martens* (GroenLinks): Ik heb ook geen behoefte aan een tweede termijn.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter.

Mevrouw *Verstappen* (PvdA): Ik zal het heel kort houden, mevrouw de voorzitter. Het zal duidelijk zijn dat wij geen vertrouwen hebben dat de natuurdoelen gehaald zullen worden. De inspanningen die op dat terrein worden verricht, zijn veel te gering en de economische belangen hebben voortdurend voorrang.

Ik wil nog even laten zien dat de wijze waarop Brabant voor duurzaamheid staat, heel mooi gesymboliseerd wordt door het overbodige plasticomhulsel om een appel die werd uitgedeeld op de dag van het Brabantse platteland. Ik weet niet wat wij ermee moeten, maar ik vind het een prachtig symbool voor het Brabantse duurzaamheidsappèl.

Om met een positieve noot te eindigen, de mooie plaatjes waarmee de provincie steeds rijkelijk strooit, stemmen hoopvol omdat hieruit duidelijk blijkt dat men weet welke richting het uit moet gaan en ook weet wat de Brabantse bevolking graag ziet.

De *voorzitter*: Dank u wel, mevrouw Verstappen. Uw appel leek een beetje op het tomaatje van de SP.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Misschien kan ik mevrouw Verstappen geruststellen? Zij wees op de foto's. De varkenshouder die op een foto in het Bestuursakkoord staat, is een varkenshouder uit de bio-industrie.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Dank u wel, voorzitter.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Ik heb ook geen behoefte aan een tweede termijn, mevrouw de voorzitter.

In stemming komt Statenvoorstel 29/09.

De heer *Thuis* (CDA): Voor.

Mevrouw *Arts* (SP): Tegen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Wij nemen de midterm review voor kennisgeving aan.

De *voorzitter*: Stemt u nu voor of tegen?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Gaat u maar even door, wij willen er nog even over nadenken.

De heer *Arkes* (PvdA): Voor.

De heer *Martens* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Tegen.

Ik wil een korte stemverklaring geven. Wij vinden dit niet in overeenstemming met wat wij over een midterm review hebben afgesproken en stemmen daarom tegen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdA): Tegen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen.

Ik wil een stemverklaring afgeven. Omdat wij de kwaliteit van de midterm review niet voldoende vinden, stemmen wij tegen. Als de midterm review op de juiste wijze de zaken had gemeld, hadden wij voor gestemd maar nu niet.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Tegen.

De *voorzitter*: Dan kom ik wederom bij de VVD.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voor.

De *voorzitter*: Ik stel vast dat de aanwezige leden van

de fracties van het CDA, de VVD en de PvdA voor dit Statenvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

Daarmee zijn wij gekomen aan het einde van deze vergadering. Ik nodig u allemaal uit voor een drankje op het Statenveld en schors de vergadering tot morgenochtend half tien.

De voorzitter schorst te 23.06 uur de vergadering.

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP VRIJDAG 10 JULI 2009

Voorzitter: mw. J.R.H. Maij-Weggen, Commissaris van de Koningin
Plv. voorzitter: drs. W.T. Thuis

Griffier: mw. drs. E.M.W.J. Wöltgens

Volgens de presentielijst zijn 51 leden aanwezig, te weten:

Van der Doelen, mw. mr. Geeraedts, Schouten, mw. Lavrijssen, mw. Kerkhof-Mos, Van Schoonhoven, Göring, Dörr, mw. Zwijnenburg-van der Vliet, Ten Harmsen van der Beek, mr. Van de Ven, drs. Thuis, ing. Van Lopik, Boel, Van der Burgt, Stalknecht, Punt, Arkes, mw. drs. Prins-Afman, mw. drs. ing. Paulides-Ruitenbergh, mw. mr. Tsoutsanis-van der Koogh, mw. drs. Lamers, ir. Van den Oord, mw. mr. Verschuuren, Wagemakers, mw. Hosseini-Ghreani, Wolters, Van Zeeland, Heijmans, mw. Wijnands, Martens, Van Vught, mw. dr. Verstappen, drs. Kielenstijn, ing. Vreugdenhil, mw. Moonen-Gerrits, Verhoeven, drs. Coonen, Erciyas, mw. Arts, mw. Andreas-de Jong, Smolders, mw. Lestrade-Brouwer, mw. Van Breda, Verrijt, mw. drs. Slegers, Mulders, drs. Hoogeveen, mw. Van Bostel, Van der Staak en mw. Gounou.

Afwezig is 4 leden: mw. ing. Aarts-van de Loo, mw. Kamphorst, drs. Voeten en Zeegers.

De voorzitter heropent om 9.30 uur de vergadering en verzoekt allen te gaan staan.

De *voorzitter*: Ik heet de gasten op de publieke tribune van harte welkom. Het gaat naast de familie van onze nieuwe gedeputeerde om enkele vaste bezoekers, om een aantal gasten die zich via de website hebben aangemeld en om leden van de VVD-afdeling Heeze-Leende. De gasten worden vandaag begeleid door de heer Kielenstijn en de heer Vreugdenhil. Wij weten uit ervaring dat onze Statenleden zich goed van die taak kwijten.

Het eerste onderwerp vanmorgen is de benoeming van een nieuw lid van Gedeputeerde Staten.

Benoeming nieuw lid van Gedeputeerde Staten

Mevrouw *Slegers* (SP): Sorry dat ik u onderbreek,

voorzitter, maar ik wil een voorstel van orde doen. Ik zoek een beetje naar het juiste moment om dat te doen.

De *voorzitter*: Dat moet eigenlijk gedaan worden voor het begin van het eerste agendapunt, maar zegt u het maar.

Mevrouw *Slegers* (SP): Ik wil mede namens de Partij voor de Dieren een motie vreemd aan de orde van de dag indienen. Gezien het feit dat de motie samenhangt met de indiening van het burgerinitiatief en de mensen van het burgerinitiatief nu nog aanwezig zijn op de publieke tribune, pleiten wij ervoor om die motie zo vroeg mogelijk te behandelen en niet aan het einde van de dag.

De *voorzitter*: Wij bekijken even wanneer dat het

beste kan, maar ik hoop wel dat u het goed vindt dat eerst de beëdiging van de nieuwe gedeputeerde plaatsvindt.

Mevrouw *Slegers* (SP): Uiteraard, mevrouw de voorzitter.

De *voorzitter*: Daarna kijken wij wanneer de behandeling kan worden ingevoegd.

Wij besluiten nu dat een motie vreemd aan de orde van de dag in principe is toegelaten.

Ik geef het woord aan de fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid die een kandidaat wil voordragen.

De heer *Arkes* (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Voordat ik namens onze fractie de voordracht voor de benoeming van de nieuwe gedeputeerde op mij neem, wil ik eerst heel kort stilstaan bij het vertrek van Annemarie Moons. Wij hebben op 29 juni afscheid van haar kunnen nemen. Aangezien de voorzitter weigerde om het afscheid in Malaga te laten plaatsvinden, kon ik daar helaas niet bij zijn.

Ik wil namens onze fractie Annemarie danken voor haar inzet voor de provincie Noord-Brabant en voor de Partij van de Arbeid en haar veel succes toewensen in haar nieuwe functie als dijkgraaf van het waterschap Vallei en Eem.

Voorzitter. Ik wil nu graag overgaan tot de opvolging van Annemarie Moons als gedeputeerde van Noord-Brabant. Wij prijzen ons gelukkig dat wij een keuze hadden uit veel goede en ruim gekwalificeerde kandidaten voor deze functie. Wij menen dat dit aangeeft dat de functie van gedeputeerde zeer gewild is en dat de Partij van de Arbeid zeer goede bestuurders in haar midden heeft. Wij zijn daar uiteraard blij mee.

Wij hebben vooral een kandidaat gezocht met een ruime bestuurlijke en politieke ervaring die snel in de portefeuille van mevrouw Moons kan worden ingewerkt en snel resultaten kan boeken. Wij zijn van mening dat wij daarin uitermate goed geslaagd zijn. Met trots stel ik namens de fractie van de Partij van de Arbeid de Staten voor om mevrouw Lily Jacobs te benoemen als gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant.

De *voorzitter*: Volgens de regels moet ik de andere fracties vragen of zij ook kandidaten naar voren willen schuiven. Ik zie dat de heer Heijmans twinkels in zijn ogen krijgt. Mag ik toch vaststellen dat er geen andere kandidaten naar voren geschoven worden? Kunnen de Staten met de voordracht instemmen of wordt er een stemming gevraagd.

De heer *Thuis* (CDA): Ik vraag geen stemming, voorzitter. Wij hebben van de fractievoorzitter van de PvdA gehoord wie voorgedragen wordt. Misschien is het niet gebruikelijk, maar is het mogelijk dat betrokkene zich even voorstelt voordat de stemming plaatsvindt?

De *voorzitter*: Dat is niet gebruikelijk. De betrokkene heeft zich vanmorgen voorgesteld aan de fractievoorzitters.

De heer *Thuis* (CDA): Inderdaad, maar u vraagt stemming van ons allen. Het was vanochtend overigens een zeer geanimeerd gesprek.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mevrouw de voorzitter! Wij ondersteunen het verzoek van de heer Thuis. Wij vinden het heel goed als de mogelijke toekomstige gedeputeerde zich ook even voorstelt aan de Staten.

De *voorzitter*: Het is niet helemaal volgens de spelregels, maar als u dat allemaal wenst mag ik misschien mevrouw Lily Jacobs vragen om even achter de tafel te komen, zich voor te stellen en misschien iets te vertellen over zichzelf. U hebt het recht om vragen te stellen.

Mevrouw *Jacobs*: Mevrouw de voorzitter! Het is een beetje onverwacht maar ik neem graag de gelegenheid te baat om wat meer toelichting te geven over wie ik ben. U hebt daarover het nodige kunnen lezen. Toen ik na een technische opleiding werkzaam was in de praktijk, heb ik op een bepaald moment gedacht dat de politiek ontzettend belangrijk is als je iets wilt bereiken in de kwaliteit van leefklimaat, woonomgeving en het wel en wee van mensen. Ik heb toen de overstap

gemaakt naar de politiek en wel de Provinciale Staten van Gelderland. Ik ben daar bijna acht jaar gedeputeerde geweest op de terreinen milieu en financiën en deed ook Europa. Europa heeft mijn hart gestolen en ik ben uiteindelijk in Europa terechtgekomen. In de tussentijd heb ik in een wethoudersfunctie kennisgemaakt met wat er daadwerkelijk in de samenleving speelt. Ik heb daar de sociale portefeuille en de bouwportefeuille mogen doen.

Ik vond het een geweldige uitdaging om te solliciteren op de vacature van gedeputeerde van Noord-Brabant. Ik heb zeer prettige contacten gelegd met de mensen hier. Ik heb met respect gekeken naar het beleidsakkoord en naar alle zaken die u voornemens bent te doen voor de Brabantse samenleving en waaraan al hard gewerkt wordt.

Mocht u nog vragen hebben, dan zal ik die graag beantwoorden.

De *voorzitter*: De fractievoorzitters hebben daartoe vanmorgen al gelegenheid gehad. Wil iemand nog een dringende vraag stellen? U bent kennelijk heel overtuigend geweest, mevrouw Jacobs. U mag nog even gaan zitten.

Mag ik constateren dat er geen stemming nodig is voor deze voordracht?

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Het betoog van mevrouw Jacobs heeft de SP-fractie niet op andere gedachten gebracht. Wij zullen instemmen met de voordracht.

De heer *Thuis* (CDA): De CDA-fractie heeft met grote vreugde kennisgenomen van de voordracht en zal die zeker steunen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mevrouw de voorzitter! Dat geldt ook voor de VVD-fractie.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Ook mijn fractie stemt van harte in met de voordracht en wij wensen mevrouw Jacobs ontzettend veel sterkte toe om dit belangrijke dossier een paar stappen verder te brengen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Dat geldt ook voor de fractie van D66. Wij wensen mevrouw Jacobs veel succes en hopen de degens met elkaar te kruisen op allerlei belangrijke dossiers die nog komen.

De heer *Martens* (GroenLinks): Voorzitter! De fractie van GroenLinks sluit zich daarbij van harte aan.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Wij hebben tijdens de korte ontmoeting met mevrouw Jacobs al gezegd dat zij van harte welkom is, dat wij graag met haar willen samenwerken en waar nodig de degens kruisen.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voorzitter! De Brabantse Partij wenst mevrouw Jacobs veel succes. Wij zullen elkaar zeker ontmoeten.

De *voorzitter*: Alle fracties hebben het woord gevoerd en nog eens hun mening gegeven. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken, mevrouw Jacobs, dat u zeer van harte welkom bent, dat u een goede entree hebt gemaakt en vanmorgen een goed gesprek hebt gehad.

(Applaus).

De *voorzitter*: Mag ik u vragen naar voren te komen voor de beëdiging en mag ik iedereen vragen te gaan staan?

In handen van de voorzitter! legt mevrouw Jacobs de in artikel 11 van de Provinciewet voorgeschreven verklaring en belofte aan.

De *griffier*: Ik verklaar dat ik om tot gedeputeerde benoemd te worden rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn

plichten als gedeputeerde naar eer en geweten zal vervullen.

Mevrouw *Jacobs* (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De *voorzitter*: Dan bent u hierbij benoemd als gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant. Van harte gefeliciteerd. Daarbij hoort een mooi bloemetje.

Mevrouw *Jacobs* (GS;PvdA): Dank u wel, mevrouw de voorzitter.

(Applaus).

De *voorzitter*: Mevrouw *Jacobs*, u mag hier plaatsnemen maar wij pauzeren een paar minuten om de familie de gelegenheid te geven mevrouw *Jacobs* te feliciteren.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De *voorzitter*: Ik verzoek iedereen zijn plaats weer in te nemen. Mevrouw *Jacobs* neemt plaats op haar stoel.

Mag ik een procedurevoorstel doen voor de motie vreemd aan de orde van dag? Het wordt vandaag een lange vergaderdag. Is het niet beter als de Staten het burgerinitiatief doorverwijzen naar de eerstvolgende presidiumvergadering op 21 of 22 september? In die vergadering kan dan worden afgesproken hoe men met het burgerinitiatief wil omgaan. Het burgerinitiatief kan worden gezet op de agenda van de algemene beschouwingen op 2 oktober. Als wij dat zo kunnen afspreken, voorkomen dat wij daarover vandaag een lang debat moeten houden.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik begrijp uw voorstel wel, maar het gebeurt niet vaak dat meer dan 30.000 Brabanders ons iets vragen en daarom vind ik dat dit op zijn minst een politiek openbaar debat verdient. Ik vind het geen kwestie om in eerste instantie in het presidium te brengen. Of men het er nu mee eens is of niet, ik zou iedereen willen vragen om dit als een heel serieus signaal te zien. Wij worden benaderd en gevraagd ons uit te

spreken. Ik zou daaraan gehoor willen geven.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Er zijn nu 32.000 handtekeningen verzameld. In Brabant geldt de enigszins ouderwetse regel dat de handtekening fysiek gezet moet worden. Als het digitaal had gekund, was het aantal misschien wel vertienvoudigd, maar dat is gissen. Ik zou daarom wel waarde hechten aan dit aantal.

De *voorzitter*: Ik heb tegen u en tegen de initiatiefnemers van het burgerinitiatief gezegd dat ik het een prachtig resultaat vind en zeer onder de indruk ben. Dat staat buiten kijf. Ik vind het echter niet verstandig om daarover vandaag een onvoorbereid debat aan te gaan. Dat is ook niet gebruikelijk. Wij doen het burgerinitiatief veel meer recht als wij het via het presidium bij de algemene beschouwingen betrekken. Dan komt dit soort onderwerpen aan de orde en kan iedereen zich daarop voorbereiden.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): In de motie die wij straks indienen, wordt ook niet gevraagd om dit meteen te gaan bespreken of in de eerstvolgende PS-vergadering, maar om het zo snel als mogelijk integraal op de agenda te zetten.

De *voorzitter*: Wat ik voorstel, is zo snel als mogelijk want de eerstvolgende Statenvergadering vindt op 2 oktober plaats. Het moet echter wel via het presidium en de agendacommissie lopen. Zo werkt het nu eenmaal in onze Staten.

De heer *Arkes* (PvdA): Ook mijn fractie vindt uiteraard dat het burgerinitiatief een volwaardige bespreking in deze Staten verdient. Ik vind het goed dat wij met elkaar bespreken hoe wij dat gaan doen, waarbij het de vraag of het moet gebeuren tijdens de algemene beschouwingen. Het is prima dat wij daarover spreken in het presidium. Persoonlijk vind ik een goede en inhoudelijke bespreking belangrijker dan de snelheid. Ik ben namelijk bang dat het wat ondergesneeuwd raakt als het gebeurt in het kader van de algemene beschouwingen. Dat doet geen recht aan de waarde van het burgerinitiatief.

De *voorzitter*: U kunt ook besluiten om het op 2 oktober gewoon op de agenda te plaatsen. Dat besluit kan alleen door het presidium genomen worden.

De heer *Heijmans* (SP): Ik sluit mij helemaal aan bij de woorden van de heer Arkes. In de motie wordt gevraagd om de intentie uit te spreken het burgerinitiatief te bespreken in de Staten. Onder zo snel mogelijk moet worden verstaan: zo snel als deze Staten daar klaar voor zijn en eraan toe zijn. Wat ons betreft hoeft dat niet per se 2 oktober te zijn, het mag ook november worden. Het gaat erom dat de mensen die de petitie hebben ondersteund vandaag te horen krijgen dat wij dit geluid serieus nemen en daarover een debat zullen aangaan.

De *voorzitter*: Om vandaag een lang debat hierover te voorkomen, vraag ik de fractievoorzitters of zij het eens zijn met het voorstel om het in het presidium te bespreken en daar te bekijken of het bij de algemene beschouwingen of wellicht in de vergadering van november wordt besproken.

De heer *Van der Doelen* (CDA): Mevrouw de voorzitter! Wij zijn het eens met het standpunt zoals dat door de SP naar voren is gebracht en met de opmerkingen van de heer Arkes. Dat doet recht aan het initiatief. Wij willen het zo snel mogelijk maar wel goed voorbereid met elkaar bespreken en met betrekking tot de vraag of dat nu in oktober of november moet gebeuren, ben ik ervan overtuigd dat wij er samen wel uitkomen.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Als wij in meerderheid deze intentie uitspreken, heeft het niet zoveel in om de motie in te dienen. Ik ben het helemaal eens met het voorstel om vandaag de intentie uit te spreken en het presidium te laten bekijken hoe het debat het beste kan worden voorbereid en vormgegeven.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mevrouw de voorzitter! Wij steunen dat voorstel. Een dergelijk burgerinitiatief moeten wij hier in de Staten behandelen. Dat is duidelijk. Het overvalt ons nu.

Wij moeten het debat goed kunnen voorbereiden. Dit onderwerp heeft recht op een goede behandeling in deze Staten. Ook wij spreken de intentie uit dat wij het in deze Staten behandelen. De datum waarop moeten wij met elkaar bekijken en daarvoor de normale procedure hanteren.

De heer *Arkes* (PvdA): Voorzitter! Ik heb al aangegeven dat wij dit initiatief willen bespreken. De discussie moet van een dusdanige kwaliteit zijn dat recht gedaan wordt aan het initiatief.

De heer *Martens* (GroenLinks): Voorzitter! Namens de fractie van GroenLinks ondersteun ik dit voorstel van harte. Dit onderwerp verdient een gedegen en goede bespreking in onze Staten. Wij hopen dat het tot een besluitvorming leidt.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Namens de fractie van de ChristenUnie-SGP wil ik de initiatiefnemers complimenteren met dit initiatief. Het vereist een zorgvuldige bespreking. Het voorstel van de SP-fractie voorziet daarin. Wij zullen dat van harte ondersteunen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Mevrouw de voorzitter! Wij zijn blij dat onze motie wordt aangenomen nog voordat zij is ingediend. Ik begrijp dat een burgerinitiatief de initiatiefnemers recht op inspraak geeft. Ik hecht er waarde aan dat dit inderdaad zo is.

De *voorzitter*: U kunt in het presidium bespreken op welke wijze er te werk moet worden gegaan.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! D66 is natuurlijk altijd heel blij met burgerinitiatieven. Dat is echt een goede uiting van democratie. Uiteraard geven wij daaraan gehoor. Wij zijn het ook eens met de voorgestelde procedure.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voorzitter! Ik denk dat de initiatiefnemers vandaag zeker niet onze mening willen horen. Het initiatief verdient een goede discussie en die kan op de voorgestelde manier gevoerd worden.

De *voorzitter*: Ik stel vast dat alle fracties het ermee eens zijn om dit burgerinitiatief te plaatsen op de agenda van de presidiumvergadering van september. Daar wordt de verdere procedure vastgesteld met de intentie om het of op 2 oktober of op 6 november te bespreken in de plenaire vergadering. Als wij dat zo kunnen vaststellen, voorkomt dat een lang debat over een motie en is het resultaat ongeveer hetzelfde. Het is fijn dat iedereen akkoord is.

Nummer 43/09

Rapportage stuurgroep Kerntaken Noord-Brabant

De *voorzitter*: Wij voeren een duaal debat over de kerntaken van de provincie. Dat betekent dat de Staten daarbij het voortouw nemen. Het woord is aan de heer Thuis van het CDA. De heer Coonen van de stuurgroep moet achter de tafel komen want hij speelt een beetje de rol van schaduwgedeputeerde.

Het woord is aan de heer Thuis.

De heer *Thuis* (CDA): Mevrouw de voorzitter! Allereerst wil ik waardering en dank uitspreken aan de leden van de stuurgroep Kerntaken die het ons mogelijk maakt om over deze weerbarstige materie te discussiëren. Het zal vandaag niet de laatste keer zijn.

Wij spreken over kerntaken, maar ik zou ook willen spreken over taken van de provincie die deels wettelijk bepaald en deels autonoom gekozen zijn. De keuze voor wat de provincie doet, hangt ten diepste samen met hoe je de rol van de provinciale overheid ziet. Dat vraagt een korte diepere reflectie vanuit de CDA-fractie.

In het huis van Thorbecke heeft de provincie naast Rijk en gemeente een eigenstandige rol en verantwoordelijkheid. De taak van de provinciale overheid kent verschillende dimensies die elkaar aanvullen. De provincie staat voor publieke gerechtigheid en laat in het domein waarvoor zij verantwoordelijk is, dit recht in regelgeving tot gelding komen. De provincie normeert, handhaaft en staat borg voor rechtvaardigheid. De provincie

respecteert dat er vele verbanden in de samenleving zijn die hun eigen verantwoordelijkheden hebben. Zij laat ruimte voor de creativiteit en de dynamiek van die samenleving, zij stelt die samenleving in staat om zaken zelf op te pakken, zij treedt op als aanvulling op de samenleving. Waar nodig zal de provincie de samenleving en het maatschappelijk initiatief ondersteunen om die rol waar te maken.

Als GS of PS van mening zijn dat de politiek zich met een probleem moet bezighouden, is het op voorhand overigens niet zo dat de provincie het probleem moet oplossen. Eerst wordt de verantwoordelijkheid gelegd bij de samenleving, individuele burgers en maatschappelijke organisaties, en daarna pas bij de overheid. Ook al is de uitvoering niet direct een overheidstaak, toch kan de provincie een belangrijke stimulerende en faciliterende rol spelen bij authentieke taken en verantwoordelijkheden voor het maatschappelijk middenveld.

In de commissie Bestuur en Middelen heeft de CDA-fractie haar zienswijze op de kerntaken gegeven. Ik geef daarvan nu nog een korte schets.

- De provincie is een autonoom middenbestuur; geen uitvoeringskantoor van rijkstaken;
- De provincie is een gebiedsautoriteit en richt zich op alle drie de Telos-domeinen (people, planet, profit). Afhankelijk van de rol kan de intensiteit met het domein intensiever zijn;
- Het Brabantse samenwerkingsmodel is wezenlijk in het realiseren van maatschappelijke opgaven.

De eerste vraag die wij hierbij stellen is of het niet zonder de provincie kan. Met andere woorden: Maakt de provincie echt het verschil?

De stuurgroep Kerntaken heeft in een prima notitie richtinggevende uitgangspunten aangegeven. De notitie daagt uit tot verdere discussie. Volgens ons gaat het daarbij om de volgende vragen:

Allereerst welke taken wij niet meer willen doen. Wat ons betreft doen wij grosso modo de goede taken en moet scherper naar die taken gekeken worden teneinde versnippering tegen te gaan: focussen dus.

Vervolgens welke taken dunner gedaan kunnen

worden. Uit de rapportage van de stuurgroep Kerntaken, krijgen wij de indruk dat een belangrijke component bij dik versus dun zit in de dienstverlening en ondersteuning die de provincie ondermeer geeft aan gemeenten en bedrijven bij vergunningverlening.

Tot slot het anders organiseren. Wij vinden dat primair een bestuurlijk en ambtelijk thema. Dat zit in de portefeuille van Gedeputeerde Staten en van de algemeen directeur.

Wij kunnen ons geheel vinden in het voorstel dat nu ter behandeling voorligt.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! De heer Thuis was vrij kort; ik ga nog korter zijn. Waarom? Niet omdat de SP-fractie zo heeft aangedrongen op een kerntakendiscussie. Wij waren daar niet zulke warme voorstanders van, met in het achterhoofd de vele takendiscussies die wij in het verleden al hebben gevoerd. Echter, enige bezinning is ook voor een orgaan als de Staten natuurlijk nooit weg. Je kunt er zeker niet tegen zijn.

Dat betekent dat ik ook wel degelijk enthousiast kan zijn over het product van de werkgroep en de opdracht die het college uiteindelijk meekrijgt. Ik zou bijna kunnen volstaan met de historische woorden "College ga aan de slag". Toch wil ik er nog iets over zeggen en wel dat wat mij met name wel aanspreekt in de notitie is hetgeen staat onder punt 1.b. Natuurlijk ben ik het ermee eens dat ons zwaartepunt moet liggen op het economische, het ruimtelijke en het culturele gebied. Onder 1.b. staat naar mijn idee echter ook heel goed verwoord dat onze verantwoordelijkheid voor de Brabantse samenleving ook op andere beleidsterreinen door de provincie wordt vervuld. Volkomen terecht wordt daarbij op voorhand geen enkel domein uitgesloten. Ik lees het niet zo alsof wij een van de andere domeinen als onze taak zien, maar naar mijn idee moet de provincie ook bereid zijn iets te doen als wij dat met ons allen nodig vinden. Ik denk aan de verstrekking van kredieten aan het mkb (midden- en kleinbedrijf). Je kunt zeggen dat kredietverstrekking geen provinciale taak is, zeker niet aan risicovolle bedrijven. Niet dat ik daar een voorstander van ben, maar ik vind dat wij ons de vrijheid moeten

voorbehouden.

Ons beperken tot de ruimtelijke, de economische en de culturele sfeer zou geen recht doen aan een hier veel gehanteerd begrip, de Telos-driehoek. Een van de componenten van die Telos-driehoek is niet het culturele, maar het sociaal-culturele. Als wij ons heel erg beperken tot onze kerntaken zal het sociaal-culturele vervallen tot enkel en alleen het culturele. Ik ben erg bang dat wij gezien de economische situatie in de toekomst op sociaal-cultureel vlak het nodige zullen moeten initiëren en stimuleren. Dat wil niet zeggen dat wij er onze kerntaak van moeten maken, maar het speelt voor mij een rol. Dit spreekt mij aan in de notitie.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-(SGP): Ik heb laatst een interessant betoog van de heer Heijmans voor de radio gehoord. Hij gaf aan dat wij niet alleen naar Brabant moeten kijken, maar veel breder. Misschien moest vooral de werkgelegenheid in Limburg gestimuleerd worden en niet zozeer in Brabant. Laten wij op dit thema eens over de provinciegrenzen heen kijken, bijvoorbeeld naar Flevoland. Flevoland heeft in de economische recessie geen enkele mogelijkheid om een mkb-kredietfonds voor de eigen mensen of de eigen ondernemers op te zetten. Wij hebben in Brabant een heel ruime financiële positie. Is het dan niet oneigenlijk dat wij in Brabant de ondernemers wel kunnen steunen, maar dat Flevoland dat niet kan? Moeten wij toch niet nog eens goed nadenken of die taken wel aan de provincie zijn of dat wij die op een andere manier moeten laten uitvoeren, door de rijksoverheid of de gemeentelijke overheid?

De heer *Heijmans* (SP): Ik zal dat mooie woord overnemen: er is geen level playing field meer als wij zoiets in Brabant wel doen, maar dat in Flevoland niet kan. Dat is een reden om het in Brabant ook niet te doen. Dat was een van de redenen waarom ik hier niet zo dramatisch deed toen de Raad voor de Financiële Verhoudingen kwam met een poging om de financiële posities van de verschillende provincies onderling enigszins recht te trekken. Flevoland zou een of misschien wel de enige provincie zijn die meer financiële

middelen uit het Provinciefonds zou krijgen, om die provincie meer in staat te stellen om op sociaal terrein of op het terrein van haar keuze actief te zijn. Ik wil niet zeggen dat wij die taken niet moeten uitvoeren omdat andere provincies dat ook niet kunnen. Wij moeten er echter voor zorgen dat andere provincies beter in staat zijn om die taken ook op zich te nemen. Wij zouden ook moeten denken aan het inleveren van geld vanuit het Provinciefonds. Ik houd een pleidooi om geld uit het Provinciefonds alsjeblieft in het Gemeentefonds te laten vloeien. De gemeenten hebben ook heel belangrijke taken, zoals de uitvoering van de Wmo. Voorzitter, college, aan de slag!

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mevrouw de voorzitter! Als wij zien hoe lang wij sinds de vorige periode al met de kerntakendiscussie bezig zijn, als wij bedenken hoe niet alleen wij, maar ook op rijksniveau, de Raad voor de Financiële Verhoudingen, het IPO, de commissie-Lodders en op gemeentelijk niveau de commissie-d'Hondt zich over de staatsrechtelijke betekenis van de provincie hebben uitgelaten, als wij dan ook nog eens bedenken dat er een heleboel verschillende meningen over zijn, dan mogen wij liberalen toch wel terugverlangen naar Thorbecke, die zich in april 1848 – de exacte datum weet ik niet – twee weken in zijn studeerkamer in Leiden terugtrok om de Grondwet te schrijven. De inrichting van de Staat, waarin ook de provincies een plaats kregen, was niet alleen zijn geesteskind, maar ook, zoals het indertijd zo mooi heette, zijn pennenvrucht. Voor ons ligt nu de pennenvrucht van de stuurgroep Kerntaken. De fractie van de VVD vindt dat een helder en overzichtelijk stuk, waarvoor onze complimenten. Het is consistent in de benadering van de verantwoordelijkheden, vanuit de wettelijke en de autonome taken. Het geeft de kaders voor de positie van de provincie door het benoemen van de drie kernrollen: de gebiedsautoriteit, de uitvoerder en de toezichthouder. Het zet de uitgangspunten waarmee de begroting 2010 moet worden uitgewerkt op een rij. Het laat echter ook ruimte – en dat is te prijzen – voor het anders formuleren van deze uitgangspunten. Dat is natuurlijk de kern: het

politiek beschouwen van de taken op provinciaal niveau. In deze zaal doen wij dat allemaal vanuit onze eigen politieke invalshoek. Het zal dan ook niet verbazen dat de VVD een amendement heeft. Er ligt nog een andere pennenvrucht voor ons, namelijk die van GS. Ook die heeft de waardering van de VVD-fractie. Het college daagt de Staten uit om keuzes te maken. Dat past ook helemaal in de aanpak van de stuurgroep Kerntaken. Het college wordt zo gevoed ten behoeve van de uitwerkingen die wij in de begroting 2010 tegemoetzien. Daarin ligt voor de VVD overigens ook de meerwaarde van de kerntakendiscussie. In het najaar moeten wij in samenhang ingrijpende beleidsmatige en financiële besluiten nemen. Ik kom daar straks bij de Voorjaarsnota nog op terug. In het najaar moet ook blijken hoe scherp wij in de kern van onze taakstelling als middenbestuur de staatsrechtelijke verhoudingen in de gaten houden. Onze fractie heeft heel veel tijd besteed aan de kerntaken, maar wij hebben helaas maar zo'n korte spreektijd dat ik nu niet kan uiteenzetten wat wij allemaal hebben besproken. Dat is wel jammer, want het is erg boeiend en zou goed kunnen bijdragen aan de discussie.

Ik kom nu te spreken over de uitgangspunten die de stuurgroep Kerntaken heeft beschreven in het voorstel. Wij kunnen op zichzelf instemmen met het voorstel, op één onderdeel na. Wij onderschrijven onderdeel 1.a., het heldere en herkenbare profiel van de provincie vanuit de drie kernrollen. De vraag naar de toegevoegde waarde, een van de uitgangspunten, is voor de fractie van de VVD belangrijk. Zij moet tot uitdrukking komen in de maatschappelijke effecten die bovenlokaal worden behaald. Ook onderschrijft de VVD van nature onderdeel d., het uitgangspunt dat ieder zijn eigen verantwoordelijkheid heeft. Onderdeel e., dat bestuurslagen en maatschappelijke partners verantwoordelijk zijn voor hun eigen opgaven, onderschrijven wij evenzeer, omdat de slagkracht naar realisatie door samenwerking sterk toeneemt. Het zoeken naar samenwerking moet worden nagestreefd. Verder steunen wij onderdeel c.

Wie a. zegt moet b. zeggen. De fractie van de VVD kijkt anders aan tegen het uitgangspunt b. in

het ontwerp. Dat zal misschien niemand verbazen, maar ik meld het nog maar een keer. De VVD heeft namelijk een duidelijke lijn uitgezet, om de kerntaken die de commissie-Lodders voor het middenbestuur heeft geschreven in te passen. Dat was in 2008 de aanzet voor het aanzwengelen van de kerntakendiscussie. Wij deden dat samen met de ChristenUnie. Naast duidelijk zijn wij daarin ook heel consistent gebleven. Wij geloven sterk in de taken die tot ons sociale domein behoren, want die zijn wezenlijk voor de cohesie en veerkracht van de Brabantse samenleving, in al haar facetten. Maar wij zijn van mening dat het primaat van het sociale domein bij de gemeenten ligt, dicht bij de burger, bij de behoeften, de oplossingen en de integrale aanpak van de drie bekende P's. In het perspectief van de taakuitoefening van het middenbestuur zien wij het belang van de drie P's ook heel duidelijk. Vanuit dat belang hecht de fractie van de VVD aan een integrale benadering en ontwikkeling, als die een duidelijk toegevoegde waarde toont vanuit een van de drie kernrollen. Om dit tot uitdrukking te brengen dienen wij een amendement in.

De heer *Heijmans* (SP): Als ik mevrouw Geeraedts beluister, hoor ik het verschil met de opvattingen van de stuurgroep Kerntaken eigenlijk niet zo. De stuurgroep onderscheidt net als zij drie kerntaken en zegt daarnaast dat daarmee niet gezegd is dat wij niet enige rol kunnen vervullen op de andere terreinen. Mevrouw Geeraedts zegt dat het zwaartepunt bij de drie kerntaken ligt. Dat zegt de werkgroep ook. Wat is nu precies het verschil? Wat is de crux van haar betoeg?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik wil heel uitdrukkelijk aangeven dat het sociale domein niet primair tot de provinciale verantwoordelijkheid behoort. Als je zegt dat je geen domein uitsluit, kun je alle kanten uit. Wij willen nu eindelijk eens een duidelijke stap zetten. Ik heb de heer Heijmans zojuist horen zeggen dat het sociaal-culturele aspect heel belangrijk kan worden. Daar begint het al. Hij legt er sterk de nadruk op. Wij vinden het ook een heel belangrijk aspect, maar niet voor de provincie.

De heer *Heijmans* (SP): Ik wil graag duidelijkheid van mevrouw Geeraedts. Zij zegt dan dat wij op het sociaal-culturele domein en het sociale terrein geen enkele rol hebben, niet als cofinancier, niet als initiator en niet als stimulator. Zij kan ook zeggen dat wij eventueel wel een rol kunnen spelen, maar dat is precies wat in de uitkomst van de kerntakendiscussie staat. Daarin staat niet dat wij op dat punt een kerntaak of een grote rol te vervullen hebben. Nee, wij kunnen er een rol vervullen. Het is dan aan de Staten om bij de begrotingsbehandeling of de Voorjaarsnota die rol te bepalen. Dat zal nooit een rol zijn zoals wij op de drie belangrijkste gebieden spelen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Zoals de heer Heijmans het nu zegt staat het niet in de stukken. Daarin staat dat wij drie kerntaken hebben, maar geen enkel domein uitsluiten. Welke waarde moet je daar dan aan hechten? Het enige dat wij nu beogen is het afgeven van een signaal. Ik begrijp best dat ons amendement het niet zal halen, maar desalniettemin dien ik het in. Ik ken mijn collega's zo langzamerhand. Wij willen duidelijk het signaal afgeven dat het sociale domein primair bij de gemeenten behoort. Het zal best wel voorkomen dat wij eens iets moeten, maar dat moet dan uitdrukkelijk geformuleerd worden. Wij willen in ieder geval vastgelegd zien dat het niet primair tot de provinciale verantwoordelijkheid behoort.

De heer *Heijmans* (SP): Maar waarom doet mevrouw Geeraedts dat dan niet voor alle ...

De *voorzitter*: Wij hadden afgesproken dat wij streng zouden zijn. U hebt al twee keer geïnterrupteerd. De heer Van Schoonhoven krijgt nu het woord.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Misschien kan ik het stokje overnemen van de heer Heijmans. Voor de fractie van GroenLinks is in dit debat belangrijk dat wij wat mevrouw Geeraedts zegt, dat de rol en de taak van de provincie in het sociale domein ondergeschikt zijn, ondervangen door in een ander dictum te stellen dat ieder zijn eigen verantwoordelijkheid heeft. In die zin

respecteren wij de verantwoordelijkheid van rijk en gemeente, maar wij zien ook een rol voor de provincie. Als de eerste verantwoordelijkheid bij de gemeente ligt, worden onze rol en onze taak anders ingevuld. Wij sluiten die echter niet uit. Voor ons is i.d. de compensatie voor wat mevrouw Geeraedts aangeeft.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dat vinden wij toch onvoldoende duidelijk. Wij kunnen daar eindeloze discussies over krijgen. Als wij stellen dat ieder zijn eigen verantwoordelijkheid heeft, vinden sommigen dat een bepaalde zaak tot de verantwoordelijkheid van de provincie behoort, maar anderen weer niet. Dergelijke discussies hebben wij in de afgelopen periode ook al over een aantal onderwerpen gevoerd. Wij verschillen daarover van mening. Wij willen er nu een keer duidelijkheid over.

Wij moeten straks enorm gaan bezuinigen. Dan zullen wij toch ergens in de kerntaken offers moeten brengen. Wij kunnen stellen dat wij alleen nog onze echte kerntaken uitvoeren, de drie die zijn genoemd. Misschien moeten wij daarin snijden. Wij willen duidelijk aangeven dat het sociale domein dan misschien het kind van de rekening gaat worden.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Dan concludeer ik dat de fractie van de VVD in feite de derde P, in onze termen het sociale, in de integrale benadering loslaat. Voor ons is die P een belangrijk uitgangspunt in de discussie over de kerntaken.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Als u straks het amendement leest ...

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Ik heb het al gelezen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik heb het iets aangepast.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Daar ben ik dan benieuwd naar. De integrale benadering is voor GroenLinks erg belangrijk. Ik zie dat de

fractie van de VVD die ten dele gaat loslaten.

De heer *Arkes* (PvdA): Ook wij hechten aan de duidelijkheid die de SP net ook vroeg. Mevrouw Geeraedts gaf in het debat met de heer Heijmans aan dat het primaat van het sociale domein bij de gemeente ligt. Op onderdelen kun je daarover twijfelen. Voor jeugdzorg geldt dit bijvoorbeeld niet, maar à la. Voor het merendeel is het zo. Mevrouw Geeraedts trekt er de conclusie uit dat wij dat domein uitsluiten van onze taken. In het debat hoor ik haar weer zeggen dat het niet betekent dat wij ons er nooit mee mogen bemoeien. Ik heb er wel behoefte aan dat dit klip en klaar wordt. Vindt de fractie van de VVD dat wij ons er nooit mee moeten bemoeien of niet?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Als u mij de gelegenheid geeft ons amendement voor te lezen, krijgt u meteen antwoord op uw vraag.

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, bijeen op 10 juli 2009, gelezen het Statenvoorstel (nr. 43/09) Kerntakendiscussie 2009, overwegende dat:

de kerntakendiscussie uit de vorige bestuursperiode weer door de Staten is opgepakt na een aangenomen amendement op initiatief van de VVD en de CU-SGP in het kader van het Bestuursakkoord Rijk-Provincies in de Statenvergadering van 26 juni 2008;

- *dit amendement opriep het rapport “Ruimte, regie en rekenschap” van de commissie Ladders als leidraad te gebruiken bij het continueren van deze kerntakendiscussie omdat dit rapport een heldere beschouwing geeft over positie en rol van de provincies binnen de staatsrechtelijke verhoudingen;*
- *dit amendement verder tot het besluit leidde de kerntakendiscussie kort na de zomer 2008 door de griffie in afstemming met het presidium te laten organiseren, zodat de uitkomsten mede betrokken konden worden bij de begrotingsbehandeling 2009;*
- *inmiddels geconstateerd kan worden dat dit tijdspad niet gehaald is;*
- *voorliggend voorstel op basis van het rapport van de stuurgroep Kerntaken nu duidelijke opdrachten aan GS geeft ten behoeve van de begrotingsbehandeling 2010;*
- *daarbij de uitgangspunten als beschreven in dit voorstel*

leidend moeten zijn;

- een belangrijk uitgangspunt “integraal perspectief” onder 1.b. echter aanpassing heeft;
- in de tekst onder “integraal perspectief” namelijk geen enkel domein wordt uitgesloten terwijl de commissie-Lodders uitdrukkelijk het sociale domein op provinciaal niveau uitsluit;
- in dezelfde lijn de Raad voor de Financiële Verhoudingen zich over het sociale domein heeft uitgesproken;
- de zeer recente uitspraken van de Tweede Kamer bij monde van CDA, PvdA, SP en VVD eveneens de lijn volgen van de commissie-Lodders en de Raad voor de Financiële Verhoudingen en het sociale domein uitdrukkelijk aan het gemeentelijk niveau vinden toebehoren;
- deze actualiteit, gekoppeld aan de daarvoor geschetste lijnen de doorslag geeft de tekst onder 1.b. integraal perspectief als volgt in zijn geheel te wijzigen:

besluit:

het ontwerp-besluit onder 1.b. integraal perspectief als volgt in zijn geheel te wijzigen:

“Het zwaartepunt van de provinciale verantwoordelijkheid ligt op het terrein van ruimtelijke, economische en culturele infrastructuur; het sociale domein behoort niet primair tot de provinciale verantwoordelijkheid (de domeinen conform de commissie-Lodders). Bij het invullen van de provinciale verantwoordelijkheid voor de Brabantse samenleving en bij de daaruit voortvloeiende aanpak van maatschappelijke vraagstukken wordt het belang onderkend van de 3 p’s (people, profit, planet). Vanuit dat belang wordt gehecht aan integrale ontwikkeling, als de provincie een duidelijke toegevoegde waarde kan genereren in een van haar drie kernrollen.”

De voorzitter: Dit amendement, dat is ondertekend door het lid mw. Geeraedts, maakt onderwerp van beraadslaging uit en krijgt nr. A1.

Mevrouw Geeraedts (VVD): Wij zeggen dus niet dat het helemaal nooit kan, maar het uitgangspunt is dat het iets moet toevoegen. Nogmaals, wij vinden dat het niet primair onze taak is. Alleen als het iets toevoegt, in het kader van de P’s, kan het wel. Men kan wel zeggen dat het nu ook in 1.b. staat, maar wij vinden dat niet helder genoeg. Als de heer Heijmans vindt dat het niets uitmaakt, kan hij het amendement ook steunen.

De heer Heijmans (SP): Een overbodig amendement!

De heer Arkes (PvdA): Namens de fractie van de PvdA dank ik onze stuurgroep voor haar goede werk. Wij vinden het resultaat van dat werk uitermate goed. Wij hebben er veel waardering voor en heel veel complimenten.

Wij ondersteunen het ontwerp-besluit dat de stuurgroep heeft voorgelegd. Er was wat onduidelijkheid. Eerst was er een verhaal van de stuurgroep, later een reactie van GS en op basis daarvan heeft de stuurgroep een ontwerp-besluit ingediend. De opdracht aan GS is om terug te komen met een interpretatie van ons resultaat en dat te betrekken in komende discussies. Met die lijn stemmen wij in.

Wij onderschrijven alle vijf de richtinggevende uitgangspunten. Net als de SP willen wij expliciet aangeven dat, ook al is het sociale domein een primaire taak van de gemeente, de provincies ook met dat domein te maken kunnen en moeten hebben. Wij sluiten dat absoluut niet uit, vooral niet wat betreft onze agenderende en initiërende rol in dit domein. In het verleden hebben wij er ook een rol gespeeld. Denk aan het armoedebeleid en het voortijdig schoolverlaten. De heer Heijmans wees al op de economische crisis. Zo zijn er meer voorbeelden. Wel moeten wij in ons achterhoofd houden dat die taken primair aan andere overheden zijn, dus wat wij doen moet tijdelijk zijn. Wij moeten er geen permanente taak van maken.

Voor het overige zijn wij het eens met het ontwerp-besluit. Wij moeten de gewijzigde tekst van het amendement van de VVD nog lezen, maar het komt niet echt duidelijk en overtuigend over. De vraag is of wij het niet als een overbodige aanvulling moeten bestempelen. Het rapport van de commissie-Lodders is een belangrijk basisstuk geweest. Daarin wordt het primaat benoemd. Wij stemmen in met het ontwerp-besluit.

De voorzitter: De sprekers hebben zich tot nu toe goed aan hun beperkte spreektijden gehouden. Ik hoop dat de kleine fracties dat ook doen. Zij hebben drie minuten per fractie.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Ik doe mijn best!

Ik zeg niets te veel als ik zeg dat wij vandaag niet voor de eerste keer praten over kerntaken van de provincie, vooral van Noord-Brabant. Ik dank mevrouw Geeraedts voor haar opmerking dat het huis van Thorbecke sinds 1848 staat. Dat jaartal had ik niet paraat.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Een kwestie van algemene ontwikkeling!

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Ik kan u ook nog wel een quizvraag stellen.

Zolang het huis van Thorbecke er staat zijn er in alle bestuurslagen discussies gevoerd over de inrichting van bestuurlijk Nederland. De meningen komen vaak voort uit de positie die de woordvoerder inneemt. Het raakt de betrokkenheid en de extensie van de spreker, maar komt ook voort uit de visie die men heeft op het bestuurlijk Nederland. Het gaat soms zelfs verder. Binnen politieke partijen vindt deze discussie ook plaats, zeker ook binnen GroenLinks. De stuurgroep Kerntaken heeft in de afgelopen periode in samenwerking met het ambtelijk apparaat Provinciale Staten voorzien van zeer waardevolle informatie. Zij heeft een uitgebreid besluit voorgelegd om een volgende stap te zetten. GroenLinks kan zich uitstekend vinden in het voorliggend voorstel. Een belangrijk onderdeel is voor ons dictum 1., in al zijn breedte. Dat geeft de verantwoordelijkheden die wij voor de provincie Noord-Brabant binnen bestuurlijk Nederland zien goed aan. Het is een helder en herkenbaar profiel, vanuit een integraal perspectief. De drie P's, people, profit en planet, gelden daarbij als uitgangspunt. Onze Telos-driehoek drukt het in het Nederlands uit: economie, ecologie en het sociale.

Gisteravond hebben wij de jaarrekening en de midterm review vastgesteld. De accountant heeft in bijlage C in onze ogen behartigenswaardige adviezen aangereikt. Ik citeer:

“Er is in de afgelopen zes maanden in vliegende vaart een nieuwe realiteit ontstaan in Nederland, ook voor provincies. Er zal meer worden gekeken naar de overheid, vanuit het

verzoek tot hulp maar ook met een toenemende kritische blik als het gaat om de effectiviteit van het overheidsoptreden.”

In het advies signaleert de accountant vijf ontwikkelingen. Ik noem er een, de belangrijkste, de toenemende maatschappelijke druk om bestedingen te verantwoorden en kostenbewustzijn te vergroten. Ik noem dit omdat het, zeker in het licht van de kerntakendiscussie die wij gaan voeren, een heel belangrijke ontwikkeling is. Wellicht komen er minder middelen via de rijksbijdrage en daarbij een toenemende vraag naar verantwoording over de besteding van middelen en de financiële positie van de provincie. Dit geldt specifiek voor onderbestedingen en bijdragen van subsidierelaties, zoals gisteravond ook al aan de orde is geweest. Het geldt ook de vraag naar kostenbewustzijn, dus het terugdringen van overhead. Wij moeten met elkaar zoeken naar efficiëntere organisatievormen en samenwerkingsvormen. Wij moeten intern discussies voeren over de rol en de bijdrage van externe inhuur. Wij nemen de heel behartigenswaardige adviezen van de accountant graag mee in de kerntakendiscussie. In het ontwerp-besluit dat voorligt dragen wij GS op met een nadere uitwerking te komen. De fractie van GroenLinks ziet die met zeer veel interesse tegemoet.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Mevrouw de voorzitter! De verleiding is heel groot om een stuk geschiedenis op te lepelen. Je kunt dan met Thorbecke beginnen. Je kunt ook beginnen met op te merken dat de Staat der Nederlanden is opgericht door de provincies. Wij zijn dus eigenlijk de beschermheer van de Staat der Nederlanden. Zo kun je nog heel veel bespiegelingen houden, maar de belangrijkste constatering is dat de panelen op dit moment aan het verschuiven zijn. Dat was vorig jaar bij de bespreking van het rapport van de commissie-Lodders ook geconstateerd. Toen stond eigenlijk het bestuursakkoord tussen provincie en rijk centraal, waarin een eerste afoming plaatsvond. Provincie en rijk bekeken ook hoe zij de taken zouden gaan verdelen. Voor onze fractie, samen met de fractie van de VVD, was dat aanleiding om vast te stellen

dat, gesteld voor dergelijke vraagstukken en keuzes, een helder beleid zou moeten worden vastgesteld voor onze kerntaken en overige taken. Misschien wisten wij toen nog niet dat er een aantal andere ontwikkelingen kwam, dat misschien deze discussie nog veel relevanter maakt. De heer Heijmans zegt terecht dat er in het verleden al vaak over is gediscussieerd, maar stel je voor dat wij in deze periode een lagere begroting met een verdere afoming moesten vaststellen, zonder kerntakendiscussie. Ik denk dat wij dan nog veel verder van huis zouden zijn geweest. Het is nu het momentum om er goed en stevig over te spreken.

Voorzitter. Tussendoor kwam nog een belangrijk rapport van de Raad voor de Financiële Verhoudingen. De heer Heijmans heeft eraan gerefereerd. Ook wij hebben dat advies omarmd. De taken en middelen van de provincie Noord-Brabant zijn immers niet met elkaar in verhouding en wij moeten solidariteit met overheidsorganen betrachten en vooral ook met de gemeenten.

Mijn voorgangers hebben er altijd op gehamerd dat het juist de gemeente is waarmee de burgers in het dagelijkse leven het meest te maken hebben. Daarom moet het sociaal domein vooral bij de gemeenten blijven. Wij zijn echter niet doof voor andere vraagstukken in de samenleving, maar er moet wel een beperking aangebracht worden vanuit de provinciale taken en de provinciale rol. De commissie-Lodders is daarin ontzettend goed geslaagd. Die commissie zegt niet dat het sociale domein moet worden uitgesloten – misschien gaat de VVD-fractie hier wat kort door de bocht – maar dat de provincie in eerste instantie het beleid heel goed moet afstemmen met de gemeenten. Dit ligt in lijn met ons appèl van gisteren om eerst naar het eigen beleidsinstrumentarium te kijken om samen met de gemeenten tot een koerswending te komen. Verder wijs ik op het appèl van Antwerpen dat vraagt om terughoudend te zijn ten aanzien van materiële consumptiegroei teneinde solidariteit en duurzaamheid in de samenleving te bevorderen.

Mevrouw Geeraedts (VVD): Voorzitter! Ik wil de heer Vreugdenhil erop wijzen dat ik niet heb gezegd dat wij het sociale domein helemaal

uitsluiten. Dan heeft hij de tekst van het amendement niet goed begrepen. Ik heb alleen gezegd dat het sociale domein niet primair tot de provinciale verantwoordelijkheid hoort. Met andere woorden: het is niet een echte taak voor de provincie, maar dat betekent niet dat het niet kan voorkomen dat de provincie bij een bepaald project op dat terrein een doorbraak forceert of iets doet voor een beperkte periode. Wij beogen te zeggen dat de provincie zich niet meer structureel op het sociale domein moet begeven, maar wij sluiten het niet volledig uit.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Dan vinden wij elkaar helemaal, mevrouw Geeraedts. De commissie-Lodders zegt ook heel nadrukkelijk dat in het geval het sociale domein toch wordt opgepakt, de provincie zich ervan bewust moet zijn dat zij daar een beperkte rol heeft en dat gemeenten daarin de leiding en de eindverantwoordelijkheid moeten hebben. Dat willen wij van harte ondersteunen.

Om dat te realiseren, bouwt de commissie een zelfregulerend instrument in. Zij stelt dat als de provincie taken doet op het gebied van de gemeente, zij moet aangeven wat die taken beogen en wanneer zij eindigen. Op die manier kan de provincie gemeenten ondersteunen bijvoorbeeld bij het opzetten van nieuw beleid. Ik verwijs in dit verband naar de Wmo, naar het opzetten van Centra voor jeugd en gezin. Het zijn beperkte trajecten waarin de gemeenten leidend zijn en waarover afspraken gemaakt worden. Dat is het eerste zelfregulerend instrument dat wij hier zouden willen hanteren. Daarmee zorgt de provincie voor sterke en krachtige gemeenten op sociaal gebied.

De *voorzitter*: Wilt u afronden mijnheer Vreugdenhil?

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Ik wil nog een tweede zelfregulerend instrument noemen.

De *voorzitter*: Daarvoor heeft u geen tijd meer, want u bent door uw drie minuten heen.

De heer *Heijmans* (SP): Was de afspraak niet dat de kleine fracties hun eigen indeling van de tijd mochten maken? Ik meen dat te begrijpen uit de emaildiscussie die wij gevoerd hebben.

De *voorzitter*: De kleine fracties zouden zich ook aan de spreektijden houden maar zijn wel ruimer bemeten. Zij hebben drie minuten. Naar verhouding is dat behoorlijk aan de maat. Mijnheer Vreugdenhil, u moet nu afronden.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Ik rond af, voorzitter. Ik wil het tweede zelfregulerende instrument kort noemen. De Raad voor de Financiële Verhoudingen zegt dat de provincie een eigen belastinggebied zou moeten hebben. Dat is echt een punt want dan gaat de provincie kijken of zij voor de uitvoering van bepaalde taken bij de burgers belasting durft te heffen. Dat leidt tot spannende discussies. Bij het beleid in het kader van Mooi Brabant het gaat om vijf projecten en € 7 mln.. Durf je daarvoor belasting te heffen bij alle Brabanders? Het is slechts een voorbeeld. Op die manier kunnen alle taken gespiegeld worden aan de vraag of daarvoor een belastinggebied is. Als het op die manier gebeurt, worden wij ons veel bewuster om dat uit te dragen naar de burgers en te verantwoorden hoe wij de middelen uitzetten. Als wij die twee zelfregulerende instrumenten kunnen inbouwen, hebben wij een prima uitgangspunt om de komende jaren de vraagstukken waarvoor wij staan daadwerkelijk op te pakken en de noodzakelijke bezuinigingsoperaties ordentelijk te kunnen laten verlopen.

De *voorzitter*: Het woord is aan mevrouw Lestrade, ook voor drie minuten. Wilt u echt proberen om het binnen drie minuten te houden? Doorgaans bent u daarin heel efficiënt.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Misschien is een gebrek aan algemene ontwikkeling er de oorzaak van dat ik wat minder vertel.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Of juist niet.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik wil de commissie-Coonen of de werkgroep heel hartelijk danken. Ik heb zelf geen tijd gehad om daaraan deel te nemen, maar ik heb met bewondering gekeken naar wat er geproduceerd is. Het is deels een positiebepaling en deels een invulling van de rol die in die positie moet worden uitgevoerd. Er zitten allerlei kenmerken in die je zou kunnen kwalificeren als een soort kwaliteitshandvest aan de hand waarvan de provincie moet gaan werken. Ik herken daarin de hand van de voorzitter van deze stuurgroep.

Wat is de betekenis van de bijvoeglijke naamwoorden in dit verhaal? Wat is majeur, wat is relevant en wat is duurzaam? Die termen worden gebruikt. Ik meen dat het iedere keer weer een kwestie is van invullen en definiëren wat ermee bedoeld wordt. Die termen zijn doodgebloed en worden als mode-items gebruikt. Als niet goed aangegeven wordt wat zij betekenen, kan men alles erin stoppen. Ik zou ervoor willen waken die termen zo maar te gebruiken. Als zij wel gebruikt worden, moet worden ingevuld wat ermee wordt bedoeld. Nu is het niet echt helder en dat is zonde van het document.

In de aanbiedingsbrief wordt gesproken over de Novib-methode. Die methode behelst in wezen slechts een communicatietechniek want in wezen deden al die organisaties hetzelfde. Wil de voorzitter van de werkgroep nog even ingaan op de vraag wat hij daarmee precies bedoelt?

Ik heb gekeken naar het sociale domein en heb gestoeid met de vraag of wij dat nu wel of niet moeten doen, zeker op grond van het eerste amendement van de VVD. Ik vind dat de terughoudende positie van de provincie in het voorliggende voorstel voldoende is aangegeven. Wij leven in een maatschappij waarin zoveel verandert en eigenlijk niet meer gesproken kan worden van de oude structuren en wij denken dat de provincie de gemeenten op diverse terreinen kan ondersteunen met kennis en kunde. Dat staat ook verwoord in het voorstel. Ik onderschrijf dat de wijze waarop de provincie het armoedeproject heeft gedaan, niet goed was. Wij hebben toen Statenbreed het armoedeproject omarmd, het was qua PR een geweldig project dat de provincie nu

eenmaal moest doen, maar de invulling was niet goed. Als wij dat vergelijken met de manier waarop dat nu zou kunnen worden opgepakt, hadden wij de gemeenten moeten ondersteunen om hun eigen armoedebeleid beter te voeren en het niet zelf moeten doen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Vindt mevrouw Lestrade dat de provincie niet structureel bezig moet zijn op het sociale domein maar wel ondersteunend?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Dat heeft mevrouw Geeraedts goed begrepen. Ik voel mee met de wijze waarop het amendement is ingericht, maar ik denk dat een en ander voldoende gewaarborgd is in het voorliggende stuk. Ik voel mee met haar opmerking dat de provincie terughoudend moet zijn in het sociale domein, maar het staat al in het stuk. Ik vind het stuk voldoende.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Uit het feit dat geen domein wordt uitgesloten, concludeert mevrouw Lestrade dat er geen structurele zaken meer worden opgepakt in het sociale domein? Ik begrijp uit haar betoog dat zij vindt dat dit voldoende duidelijk is.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik vind dat voldoende duidelijk is aangegeven dat het geen hoofdtaak van de provincie is. Ik vind ook dat in de integrale toepassing opgenomen is dat de provincie daarin een rol kan vervullen onder een aantal voorwaarden: het moet ondersteunend en moet tijdelijk zijn. Ik vind dat daarmee het sociale domein voldoende afgebakend is.

De heer *Thuis* (CDA): Mevrouw Lestrade, u spreekt over structureel. Jeugdzorg is een structurele wettelijk taak van de provincie. Vindt u dat deze taak naar het Rijk moet of naar de gemeente? Die taak valt immers ook onder het sociale domein.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): De heer Thuis weet dat wij er een groot voorstander van zijn om

deze taak voorlopig bij de provincie te houden, omdat wij ervan overtuigd zijn dat met name de kleine gemeenten op dit moment niet voldoende in staat zijn om jeugdzorg in algemeenheid te ondersteunen. Ik denk wel dat er heel veel gaat veranderen bij de jeugdzorg.

De heer *Thuis* (CDA): Jeugdzorg is dus wel een structurele taak van de provincie?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Absoluut want het is een wettelijke taak van de provincie. Wij zijn ook altijd een voorstander van het inzetten van extra geld bij de jeugdzorg als de stortingen van het Rijk onvoldoende zijn.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dan is het mij toch niet helemaal duidelijk. Jeugdzorg is op dit moment een wettelijke taak; dat is juist. De provincie ondersteunt nu ook de centra voor jeugd en gezin. Vindt mevrouw Lestrade dat dit in de toekomst nog een taak voor de provincie is, of zegt zij dat die niet structureel is?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Dat is zeker geen structurele taak voor de provincie. Het is de bedoeling dat de centra voor jeugd en gezin op een gegeven moment door de gemeenten zelf onderhouden worden.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dat betekent dus dat mevrouw Lestrade het sociale domein nog heel ruim opvat.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik weet niet of dat ruim is. Het is een verlengde van de taak. Het preventieve deel wordt uitgestrekt naar het curatieve deel en de verbinding daarbij proberen wij goed te schakelen.

De *voorzitter*: Het woord is nu aan de heer Punt. Ik vraag de leden om zich te trainen in het maximaal tweemaal interrumpen. Ik weet dat het lastig is.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voorzitter! Omdat ik in het voortraject niet heb deelgenomen aan de discussie over de taken, was het lastig daarover een

visie te vormen. Er is gezocht naar een motivatie voor de rol van de provincie tussen Rijk en gemeente. Is dat een zakelijke rol of een dynamische rol?

De kerntakendiscussie wil hierin duidelijkheid brengen. Er is in de spiegel gekeken, maar wij vragen ons af of de provincie er werkelijk toe doet. De heer Thuis sprak daar ook over. Doet de provincie er nu toe en doet zij er straks toe? Zij heeft een aantal taken maar ook financiële verplichtingen en zaken die op ons afkomen. De provincie heeft de taak om daar goed en zakelijk naar te kijken. Zijn er de afgelopen tijd niet te veel andere taken ingeslopen die als wij het zakelijk bekijken eigenlijk afgestoten moeten worden? Het is geen populaire taak en ook voor ons is het lastig om te snijden in de sociale structuur of in incidentele zaken.

Er gezegd dat de provincie een rol vervult tussen het Rijk en de gemeenten. Misschien wordt wat denigrerend gezegd dat de gemeenten hun taak niet goed kunnen uitvoeren en wij die als rentmeester wel moeten uitvoeren. Ik wil daarin heel voorzichtig zijn. De provincie heeft haar eigen taken en moet zich zakelijk daaraan houden.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik maak bezwaar tegen de term denigrerend. Ik denk dat Statenleden zich niet denigrerend uitlaten over kleine gemeenten. Wij weten echter allemaal dat de wijze waarop kleine gemeenten hun ambtenarenapparaat in stand moeten houden en de taken die moeten worden verricht, vaak de bestuurskracht van kleine gemeenten te boven gaat. Het is geen kwestie van denigrerende opmerkingen maken maar het is wel een kwestie van ondersteunen als wij zien dat er belangrijke en moeilijke taken liggen. Daar is de provincie immers voor.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Ik neem het woord denigrerend bij deze terug. Ik bedoelde te zeggen dat gemeenten soms niet alle taken volledig kunnen uitoefenen. Dan is het zeker goed om hen bij de hand te pakken en weer op de goede weg te zetten, maar het is geen hoofdtaak van de provincie. Ik stem zeker in met het ontwerp-besluit

en ben benieuwd naar de invulling van een en ander. Ik wacht de verdere discussie af, voorzitter.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Misschien heb ik iets gemist, maar ik hoor achter mij fluisteren dat er wat misverstanden zijn over de orde. Wordt het punt over het Noordbrabants Museum besproken voorafgaand aan de Voorjaarsnota of niet?

De *voorzitter*: Het is mijn bedoeling om hierna een korte koffiepauze in te lassen en daarna te beginnen met het Noordbrabants Museum.

De heer *Heijmans* (SP): Dank u wel, voorzitter.

De *voorzitter*: Ik hoop dat wij dat punt voor de lunchpauze kunnen afronden. Het woord is aan de heer Coonen als voorzitter van de stuurgroep.

De heer *Coonen* (CDA): Mevrouw de voorzitter! De stuurgroep was zoals afgesproken tripartiet samengesteld, naast ons heeft zowel de ambtelijke organisatie als het college daaraan deelgenomen. Ik ben van mening dat de complimenten voor het stuk vooral toekomen aan de ambtelijke organisatie en aan het college.

De inzet was een helder profiel te krijgen voor de provincie, na te gaan of dat houdbaar is en iets voorstelt door het toe te passen op de huidige werkzaamheden. Met name het toegevoegde stuk waarin een analyse van de taken wordt gemaakt en dat nog verbeterd is door het commentaar van het college, is een belangrijk document voor de komende tijd. Helaas zijn wij niet toegekomen aan het doorakkeren van die stukken en het maken van een selectie. Dat is ook wel begrijpelijk, zeker gelet op de samenstelling van de stuurgroep.

Er wordt hier terecht geconstateerd dat de manier waarop gekeken wordt naar de overheid en naar de taken van die overheid, politiek gebonden is. In de stuurgroep komen wij heel ver als wij analyses maken en proberen elkaar te begrijpen, maar het is uiteindelijk een politieke conclusie. Vandaar dat wij dit terug willen geven aan het college en later op de manier die gebruikelijk is als het college voorstellen doet, ons commentaar en opvattingen

geven en tot meerderheidsbesluiten willen komen. Dit proces loopt al vanaf 1995. Het is in vorige periodes begonnen en wij hebben het nu weer opgepakt, met dank aan de VVD en de ChristenUnie die dit naar aanleiding van het rapport van de commissie-Lodders weer op de agenda hebben gezet. Onlangs heeft Telos weer een boekje gepresenteerd dat naadloos aansluit op de discussie zoals wij die voeren en op de beweging die wij maken. Ik constateer dat die beweging breed gedragen wordt.

De discussie spitst zich toe op het domein. In de stuurgroep hebben wij geprobeerd los te komen van deze in de Nederlandse bestuurlijke context altijd gebruikelijke manier van doen. Wij hebben een gebied en daarin schijnt alles te moeten gebeuren. In het binnenlands bestuur bestaan veel grenzen en je moet van goeden huize komen om die grenzen te mogen overschreiden. Dit leidt tot verkokering van het beleid, waar ministeries c.q. 'domeinen' het woord voeren. In de stuurgroep zijn wij tot de conclusie gekomen dat dit soort denklijnen losgelaten moeten worden. Wij moeten proberen te kijken wat de provincie moet doen. De stuurgroep is van mening dat de punten die onder hoofdstuk 1 staan integraal gelezen dienen te worden. Je kunt er niet één punt uithalen en daarover gaan praten. Ook als je domeinen niet uitsluit, moet je je eigen positie kennen met respect voor de andere en moet je een en ander integraal benaderen. Wat mij betreft, zit die discussie vast aan de traditionele manier van terrein veroveren in plaats van samen te kijken waarvoor wij aan de lat staan en of wij dat serieus doen. Dat is de kern waarom de provincie onder druk is komen te staan. De heer Vreugdenhil gaf dat heel juist aan. Er is gevraagd of de provincie hetzelfde beleid zou uitvoeren als zij daarvoor bij de burgers belasting zou moeten heffen. Juist de mogelijkheid van de provincie dat niet te doen, de indirecte manier van financieren spelen een rol in de waardering voor de provincies en leiden ertoe dat Clara Peeters en anderen hun boekjes kunnen schrijven. De Staten en het College van Brabant moeten helderheid creëren over de positie van de provincie, moeten uitvoeren wat zij zich voornemen om daarmee als overheidslaag respect te verdienen. Het kan niet

omgekeerd zijn, de provincie kan geen recht claimen en dan denken dat mensen haar waarderen.

Voorzitter. Ik ben erg tevreden met de grote waardering en dat iedereen meent dat het een samenhangende tekst is. Of de tekst klopt en wat hij waard is, moet blijken uit de voortgang van dit proces. Daarbij moet niet alleen een financiële noodzaak aan de orde zijn, maar het werkelijke besef dat geld legitimatie volgt en dat legitimatie nooit gekocht kan worden.

De heer *Essed* (GS;CDA): Voorzitter! De stuurgroep heeft zijn werk gedaan. Het college heeft de Staten gevraagd om een antwoord op een aantal vragen. De antwoorden zijn duidelijk en die zien wij als een opdracht. Wij gaan daarmee aan de gang en de eerste uitwerking kan in de Najaarsbrief tegemoet worden gezien, overeenkomstig het voorstel van Provinciale Staten.

In stemming komt amendement A1.

De heer *Thuis* (CDA): Tegen.

Ik wil een stemverklaring afleggen. Wij hebben al aangegeven dat het sociale beleid een integraal onderdeel vormt van het regionale omgevingsbeleid. Ook in het kader van duurzaamheid vormt dat een wezenlijk onderdeel; de Telos-driehoek. Aangezien jeugdzorg nog steeds een wettelijke taak is, wil mijn fractie niet de indruk wekken dat deze taak bij de provincie weg moet.

De heer *Heijmans* (SP): Tegen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voor.

Misschien mag ik daarbij een korte stemverklaring geven? Wij betreuren het dat men misschien de inhoud van het amendement niet helemaal goed in de gaten heeft. Nogmaals, het is niet de bedoeling om het sociale domein uit te sluiten maar om niet meer als structurele taak te zien. Wij handhaven ons amendement.

De heer *Arkes* (PvdA): Tegen.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Tegen.
Wij willen vasthouden aan de integrale benadering en de discussie over taken en kerntaken willen voeren.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voor.
Voorzitter. Dit amendement ligt in lijn met de omarming van de conclusies van de commissie-Lodders en van het bestuursakkoord waar wij allemaal achter stonden. Ik maak daarbij wel de restrictie dat de overige opmerkingen van de commissie-Lodders hierbij ook gelden.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen.
Voorzitter. Hoewel wij het amendement aantrekkelijk vinden, steunen wij het niet. Wij zullen waken voor voorzichtigheid bij de uitvoering van de taken.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Tegen.
Voorzitter. Er zitten wel een aantal zaken in het amendement die stroken met onze opvattingen, maar ook ik vind dat een en ander meer integraal moet worden bekeken.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de ChristenUnie-SGP en de PvdD voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt Statenvoorstel 43/09.

De heer *Thuis* (CDA): Voor.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voor.
Wij zijn voor dit Statenvoorstel met uitzondering van onderdeel b.

De heer *Arkes* (PvdA): Voor.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voor.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voor.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik onthoud mij van stemming, voorzitter.

De *voorzitter*: De griffier zegt dat dit volgens de spelregels niet kan. De klassieke methode is dan om even de zaal te verlaten.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Hoe zit het dan met het fenomeen dat een amendement wel gesteund wordt en vervolgens niet meegestemd wordt over het voorstel?

De *voorzitter*: Dat moet mevrouw Verstappen maar eens met zichzelf bespreken.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Tegen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de SP, de PvdA, GroenLinks, de ChristenUnie-SGP, D66 en de Brabantse Partij voor dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

De vergadering wordt van 11.20 uur tot 11.40 uur geschorst.

Nummer 09/09

Nota van Wijziging van Gedeputeerde Staten bij Project verbouwing/nieuwbouw Noordbrabants Museum en renovatie Statenzaal en Waterstraat-complex te 's-Hertogenbosch

De *voorzitter*: Zonder interrupties zal dit debat ongeveer drie kwartier duren. Houdt u rekening met de lunchtijd, dan moet u proberen niet noodzakelijke interrupties te vermijden.

Mevrouw *Lamers* (CDA): Voorzitter! De fractie van

het CDA gaat akkoord met het beschikbaar stellen van €2,4 mln. voor de post onvoorzien voor het Project verbouwing/nieuwbouw Noordbrabants Museum. Wij merken deze post als taakstellend aan.

Bij de eerdere bespreking van dit onderwerp in de Staten, in maart, hebben wij al aangegeven dat er voor dit project een behoorlijke post onvoorzien dient te zijn. Die was er in eerste instantie ook, maar door vertraging in de start van de bouw, de afkoop van de risico's van prijsstijgingen tijdens de bouw en een aantal onvoorziene kosten is die post geslonken tot € 170.000. Dat is erg weinig. Net als GS vinden wij het onverantwoord om zonder een behoorlijke post onvoorzien te starten met het project, vooral omdat het deels gaat om de verbouwing, renovatie en restauratie van bestaande monumentale gebouwen. De ervaring elders leert dat je dan voor onvoorziene situaties kunt komen te staan die snel opgelost moeten worden.

Wat de aanwending van de post onvoorzien betreft, hebben wij net als andere fracties vragen en zorgen. De grote post onvoorzien die nu aan de orde is, mag geen vrijbrief zijn om het geld zonder meer te besteden. Clausulering is dus noodzakelijk. Onzes inziens gebeurt dit ook voldoende in de Nota van Wijziging. De post mag niet gebruikt worden voor programmatische wijzigingen, moet apart blijven in de begroting en mag dus geen onderdeel worden van het eerder gevoteerde krediet en de regeling voor de besluitvorming over en verantwoording van onvoorziene uitgaven dient zorgvuldig toegepast te worden. Wij hopen dat GS er zo, ondersteund door de financiële begeleidingsgroep, in slagen risico's in de uitvoering van het project te beperken.

Wij zijn blij dat GS ons herhaalde verzoek om de bouwkosten te indexeren serieus hebben onderzocht en nu voorstellen tot indexering van die kosten te komen door middel van de BDB-indexcijfers (BDB = Bureau Documentatie Bouwwezen). Daartoe wordt overgegaan indien de start van de bouw wordt uitgesteld tot na 1 december 2009. Wij hopen wel dat er geen of heel weinig verder uitstel zal zijn en dat de bouw in het najaar kan starten. Uitstel kost veel geld. Wij zijn nu tien

jaar bezig met dit project. In 1999 zijn wij begonnen met de aankoop van de Waterstraat voor de uitbreiding van het museum. Daarna zijn er wel allerlei veranderingen gekomen door de samenwerking met het Gemeentelijk Museum in Den Bosch, maar al met al zijn wij al tien jaar bezig. Wij hopen dat binnen afzienbare tijd de eerste spade de grond in kan. Verder zijn wij heel benieuwd naar de uitkomst van de juridische procedures die nog lopen. Wij hopen dat die gunstig uitvallen voor de provincie.

Wij gaan ook akkoord met de votering van het restantkrediet.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): In grote lijnen kunnen wij het eens zijn met het betoog van het CDA. Wij stemmen dan ook in met de ophoging van de post onvoorzien en met het voorstel. Wij hebben nog een paar opmerkingen.

De SP heeft destijds ingestemd met de verbouwing van het Noordbrabants Museum, maar wij zijn er niet gelukkig mee dat het bedrag steeds weer wordt opgehoogd. Wij zijn bang dat het project de weg van vele voorgangers gaat en dat dit niet de laatste verhoging zal zijn.

Ik wil het ook even hebben over de tegenvallers in de vergunningprocedures. De inspraak heeft geleid tot onomkeerbare vertraging, zo staat in stuk, maar was deze vertraging ook niet te voorzien? Inspraak en bezwaar maken zijn volkomen rechtmatige zaken, die horen bij de democratie. Als het om bomen gaat, zeker om eerbiedwaardige bomen, zoals in dit geval de paardenkastanje, kun je op bezwaren wachten. Dat bezwaren maken nog in een laat stadium van de procedure, waarin eigenlijk alles al bijna vaststaat, mogelijk is, leidt per definitie tot vertragingen. Vertragingen kosten geld. Dit is een structureel probleem, dat niet door de Staten kan worden opgelost. De paardenkastanje in kwestie – ik heb het even niet over de andere bomen – is 130 jaar oud, staat op de provinciale waardenkaart en zou alleen al op grond van het eigen beleid van de provincie niet gekapt mogen worden. Dat is dus geen onbekende factor, zoals bijvoorbeeld een archeologische vondst zou zijn. De SP meent dat alleen al op grond van het eigen beleid bij de opdracht aan de

architect een aanwijzing had moeten worden gegeven om om de boom heen te tekenen.

Maar dat is nog niet alles. In het hele verhaal kom ik alleen de term vertraging tegen. Het lijkt erop dat het college er nu al zeker van is dat de Raad van State uiteindelijk de kap van de boom zal goedkeuren. Het ziet het recht van bezwaar maken kennelijk als een rituele dans om tegemoet te komen aan de kiezers. Maar wat als de onafhankelijke rechters in Den Haag de bezwaarmakers straks in het gelijk stellen? Dat is theoretisch toch mogelijk. Dan komen wij hier weer terug en zal de post onvoorzien echt heel erg omhoog moeten. Er ligt dan een heel ander verhaal, maar ik lees daar niets over.

De heer *Hoogeveen* (VVD): Voorzitter! De fractie van de VVD stemt in met de ophoging van de post onvoorzien, met de kritische kanttekening dat wij het bedrag wel erg hoog vinden, gelet op het afdekken van de risico's. De clausulering is echter zo strikt dat wij er volstrekte controle op menen te hebben.

Wij stemmen ook in met de overige punten van het voorstel. In eerste instantie hebben wij ons oordeel aangehouden omdat wij een andere verklaring van de gedeputeerde kregen dan wij in de stukken konden lezen. Er werd met name gejuicht over een gigantisch aanbestedingsvoordeel, maar dat blijkt er niet te zijn. Onze tip aan GS is om, mochten zich veranderingen en risico's voordoen, die eerlijk aan ons te melden. Zo is er veel beter zaken te doen. In maart was de situatie wat verwarrend.

Wij gaan akkoord met het voorstel.

Mevrouw *Van Breda* (PvdA): Voorzitter! Op 20 maart spraken wij inderdaad ook over het Noordbrabants Museum. De Partij van de Arbeid was toen niet helemaal overtuigd van het afsprakenkader en de onderbouwing voor de financiën. Inmiddels liggen er een Nota van Wijziging en een Memorie van Antwoord, waarvoor wij het college danken. Er zijn bijvoorbeeld afspraken op het gebied van meer/minderwerk weergegeven. Er is een financiële begeleidingsgroep. De kosten worden

geclausuleerd. Er wordt van alles aan gedaan om de kosten beheersbaar te houden. Er zijn lessen getrokken uit de renovatie van het Provinciehuis. Er is duidelijk afgesproken dat er geen programmatische wijzigingen mogen worden doorgevoerd. Er komt een splitsing in de kosten tot de start van de bouw en vanaf de start. De Partij van de Arbeid had daar behoefte aan. Wij vinden dat het op dit moment goed is geregeld en verankerd.

Wij vinden de post onvoorzien wel heel erg hoog, zeker als wij in ogenschouw nemen welke risico's eruit zijn verwijderd. Het risico van vertraging is apart gezet. Het risico van aanbesteding bestaat eigenlijk niet meer, eigenlijk alleen nog wat betreft de lift. Dan houden wij €2,6 mln. over voor meerwerk. Wij hebben eens een rondje gebeld langs bouwend Nederland. Over het algemeen is de indruk dat die post heel hoog is. De PvdA had de post graag naar beneden bijgesteld, maar daar is weinig draagvlak voor. Wij laten het maar rusten.

Het moge duidelijk zijn dat het college niet meer bij de PvdA hoeft aan te kloppen voor een verhoging van de post onvoorzien. Het mag hooguit nog een keer terugkomen om te melden wat het heeft overgehouden uit de post onvoorzien.

Een risico waar wij nog mee zitten is zojuist aangehaald door de SP. Dat is het risico van vertraging. Wij zijn ons er zeer van bewust dat wij in augustus 2011 toch nog wel eens een keer weer hier kunnen staan, omdat het ontwerp opnieuw moet worden aangepast en er opnieuw moet worden aanbesteed. Dat ziet er dan niet zo rooskleurig uit, maar wij hebben het risico al min of meer geaccepteerd. Met dit probleem in het achterhoofd geven wij goedkeuring aan het voorstel, omdat de PvdA tot een mooi, prestigieus en functioneel museum wil komen. Wij wensen het college veel succes.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voorzitter! Ook de fractie van GroenLinks voelt zich erg ongemakkelijk in dit dossier. Wij staan eigenlijk een beetje met de rug tegen de muur. De feiten liggen er. Elke keer moet het college met een slechte boodschap komen. Wij moeten daar

rekening mee houden. Wat het voor ons zo ongemakkelijk maakt is dat wij de vinger niet echt duidelijk aan de pols kunnen leggen, van de regie, de controle op de voortgang en de ontwikkelingen van het project. Elke keer staat de provincie aan de lat, terwijl de vertragingen vooral worden veroorzaakt door ruimtelijkeorderingsprocedures van de gemeente 's-Hertogenbosch. Dit was ook onze inbreng in maart en onlangs nog een keer in de commissie. Wij gaan akkoord met het voorstel, zoals gezegd met de rug tegen de muur. In de commissie hebben wij al gesteld dat de commissie Zorg, Welzijn en Cultuur uitgebreid op de hoogte moet worden gehouden. Toegezegd is nu dat dit zal gebeuren via de bestuursrapportages 1 en 2 en de jaarrekening. Door die stap kunnen wij akkoord gaan met het voorstel. Met de fractie van de PvdA houden wij ons hart vast als er nog verdere vertragingen zijn. Dan worden wij in 2011 weer geconfronteerd met een debat over de voortgang.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Het onderwerp zou niet meer terugkomen. Wij bleven bij het krediet dat oorspronkelijk beschikbaar was gesteld. Ook wij willen de verbouw gerealiseerd zien, maar wel binnen het oorspronkelijke krediet. Wij stemmen dan ook niet in met het voorstel. Natuurlijk steunen wij de opmerkingen van PvdA en GroenLinks dat er niet nog eens een moment moet komen dat wij er in de Staten weer over moeten spreken.

Ik zet een aantal vraagtekens bij het aanbestedingsproces dat is gevolgd. Ik heb dat eerder al gezegd. Volgens mij zitten daar hiaten in en wordt het niet scherp aan de Staten gepresenteerd. Ik zet ook vraagtekens bij de risico's die er zijn. De fractie van de VVD heeft terecht opgemerkt dat de Staten daar onvoldoende in zijn gekend. Dat leidt tot de vraag met wat voor een risicoanalyse het college werkt. Op welke manier wil het die aan de Staten presenteren, zodat wij er helder over kunnen debatteren? Wij hebben die vragen nog steeds.

Wij zullen consistent zijn en stemmen tegen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Ik bespaar

de Staten enkele minuten door geen commentaar te leveren. Wij steunen het voorstel.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Wij steunen het voorstel ook. Wij hebben ook de zorgen die de VVD uitsprak.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Laat ik het ook maar zo doen. Ik heb al eerder opmerkingen gemaakt over de post onvoorzien. Mijns inziens zijn er voldoende afspraken gemaakt en kunnen wij het voorstel steunen.

Mevrouw *Van Haafden-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! Vandaag zetten wij de puntjes op de i wat betreft de budgetten en de afspraken rondom de renovatie en de nieuwbouw van het Noordbrabants Museum. Over een aantal onderwerpen hebben wij in commissieverband uitgebreid gesproken. Ik begrijp dat de Staten instemmen met de clausulering die wij in het laatste stuk voorleggen. Door de post onvoorzien duidelijk zichtbaar buiten het totale budget te houden, houden wij goed zicht op die post. Wij hebben een controlesysteem en een mandaterings-systeem dat daarvoor de nodige garanties biedt.

Uit de bijdragen van de Staten maak ik op dat zij instemmen met de indexering van de bouwkosten tot de start van de bouw. Er is dus een heel duidelijk eindpunt voor de systematiek van indexering. Het is logisch dat de Staten ermee instemmen, want zij hebben het zelf voorgesteld. Ik vind het heel plezierig dat zij zo actief hebben meegedacht om tot deze oplossingen te komen.

In hoeverre kunnen procedures worden gepland en voorzien? Natuurlijk verwachten wij bezwaren tegen bouwplannen, kapvergunningen enz. De afhandeling ervan bleek echter niet binnen de normale termijnen te worden afgerond. Dat kun je niet van tevoren inschatten. Zij waren wel in de planning opgenomen, maar pakten niet uit zoals wij hadden gedacht. Wij proberen de vertraging ten gevolge van de bezwaren tegen de kapvergunning zo goed mogelijk in de hand te houden. Wij versnellen waar dat maar mogelijk is. In de commissie heb ik toegelicht dat die versnelling ertoe leidt dat de rollen van de partners

in het project, de gemeente en de provincie, wel eens uit elkaar lopen. Dat is soms nodig om te zorgen dat je als vergunningverlener en vergunninghouder snelheid in het proces houdt. De afgelopen weken heeft men uit de editie Den Bosch van de kranten kunnen vernemen hoe wij het voortouw hebben genomen om te zorgen dat de snelheid in de processen zo goed mogelijk wordt gegarandeerd. Blijft overeind dat wij de agenda van de rechtbank niet kunnen bepalen. Wij kunnen wel proberen daar maximaal invloed op uit te oefenen. Afgelopen week heeft zowel de gemeente als de provincie gevraagd om de voorlopige voorziening die is aangevraagd te combineren met een inhoudelijke uitspraak in de bodemprocedure. Dan hebben wij zo snel mogelijk duidelijkheid.

Een groot deel van de bezwaren is gericht tegen de kap van de paardenkastanje.

De heer *Heijmans* (SP): De gedeputeerde heeft de gemeente Den Bosch altijd de overtuiging gegeven dat zij vooral wil samenwerken, maar op enig moment heeft zij in feite de gemeente toch gewoon overruled. Wat is de aanleiding daarvoor? Bij zo'n groot en belangrijk project is de samenwerking tussen de partners ontzettend belangrijk. Toch is op een gegeven moment tegen de gemeente gezegd dat het college niks te maken heeft met wat de gemeente vindt. Het college doet wat het wil. Wat is daarbij de overweging geweest?

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Onze houding is nooit dat wij er niets mee te maken hebben. Wij zijn partners in dit project. De gemeente is vergunningverlener en wij zijn vergunninghouder. De gemeente heeft de vergunningen verleend, dus zij is het met ons eens dat er in de museumtuin gekapt moet worden, omdat dit past in het plan.

De heer *Heijmans* (SP): Dat is juist, maar u brengt dat aan de gemeente over als pure mededeling. Als de gemeente u vraagt of u niet zou wachten tot het einde van de procedure, zegt u dat u daar niets mee te maken hebt. U wil nu kappen.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Ik heb met veel meer te maken. Ik heb ook te maken met de Staten, die mij vragen ervoor te zorgen dat de vertragingen zo beperkt mogelijk blijven. Elke vertraging kost een hoop geld. Dat betekent dat je soms samen stappen moet nemen om duidelijkheid van de rechtbank te krijgen wat wel en wat niet mag.

De heer *Heijmans* (SP): Uiteindelijk is de gemeente door uw stap toch enigszins overruled. U hebt toch geen seconde tijdwinst behaald, want u moet de procedure afwachten.

De *voorzitter*: Dat was wel uw derde interruptie, mijnheer Heijmans. Telt u zelf ook een beetje mee?

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): De uitkomst is dat wij voorkomen dat de aanvragen voor de bezwarenprocedure een jaar lang bij de rechter liggen, maar dat zij in een voorlopige voorziening worden behandeld. Als wij dit niet gedaan hadden, had het meer dan een jaar langer geduurd voordat er een uitspraak was.

Met betrekking tot de paardenkastanje wil ik graag iets rechtzetten. Er stond zaterdag in de krant een heel duidelijke schets hoe de tuin er nu uitziet, wat er precies gaat gebeuren en hoe mooi de tuin daarna wordt. De paardenkastanje staat niet op de cultuurhistorische waardekaart. Er zijn meer bouwvarianten rondom de paardenkastanje gemaakt, besproken, doorgerekend enz. Dat geldt voor bouwplannen en architecten. Die bouwvarianten zijn uiteindelijk niet gekozen, omdat zij niet haalbaar of niet werkbaar zijn, bijvoorbeeld voor de gebruiker van het nieuwe gebouw. De redenering van de provincie, die niet over een nacht ijs tot stand is gekomen, is door de commissie Bezwaar en Beroep van de gemeente Den Bosch ondersteund. De commissie heeft de argumentatie van de provincie erkend en de bezwaren ongegrond of niet ontvankelijk verklaard.

Wij hebben in het stuk dat vandaag voorligt nog een puntje op de i gezet, over de rapportagemomenten die college en Staten afspreken. Dat

staat nu klip en klaar op papier. Ik streef daarmee transparantie en openheid na. Dat is ook nodig in zo'n complex traject.

Ik ben ervan overtuigd dat wij een geweldig museum gaan bouwen, dat er een mooi complex komt, dat door twee partners wordt gedragen en waarmee wij de toekomst, met bijvoorbeeld de culturele hoofdstad en het Jeroen Bosch-jaar, glansrijk tegemoet treden.

De *voorzitter*: Ik stel vast dat er geen behoefte is aan een tweede ronde en dat wij kunnen stemmen over het aanvullende ontwerp-besluit onder 09-09E.

Mevrouw *Lamers* (CDA): Voor.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): Wij zijn voor, maar spreken wel onze zorgen uit over het hele proces.

De heer *Hoogeveen* (VVD): Voor.

Mevrouw *Van Breda* (PvdA): Voor.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voor.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Onze stem is tegen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voor.

De *voorzitter*: Ik stel vast dat het voorstel is aangenomen, met de stem van de CU-SGP tegen. Als u het net zo beknopt houdt als bij dit voorstel, kunnen wij het voorstel over Brabantstad Culturele Hoofdstad ook voor de pauze afwerken.

Nummer 37/09

Cultuur schept ruimte. Provinciale bouwsteen Brabantstad Culturele Hoofdstad 2018

Mevrouw *Lamers* (CDA): Voorzitter! Brabantstad

Culturele Hoofdstad 2018 is een ambitieus project. Het vergt een heel gecompliceerd proces, dat veel van de partners vraagt, maar het is ook een heel boeiend project. Het project raakt aan heel veel ambities uit het bestuursakkoord en overschrijdt het culturele domein. De nieuwe aanpak, het denken en werken in de vier dimensies, zal nog de nodige tijd vergen van de organisaties en de programma's, maar als het lukt de titel binnen te halen komt Brabantstad ook internationaal goed op de kaart te staan.

Het CDA is enthousiast over het project, maar hoopt wel dat de economische recessie er niet toe leidt dat de bereidheid van de partners, met name de gemeenten, om zelf ook voldoende te investeren in hun eigen bouwsteen, gaat afnemen. Zij hebben via "Samen investeren in Brabantstad" al de nodige middelen van de provincie gekregen, maar zij moeten zelf ook iets doen. Al met al blijkt wel dat er heel veel moet gebeuren om culturele hoofdstad te worden. Het programmabureau is van start gegaan en de partners ontwikkelen nu hun bouwstenen. Voor ligt de provinciale bouwsteen, die al enige duidelijkheid geeft wat de provincie inhoudelijk gaat doen.

Wij zijn blij dat naast de projecten die passen in de etalage waarmee Brabantstad zich internationaal kan profileren ook projecten die de culturele basis en de structurele rol van de cultuur in de samenleving versterken gesubsidieerd gaan worden. Een versterkte culturele basisinfrastructuur is erg belangrijk voor het woon- en werkklimaat in Brabant. Ook als wij geen culturele hoofdstad worden brengt dat een heel grote winst voor ons met zich.

Wij vinden het netwerk voor jonge kunstenaars een heel goed idee. De uitwerking wordt wat concreter met het benoemen van de op stapel staande projecten en mogelijke ideeën, die wij heel verrassend vinden. In de Voorjaarsnota is €1,6 mln. uitgetrokken voor de uitwerking van de projecten, zoals Circo Circolo, het Vincent van Gogh-initiatief en Brabant Metropoly 10-up. Voor de ontwikkeling van andere projecten en de uitwerking van ideeën is er echter nog geen geld. In de commissie is de gedeputeerde gevraagd, de inzet van €3 mln. voor het programmabureau nog

eens goed te bezien. Wellicht kan een deel van dat geld voor inhoudelijke zaken worden benut. Misschien gebeurt dat al, maar de commissie is er dan nog niet van op de hoogte. Graag krijgen wij inzicht in de besteding van de middelen die er nu zijn. Verder gaan wij ervan uit dat de gedeputeerde zich bij de begroting inspant om nog wat middelen voor dit doel te genereren, als er al concrete verdere plannen zijn.

Ten slotte wijst het CDA op het belang van communicatie over dit project. Communicatie zal heel belangrijk worden, willen de Brabanders er echt bij betrokken raken. Dat is toch echt nodig. Wij vragen ons af of daar wel voldoende aandacht voor is.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): Voorzitter! De SP heeft op dit moment weinig opmerkingen over wat voorligt, behalve een aantal financiële, maar die worden heel goed verwoord door de VVD, die na ons aan de beurt is. Ik heb de tekst van een eventuele motie gezien, dus ik weet wat er aan komt.

De *voorzitter*: Dan is het woord aan de heer Ten Harmsen van der Beek van de VVD, die al gecompimenteerd wordt voordat hij gesproken heeft.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Dat gebeurt mij wel vaker, voorzitter. Maar dit mag ik vast weer niet zeggen van mijn fractie.

Om met de deur in huis te vallen, in het beslispunt van het voorstel wordt gesproken over het vaststellen van de inhoudelijke provinciale bijdrage. Inhoudelijk doen wij dat heel graag. Omdat er een aantal financiële consequenties aan het voorstel zitten, wil ik graag van het college weten of de financiële onderbouwing nu ook vastgesteld wordt of dat die in de toekomst nog verder onderbouwd wordt. Als het college zegt dat het inhoudelijk is, kunnen wij daarmee meteen instemmen. U kent de VVD als een ferm voorstander van het project Brabantstad Culturele Hoofdstad en dat blijft zo.

In de brief van GS staat dat met het door de Staten aangenomen amendement van 7 november

2008 een bedrag van €3 mln. wordt toegekend aan de totstandkoming van een gemeenschappelijk Plan van Aanpak. Tot zover is het goed, maar het volgende is pertinent onjuist: "en de facilitering door het Programmabureau (afstemming en samenwerking tussen partners, communicatie, internationalisering en lobby) voor de resterende periode van deze bestuurstermijn." In het amendement wordt gesproken over het opstellen van een Plan van Aanpak en de uitvoering daarvan. Het woord programmabureau moest toen nog uitgevonden worden. Het is voor ons dan ook een vraag waarom deze zin er staat. Wellicht kan het college deze vraag beantwoorden?

Ik heb al gezegd dat wij ons er niet mee moeten bemoeien maar wel kaders moeten stellen. Wij willen die kaders op dezelfde manier formuleren als bij de kerntakendiscussie en daaraan de uitdrukkelijke eis aan toevoegen dat een en ander wordt uitgevoerd. Als het op die manier gebeurt, wordt de overheid voldoende op arm's length gehouden en kunnen wij controleren of de middelen worden besteed.

Er lijkt een groot procesrisico te zijn, namelijk dat de B-5 steden elkaar in de wurggreep van de gedeelde identiteit houden. Wij stellen voor om die gedeelde identiteit niet als mal op te leggen maar in te steken op eenheid door verscheidenheid. Dan kan iedereen excelleren.

In de toekomstvisie wordt gesteld dat alles wat zwart of wit was, in de toekomst grijs wordt. Dat spreekt ons wat minder aan. Geef iedereen de ruimte om zichzelf te kunnen zijn, met eigen verantwoordelijkheden en een eigen afrekening.

Kan het college het begrip internationaal inhoudelijk iets meer concretiseren? Er wordt heel breed gesproken over internationale aspecten, maar het is niet duidelijk waarom die zo onderscheidend zijn voor Brabantstad Culturele Hoofdstad. In de commissie komen wij terug op de inhoud maar in randvoorwaardelijke zin.

Voorzitter. Ik kom nu bij de echte financiële randvoorwaarden. Ik herinner mij dat u naast mij zat in de commissie BM en tegen de leden zei: Pas op, als je straks bij de Voorjaarsnota met voorstellen komt, moet daarbij een goede financiële onderbouwing zitten anders worden zij

niet ontvankelijk verklaard. Daarvan is iedereen overtuigd.

Wat gebeurt er vervolgens met een stuk dat in PS is geamendeerd, namelijk de begroting 2009? Er komt een nieuw voorstel voor de middelen die gewijzigd zijn bij de begroting, met de mededeling dat middelen die wij toen hebben gereserveerd, ergens anders aan uitgegeven zijn. Dat kan niet. Dat raakt het budgetrecht van PS. Kan een en ander worden toegelicht en kan ook worden aangegeven waaraan die middelen dan zijn uitgegeven? Wij hebben daarin geen inzicht gekregen.

In de commissie is veel gesproken over financiële transparantie. Die is niet voldoende. Ook in de Memorie van Antwoord wordt geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen dekking en uitgaven. Het bedrag van €3 mln. was bedoeld voor het Plan van Aanpak en voor de uitvoering en zeker niet voor het optuigen van een ambtelijke organisatie. De grote zorg van de mensen in het veld is dat er veel ambtelijke inzet komt en weinig realisatie. Het projectbureau is van de B5 en niet van de provincie. Hoe zit het met de taakstelling aan de voorkant en met de controle aan de achterkant? Hoe is de verdeling? De steden dragen negen ton bij, maar dit is voor de makelaars of is dat niet zo? In de begroting in het Plan van Aanpak wordt gesproken over vier ton plus vijf ton, maar die getallen kloppen niet. Het lijkt alsof de provincie het bureau volledig betaalt, €450.000 per jaar en in de toekomst loopt dat op. Dat is heel veel geld in vergelijking met het bureau Brabantstad dat in de midterm review €490.000 voor de hele periode krijgt en waarvan de provincie ongeveer €65.000 bijdraagt. Misschien kloppen die getallen niet, maar wellicht kan het college die tegen elkaar afzetten? Wij willen dit graag verbeteren en vinden het zeer cruciaal om na deze begrijpelijke rommelige start alsnog de goede richting in te slaan. Wij vragen daarom om bij de begroting niet alleen de door ons gewenste maar ongehonoreerde voorstellen van dekking te voorzien, maar ook duidelijk aan te geven wie waaraan bijdraagt, in welke mate en wie en in welke mate controle kan uitvoeren. Wij hebben samen met de fractie van de PvdA een motie voorbereid en die gisteravond

onder alle collega's verspreid. Afhankelijk van het antwoord in eerste termijn zullen wij beslissen of wij de motie indienen. Voorlopig ga ik ervan uit dat het college het met ons eens is en indiening niet nodig is. Ik houd echter een slag om de arm.

Voorzitter. U weet dat de VVD in november al €10 mln. Had willen reserveren. Wij hebben het gehouden bij de €3 mln. Waarvan wij dachten dat die beschikbaar waren. Wij zijn het met het college eens dat er een groter werkbudget moet zijn en zeker vanuit de visie dat wij tot 2018 élan moeten uitstralen bij het onderwerp Brabantstad Culturele Hoofdstad.

Als het college onze voorwaarden verwerkt in een betere financiële en randvoorwaardelijke opzet, zullen wij bij de begroting de voorstellen graag steunen. Nu lijkt dat onverantwoord. Wellicht is het antwoord dat er maar €1,6 mln. Beschikbaar is voor de uitvoering omdat de €3 mln. Vastzitten, maar wij menen dat het college tot de begroting best wat schuiven in de budgetten. Er is nu €4,6 mln. Beschikbaar, de €3 mln. Zijn vast nog niet op en wij proberen het college te verleiden tot flexibiliteit bij de uitvoering.

Brabantstad Culturele Hoofdstad moet gaan leven. Dat gebeurt niet door hoogdravende woorden, toekomstvisies of ambtelijke organisaties, dat gebeurt alleen door energie te steken in de humuslaag van onze culturele sector: professionaliseren van de mensen die daar werken, versterken wat er al is, het geld niet versnipperen over verschillende kleine culturele instellingen of provinciale culturele projectjes zoals dat in het veld genoemd wordt. Als daarop wordt ingezet, heeft het college onze onvoorwaardelijke steun.

Mevrouw *Van Breda* (PvdA): Mevrouw de voorzitter! In november is een amendement aangenomen om €3 mln. beschikbaar te stellen voor het Plan van Aanpak en voor de uitvoering van Brabantstad Culturele Hoofdstad. Sinds die tijd is er van alles gebeurd. Er is een programmabureau opgericht, er is een cultuurmakelaar aangesteld en nu ligt er een provinciale bouwsteen, waarvoor de complimenten van mijn fractie. Er is op verschillende vlakken echt hard gewerkt en dat

vinden wij heel positief. Er is zelfs zo hard gewerkt dat het ons een beetje begint te duizelen. Wij willen graag betrokken worden bij het stellen van de kaders zodat wij achteraf een en ander kunnen controleren. Dat lijkt een beetje onzeker en daarom willen wij duidelijkheid over de financiën, over de vraag welke ruimte er is voor projecten en over de relatie tussen de provincie en de B-5 steden.

Wij willen duidelijkheid over de financiën. Omwille van de tijd sluit ik mij aan bij de desbetreffende opmerkingen van de heer Ten Harmsen van der Beek.

Voorzitter. Wij wilden dat het project Brabantstad Culturele Hoofdstad niet bleef hangen in papier en organisatie maar echt zou gaan leven bij de bevolking van de B-5 steden en hun omgeving. Mensen moeten daarbij een bepaald gevoel krijgen. Daarbij is de manier waarop een en ander wordt uitgevoerd heel belangrijk. Nu blijkt dat er geen geld meer is voor die uitvoering, terwijl daartoe met het amendement van 7 november 2008 wel opdracht is gegeven. Wij menen dat er wel geld is voor de uitvoering, maar dat zit in het programmabureau. Tot 2011 is daar nog €1,5 mln. beschikbaar. Het kan toch niet zo zijn dat de provincie daarin zoveel geld stopt en daar niet kan aankomen? Wij vinden dat dit geld nu gebruikt kan worden voor het werkbudget van de cultuurmakelaar. Het is namelijk zeer belangrijk dat wij doorpakken. Het project is lekker op stoom en dat moet zo blijven. Mocht het geld niet voldoende zijn, dan wachten wij de voorstellen van het college bij de begroting af.

Verder willen wij meer duidelijkheid over de relatie tussen de provincie en de B-5 steden. Wie kunnen een beroep doen op die €1,5 mln. voor projecten en welke criteria gelden daarbij? De provincie komt nu met een subsidieregeling voor provinciale projecten. Komen de gemeenten zelf ook met een lokale subsidieregeling? Komt er nog geld vanuit Samen Investeren of wordt het bedrag van het programmabureau nog anderszins aangevuld door de gemeenten? Kortom, hoeveel animo is er bij de gemeenten? Daarbij gaat het niet alleen over het proces maar ook over de financiën.

Nogmaals, wij willen duidelijkheid over de financiën, over de projecten en over de relatie tussen de steden en wachten de reactie van het college af.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter! Ben ik blij dat ik na de woordvoerder van de VVD spreek, want nu kan ik zeggen dat ik mij volledig aansluit bij zijn financieel-technische vragen.

Wij onderschrijven de ambitie om in 2018 culturele hoofdstad te worden volledig. De weg naar 2011 wanneer het bidbook moet worden ingediend, is voor ons belangrijker dan het uiteindelijke doel. Wij hopen het natuurlijk wel. Wij willen breed investeren in de culturele sector en dit niet alleen beperken tot Brabantstad maar ook de ommelanden daarbij betrekken. Wij gaan voor héél Brabant. In die zin onderschrijven wij deze provinciale bouwsteen helemaal. Hij komt dichtbij onze visie en wij hebben er alle vertrouwen in.

De *voorzitter*: De heer Vreugdenhil heeft geen spreektijd gevraagd. Dan is het woord aan mevrouw Verstappen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Wij vinden het een mooi project. Wij zien een mogelijkheid om verschillende lijnen te laten samenkomen, namelijk door vijf kunstenaars uit het netwerk van jonge kunstenaars in staat te stellen om te laten zien waar wij in Brabant goed in zijn, namelijk in samenwerken. Om in de toekomst te kunnen samenwerken, hopen wij niet altijd meer gebruik te hoeven maken van volgelopen snelwegen en vervuilende auto's. Het project is illustratie van wat mogelijk wordt als wij beschikken over een uitgebreide infrastructuur. Daarom komen wij met een motie met de titel "Kunstenaars verbinden Brabantstad".

De *voorzitter*: Door het lid mw. Verstappen wordt de volgende motie ingediend.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 10 juli 2009,.

Constateernde:

- dat in de nota "Cultuur schept ruimte" Brabantstad een mogelijke kandidaat is voor de verkiezing van Europese culturele hoofdstad;
- dat Brabantstad een fictieve stad is die bestaat uit belangrijke Noord-Brabantse steden die op enige afstand van elkaar zijn gelegen;
- dat het belangrijk is om de verbondenheid van deze steden wereldwijd uit te dragen en dat de nota "Cultuur schept ruimte" hier een uitstekend middel voor is;

overwegende:

- dat deze Brabantse steden niet alleen via de snelweg zijn verbonden maar ook via de digitale snelweg;
- dat de Brabanders in de gelegenheid zouden kunnen worden gesteld om ieder in zijn eigen omgeving van kunst te genieten;
- dat het daarmee niet noodzakelijk is om autokilometers te maken om van kunst te genieten;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten, een initiatief op te nemen in de nota "cultuur schept ruimte" waarin 5 kunstenaars de gelegenheid krijgen om zich in 5 steden toe te leggen op een interactief kunstwerk dat de 5 Brabantse steden, samen Brabantstad, elektronisch met elkaar verbindt.

en gaan over tot de orde van de dag."

De voorzitter: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit en krijgt nr. M1.

Mevrouw Lestrade-Brouwer (D66): Voorzitter! Ook ik ben blij dat ik na de woordvoerder van de VVD spreek, want al twitterend en sms-end met ons commissielid dat in Zuid-Frankrijk zit, ben ik nog niet tot de juiste financiële vragen gekomen. Het is altijd prettig als een deskundig iemand vóór jou het woord voert. Met dank sluit ik mij bij hem aan. De nota "Cultuur schept ruimte" bevat een helder verhaal. D66 heeft in de vorige periode met heel veel nadruk gezegd Vincent van Gogh een heel goed merk voor Brabant te vinden. Wij hebben dat tot vervelens toe herhaald en wat zien wij? Het wordt in het stuk genoemd alsmede de innovatieve aspecten waarover wij toen spraken. Wij zijn daarover zeer tevreden. U kunt zich voorstellen dat Circo Circolo als provinciaal project ons ook zeer gelukkig maakt.

Wij vinden het concept Brabantstad hierin heel

belangrijk als dragende factor, maar of wij nu culturele hoofdstad worden of niet, het gaat ons om de structuur van de culturele verbinding die wij hiermee proberen te onderbouwen. Mochten wij Culturele Hoofdstad worden, dan is dat het toetje op een stevige taart die wij voor Brabant wensen.

De heer Punt (Brabantse Partij): Voorzitter! Wij steunen het doel om in 2018 culturele hoofdstad te worden alsmede de weg ernaar toe. Ik ben heel blij met de zeer technische vragen van de heer Ten Harmsen van der Beek en sluit mij daarbij aan.

Mevrouw Van Haaften-Harkema (GS;CDA): Mevrouw de voorzitter! Het gaat over een Europees project en daarom begin ik in het Engels: it's work in progress. Dat blijkt ook uit de manier waarop wij erover praten. De financiën zijn continu in beweging en wij moeten goed op de hoogte blijven en elkaar kunnen controleren en informeren.

Er wordt heel hard gewerkt. Het programmabureau is pas begin jaar dit gestart en al heel snel lag er een programma van aanpak dat wel degelijk uitvoeringsaspecten bevat. De uitvoering van de projecten wordt door het programmabureau van een keurmerk voorzien. Het gaat vooral om projecten met een internationale uitstraling, met een super plus, projecten die wij straks in ons bidbook kunnen zetten. Zo kijkt het programmabureau ernaar. Hun doel is een goed bidbook en het binnenhalen van de kandidatuur.

In de provinciale bouwsteen en de provinciale middelen daarbij gaat het precies om wat de heer Ten Harmsen van der Beek zei, namelijk het cultiveren van de humuslaag. De projecten zijn vooral gericht op het versterken van de culturele infrastructuur en op het leggen van een relatie tussen cultuur en andere beleidsterreinen.

Zoals de provincie deze bouwsteen maakt, zo werken de andere vijf steden aan hun eigen bouwsteen. Zij hebben elk een themajaar geadopteerd en zijn bezig om dan een soort vooruitgeschoven rol te spelen op weg naar 2018. Voor de steden is het vooral belangrijk dat in hun

nieuwe lokale bestuursakkoorden dit onderwerp een goede plek krijgt en de nodige middelen eraan verbonden worden voor de komende jaren. Ik merk dat elke stad daarmee bezig is.

Ik ben het ermee eens dat er wat de middelen betreft nog veel uitgewerkt moet worden. Daaraan wordt op een aantal onderdelen reeds gewerkt. De voorliggende provinciale bouwsteen bevat een hoofdstuk "Nog uit te werken ideeën". Die moeten dus nog worden uitgewerkt en worden voorzien van de nodige financiële middelen alsmede van een onderbouwing daarvan.

Wij moeten zeker nog verder werken aan een manier om Provinciale Staten transparant te kunnen aangeven hoe de kosten verdeeld zijn, wie wat doet en hoe en aan wie verantwoording wordt afgelegd over de besteding van de middelen. Ook ik wil u heel graag dat inzicht geven, al is het maar om te laten zien dat wij niet bezig zijn met het optuigen van een ambtelijke organisatie. Wij zijn juist gericht op uitvoering en die vindt in een hoog tempo plaats. Bovendien is het goed om die duidelijkheid ook te scheppen voor de B-5 partners omdat de provincie een dubbelrol vervult; zij is zowel coördinerend als partner met een eigen bouwsteen. Hoe meer duidelijkheid, hoe beter. Voor de begrotingsbehandeling wil ik daarover spreken met de commissie om ervoor te zorgen dat er duidelijk inzicht komt bij de begroting. Ik doe dat graag samen met de nieuwe gedeputeerde voor Dynamisch Brabant omdat het programmabureau mede onder haar verantwoordelijkheid functioneert. Samen kunnen wij PS dat inzicht goed verschaffen.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voorzitter! Ik meen bijna een toezegging te horen, maar de gedeputeerde moet mij een beetje over de drempel helpen. Wij hebben natuurlijk al eerder in commissieverband over bepaalde zaken gesproken en dan zei de gedeputeerde daarna dat wij iets goedgekeurd hadden in de commissie terwijl dat naar onze mening niet zo was. Die route wil ik niet op. Ik verzoek haar dan ook een beslissing aan de Staten voor te leggen over deze materie. Kan zij die toezegging doen?

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! Ik weet nog niet helemaal hoe het overzicht eruit gaat zien. Als de Staten een beslisdocument willen aan het begin van die periode van 9 jaar, kan ik mij daarin goed vinden en meen ik dat dit mogelijk is.

Vandaag wordt de Staten gevraagd inhoudelijk in te stemmen met de provinciale bouwsteen. Als ik de diverse inbrengen goed beluister, zijn de Staten daar vol lof over. De in de Voorjaarsnota aangegeven middelen zijn vooral bestemd om projecten als Circo Circolo, de Vincent van Gogh-route en Metropoly 10-up te honoreren. Ik vind het belangrijk dat de Staten ook instemmen met de rol die de provincie als partner kiest in Brabantstad Culturele Hoofdstad.

Ik dank u ook voor de complimenten die gemaakt zijn voor het tempo waarin een en ander gebeurt. Ik wil dat graag vasthouden.

Ik begon in het Engels en eindig in het Engels: to be continued!

De *voorzitter*: De heer Ten Harmsen wil nog een opmerking plaatsen. Misschien in het Engels?

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): No thank you, madame speaker.

Ik ben mijn bijdrage begonnen met een vraag over de €3 mln. van het amendement van november 2008. Volgens mij heeft de gedeputeerde die vraag nog niet beantwoord.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Ik heb het als volgt gereconstrueerd. In november is het amendement ingediend voor het maken van een plan van aanpak en voor de uitvoering daarvan. Zo staat het in het dictum. Bij het amendement is geen middelenbron genoemd. Later in het jaar zijn de Staten geïnformeerd over de wijze hoe die middelen wel of niet zijn gevonden. De Staten hebben een notitie ontvangen met de uitwerking van alle tijdens de begrotingsbehandeling ingediende amendementen en moties. Daarin staat dat de bewuste post niet meer toereikend was om in die €3 mln. te voorzien en daarom worden die middelen nu bij de Voorjaarsnota alsnog gealloceerd voor Brabantstad Culturele

Hoofdstad.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Dat klopt precies met mijn analyse. De achterliggende vraag is echter waar dat geld dan wel heengegaan is en hoe het kan dat een besluit van PS genegeerd wordt door het college. Want dat is in feite gebeurd. Ik vind het heel vervelend dat ik zo'n kritische opmerking moet maken bij een onderwerp waarover ik met passie en enthousiasme zou willen spreken. Het college dwingt ons echter die vraag te stellen. Het is prima als de gedeputeerde die vraag op een later moment beantwoordt, maar wij hebben recht op een antwoord op de vraag wat er met die middelen is gebeurd en waarom ons budgetrecht op deze manier is aangetast.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Ik kan u niet precies aangeven waaraan de middelen exact besteed zijn. Volgens mij aan talentontwikkeling, maar dat weet ik niet zeker. Ik vond het vervelend dat de heer Ten Harmsen in de commissievergadering zei dat de commissieleden dat niet wisten en het op dat moment pas hoorden. Ik heb kunnen achterhalen dat er tussentijds een notitie geweest is waarin stond dat het anders werd ingekleed. Ik denk niet dat hiermee het budgetrecht is aangetast, want zowel de inhoud als de middelen zijn in stand gebleven. Wij hebben de opdracht van de Staten wél uitgevoerd.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voorzitter! Ik weet dat ik geen derde keer mag interrumperen.

De *voorzitter*: U mag toch nog een keer.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Dank u wel. De opmerking van de gedeputeerde dat er een brief gestuurd is, deed mij de vraag stellen of er een beslismoment van gemaakt moet worden omdat in de commissie eerder iets aan de orde is geweest zonder dat wij het doorhadden.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Ik heb u toegezegd dat ik u dit najaar met gedeputeerde

Jacobs zal informeren over de uitwerking van het amendement en over de €3 mln. die de Staten bestemd hadden voor een plan van aanpak en de uitvoering daarvan en hoe een en ander is uitpakkt bij het programmabureau.

De *voorzitter*: Is de heer Ten Harmsen tevreden met dit antwoord?

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Nu u mij die vraag stelt, mevrouw de voorzitter, wil ik een eerlijk antwoord geven.

De *voorzitter*: Ik vraag het u omdat u heeft gezegd dat u anders een motie of een amendement wil indienen. Ik wil graag weten of dat nog nodig is.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voorzitter! Ik wil graag nog even overleggen met mijn mede-indieners. Ik heb het vermoeden dat wij de motie moeten handhaven. Ook met het laatste antwoord ben ik niet helemaal tevreden, omdat de gedeputeerde niet toegezegd heeft dat zij zal melden waar die €3 mln. dan wel heengegaan zijn. Dat moet gewoon uitgezocht worden. Desnoods dien ik daarover ook nog een motie in.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Ik heb twee toezeggingen gedaan. Dit najaar krijgen de Staten volledig inzicht in de middelen van het programmabureau en van de bouwsteen, in de verantwoording daarvan en hoe zij transparant worden gepresenteerd. Ten tweede neem ik daarin op wat er is gebeurd met het amendement en de daarin genoemde 3 mln.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik ben heel benieuwd hoe de gedeputeerde denkt over het idee in mijn motie om vijf jonge kunstenaars de vijf steden digitaal tot één te laten verbinden.

De *voorzitter*: Als mevrouw Van Haaften zich beperkt tot de optionele delen in de motie, heeft zij het in een halve minuut gelezen.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Ik heb het al gelezen. Ik wil er twee dingen over zeggen.

De gedachtegang van de motie komt volledig terug in de provinciale bouwsteen, het netwerk van jonge kunstenaars. Vanuit dat oogpunt is de motie eigenlijk overbodig. Voorts ben ik erg benieuwd wat de andere fracties vinden van het voorstel. Ik heb verschillende fracties horen zeggen dat wij ons niet te veel moeten bemoeien met de uitvoering.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Het is een misverstand dat de motie gaat over het vormen van een netwerk voor jonge kunstenaars, want dat staat al in het voorstel. Wij willen echter uit dat netwerk vijf jonge kunstenaars, uit de vijf verschillende steden, laten samenwerken om digitaal een kunstwerk tot stand te brengen dat de vijf steden met elkaar verbindt.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Ik begrijp best wat mevrouw Verstappen bedoelt. Ik vind het ook hartstikke leuk dat zij zo actief meedenkt, maar ik geloof niet dat wij in elke commissievergadering en elke Statenvergadering met projectideeën moeten komen. Los van de inhoud moet dat niet aan de orde zijn. Ik weet natuurlijk niet hoe de collega's van mevrouw Verstappen er over denken.

De *voorzitter*: De gedeputeerde laat het oordeel over de motie dus over aan de Staten.

De heer *Heijmans* (SP): Het is toch een goed gebruik dat het college duidelijk laat weten of het de motie ontraadt of aanbeveelt of er geen bezwaar tegen heeft.

De *voorzitter*: Mevrouw Van Haaften heeft duidelijk gezegd dat zij de motie overbodig vindt.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Ik ontraad de motie, omdat wij naar mijn mening niet op projectniveau moeten discussiëren in de Staten.

De *voorzitter*: Is er nog behoefte aan een tweede ronde?

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Ik heb een

eventuele motie aangekondigd. Het college kan nog niet daarover adviseren. Ik verzoek u mij vijf minuten schorsing toe te staan. Dan kan ik even overleggen met de verschillende woordvoerders.

De *voorzitter*: Kunnen wij het debat dan niet beter afmaken na de lunchpauze?

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Dat zou mijn grote voorkeur hebben.

De *voorzitter*: Dan schors ik nu een halfuur voor de lunch. Daarna hebben wij nog een flinke portie af te werken. Als ik de spreektijden optel, moeten de Staten er rekening mee houden dat wij, zonder interrupties, nog zeker vijf uur nodig hebben. Ik denk dat wij pas vroeg in de avond klaar zijn. U kunt uw familie vast op de hoogte stellen!

De vergadering wordt van 12.49 uur tot 13.36 uur geschorst.

De *voorzitter*: Er is overleg geweest of er nog een motie moest worden ingediend. Misschien is het praktisch om eerst de heer Ten Harmsen van der Beek het woord te geven.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voorzitter! De schorsing heeft opgeleverd dat wij de motie zullen indienen. Die wordt zeer breed ondersteund.

De *voorzitter*: Dan is er een tweede ronde nodig. Ik geef het woord aan mevrouw Lamers.

Mevrouw *Lamers* (CDA): Voorzitter! Wij hebben de motie mede ondertekend. Verder zijn wij akkoord met het voorstel.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): Ook wij hebben de motie mee ondertekend. Inhoudelijk gaan wij akkoord met het voorstel.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voorzitter! De kijkers thuis moeten natuurlijk wel weten wat wij indienen. Ik lees daarom de tekst van de motie voor.

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, bijeen op 10 juli 2009,

gelezen het Statenvoorstel (nr. 37/09a) Provinciale Bouwsteen 2018: Cultuur schept ruimte;

overwegende dat:

- *PS in november 2009 € 3 mln hebben gevoteerd voor PvA en uitvoering daarvan;*
- *GS daarentegen deze € 3 mln volledig inzetten voor het ambtelijke programmabureau;*
- *deze middelen daarmee niet ten goede komen aan de bedoelde uitvoering;*

constaterende dat:

- *GS in de Voorjaarsnota 2009 € 3,4 mln te weinig middelen gereserveerd hebben voor de uitvoering;*
- *op een volgend afwegingsmoment die middelen van PS vraagt;*
- *GS echter € 4,6 mln beschikbaar hebben voor BSCH 2018;*

van oordeel zijnde dat

de transparantie onvoldoende aanwezig is m.b.t. de financiële verdeling en verantwoording;

dragen GS op bij de begroting 2010:

1. *PS een hernieuwde financiële onderbouwing van het huidige plan van aanpak te presenteren, waarbij de middelen met name aan uitvoering ten goede komen;*
2. *daarbij een geactualiseerde gespecificeerde weergave van de middelenverdeling tussen provincie en steden;*
3. *PS een duidelijk inzicht te geven welke budgettaire controlemiddelen zij heeft over welke financiële posten;*
4. *PS de financiële voorstellen te presenteren gescheiden naar uitvoering en organisatie;*
5. *PS indien noodzakelijk aanvullende voorstellen te presenteren,*

en gaat over tot de orde van de vergadering.”

De *voorzitter*: Deze motie, die is ondertekend door de leden Ten Harmsen van der Beek, mw. Van Breda, mw. Van Bostel, mw. Brouwer-Lestrade en mw. Lamers, maakt onderwerp van beraadslaging uit en krijgt nr. M2.

Mevrouw *Van Breda* (PvdA): Wij steunen uiteraard motie M2, die wij mede hebben ingediend. Voor een periode van jaren moeten kaders worden gesteld. Wij krijgen graag een duidelijk inzicht in de financiën en in de relatie met en de onderlinge verhoudingen tussen de steden.

Wij vinden de suggestie in motie M1 van de Partij voor de Dieren heel sympathiek en die willen wij als zodanig meegeven. Verder sluiten wij ons aan bij de woorden van de gedeputeerde. In de bouwsteen is het accent al bij de jonge kunstenaars gelegd. Wij menen dat dat op dit moment voldoende is.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Ook al zijn wij geen medeondertekenaars van de motie, toch ondersteunen wij die. Wij hebben elkaar tijdens de schorsing toevallig niet getroffen.

Het idee in de motie van de PvdD zien wij als een voorbeeld van een idee dat wij graag uit de maatschappij, uit de culturele sector, zien komen. Wij zien graag dat daar heel veel ideeën uit komen, die wij dan kunnen meenemen in het programma. Wij menen dat de politieke partijen in dit stadium nog niet zulke initiatieven moeten nemen. In die zin steunen wij de motie van de Partij voor de Dieren niet.

De *voorzitter*: De heer Vreugdenhil en mevrouw Verstappen zitten niet op hun plaatsen. Ik geef daarom het woord aan mevrouw Lestrade.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Als mede-indieners ondersteunen wij motie M2. Wij volgen de redenering van motie M1 die zojuist door GroenLinks is aangegeven. De suggestie kan worden meegenomen, maar de motie kan niet worden overgenomen.

In eerste termijn is nog gesproken over communicatie. Ik verwijs naar de Novib-methode die werd aangehaald, in een andere context. In de aanbiedingsbrief voor de kerntakendiscussie is de Novib-methode ook even aangehaald. Het is meer een communicatiemethode dan een echte werkmethode. Misschien kan de gedeputeerde straks in haar antwoord de verbinding nog leggen.

De heer *Punt* (Partij Brabant): Ik heb al aangegeven dat wij voor het voorstel zijn. De motie van de VVD is een goede toevoeging, dus die steunen wij ook. Het idee in de motie van de PvdD is heel goed, maar in het voorstel zitten al zulke initiatieven. Bovendien moeten initiatieven

vanuit een andere hoek komen. De motie is mijns inziens overbodig.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! Ik ken de Novib-methode vooral als de methode om de mensen geen vis te brengen, maar ze te leren vissen. Als mevrouw Lestrade dat bedoelt, meen ik dat wij die methode al hanteren. Wij willen niet zelf van alles bedenken en uitvoeren, maar vooral stimuleren wat in het culturele veld wordt gedaan. Wij willen de mensen stimuleren om daar de plus op te zetten die nodig is om een bijdrage te leveren aan de culturele infrastructuur en aan de culturele hoofdstad.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): De Novib-methode behelst ook de communicatietechniek. Het gaat niet alleen om de vis en de hengel.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Zonder nu op technieken en methodes in te gaan kan ik wel met u meevoelen. Het wordt hoog tijd dat wij de communicatie groot gaan aanpakken. Eerst moet natuurlijk worden gezorgd dat de boel goed op de rails staat. Uit motie M2 blijkt dat daar nog wel wat aan gedaan moet worden. Wij willen er in dit najaar goed mee naar buiten komen. Dat vergt een goede voorbereiding. Communicatie is zeker nodig, niet alleen om het culturele veld te prikkelen om mee te denken, maar ook om heel Nederland te laten zien dat wij er serieus voor gaan. Wij moeten er ook voor zorgen dat de Brabanders er iets van gaan merken. Daar moeten wij snel mee beginnen.

Motie M2 is een heel goede weergave van de discussie die wij net met elkaar voerden. Het signaal dat mondeling is gegeven is nu ook op papier vastgelegd. Ik kan daar uitstekend mee uit de voeten, want ik zei al toe dat ik er graag aan tegemoetkom. Sterker nog, ik ben er al een beetje mee begonnen. Wij voeren de motie graag uit en zullen in het najaar met de uitwerking terugkomen bij de Staten.

De *voorzitter*: Dan zijn wij nu toe aan de stemmingen.

Statenvoorstel 39/09 Cultuur schept ruimte. Provinciale bouwsteen Brabantstad Culturele Hoofdstad 2018 wordt zonder stemming aangenomen.

In stemming komt motie M1.

Mevrouw *Lamers* (CDA): Wij hebben goed naar de motie gekeken. Net als de andere partijen vinden wij het idee dat erin wordt verwoord sympathiek. Wij zien het meer als een projectvoorstel dat ingediend kan worden bij de cultuurmakelaar. Als het aan de criteria voldoet, zou het uitgevoerd kunnen worden. Wij vinden dat wij ons niet inhoudelijk met de programma's moeten bezighouden.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): Het is jammer dat mevrouw Verstappen niet in de zaal aanwezig is. Misschien had zij de motie willen intrekken. Wij stemmen tegen omdat ook wij vinden dat wij ons er niet op projectniveau mee moeten bemoeien. Het idee is hartstikke goed. Ik hoop dat het tot uitvoering komt.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Ook de VVD vindt het een prima idee, maar er zijn veel goede ideeën in het culturele leven in Brabant. Zoals ik in eerste termijn omstandig heb betoogd, moeten wij ons niet met de inhoud bemoeien. Het is geen taak voor PS om hier bij motie over te besluiten.

Mevrouw *Van Breda* (PvdA): De Partij van de Arbeid is tegen de motie.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Wij zijn ook tegen de motie.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De *voorzitter*: De PvdD zou wel voorgestemd hebben, maar is nu niet aanwezig. Ik zal die stem niet noteren, maar verwoord de conclusie wel.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Tegen.

De *voorzitter*: Ik stel vast dat motie M1 niet is aangenomen.

In stemming komt motie M2.

De *voorzitter*: Die motie kan worden overgenomen. Moet zij nog in stemming worden gebracht?

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Overgenomen is in een dual stelsel niet hetzelfde als kaderstellend. Ik zou er de voorkeur aan geven om de motie in stemming te brengen. Als iedereen ermee akkoord gaat, is dat natuurlijk prima.

Mevrouw *Lamers* (CDA): Voor.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): Voor.

De heer *Ten Harmsen van der Beek* (VVD): Voor.

Mevrouw *Van Breda* (PvdA): Voor.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voor.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voor.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voor.

De *voorzitter*: Ik stel vast dat de motie met algemene stemmen is aangenomen.

Nummer 41/09

Voorjaarsnota 2009

De heer *Coonen* (CDA): Voorzitter! De Voorjaarsnota 2009 bevat zoals wij afgesproken hebben ook de eerste bestuursrapportage over 2009 en voorts het totaal aan begrotingswijzigingen dat wij in de afgelopen periode in de functionele commissies hebben behandeld. Wij hebben er destijds op aange-

drongen om vanuit een bestuurlijke insteek een analyse te maken van de begrotingswijzigingen en het systeem dat er achter zit. Het zijn natuurlijk aanpassingen, maar zit er ook een lijn in? Ik ben er helaas deze keer niet toe gekomen om die analyse te maken. Ik zeg toe dat ik dat bij de tweede bestuursrapportage wel zal doen. Ik zal zeer geïnteresseerd zijn in de vraag op welke terreinen zich veel begrotingswijzigingen voordoen en wat de politieke relevantie daarvan is. Dat blijft natuurlijk toch een deel van ons controlewerk.

Een tweede thema in de Voorjaarsnota is de actualisatie voor dit jaar. Het is verheugend om te constateren dat het college zegt dat het de problemen die zich eventueel zullen voordoen zal oplossen binnen de beschikbare middelen. Ik ga ervan uit dat dit binnen het autorisatieniveau gebeurt. Het autorisatieniveau is nog steeds het niveau van de productgroepen. Er is wel eens een neiging om het naar het programmaniveau te tillen. Op zichzelf behoeft dat geen probleem te zijn, maar dan moet het college even bij ons langs komen, zodat wij kunnen autoriseren. Dat is plezierig, want het kan bijdragen aan het oplossen van de zorg die wij ook bij het vorige punt hadden, over de onderbestedingen. Het geldt dat beschikbaar is moet effectief worden ingezet en niet straks in een spaarpotje blijken te zitten.

De kern van de Voorjaarsnota is de financiële actualisatie die als uitgangspunt dient voor de begroting van 2010. Ik kom daar in technische zin op het eind van mijn betoog nog op terug, maar ik wil het betoog eerst inhoudelijk houden.

Wij moeten constateren dat wij in het kader van de economische crisis met elkaar een budget hebben vrijgemaakt om iets aan die economische crisis te doen. De €400 mln. is een gegeven, dat na de Voorjaarsnota in de reguliere begroting moet dalen. Hoewel de omvang van de jaarbegroting substantieel is, kan ik mij voorstellen dat je een dergelijk bedrag er niet zo maar in opneemt, maar dat je, zelfs in dit huis, op zoek moet naar een wijze van financieren.

Het college doet daar creatieve voorstellen voor. Dat heb ik ook in de commissie al gezegd. Wij halen 20% uit de bestemmingsreserves. Wij hebben al een trajectje ingezet waarin we 20%

overprogrammeren In het onderhavige voorstel is besloten dat wij systematisch naar risico's kijken. Dat hebben wij met elkaar zorgvuldig ingevoerd. Noord-Brabant moet geen Zuid-Holland, Noord-Holland, Flevoland of welke andere provincie ook worden. Laten wij zorgen dat wij onze financiële huishouding goed op orde hebben en ons houden aan afspraken en regelingen die wij hebben. Met de afoming van de reserves maakt het college toch zo'n €100 mln. vrij om in het komende jaar aan te gane verplichtingen goed te kunnen opvangen. Wij hebben daar op zichzelf geen moeite mee. Wij begrijpen wel dat het college dat op korte termijn zo doet. Ik heb er in de commissie op aangedrongen en wij zien in de Memorie van Antwoord dat het college erin meegaat, bekijken of de reserveringen te hoog zijn. Die suggestie wordt immers nu wel gewekt. Komt dat doordat er taken zijn waarvoor is gereserveerd maar die wij helemaal niet meer willen? Is het een effect van vertragingen? Zo'n benadering willen wij ook vasthouden voor de risicoparagraaf. Alle risico's zullen niet tegelijkertijd werkelijkheid worden, dus je kunt daar best afkomen. Het zou mij verbazen als men dan voor alle bestemmingsreserves precies zou uitkomen op 20%. Dat zou hartstikke toevallig zijn. Het college zegt die uitwerking toe voor de najaarsnota. Wij kunnen daar mee leven, zij het dat de afwerking natuurlijk in de begroting thuishoort.

Een tweede element heeft eigenlijk al een relatie met de Essent-middelen. Wij krijgen wat overzichtjes. Ik moet constateren dat de totale opbrengst vanaf 2012 niet meer van toepassing is, maar dat in plaats van €120 mln. €110 mln. wordt ingeboekt. Nu ga ik daar niet flauw over doen. Het is de vraag of je aan €120 mln. moet vasthouden. Wij hebben echter wel gezegd dat het geld waardevast moet worden belegd. Ik zie nu dat er op de lange termijn al wat aan geknabbeld wordt. Er dreigt ook al gediscussieerd te worden over de bestemmingen van de dividendcompensatie, allemaal zaken die te zijner tijd aan de orde zullen komen, als wij het hebben over de aanwending van de Essent-middelen.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik wil even iets

bekendmaken dat een aantal mensen misschien nog niet weet. Zojuist is het kort geding over de aandelen Borssele door Delta gewonnen. Essent zegt dat daarmee de fusie wel eens op losse schroeven kan komen te staan.

De *voorzitter*: Wij hebben de uitslag van het kort geding zojuist ook vernomen. Wij hebben een korte notitie gemaakt voor de Staten. Wij kijken nog even of de tekst van de uitslag van het kort geding er bij kan. Die worden dan rondgedeeld. Ons is meegedeeld dat wij verder niet in paniek moeten raken, omdat de afloop heel wisselend kan zijn. De zaak is geschorst, dus geen paniek.

De heer *Heijmans* (SP): Ik werd natuurlijk meteen getriggerd toen de heer Coonen de naam Essent gebruikte om dit even aan de Staten door te geven.

De heer *Coonen* (CDA): De heer Heijmans moet natuurlijk nog even wennen aan Enexis. Dat is nog steeds een publiek bedrijf. Overigens is het een van de vele onzekerheden die het college in de voorjaarsbrief aankondigt. In dit deel van mijn betoog wil ik even vaststellen dat wij op een ander moment apart zullen spreken over de € 2,7 mld.

Aan de discussie die ik nu even aanzwengel, of je zo maar kunt afkomen, draagt bij dat het college een splitsing aanbrengt tussen de periode tot 2011 en de jaren daarna. De fractie van het CDA is groot voorstander van werken met een horizonplanning. Dat hebben wij altijd gedaan en laten wij daar nu maar aan vasthouden. Het geeft vastigheid en laat onverlet dat, zoals ook de Rekenkamer heeft geconstateerd, het leven niet verloopt in jaarschrijven of schijven van vier jaar. Wij moeten daar niet te absoluut mee omgaan. In dit huis is echter gebruikelijk dat wij een planningsperiode op hoofdlijnen vaststellen op een bestuursperiode, zodat de bestuurders in een volgende periode de dan noodzakelijke accenten kunnen aanbrengen. Het CDA is er natuurlijk van overtuigd – daar was gisteren een opmerking over – dat het daar weer bij aan tafel zal zitten en de continuïteit van dit bedrijf zal kunnen handhaven. Dat is maar een tussenopmerking.

De bijlagen, deel C, verbazen ons wat. Het college

geeft daar aan welke wensen het wel kent maar geen prioriteit geeft. Dat is een merkwaardig lijstje van €60 mln., althans zo staat het in de boeken. Er is maar €27 mln. beschikbaar, zo blijkt uit de Memorie van Antwoord. Die Memorie van Antwoord is overigens heel goed en gelukkig breder dan de financiële zaken. Er is ook op inhoudelijke vragen ingegaan. Voor zover dat nodig is kan daar in de commissies verder op worden ingegaan.

Wat zou er zijn gebeurd als het college niet 20% van de reserves had afgeroomd maar 25%? Dan had het hele lijstje gerealiseerd kunnen worden. Ik vraag mij af of dit uitlokking van de Staten is. Moeten die alsnog keuzes maken, vooruitlopend op de keuzes in de begroting? In de begroting wordt immers in het najaar over de echte aanwending van middelen besloten.

Laat ik nu eerst mijn verbazing, tegelijkertijd waardering, uitspreken over het paragraafje Brabant Culturele Hoofdstad. Die post wordt ook genoemd als een nog niet gedekt verlangen. Ik heb nu begrepen dat er nadere besluitvorming heeft plaatsgevonden, gelukkig niet in die zin dat al vaste besluiten zijn genomen. Wij krijgen eerst informatie, waarna we over de prioriteiten gaan praten. Waar het de IDOP's betreft, gebeurt dat mijns inziens heel netjes. Gisteren heeft de gedeputeerde gezegd dat wat vermeld is een prognose is van wat het college in de komende periode nodig denkt te hebben. Dat wordt eerst geëvalueerd en daarna besproken. Ik moet echter constateren dat over het waterdossier een motie door de Staten is aangenomen en door het college overgenomen die niet over €11 mln. ging, maar pakweg €100 mln. Ik wil helemaal nog niet weten wat ik er precies mee moet, maar het verbaast mij wel dat in het lijstje maar €11 mln. staat. Als ik alles goed interpreteer, heeft de gedeputeerde gezegd dat het waterplan zoals het is vastgesteld gedekt zou worden. Hij zou met partners overleggen over de cofinanciering. Daar heb ik verder niets over gehoord. Ik had verwacht dat in het lijstje van posten die nog geen prioriteit hebben gekregen €100 mln. meer had gestaan. De gedeputeerde kan natuurlijk zeggen dat er geen middelen zijn, maar het had er dan alvast in

gestaan. Is dat niet een soortgelijke vraag als die aan de gedeputeerde van cultuur? Er is een motie door het college overgenomen, maar ik vind die helemaal niet meer terug. Laten wij wel wezen. De fractie van het CDA zal ook in dit dossier eerst beleid vaststellen en dan geld willen zoeken, maar bij het maken van beleid realiseer je je natuurlijk wel dat er geld voor nodig is. Wij kunnen geen beleid vaststellen waar vervolgens geen dekking voor is, want dan zijn wij met illusies bezig. Ambitie is geen beleid. Ambitie is een verlangen, iets waar je naartoe wilt. De kunst van het beleid is dat je die ambitie vertaalt in een plan, waar acties in zitten die je ook kunt betalen.

In mijn huishouding droom ik niet over wat ik allemaal zou wensen, maar houd het een beetje bij wat haalbaar is, anders maak ik mijzelf wel erg gek. Ik wil weten hoe het college denkt om te gaan met ambitie. Het waterplan dat wij in oktober vaststellen, mag geen papieren tijger zijn; het moet op inhoudelijke gronden duidelijk zijn dat het uitvoerbaar is.

Ik zou uit datzelfde paragraafje nog een paar andere dingen kunnen pakken, maar laat ik dat niet doen. Wij moeten nu de €30 mln. nog niet bestemmen. Laten wij dat bedrag nog even staan en wachten bij de begroting adequate voorstellen voor de dekking van zaken die het college wil realiseren. Als er geen dekking is, moeten er geen plannen gemaakt worden en als er goede plannen zijn, moeten daarvoor de middelen beschikbaar komen.

Voorzitter. In de Memorie van Antwoord zegt het college toe die insteek te zullen volgen, een analyse zal maken en naar de risicoparagraaf zal kijken. Nu wij die keuze niet maken, is het duidelijk dat het college tijd nodig heeft om te bekijken welke elementen alsnog toegevoegd worden en hoe en ander financieel onderbouwd moet worden.

Breng ik het college nu erg in verlegenheid? Kan een en ander nog voor oktober gerealiseerd worden? Ik realiseer mij namelijk heel goed dat de begroting technisch al heel ver klaar is en in de vakantieperiode er alleen sprake is van fine tuning en verdere uitwerking. Het is mogelijk dat dit tot problemen leidt en ik zou absoluut geen moeite ermee hebben als het wordt doorgeschoven en

wordt gekoppeld aan de Najaarsbrief. Juist in deze Voorjaarsnota wordt een nadrukkelijke relatie gelegd met wat er dreigt te gebeuren na 2012. Er werd zojuist ook nog even gesproken over Essent. Voorzitter. Het behoort tot de traditie van het CDA om niet alleen te kijken naar een deugdelijke financiering maar ook naar de toekomst. Er gaat veel geld om en als wij niet uitkijken, zullen de volgende periodes minjaren laten zien. Solidariteit met de mensen die in de toekomst beleid moeten maken, hoort bij de fundamentele uitgangspunten van het CDA.

De heer *Heijmans* (SP): Mevrouw de voorzitter! Dit keer was het een beetje een worsteling voor mijn fractie hoe om te gaan met deze Voorjaarsnota. In een voorjaarsnota worden de financiële kaders neergezet voor de komende begroting, maar wij hebben toch geconcludeerd dat er de afgelopen periode zoveel dingen gebeurd zijn, dat deze Voorjaarsnota ook gebruikt kan worden voor een moment van bezinning.

Ik zal mij daarom beperken tot een zeer uitgebreide stemverklaring en een opdracht aan mijn fractie en mijzelf.

Vorig jaar bij de begrotingsbehandeling was sprake van een kredietcrisis. Terecht is toen niet halsoverkop de hele zaak omgegooid. Er was een breed draagvlak in deze Staten om de begroting in stand te houden en zeker niet plotseling allerlei investeringen te stoppen maar daarmee juist door te gaan.

Wij zijn nu meer dan een halfjaar verder. Het is duidelijk dat geen sprake is van een korte dip in de economie zoals in 2002 het geval was, maar dat iets fundamenteel mis is. Naar onze mening moet een aantal zaken in onze samenleving en in onze economie fundamenteel anders. Daarom kies ik dit keer niet voor een financiële maar voor een ideologische insteek bij deze Voorjaarsnota. Niet alleen mijn fractie vindt dat, maar je hoort het bijna iedereen zeggen. Onze toekomstige Commissaris van de Koningin sprak al over "het neoliberalisme bij de vuilnisbak". Dat houdt duidelijk een herbezinning in op de vraag waar wij met de economie en de maatschappij naar toe willen.

Wij vinden van die bezinning en koerswijziging te weinig terug in deze Voorjaarsnota. De nota borduurt vooral voort op het oude economische concept. Misschien kunnen wij dat dit college niet eens kwalijk nemen, want het heeft een bestuursakkoord op grond waarvan het mag besturen. Wij hebben al eerder gevraagd of wij in Brabant steeds moeten blijven proberen meer en meer en meer bedrijvigheid aan te trekken. Is er misschien ook een concept mogelijk van genoeg is genoeg? Wie gaan wij laten werken in al die bedrijven die wij willen aantrekken? Kiezen wij ervoor om steeds mensen uit andere delen van Nederland of van Europa naar Brabant te halen? Kiezen wij ervoor om de Brabantse ruimte steeds verder vol te bouwen en te verrommelen? Hoe krijgen wij ooit voldoende mensen voor belangrijke zaken als zorg en onderwijs? Waar blijft de natuur? Hoe duurzaam is het allemaal en is de schaalvergroting wel zo wenselijk op terreinen als landbouw, zorg en onderwijs? Heeft die schaalvergroting wel gebracht wat velen ervan verwacht hadden? Zijn wij met onze inzet op logistiek niet erg kwetsbaar gebleken? Is het dan wel zo verstandig om opnieuw in te zetten op die ene kaart van de kenniseconomie? Zijn alle investeringen in infrastructuur wel zo verstandig als je het scenario van eeuwigdurende groei durft los te laten?

Mensen zeggen vaak dat deze economische crisis ook kansen biedt. Deze crisis zou ons in ieder geval de kans moeten bieden om serieus te kijken naar een drastisch andere koers. Bij een eerdere begrotingsbehandeling heb ik gesproken over de homo economicus, de calculerende burger, de mens die vooral een verlengstuk is van de economie en waarbij alleen criteria gelden als rentabiliteit, concurrentie, productiviteit, effectiviteit en productgericht denken. Dat is de afgelopen maanden eigenlijk de maat der dingen geweest. Ik moet u zeggen, voorzitter, dat daardoor de samenleving er niet prettiger op geworden is.

De economische crisis laat ook zien dat er grenzen zijn. Wij zouden ons moeten bezinnen op een samenleving waarin niet de concurrentie maar de solidariteit vooropstaat – ik heb de heer

Vreugdenhil bijna beschuldigd dat hij mijn computer gehackt had omdat hij gisteren bijna dezelfde woorden gebruikte – waarin niet de grootschaligheid maar de menselijke maat vooropstaat, waarin niet de markt maar de publieke zaak de aandacht krijgt die zij verdient en waarbij duurzaamheid en niet winstgevendheid de maat is waarvan wij zaken meten.

Kiezen wij bijvoorbeeld voor het meer inzetten op openbaar vervoer in plaats van op wegenstructuur? Durven wij te kiezen voor een moratorium op de bedrijfsterrinen? Zou dat een middel zijn om de herstructurering weer op gang te krijgen? Kiezen wij voor duurzame landbouw met een maximale schaalgrootte of kiezen wij voor eindeloze schaalvergroting met alle risico's van dien? Kiezen wij nog steeds voor zaken als logistiek park Moerdijk en Maintenance Valley of gaan wij ons meer richten op de EHS op verbindingzones en het verwezenlijken van de doelen van de reconstructie die wij allemaal nastrevenswaardig vinden? Moet de provincie een voortrekkersrol gaan spelen bij de terugkeer naar de menselijke maat door bijvoorbeeld op buurtniveau kleinschalige projecten te stimuleren op het gebied van zorg, onderwijs en welzijn? Vandaar dat ik het vanmorgen bij de kerntakendiscussie zo goed vond dat wij het initiëren en aanjagen van dit soort initiatieven niet uitsluiten doordat wij ons niet volledig terugtrekken van het sociaal-culturele terrein.

Mevrouw de voorzitter. Het moge duidelijk zijn dat de SP niet zo gelukkig is met deze Voorjaarsnota. Ik heb in de commissie al een beroep op andere fracties gedaan om ons eens te beraden op het bestuursakkoord. Daartoe kunnen wij deze Staten en de coalitie echter niet dwingen. De SP-fractie geeft zichzelf wel de opdracht om in de komende maanden uitgebreid in gesprek gegaan met allerlei geledingen van de Brabantse samenleving van mkb tot sectoren als zorg en welzijn. Zij legt zich ook de plicht op om met de kritiek die zij nu heeft op de koers van de Voorjaarsnota om straks bij de begrotingsbehandeling onze alternatieve koers uitgewerkt aan u voor te leggen en het is aan u of u dat een tegenbegroting wilt noemen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mevrouw de voorzitter! Misschien mag ik eerst even een punt van orde noemen? Wij vroegen ons af of wij straks het Investeringsprogramma Essent nog wel moeten behandelen nu dat met deze uitspraak van de rechter in kort geding misschien wat voorbarig is. Ik laat die beslissing aan anderen over maar het is wel een belangrijk gegeven op dit moment.

Tot nu toe hebben wij de Voorjaarsnota altijd besproken in het licht van bomen die tot in de hemel groeiden. Dat wordt nu drastisch anders. De economische crisis en de toekomstige enorme korting en herverdeling van het Provinciefonds zijn van grote invloed op deze nota. Het is een heldere nota met een duidelijke uiteenzetting van de positie in de periode 2009-2011 plus een meerjarenperspectief vanaf 2012. Ook de Memorie van Antwoord geeft een duidelijk antwoord op de gestelde vragen. Wij complimenteren en de gedeputeerde en de ambtenaren met deze Voorjaarsnota.

Ik wil even aanhaken bij de kerntakendiscussie van vanochtend. Er staan voor €300 mln. structurele bezuinigingen voor de deur. Het blijft nog een verrassing welk deel daarvan voor Brabant geldt. Een ding staat vast: het zal heel veel zijn. De effecten van die bezuinigingen zullen een grote hypotheek leggen op de keuze van de kerntaken. Het is duidelijk dat wij die bezuiniging niet uit de lopende begroting kunnen compenseren. Als wij de investeringsagenda los daarvan willen houden, moeten wij ons echt beperken tot de kerntaken en misschien zelfs daarin snijden. Daarvoor is politieke durf nodig. U hebt vanochtend al gemerkt dat de VVD-fractie dat als een uitdaging ziet en niet als een probleem. Wij zijn namelijk van mening dat een aantal zaken niet meer structureel en zonder beperking in tijd een taak van de provincie moet zijn, maar met name bij de gemeenten moet liggen, zoals het sociale domein.

Wat betekent dit voor de incidentele Essent-opbrengsten? Wij kunnen natuurlijk de hand op de knip houden totdat wij weten waar wij aan toe zijn. Dat willen wij niet, wij willen structureel middelen vrijspelen om de Brabantse economie impulsen te geven. Als de investeringsagenda toch wordt behandeld, komen wij daarop terug en

zullen aangeven dat wij met name inzetten op projecten met economische en maatschappelijke effecten en niet zo zeer investeren in vermogen met financieel rendement. Deze hoogst boeiende discussie moeten wij nog voeren. Ik denk dat wij de Voorjaarsnota op die manier moeten bekijken. Wij lezen in de Voorjaarsnota met betrekking tot de periode 2007-2011 dat de financiële mogelijkheden tot het einde van deze bestuursperiode ook al beperkt zijn. Daarom onderschrijven wij het uitgangspunt om in deze bestuursperiode geen nieuwe zaken op te pakken en onze focus te richten op de uitvoering van bestaand beleid en eventuele knelpunten op te lossen in de verschillende programma's. Gezien de huidige financiële onzekerheid is het een goed uitgangspunt dat wij voorlopig de vrije begrotingsruimte van € 27 mln. niet uitgeven en de hand op de knip houden.

De heer Coonen is uitvoerig ingegaan op het wensenlijstje. Wij hebben een vraag over de €10 mln. voor de Brabantse Herstructureringsmaatschappij die niet gedekt is. Het is een wens. Ik begrijp dat bij de oprichting van de BHB in 2005 is uitgegaan van een kapitaalsinbreng van de provincie van €30 mln. gedurende de periode 2005-2015. Die €30 mln. zou worden uitbetaald in drie tranches: 2005-2007, die €10 mln. is overgemaakt; voor 2008-2011 ook €10 mln. en vanaf 2011-2015 ook €10 mln. PS zouden de middelen beschikbaar stellen nadat daarvoor een dekking is aangegeven. Die dekking voor de reguliere €10 mln. is door PS niet aangegeven. Bij de begrotingsbehandeling van 2008 en 2009 heb ik daarover ook vragen gesteld. Toen hebben GS gezegd dat de dekking van de reguliere €10 mln. zou plaatsvinden bij de Voorjaarsnota, maar dat is nog steeds niet gebeurd. Hoe zit dat nu precies? Als die dekking er namelijk is, komt de BHB vanuit de reguliere middelen min of meer droog te staan.

Wij kunnen instemmen met de aanvullende bestedingsvoorstellen ten bedrage van €85 mln. en met name met de dekking die gevonden is door de bestedingsreserves met 20% af te toppen. Het is inderdaad een creatieve vondst. Kennelijk is dat mogelijk omdat bij de bestedingsreserves sprake is

van een forse onderbesteding. Dat onderstreept nog maar eens de noodzaak om niet alleen een malussysteem uit te werken voor alle onderbestedingen op de exploitatiebegroting maar ook alle reserves op dit punt eens goed door te lichten. Ik heb gezien in de Memorie van Antwoord dat dit gaat gebeuren bij de begroting 2010. Misschien blijkt dan dat de financiële positie van de provincie er vanzelf iets rooskleuriger gaat uitzien. Misschien moet je dan iets anders gaan doen met al die gelden die niet gebruikt worden. Wij zijn daar zeer benieuwd naar.

Een andere belangrijke post in die aanvullende bestedingsvoorstellen zijn de kosten verbonden aan het maatregelenpakket economische recessie van €400 mln. waarmee wij eerder al hebben ingestemd. Het moge zo zijn dat Brabant in vergelijking met andere provincies vooroploopt bij de aanpak van de crisis, wij horen echter hier en daar ook geluiden dat daadkrachtig doorpakken nu uitblijft. Het is dan ook bijzonder jammer dat wij bij deze Voorjaarsnota geen goede presentatie hebben gekregen over de stand van zaken bij de verschillende maatregelen. Ik geef even een voorbeeld en misschien kan gedeputeerde Rüpp daarop straks reageren? De gemeenten hebben inmiddels 250 bouwplannen ingediend. Er is echter nog geen duidelijkheid hoe daarmee wordt omgegaan en wanneer met de plannen kan worden begonnen. Ik geef dit voorbeeld omdat wij daarover nogal wat gemor horen van de gemeenten. In het laatste nummer van het blad Interactie van de BZW (Brabants-Zeeuwse Werkgeversvereniging) hebben wij tot onze verbazing gelezen dat een groot aantal ondernemers zich in hun inspanningen bij het keren van het tij niet gesteund voelt door de overheid. Zij zijn helemaal niet op de hoogte van de crisispakketten van de provincie en de gemeenten. Met name de provincie Brabant werd hierbij genoemd. Er werd gesteld dat er meer gecommuniceerd moet worden want uit onderzoek blijkt dat 40% van de leden niet weet dat de provincie reageert op de economische omstandigheden laat staan dat zij weten dat er een crisispakket ligt. Als wij het merk Brabant weer eens op de kaart willen zetten, moeten wij nu onze

kans grijpen. De provincie biedt een heel mooi pakket aan. Zij moet daarmee de boer opgaan en daarover communiceren. Het provinciebestuur heeft via de Commissaris van de Koningin een oproep van de BZW, mkb en ZLTO (Zuidelijke Land en Tuinbouw Organisatie) gekregen over de aanpak van de economische crisis. Die was bedoeld voor dit debat. Ik weet de bedoeling daarvan niet helemaal precies, misschien kan de gedeputeerde daarover uitleg geven.

Wij hebben uitvoerig gesproken over de €85 mln. van het waterplan. De heer Coonen heeft daarover ook iets gezegd. Voordat het waterplan wordt vastgesteld, moet er een financiële dekking zijn. Het is belangrijk dat wij eerst nog eens goed discussiëren over de vraag wie wat moet betalen. Ik herinner mij de motie waarin die €85 mln. naar de provincie werd toegeschreven. In de Voorjaarsnota staat dat het over de bestuursperiode heengaat. Ik vind dat niet zo relevant, er gaan meer plannen over periodes heen. Voordat wij daarover een uitspraak doen, moet echter wel duidelijk zijn hoe de taakverdeling precies ligt. Er is een aanzet tot een discussie geweest, maar wij moeten dit nog eens goed bespreken en ik neem aan dat dit bij de Najaarsnota aan de orde zal komen.

De meeste vragen zijn helder beantwoord in de Memorie van Antwoord. Voor het overige kunnen wij instemmen met de uitgangspunten van de Voorjaarsnota en de eerste bestuursrapportage.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Voorzitter! Met de destijds breed door de Staten gesteunde motie werd financiering van het waterplan gevraagd. Daarbij is niet uitgesproken dat alle taken van het waterplan door de provincie gefinancierd zouden worden. Sterker nog, wij hebben de gedeputeerde gevraagd om opnieuw te gaan onderhandelen over de verantwoordelijkheden, om met alle waterketenpartners te overleggen en daarna met een concreet plan te komen. Dat is iets anders dan wat mevrouw Geeraedts nu betoogt. Het gaat niet om €85 mln. De omvang van kosten hebben wij destijds opengelaten juist om ruimte te bieden voor onderhandelingen en het maken van nadere afspraken. Er was wel een breed draagvlak om tot

afspraken te komen. Daarbij hoort uiteraard een budget en daarvan vinden wij niets terug in tabel C, terwijl GS destijds de motie overgenomen hebben. Dat zit ons dwars en daarover hoor ik mevrouw Geeraedts niets zeggen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Nee, ik vond het ook niet aan mij om daarover iets te zeggen. Ik wil dat best doen als mevrouw Kerkhof dat wil.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Mevrouw Geeraedts plaatst het in een ander kader dan destijds is afgesproken met GS.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik kom erop omdat in de Voorjaarsnota staat dat wij daaraan nu helemaal niets moeten doen omdat dit in het volgende bestuursakkoord zou moeten gebeuren. Dat vind ik niet juist. Als een plan over een bestuursperiode heengaat, moet er toch een financiering zijn. Er kunnen leuke plannen gemaakt worden, maar niet zonder een financiering. Daarin ga ik dus niet mee. Wij hebben onlangs nogal wat discussies gehad over het waterplan en daarbij bleek dat het nog niet helemaal duidelijk is wie welke taak krijgt en wie wat moet betalen. Daarover moet eerst duidelijkheid komen voordat wij kunnen beoordelen wat op het bordje van de provincie ligt. Het is inderdaad mogelijk dat het over de bestuursperiode heengaat omdat het plan ook over de periode heengaat. Dat bedoelde ik te zeggen, maar misschien is het niet goed overgekomen.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Dan zijn wij het eens, mevrouw de voorzitter.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Was de opmerking van mevrouw Geeraedts dat wij vandaag de Investeringsagenda Essent misschien maar niet moeten bespreken, een serieus voorstel van orde of was het zomaar een opmerking tussendoor. Ik wil daarover ook graag de mening van het college horen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dat is misschien wel aardig. Ik heb de uitspraak van de rechtbank nog

niet gelezen. Ik heb net snel een berichtje gelezen waarin Essent aangeeft dat het nog maar de vraag is of het allemaal kan doorgaan. Dat is misschien ook wat voorbarig omdat het een voorlopige uitspraak is. Ik ken de motivering van die uitspraak nog niet. Ik denk met grote mate van zekerheid dat de rechtbank de stellingen die de VVD-fractie hier destijds betoogd heeft, overgenomen heeft. Nogmaals, ik heb de inhoud van de uitspraak nog niet gezien, maar het verbaast mij niet. Toen werd het allemaal van tafel geveegd en het is boeiend om te zien dat de rechtbank een aantal Statenleden in het gelijk stelt.

De heer *Heijmans* (SP): Ik vroeg of het een serieus ordevoorstel was.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Het was niet echt serieus. Het is toch goed om na te denken over de vraag hoe wij de Brabantse economie een impuls kunnen geven. Het is niet een echt punt van orde, laat ik het maar tussen aanhalingstekens zetten.

De *voorzitter*: Wij gaan hierover geen debat aan. Mevrouw Geeraedts wijst terecht erop dat er nog veel speculatie in zit omdat wij pas de eerste berichten hebben. Het lijkt mij niet echt nuttig om daarover nu een debat aan te gaan. Het woord is aan de heer Arkes.

De heer *Arkes* (PvdA): Voorzitter! Wij zijn het vorig jaar begonnen met een nieuwe wijze van behandelen van de begroting. Wij hebben toen afgesproken dat wij de politieke discussie in twee tranches houden, bij de begrotingsbehandeling. De behandeling van de Voorjaarsnota houden wij in principe beleidsarm. Wij bespreken veel meer, zoals de heer Coonen ook deed, de financiële context waarin wij ons bevinden. Daar houden wij ons aan. Wij doen geen uitspraken over de beleidsmatige kant die de provincie op moet gaan. Die discussie komt uiteraard wel, bij de begrotingsbehandeling.

Wij constateren dat Gedeputeerde Staten drie wezenlijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het financiële kader onderscheiden. De eerste is de autonome ontwikkeling, door de afspraken die wij

met Gedeputeerde Staten maken in het bestuursakkoord etc. De tweede is de verkoop van Essent-aandelen, waardoor middelen vrijkomen maar er ook effecten zijn op dividendinkomsten. De derde ontwikkeling wordt gevormd door andere kortingen die wij voorzien. Gedeputeerde Staten doen ons een voorstel hoe om te gaan met de veranderende omstandigheden. Die zijn uitgebreid aan de orde geweest in de commissie Bestuur en Middelen. In de Memorie van Antwoord wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met de bedenkingen die daar zijn geuit, bijvoorbeeld over het aftoppen van reserves met 20%. De discussies over de maatregelen die Gedeputeerde Staten voorstellen zullen wij nog voeren bij de begrotingsbehandeling, want daarbij wordt dit onderdeel van het integrale pakket aan ons gepresenteerd.

Zoals wij er nu tegenaan kijken, lijkt het ons dat Gedeputeerde Staten een goede weg kiezen, zowel wat betreft budgettaire uitgangspunten als wat betreft te nemen maatregelen bij extra begrotingsdruk. In het algemeen vinden wij dat GS een goed voorstel doen. Wij zijn wel in afwachting van de uitwerkingen, de risico's en vooral de consequenties van de voorstellen. Vandaag steunen wij het ontwerp-besluit.

De heer *Martens* (GroenLinks): Voorzitter! De verkiezingen voor het Europees Parlement zijn al weer enkele weken geleden gehouden. GroenLinks had toen een duidelijke boodschap en een helder alternatief voor de kiezers. Dat heeft ertoe geleid dat veel mensen op GroenLinks hebben gestemd. De duidelijke boodschap was dat de economische crisis niet eendimensionaal aangepakt moet worden, maar dat goed moet worden gekeken of de duurzaamheid niet beter in beeld moet komen. Wij hebben het gisteravond al over het Masterplan Energie gehad. Het is jammer dat dit er nog niet ligt, want daarin had het duurzaamheidsaspect duidelijk naar voren moeten komen. Een andere gemiste kans voor de aanpak van de huidige crisis is de garantstelling voor woningen. Het is jammer dat daarbij niet de eis is opgenomen dat de woningen duurzaam en energieneutraal moeten zijn. Nu wordt er geld gegeven, maar wat voor

woningen er gebouwd worden doet er niet toe. Een goed voorbeeld is de investering in elektrische auto's. Die is goed voor de automotive industrie in de regio Helmond. De CO₂-uitstoot door het autoverkeer kan er duidelijk door worden beperkt. Het college investeert in infrastructuur. Wij hebben al vaker gezegd dat dit niet moet gebeuren in nieuw asfalt. Een nieuw tracé voor de N69 is voor ons helemaal niet aan de orde. Je kunt wel een tracé van wederzijdse belangen inzetten, maar geen nieuw asfalt voor de N69!

Wij willen nog eens kritisch kijken naar de verbetering van de bestaande infrastructuur. De N279, van Den Bosch via Veghel naar Eindhoven, wordt aangepakt. Kijk of dat kan in combinatie met hoogwaardig openbaar vervoer en goede fietsverbindingen. De N279 zou een goed voorbeeld kunnen zijn voor vrije busbanen en wat ons betreft een flitsfietspad, dat naadloos kan doorlopen binnen de gemeente Den Bosch. Als straks het tracé van de Zuid-Willemsvaart in Den Bosch vrijkomt, kun je over een flitsfietspad van het centrum van Eindhoven naar het centrum van Den Bosch fietsen. Dat is pas duurzaam investeren.

Er moet ook worden geïnvesteerd in onze Brabantse jeugd. Uit een SER-rapport dat wij onlangs hebben gehad blijkt dat de jeugdwerkloosheid nog wel eens kan verdubbelen dit jaar. De SER heeft daar best goede adviezen over gegeven. Wij horen graag of GS die aanbevelingen ook overnemen.

Vorige sprekers hadden het al over investeringen in het landelijk gebied. Wij vinden dat je als je a. zegt, IDOP's stimuleren, ook b. moet zeggen en de financiële middelen daarvoor moet vrijmaken. Wij zien dus graag dat daarvoor in de begroting ruimte wordt gereserveerd. Spreken wij over het landelijk gebied, dan komen wij automatisch uit bij de landbouw in het Brabantse gebied. Het mag duidelijk zijn dat GroenLinks staat voor een duurzame landbouw in ons mooie Brabant, een landbouw die past bij de aard en de schaal van onze provincie. Wij hebben nu nog zo'n kleine 17.000 boeren en tuinders in Brabant. De cijfers wijzen uit dat er als wij niets doen over een aantal jaren meer provinciale ambtenaren dan boeren in

Brabant zijn. Dat is een situatie die wij niet willen. De heer Heijmans zei al dat wij niet "groter, groter en nog meer groei" moeten willen. Kunnen wij geen alternatief bedenken? Een van de alternatieven voor de landbouw – met de nadruk op één – is de biologische landbouw. Enkele jaren geleden had de provincie Noord-Brabant daarin de grootste groei, maar nu lezen wij in de Voorjaarsnota dat de doelstellingen voor de huidige bestuursperiode niet meer worden gehaald. Wij pleiten voor een bijeenkomst op korte termijn om ons Plan van aanpak biologische landbouw te heractualiseren, te concretiseren en er een verbeteringslag in te maken. Wij horen graag of GS die willen organiseren of dat GroenLinks het zelf moet doen.

In de verkiezingstijd was de verrommeling van Brabant een hot item. Alle partijen hadden er een mening over. Wat hebben GS vervolgens gedaan? Er is een idols-wedstrijd georganiseerd voor lelijke plekken. Uit die idols-wedstrijd komen zes winnaars, die de X-factor krijgen en nu opgeruimd worden. Binnen twee jaar liggen er echter 21 verrommelde plekken kant en klaar om opgeruimd te worden. Ik roep mijn collega-juryleden – pardon, -Statenleden – op om alle 21 genomineerde plekken de X-factor te geven. In de begroting moet dan 8 mln. extra worden opgenomen, want zoveel kost het slechts. Dan hebben wij bij de verkiezingen in 2011 21 stralende sterren erbij in Brabant.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! De fractie van de PvdA zei al dat wij op een andere manier over de Voorjaarsnota zouden gaan spreken, maar wij verkeren nu natuurlijk wel in een bijzondere situatie, met vele ontwikkelingen die anders zijn dan gebruikelijk. Daarom is het goed wat hoofdlijnen te bespreken, maar ik begin met de budgettaire uitgangspunten. Als ik het lees, is blijkbaar af en toe wat tegenwind nodig om het juiste facet te vinden. Wij hebben er hier al vaak voor gepleit om kritisch naar de reserves te kijken. Blijkbaar kan er nu ineens 20% afgetopt worden, terwijl dat de afgelopen jaren niet kon. Wij hebben vele malen gepleit voor een bonus-malussysteem bij onderbesteding. Blijkbaar

is tegenwind nodig om zo'n systeem werkelijk door te voeren en tot beleid te verklaren. Het college laat het structureel schrappen van taken afhangen van de ontwikkeling van de begroting in de komende periode. Ik denk dat wij nu al wel kunnen aangeven dat wij daar concreet en fundamenteel mee moeten beginnen. Wij hebben zojuist over de kerntaken gediscussieerd. Hoe gaan wij ons op onze kerntaken richten? Welke taken kunnen eventueel geschrapt worden?

Wij kunnen die uitgangspunten onderschrijven. De heer Heijmans gaf aan en ik heb gisteren aangegeven dat het nu belangrijk is dat wij de economische situatie en wat wordt gevraagd van de provincie heel goed in het oog houden. Dat is dat wij het bestaande beleid tegen het licht houden van een koerswending naar een duurzame en solidaire economie. Kunnen wij daaraan vorm geven? Daartoe daag ik, zoals de heer Heijmans, de Staten, maar ook het college uit. De begroting die er nu ligt komt eigenlijk voort uit vorige begrotingen. Wij moeten die tegen het licht durven te houden en erover nadenken. Ik zeg niet dat ze meteen aangepast moet worden, maar voeg nu eens een paragraaf toe waaruit blijkt of wij er gelet op de economische situatie mee moeten voortgaan of niet. Pas als wij een keuze durven te maken doet de provincie echt iets aan de economische crisis in Brabant. Wij werken dan ook aan een Brabant na de economische crisis waardoor gezegd kan worden dat de provincie een ontzettend nuttige bestuurslaag is.

Eerder heb ik al gevraagd hoe de dividendstroom van Enexis gaat lopen. De minister verklaart telkens dat het college zich heeft gecommitteerd aan een afspraak om dividend in Enexis te laten. In de commissie heeft de heer Luteijn het nogmaals gevraagd. Wij krijgen telkens vage antwoorden en vage berekeningen, waaruit niet duidelijk wordt dat er in de eerste twee jaar 70% van het dividend en vervolgens drie jaar lang 50% van het dividend binnen Enexis moet blijven. Het college weet nog steeds niet duidelijk te maken wat de financiële consequenties zijn van de afspraak die blijkbaar toch met minister Van der Hoeven is gemaakt. Ik vind dat wel van belang, omdat wij nu een deel van de rekening van de verkoop van

Essent doorschuiven naar de volgende bestuursperiode. Voor de helderheid wil ik nog zeggen dat wij, als wij door minister Van der Hoeven gedwongen worden €350 mln. extra in Enexis te pompen, dat maar direct maar moeten aftrekken van de €2,3 mld. die wij krijgen. Wij moeten niet een deel van de rekening doorschuiven naar volgende Statenperiodes. Zowel op schriftelijke vragen als op vragen in de commissie heb ik nog steeds geen helder financieel plaatje gekregen. Andere bronnen, in Den Haag, geven wel degelijk aan dat de minister een bepaald bedrag in haar hoofd heeft, waarop de percentages van 70 en 50 gebaseerd zijn. Het college zegt telkens dat het nog helemaal niet kan bepalen hoeveel dividend de provincie uiteindelijk zal ontvangen. Ik wil daar helderheid over, omdat het budgetrecht van de Staten wordt aangetast wanneer het college voor vijf jaar afspraken maakt en ons daar niet van op de hoogte stelt. Dat had helder moeten worden, minimaal bij de Voorjaarsnota, maar eigenlijk al veel eerder, nadat ik schriftelijke vragen had gesteld.

In de commissie hebben wij gesproken over de kredietcrisis. De fractie van de VVD gaf aan hoe vanuit Brabant heel kritisch wordt gereageerd op de uitvoering van de plannen ad €400 mln. Wij kennen de krantenberichten en horen de geluiden. Het bedrag is in februari vol verve gepresenteerd, maar veel provincies zijn verder met de uitvoering dan Brabant. Wij hebben wel vol bravoure het bedrag van €400 mln. genoemd, maar haast commissiebreed wordt het gevoel gedeeld dat wij geen grip hebben op de effectiviteit daarvan. Het college kan niet aangeven hoeveel fte's daarmee in stand worden gehouden en hoe wordt bijgedragen aan een meer solidaire economie in de toekomst.

Ik vind het vreemd dat in de Voorjaarsnota al wordt ingegaan op de besteding van de Essent-middelen. Hoeveel wordt er weggezet in een fonds? Straks moeten wij nog spreken over het investeringsprogramma voor Essent, maar het college vraagt nu al van ons de Voorjaarsnota vast te stellen, met het genoemde element. Ik vind dat dit eigenlijk niet kan, omdat wij straks nog een debat over Essent moeten voeren. Zolang wij dat debat niet gevoerd hebben, kan ik de

Voorjaarsnota niet vaststellen, want dan committeer ik mij al aan die aspecten. Bij deze gang van zaken is het voor mijn fractie heel moeilijk akkoord te gaan met de Voorjaarsnota, nog los van een aantal andere zaken waarmee wij het niet helemaal eens zijn.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Wij zullen ingaan op herbezinning en meer beleidsmatige kanten benadrukken. Ons valt, zoals ik gisteravond al zei, in de Voorjaarsnota op dat het vooral business as usual is. De economie krijgt op alle fronten voorrang. Het college maakt geen pas op de plaats om zorgvuldig nieuwe ontwikkelingen te wegen, zelfs niet als mogelijk de gezondheid van mensen geschaad wordt. Het wordt tijd dat wij eens gaan nadenken over andere waarden en belangen, die niet in geld uit te drukken zijn. De Staten kennen misschien het gezegde: een gezond mens heeft duizend wensen en verlangens, een ziek mens maar een.

Wij hebben al eens het hanteren van het voorzorgsbeginsel ingebracht. Dat is toen weggestemd. Het staat nu in het burgerinitiatief, dus misschien komt er nog beweging in. Wij willen nu in ieder geval wel van de gelegenheid gebruik maken om de Staten door middel van een motie te vragen om minstens potentieel gevaarlijke situaties te inventariseren. Zo kan in kaart worden gebracht hoeveel plekken er zijn met gemengde bedrijven en waar die zich bevinden. In relatie tot de Q-koorts kan in kaart worden gebracht hoeveel bedrijven willen uitbreiden. In het epicentrum van de uitbraak, de gemeente Landerd, wordt bijvoorbeeld een melkgeitenbedrijf uitgebreid van 7000 naar 10.000 dieren. Dit bedrijf ligt in de directe nabijheid van een recreatiepark, de Heidebloem, en diverse buurtschappen. In de buurt zijn een druk bezochte manege, campings, andere recreatieparken en enkele dorpen op minder dan twee kilometer afstand. Er zijn sterke vermoedens dat op grote bedrijven, waar geiten en schapen op intensieve wijze gehouden worden, het immuunsysteem tegen de *Coxiella burnetti* verstoord is door de hoge dierdichtheid en intensieve bedrijfsvoering. Binnenkort wordt de uitslag van het onderzoek bekend. Daarom dien ik

een motie in over een inventarisatie. Ik had dat ook een motie vreemd aan de orde van de dag kunnen noemen, maar ik koppel haar aan de Voorjaarsnota. Wij zouden de gelden die te besteden zijn graag anders besteden dan nu wordt voorgesteld. Wij willen op het platteland en in de stad situaties creëren waar de lucht schoon is, de grond niet vervuild is en wij niet bang hoeven te zijn dat wij rare ziektes oplopen.

In de uitgangspositie verwoord in deel A staat echter de economische crisis op de eerste plaats. Het maatregelenpakket ter bestrijding van de economische recessie heeft topprioriteit. Het belang van een gezonde leefomgeving en een gezonde ecologie zou wat ons betreft een topprioriteit zijn, maar aan de ecologische crisis wordt geen woord gewijd. Dat is heel opvallend, dit terwijl de verontrustende boodschap van het rapport Rijk aan Natuur, Rijk door Natuur ons waarschuwt dat het opnieuw slechter gaat met de Brabantse natuur. Mensen kunnen ziek worden in Brabant, de natuur is al ziek gemaakt door ons handelen. Ik vraag mij af hoe ernstig het moet worden voordat mensen in de Staten gaan beseffen dat er echt iets aan de hand is en dat wij niet kunnen doorgaan met business as usual.

Misschien moeten wij een en ander in geld vertalen om GS ervan te overtuigen dat niet de economische crisis maar de ecologische crisis prioriteit zou moeten krijgen. Op mij komt de Voorjaarsnota over als het herrangschikken van de stoelen op het dek van de Titanic. Volgens belangrijke economen verbleekt de huidige kredietcrisis bij de financiële gevolgen van de klimaatcrisis. Alleen al de gevolgen van de ontbossing, waar onze bio-industrie een belangrijke bijdrage aan levert, kostte de wereldeconomie veel meer geld dan de huidige kredietcrisis. Laten wij ons even alleen op de bossen focussen. Doordat wij bossen kappen moeten wij ons wenden tot idiote, kostbare ideeën als ondergrondse CO₂-opslag. De diensten die de bossen ons leveren zijn onvervangbaar. Denk niet alleen aan het absorberen van broeikasgassen, maar ook het duurzaam leveren van hout en voedsel, het vasthouden van watervoorraden en, misschien nog wel het belangrijkste, het vormen

van een habitat voor dieren.

De getallen (als de Staten daar gevoelig voor zijn): als wij de ontbossing niet stoppen kost dat de samenleving 1,5 tot 3,7 biljoen euro per jaar, terwijl het verlies door de financiële crisis wordt geschat op 0,74 biljoen euro, eenmalig. Duidelijk is dat de kosten van de ecologische crisis vele malen hoger zijn dan de kosten van de huidige economische crisis. Het is penny wise pound foolish, wat hier de klok slaat, door alleen te focussen op de economie en de problemen van de aarde te laten voor wat zij zijn. Het is misschien een symbolische motie, maar wij willen ook een motie indienen om in plaats van de LOG's - voor ons staat die afkorting voor-landbouwontmantelingsgebieden - die afbreuk doen aan onze bossen, BOG's, BosOntwikkelingsGebieden, aan te wijzen, als habitat voor dieren, als recreatieruimte voor mensen, als CO₂-opslag en als duurzame grondstof voor duurzame producten. Ik lees de twee moties voor.

*“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 10 juli 2009;
constaterende*

- dat verschillende bronnen ons melden dat het opnieuw slechter gaat met de Brabantse natuur;
- dat het huidige maatregelenpakket ter bestrijding van de economische recessie weinig investeringen laat zien ter promotie van het milieu;
- dat bos dient als habitat voor dieren, als recreatieruimte voor mensen, als CO₂-opslag en als duurzame grondstof voor duurzame producten;

overwegende

- dat de kosten van de ecologische crisis vele malen hoger zijn dan de kosten van de huidige economische crisis;
- dat ontbossing, waar onze bio-industrie een belangrijke bijdrage aan levert, de wereldeconomie veel meer geld kost dan de huidige kredietcrisis;
- dat de diensten die de bossen ons leveren onvervangbaar zijn;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten

*de idee van het aanwijzen van en investeren in BosOntwikkelingsGebieden (BOG's) op te nemen in het investeringsprogramma,
en gaan verder over tot de orde van de dag.”*

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): De tweede motie luidt:

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 10 juli 2009;

constaterende

- dat de verantwoordelijkheid van de provincie gelegen is in het aanwijzen van in potentie voor veehouderij geschikte gebieden op streekplan- en reconstructieplanniveau;
- dat de provincie hiermee een dirigerende en leidende rol heeft in het verplaatsen en tot stand brengen van locaties van intensieve veehouderij;
- dat voor de provincie verder een bemiddelende rol is weggelegd tussen de gemeenten, de GGD'en en de veehouderij;

overwegende

- dat er sterke vermoedens zijn dat op grote bedrijven waar geiten en schapen op intensieve wijze worden gehouden er ten gevolge van de hoge dierdichtheid een vergrote kans is op het overdragen van Q-koorts;
- dat gecombineerde bedrijven met varkens en pluimvee verder een verhoogd risico met zich brengen op het gebied van overdraagbare ziekten;
- dat er na de zomer belangrijke onderzoeksresultaten worden verwacht aangaande de relatie tussen besmettingsgevaar en grootschaligheid;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten

*om een voorttrekkersrol te nemen en samen met de Brabantse gemeenten te inventariseren waar zich bedrijven bevinden die uitbreidingsplannen hebben of hebben doorgevoerd op het gebied van intensieve geiten- en schapenveehouderij en waar zich in de provincie gecombineerde varkens- en pluimveehouders bevinden,
en gaan verder over tot de orde van de dag.”*

De voorzitter: Deze moties maken onderwerp van beraadslaging uit en krijgen de nrs. M3 en M4.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik heb een korte bijdrage, omdat wij ervan uitgingen dat wij een beleidsarme Voorjaarsnota zouden bespreken, die vooral als een financieel stuk moest worden gezien. Het college wil 20% interen op de reserves. Wij kunnen dat programmeren en er de onderambitie bij benoemen. Het uitgangspunt lijkt ons goed, omdat wij nooit alle programma's halen. Ik sluit mij wel aan bij wat het CDA erover heeft

gezegd. Bovendien moet vastgesteld beleid wel worden uitgevoerd. Net als de heer Coonen en anderen refereer ik aan deel C.

Ons vaste onderwerp is dat van de ecologische verbindingzones. In 2007 is Statenbreed een motie aangenomen, waarin het college werd opgedragen de begroting zodanig in te richten dat de doelen zouden worden gehaald. Ten eerste haalt het college die nu niet helemaal, omdat het niet eenmalig te werk wil gaan. Ten tweede staat de post in deel C. Ik krijg daar graag een verklaring voor. Het lijkt ons logisch dat het college een opdracht per motie uitvoert en niet later even ergens wegmoffelt.

In de Memorie van Antwoord geeft het college de effecten van de Essent-deal weer, waaronder 4% rente. Elders, in de investeringsagenda, gaat het college uit van 3,5%, een verschil van een half procent. Dat kan een groot bedrag zijn.

Voor de overprogrammering wordt vermeld dat in 2011 de schop in de grond gaat, terwijl het werk op 31 december 2013 klaar moet zijn. Ik vraag mij nog steeds af welke sanctie daar op staat.

Er wordt een commissie voor de risicopositie ingesteld onder voorzitterschap van mevrouw Stuiveling. Ik neem aan dat daarmee de voorzitter van de Algemene Rekenkamer wordt bedoeld. Het lijkt mij handig om die functie te vermelden.

Met het oog op de recessie worden veel investeringen naar voren gehaald. Dat is geen nieuw geld, maar het zijn reeds bestemde middelen. Wij verzoeken u ook naar het duurzaam inkopen te kijken. Dat sluit ook aan bij de wensen van mevrouw Verstappen. De manier van duurzaam inkopen die mevrouw Cramer voorstelt is vrij waardeloos, want in de energiesector wordt gas niet meegenomen, het thema people wordt er bijna niet bij betrokken en er wordt geen lifecycle analyse gemaakt. Mijn voorstel is dat Brabant echt aandacht besteedt aan duurzaam inkopen, met een cradle-to-cradle paragraaf. Men zal dan merken dat men vaak terecht komt bij de lokale economie. De Brabantse economie wordt dan op een andere manier gesteund dan oorspronkelijk gepland was bij het naar voren halen van uitgaven.

Er zijn veel vragen gesteld. Aan de hand van de antwoorden kijken wij wat we doen met de motie

over de ecologische verbindingzone die wij achter de hand hebben.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voorzitter! Ik heb mij afgevraagd op welke manier ik zou ingaan op de Voorjaarsnota. Moeten wij er beleidsarm op ingaan? Wordt onze ambitie nu bevroren? De Voorjaarsnota is zeker niet los te zien van de begroting. Over een aantal middelen moeten wij nog spreken. Toch zijn al mogelijkheden en oplossingen die zijn gecreëerd met de €400 mln. voor de kredietcrisis vermeld. Dat is lastig. Ik noem een paar zaken die ik zelf van belang vind.

Ik ben getriggerd door de opmerking van de heer Coonen dat er nog een behoorlijk hiaat kan zijn, omdat een aantal in moties gevraagde zaken nog niet zijn opgenomen. Ik ben daarna op zoek gegaan naar de uitwerking van onze aangenomen motie om de Olympische Spelen naar Brabant te halen. Het kabinet heeft een behoorlijk bedrag uitgetrokken om de Olympische Spelen naar Nederland te halen. Ik miste onze Commissaris van de Koningin daarbij. Het college had zich gecommitteerd om Brabant een belangrijke rol te geven. Ik had het haar gegund dat zij in de laatste maanden in haar functie nog een rol zou spelen. Jammer, ik heb het niet gezien. Misschien heb ik het gemist, want ik heb nog enige vakantie mogen vieren. Als het anders is hoor ik het graag. Ik miste ook de financiële kaders die uitgezet zouden moeten zijn.

Gisteren heb ik de leefbaarheid in Brabant al aangestipt. Ik sprak over het merk Brabant en de leefbaarheid in de dorpen. De IDOP's hebben daarin een versterkende rol. Natuurlijk gaan de ontwikkelingen in fases. Een aantal gemeenten is nog niet zover. Toch houd ik een sterk pleidooi om er middelen voor te reserveren, zodat een versterking van kernen kan plaatsvinden.

Wij hebben ook al eerder gezegd dat wij, net als de SP, niet voor nog meer industrieterreinen willen gaan. Wij hebben al een inspanning gedaan voor de herstructurering. Daar is een heel goed resultaat te behalen, maar daar moet je wat voor willen doen. De investeringen die wij nu wegzetten zijn wellicht te licht. Als men wat wil doen op een bedrijventerrein zijn er behoorlijke investeringen

nodig.

Natuurlijk zijn wij voor de inzet van hoogwaardige technologieën in een verbrede landbouw. In het kader van de investeringen om de kredietcrisis te bestrijden pleit ik ook voor duurzame woningbouw en duurzame energie. Ik miste duurzame investeringen in de zorginfrastructuur. Daar is voor de toekomst toch ook nogal wat winst te behalen.

Ik heb gezien dat wij nog een stukje achterlopen bij de insteek voor natuurontwikkeling, in het investeren in hectares grond, om onze parels te bewaren. Die parels zouden veel meer een snoer moeten worden. Dat snoer ligt er nu wel, maar wij moeten er wel inspanningen voor doen en erin willen investeren. Het zou heel jammer zijn als die ambitie nu bevroren werd. Wij moeten met de 20% zoeken naar creatieve oplossingen. In dezelfde zin werd echter vermeld dat wij niet meer focussen op nieuwe ambities. Wij proberen kennelijk krampachtig wat wij nu hebben uit te voeren en maken verder even pas op de plaats. Ik zou dat jammer vinden. Ik hoor graag iets anders.

De vergadering wordt van 15.00 uur tot 15.20 uur geschorst.

De *voorzitter*: Wij hervatten de vergadering. Het woord is aan de heer Essed.

De heer *Essed* (GS;CDA): Mevrouw de voorzitter! Ik dank de Statenleden voor hun positieve reacties op de Voorjaarsnota. Het is altijd leuk om te horen dat hetgeen waarvoor je bent gegaan, ook geland is. Naast de positieve reacties is er een aantal opmerkingen gemaakt van reflecterende aard, zijn er suggesties gedaan en vragen gesteld.

Wij hebben duidelijk een knip gemaakt tussen 2009 en 2011. Uitgangspunt daarbij is: afmaken waartoe is besloten, dus geen nieuw beleid maar focussen op uitvoering van de zaken waarmee wij al bezig zijn is dat wij willen afmaken wat wij eerder hebben besloten. Voor 2012 en volgende jaren schetsen wij een financieel perspectief, waarbij wij zijn uitgegaan van de Essent-middelen in relatie tot de investeringsagenda, van de korting op het Provinciefonds en waarbij wij rekening

hebben gehouden met het thema kerntaken. Wij willen nu alles vastleggen wat nog in de periode 2009-2011 gedaan moet worden. Daarnaast laat de Voorjaarsnota nog een beperkte ruimte van €28 mln. voor aanvullende keuzes door PS. De heer Coonen verwees naar bijlage C en naar het bedrag van €28 mln. en merkte op dat het op uitlokking leek. Wat ons betreft is het absoluut geen uitlokking maar wel helemaal in lijn met de Voorjaarsnota. Wij willen geen nieuw beleid initiëren en hebben alles wat vrijkwam niet opgemaakt. In dat licht moet u het zien.

Daarnaast hebben wij voor 2012 en volgende jaren een financiële vooruitblik gegeven. Die moet nog verder uitgewerkt worden. Dat is o.a. mede afhankelijk van de beleggingsstrategie die nog moet worden vastgesteld, van het standpunt van de Staten over de investeringsagenda, het verloop van de onderhandelingen met het Rijk over de voorgenomen korting. Die nadere invulling wordt gegeven bij de najaarsbrief.

De heer Coonen heeft gewezen op het feit dat er 20% minder bestemmingsreserve is. Hij spreekt over creatieve voorstellen en over overprogrammeren. Er kunnen ook andere woorden voor bedacht worden. Hij wijst op het oplopend risicoprofiel en vraagt of een en ander blijft binnen de systemen van risicobeheersing. Ik heb in de commissie al gezegd dat ook wij dit willen en doen. Wij kunnen de behoefte van PS aan meer comfort en meer zekerheid begrijpen en zullen dit nader uitwerken bij de Najaarsnota.

De algemene beschouwingen zijn gepland op 2 oktober. De heer Coonen vroeg zich af of die datum wel haalbaar is gegeven alle wensen en opmerkingen. Hij preludeerde waarschijnlijk op alles wat nog komen zou: het Plan van Aanpak, concretisering kerntaken, actieplan onderbesteding, terugdringen van het risicoprofiel binnen het geldende systeem, de motie met betrekking tot BrabantStad Culturele Hoofdstad en het waterplan. Gezien de vele opdrachten die de Staten ons hebben gegeven en het feit dat de zomervakantie begint, wordt het voor het apparaat haast ondoenlijk om alles op tijd klaar te krijgen. Ik geef de Staten daarom in overweging om de algemene beschouwingen uit te stellen naar de

novembervergadering en dan tegelijkertijd de najaarsbrief te bespreken. Dat zou ons in ieder geval ruimte geven. De Staten moeten voor zichzelf nagaan in hoeverre zij daarmee weggkomen.

Het geeft de heer Heijmans en zijn fractie in ieder geval meer ruimte voor de voorgenomen herbezinning. Wij wachten het stuk graag af en dat geldt uiteraard ook voor het debat met de Staten.

Mevrouw Geeraedts heeft gewezen op de hypotheek die de bezuinigingen van het Rijk in ieder geval vanaf 2011 leggen op de kerntakenafweging. Wij herkennen dat en hebben aangegeven daarop te willen voorsorteren in de periode die volgt na 2011.

Zij heeft gesproken over het systeem van onderbesteding, niet alleen bij de exploitatie maar ook bij de reserves. Ik zou ook dit punt graag beantwoorden bij de najaarsbrief/tweede bestuursrapportage die begin november komt en vraag tot die tijd respijt.

De heer Vreugdenhil sprak over het ten goede kunnen keren van deze Voorjaarsnota. Misschien kom ik hem tegemoet als ik hem erop wijs dat niet wordt voorgesteld de Voorjaarsnota goed te keuren maar om die als uitgangspunt te nemen voor de verdere voorbereiding van de begroting. De aanvullende bestedingen voor 2009/2011 moeten wel worden goedgekeurd; dat zijn immers begrotingswijzigingen.

De heer Vreugdenhil heeft niet kunnen nalaten ons erop te wijzen dat nu er sprake is van tegenwind wij wel willen overgaan tot heroverweging van reserves, onderbesteding, kerntaken, enz. Ja, druk helpt inderdaad, ook in dit geval. Ik ben de laatste die dat zou willen ontkennen. De heer Vreugdenhil vraagt wederom naar de consequenties van de afspraken met minister Van der Hoeven over het splitsingsplan. De financiële consequenties zijn duidelijk. In het oorspronkelijk plan was €700 mln. gereserveerd voor een bruglening aan Enexis. In de Kamer is een verhouding afgesproken van 60% vreemd vermogen en 40% eigen vermogen. De minister wil meer eigen vermogen in Enexis. Ik kan mij nauwelijks voorstellen dat de Staten daartegen zijn, want dat maakt Enexis robuuster. Minister

Van der Hoeven heeft ons een knip laten aanbrengen in het bedrag van €700 mln. dat al was gereserveerd voor de bruglening. De bruglening is teruggebracht naar €350 mln. ten gunste van het eigen vermogen van Enexis. Gevolg daarvan is derving van de rente op de bruglening. Uitgaande van 4% rente gaat het om €14 mln. waarvan eenderde voor rekening van Brabant is, dus ongeveer €5 mln. Dan houd je nog wat over, namelijk het verschil tussen €122 mln. en €110 mln. In al onze berekening was het nooit exact €122 mln. omdat wij uitgegaan zijn van een mogelijke rente van 4%. De rente fluctueert en kan dus minder of meer zijn.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Hoe schat de gedeputeerde de dividendopbrengst voor Enexis in de komende jaren? Dan kunnen wij zelf uitrekenen welk bedrag de komende vijf jaar niet in de begroting kan worden meegenomen. Als het ongeveer €100 mln. per jaar is voor de provincie Noord-Brabant, waarom wordt Enexis dan niet nu meteen robuust gemaakt en wordt voor de komende vijf jaar de begroting niet daarmee belast?

De heer *Essed* (GS;CDA): Er gaat nu €350 mln. naar Enexis, waardoor het bedrijf inderdaad robuuster wordt. Verder blijft de eerste jaren 70% van de winst in het bedrijf en daarna 50%.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Hoe schat de gedeputeerde de dividendopbrengst voor de komende vijf jaar in? Natuurlijk is daarover nagedacht.

De heer *Essed* (GS;CDA): Ik wil dit bij de begroting wel specifieker uitwerken. Ik heb in hoofdlijnen het verschil tussen dividenden en renteopbrengst aangegeven. Ik heb gewezen op de draai die wij hebben moeten maken van minister Van der Hoeven: €350 mln. vreemd vermogen is omgezet in eigen vermogen. Natuurlijk kan de heer Vreugdenhil de exacte bedragen krijgen bij de begroting.

Mevrouw Lestrade vroeg waarom de ene keer rekening gehouden wordt met een renteopbrengst

van 3,5% en de andere keer van 4%. Wij hanteren 3,5% als gemiddelde rekenrente. Het rentepercentage van 4 dat wij hanteren bij de investeringsagenda Essent heeft te maken met geschatte beleggingsopbrengst op basis van de beleggingstrategie. Die rente is reëel als wij uitgaan van staatsobligaties die voor zes of acht jaar vast zijn.

De heer Rüpp (GS;CDA): Mevrouw de voorzitter! Op de een of andere manier slagen wij er niet in om bij de Staten de wijze waarop wij bezig zijn met het bestrijden van de crisis positief over het voetlicht te brengen. Bij anderen lukt dat kennelijk wel. In dagblad De Stem van 7 juli citeerde de secretaris van de BZW de heer Oderkerk. Hij heeft gezegd dat de provincie Noord-Brabant de zaak zeer voortvarend heeft opgepakt en dat andere provincies een punt kunnen zuigen aan wat er allemaal al gebeurd is in Noord-Brabant. Op grond van alle acties die lopen en activiteiten die plaatsvinden, kan ik dat gelukkig alleen maar beamen.

Er zijn vragen gesteld over de stand van zaken bij de woningbouw. Gistermorgen heb ik in Vught met wethouders en ambtenaren een bijeenkomst gehad om de laatste stand van zaken door te spreken. Op dit moment worden 35 concrete bouwprojecten besproken; ruim 2000 woningen kunnen wij daarmee dit jaar lostrekken. Elk project vergt zeer intensief overleg met alle partijen omdat wij als voorwaarden hebben gesteld dat alle partijen moeten meedoen: de gemeente, de ontwikkelaar, de woningbouwvereniging, de provincie en eventueel de banken. In het algemeen is er sprake van vrij ingewikkelde financieringsconstructies die juridisch getoetst moeten worden. Er zijn in totaal 250 projecten ingediend voor in totaal 1400 à 1500 woningen. Er zitten projecten bij die weliswaar op 1 november kunnen starten maar die gefaseerd zijn over zes jaar. Er moet eerst bekeken worden wat nodig is om de eerste tranche van 40/50 woningen uit te voeren. Acht teams rijden door de provincie. Er ligt een compleet logboek. Elke gemeente weet precies wanneer wij op bezoek komen en hoe de gesprekken plaatsvinden. Zij zijn daarover positief maar ik hoor ook

dat wethouders soms enigszins teleurgesteld zijn omdat hun project niet meedoet. Als er bijvoorbeeld sprake is van staatssteun of als een project commercieel absoluut niet interessant is en zelfs in een goede markt heel moeilijk afzetbaar is, doen wij niet mee. Gemeenten zijn zelf het centrale punt en wij hebben hun gevraagd om twee of drie projecten te noemen die volgens hen moeten doorgaan. Er komen ook geluiden van de ontwikkelaars of van anderen dat bepaalde projecten morgen zouden kunnen starten maar dat de gemeente die niet wil voordragen. In dat krachtenveld opereren wij. Wij verwijzen alles terug naar de gemeente. Dat is het aanspreekpunt en wij doen zaken met de gemeente. De eerste contracten zijn getekend. U kent het project Bosveld, dat is vaker genoemd. Aanstaaende woensdag slaan wij in Nuenen de eerste paal voor een project van 135 woningen. Voor de zomervakantie worden nog 35 projecten concreet afgerond. Er zit enorm veel vaart in.

Er zijn enkele concrete maatregelen uitgewerkt voor de vraagzijde. Die worden in september gepubliceerd. Als een maatregel in maart of april wordt bedacht, kan deze niet reeds in mei of juni gepubliceerd worden. Hij moet getoetst worden, soms moet hij naar de Europese Commissie, er is sprake van een juridische component, het is allemaal niet zo gemakkelijk. Bovendien moeten de financiële risico's van een opkoopgarantie, van woongarantverzekeringen en startersleningen in kaart gebracht worden. Dat hele pakket wordt 1 september gepubliceerd en dan kan meteen worden doorgestart.

De heer Martens vroeg naar de duurzame woningen. Wij stellen geen extra eisen aan de projecten die wij helpen lostrekken. Nee, het gaat om concrete projecten die klaarliggen, waarvoor de vergunning afgegeven is of morgen afgegeven kan worden. Als er allerlei nieuwe eisen worden gesteld waardoor de procedures opnieuw moeten worden doorlopen en berekend, wordt de snelheid eruit gehaald en dat is nu juist niet de bedoeling. Er zijn ook enige miljoenen vrijgemaakt voor de maatregel die ertoe strekt duurzaamheid in bestaande woningbouw te bevorderen. Die maatregel wordt na de zomer gepubliceerd.

Woningbouwverenigingen, particulieren en anderen kunnen daarop een beroep doen om in hun woningbestand of in hun eigen woning te investeren in duurzaamheid.

De overige maatregelen rondom het mkb-fonds en het spin-off fonds lopen goed. De restauratie van de 38 monumenten die in een eerdere fase er buiten vielen omdat zij ook vanwege de kredietcrisis de cofinanciering niet rond konden krijgen, is nu veiliggesteld. Er vinden gesprekken plaats. Dat traject verloopt meer dan uitstekend. Met de extra impuls van €10 mln. voor herstructurering van de bedrijventerreinen worden de volgende bedrijventerreinen losgetrokken: de Wouwse Berg in Bergen op Zoom, de Krogt in Breda, de Vosdonk in Etten-Leur, het Majoppeveld in Roosendaal, Dombosch in Geertruidenberg, het Groenewoud in Heusden, Loven in Tilburg, Loopkant Liessent in Uden, 't Zand in Best, het duurzaam industrieterrein Cranendonck in Cranendonck, Kranenmortel in Deuren en De Run in Veldhoven. Deze zitten allemaal in de planfase en worden met deze extra impuls van €10 mln. opgepakt. Mij dunkt dat er de afgelopen periode ongelooflijk veel gebeurd is en dat er door de organisatie keihard is gewerkt. Maar kennelijk doen wij iets niet goed. Als wij het niet kunnen overbrengen aan de Staten, schieten wij ergens tekort. Wij moeten goed kijken naar de communicatie.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik ben blij met deze opmerking van de gedeputeerde, want dat is inderdaad het lastige. Misschien uiten wij ten onrechte kritiek maar wij worden ook benaderd door onze achterbannen die op de een of andere manier dit ook niet weten. Ergens gaat er iets niet goed. Als ik in het blad van de BZW lees dat de heer Swinkels zegt dat de communicatie met de provincie niet goed verloopt en dat hij niet weet hoe het zit, dan doen wij iets fout.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Wij moeten maar niet over de heer Swinkels praten als hij er niet bij is. Maar ik begrijp hem niet. Hij is afgelopen maandag hier geweest en heeft in het bijzijn van de commissaris zijn petitie aangeboden. Hij is

begonnen met de loftrumpet af te steken over de provincie. Hij zei dat er nogal wat tijd nodig geweest was om de petitie op te stellen, dat hij inmiddels geconstateerd heeft dat 80% van hetgeen in de petitie gevraagd wordt reeds gedaan wordt en dat hij nog nooit gezien had dat er zo voortvarend werd gewerkt. Er zitten twee verschillende werelden achter.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): De heer Swinkels heeft ook gezegd dat het prima is wat de provincie doet maar dat er niet wordt doorgezet, dat het achterblijft. Op de een of andere manier is er een communicatieprobleem.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): De Staten kijken er natuurlijk met andere ogen naar dan de gemiddelde burger. Er is in de kranten veel geschreven over de bouwmaatregelen. Er zijn nulmetingen verricht, elk kwartaal wordt naar de voortgang gekeken en er is een enquête uitgezet bij 300 mensen in Brabant om te weten wat er speelt, welke angsten er bestaan dat mensen hun woning kwijtraken en of zij bekend zijn met de maatregelen. Daaruit blijkt dat slechts 3% met de maatregelen bekend is terwijl daarover heel veel is geschreven in de kranten. Onze website staat er ook vol van. Dit laat zien dat het kennelijk niet overal even urgent is. Ik vroeg gisteren aan de wethouders of zij konden vertellen hoeveel woningen in hun gemeente het eerste halfjaar in aanbouw zijn genomen en hoeveel volgens hen in aanbouw genomen hadden moeten worden. Niemand kon mij dat vertellen. Niemand wist hoeveel woningen in zijn gemeente in aanbouw genomen zijn. Onze medewerker is de afgelopen drie weken bezig geweest om die gegevens te verzamelen. Zij zijn ook nergens te vinden, want alleen een opgeleverde woning wordt geregistreerd. Toch moet in het basisbestand vermeld worden wanneer een inspecteur toestemming heeft gegeven voor het starten van de bouw, maar bij de meeste gemeenten komen de inspecteurs niet meer op de bouwplaats. Kennelijk is er geen echte sense of urgency.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dat is zo, maar hoe

denkt de gedeputeerde dit communicatieprobleem op te lossen?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Er ligt een communicatieplan klaar om alle belanghebbenden in het veld – de organisaties, de overheden, de waterschappen, de grote bouwondernemingen, de volkshuisvestingafdelingen etc. – via direct mail te informeren. Zij krijgen overigens nu al elke week een mail met een update. Er is een logboek waarin alle afspraken staan die met gemeenten gemaakt zijn. Dat gaat ook naar de betrokkenen. Verder wordt er een campagne voorbereid om in kranten en weekbladen bekend te maken wanneer wij gaan praten over startersleningen en over garantieregelingen voor de woning die achterblijft. Wij proberen de gemeente zoveel mogelijk het loket te laten zijn. Wij benaderen de makelaars en de hypotheekverstrekkers want zij moeten de mensen kunnen zeggen wat zij moeten doen om bepaalde voorzieningen te krijgen. Meteen na de zomer wordt met dit plan gestart.

Er zijn vragen gesteld over de financiering van de Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen, de BHB. Bij het bestuursakkoord is toegezegd om twee keer €10 mln. te investeren in de BHB. De eerste €10 mln. is uitbetaald. In het kader van de kredietcrisis is daaraan €10 mln. toegevoegd. Ik heb al aangegeven welke bedrijventerreinen extra aangepakt worden. Wij hebben de BOM/BHB aangegeven dat de volgende €10 mln. beschikbaar is op het moment dat zij dat geld nodig hebben. Wij zijn voornemens om in de najaarsbrief met een voorstel te komen en de dekking aan te geven. Wij komen de eerder gedane toezegging na. De BOM/BHB is daarvan op de hoogte.

De heer *Martens* heeft de Staten uitgenodigd in te gaan op zijn voorstel met betrekking tot Mijn Mooi Brabant. Het is aan de Staten om daarop te reageren. Ik vind het jammer dat hij het in dit kader gedane project een Idolsproject noemt. Wij realiseren ons heel goed dat €7 mln. veel geld is maar tevens een druppel op een gloeiende plaat in het kader van de aanpak van de verrommeling van Brabant. De bedoeling van dit project was met name om de mensen ervan bewust te maken. Het feit dat in tweeënhalve week tijd 28.900 mensen

gestemd hebben op de verschillende trajecten geeft aan dat wij daarin geslaagd zijn. Ik ben zelf bij een aantal bijeenkomsten geweest.

De *voorzitter*: Mijnheer Rüpp, wilt u er niet over uitweiden want daarvoor is echt geen tijd. Ik ben bang dat u nu een mooie lezing gaat houden over al die prachtige projecten die u gezien hebt.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik probeer verantwoording af te leggen, mevrouw de voorzitter.

De *voorzitter*: De Statenleden moesten heel kort zijn. Iedereen heeft zich behoorlijk aan die afspraak gehouden en dat vraag ik ook van de gedeputeerden.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Kortom, het was een succes!

De opmerking van de heer *Martens* over de biologische landbouw deel ik niet. De grootste groei heeft inderdaad in Brabant plaatsgevonden, maar daar was ook de grootste achterstand. Als je van een beetje iets meer maakt, is dat in absolute zin niet veel maar in relatieve zin telt het heel erg door. Nu is er een normaal ritme zoals dat ook in andere provincies het geval is en daarvan wijken wij niet af. Uit de bijlagen van de Voorjaarsnota blijkt dat wij niet minder doen maar zelfs meer. Binnen het Landbouwinnovatiefonds Brabant waarin de biologische landbouw centraal staat, wordt daarop in het najaar verdergegaan.

De heer *Martens* (GroenLinks): Ik wil erop aandringen om bij de komende begroting extra middelen te voteren om die 21 lelijke plekken te kunnen aanpakken.

Het Actieprogramma biologische landbouwbouw 2008/2011 is drie jaar geleden opgesteld en twee jaar geleden vastgesteld. Volgens ons verdient het wel degelijk actualisatie, niets meer en niets minder. Wij roepen GS op om samen met de spelers uit het veld te kijken hoe het programma geactualiseerd kan worden.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Die bijeenkomst is

voorzien in het najaar. De ontwerp-structuurvisie en de daarbij behorende verordening bevat een regeling ter bevordering van het landschap; een specifieke groen voor rood regeling. Misschien is het goed om na te denken over de vraag of daaraan een stimuleringsregeling gekoppeld kan worden voor de kwaliteit van de ruimte, als een vervolg van hetgeen in gang gezet is. Dit lijkt mij een interessante gedachte.

Ik rond af met de opmerking van mevrouw Verstappen en met de motie die zij heeft ingediend. Ik weet niet precies wat zij met die motie beoogt. Zij vraagt om een inventarisatie, maar een inventarisatie is een middel om een doel te bereiken. Inventariseren om het inventariseren lijkt mij niet logisch. Misschien kan zij dat straks nader toelichten zodat ik in tweede termijn erop terug kan komen?

De *voorzitter*: Het woord is aan de heer Hoes die over het algemeen erg beknopt kan antwoorden.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Ik zat eigenlijk te wachten totdat de heer Rüpp de oranje overall aantrok waarmee ik hem in de krant heb zien staan.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik had er iets over willen zeggen, maar ja!

De heer *Hoes* (GS;VVD): Het stond je leuk, Paul, ik kan mij voorstellen dat het een enorm succes geworden is!

Mevrouw de voorzitter. Er zijn drie thema's waarop ik kort zal ingaan binnen de maximaal drie minuten die ik van u gekregen heb.

Een aantal Statenleden hebben hier en in de wandelgangen gesproken over het waterplan. Wij hebben even de notulen nagekeken op wat er precies is afgesproken tijdens de novembervergadering bij de begroting en bij de najaarsbrief. Toen is door de fractie van het CDA een nadere toelichting gegeven op de motie omdat er een interpretatieverschil was. Het college ging ervan uit dat het de bedoeling was dat het hele waterplan door de provincie gefinancierd zou worden. Ik heb toen aangegeven dat wij daarin echt niet konden

meegaan, waarop de woordvoerder van de CDA-fractie zei dat de bedoeling was dat het college nog eens serieus zou kijken naar de provinciale doelen en daarbij de andere waterpartners zou betrekken; dat in de motie het college niet gevraagd wordt om €130 mln. uit te trekken, maar om volgend jaar met een nader voorstel te komen en beleid en geld te koppelen. Dat was de finale uitspraak van de CDA-fractie en die is later door andere fracties onderschreven. Op grond daarvan hebben wij de motie kunnen overnemen. Wij zijn het dus eens over wat er is overgenomen!

De tweede fase is het voorstel dat vandaag voorligt. In de Memorie van Antwoord hebben wij de verschillen aangegeven in bedragen, partijen en periodes. Met deze Voorjaarsnota wordt voor deze bestuursperiode €11,2 mln. bestemd voor de puur provinciale taken zoals GS die hebben geformuleerd. Er is nog discussie over de aanpak puntbronnen, zwemwater en grondwateroverlast in het stedelijk gebied voor een bedrag van €2,1 mln. Men kan zich afvragen of dat een taak voor de provincie is of voor andere partijen. Het college meent dat dit een taak voor andere partijen is. Ik stel voor dat wij bij de bespreking van het waterplan heel helder aangeven welke taken van ons en welke taken van andere partijen zijn. Wij kunnen die discussie al op 18 september voeren als de volgende fase voorligt. Die bespreking was gepland op 23 oktober omdat dan de formele behandeling van het waterplan in de commissie plaats zal vinden, maar het kan wat mij betreft al 18 september. Wij moeten agendatechnisch wel even goed kijken hoeveel tijd wij hiervoor uittrekken want dan bespreken wij ook de begroting. Mijn voorgaande opmerkingen hebben betrekking op deze bestuursperiode.

Voor de volgende bestuursperiode gaat het bij de provinciale taken om €36 mln., eventueel wordt daar €4,2 mln. bijgeplust.

Daarover wil het college in deze bestuursperiode geen besluit nemen. Als ik het goed heb begrepen hebben de fractievoorzitter van het CDA en anderen bij het voorvorige agendapunt gezegd, niet over hun graf heen te willen regeren en alleen te willen regeren voor zover het gaat om de huidige bestuursperiode, maar met elkaar wel de

inzichten te delen waardoor er in ieder geval aan het begin van de volgende bestuursperiode een knip mogelijk is en we ons nu niet binden aan het totale bedrag. Als we beleid vaststellen waardoor geen keus meer kan worden gemaakt, moeten we het geld er wel bij leggen. Wij moeten dus een knip in het beleid kunnen maken, zodat wij aan het begin van de bestuursperiode kunnen zeggen dat het wel allemaal mooi is voorbereid maar dat we vrij zijn om een keuze te maken uit de aspecten die we voort willen zetten en waaraan we dan de bedragen kunnen koppelen.

Het tweede thema betreft de ecologische verbindingzones, waarover door de fractie van D66 een vraag is gesteld. Er zijn droge en natte ecologische verbindingzones. Door verschuiving van budgetten binnen de begroting voor ecologie hebben we voldoende ruimte om uitgaven voor de droge verbindingzones te dekken. Waar het gaat om de natte verbindingzones hebben wij de gemeenten aangeboden, in deze bestuursperiode als extra actie vanuit de Staten honderd procent te vergoeden voor de inrichting van het gemeentelijk deel van de ecologische verbindingzones. Het waterschapsdeel is al gedekt in de tweede bestuursovereenkomst. Daarvoor hadden wij op 1 april van dit jaar voor €2,4 miljoen aan aanvragen en er was €1,85 miljoen beschikbaar. Ik kijk naar mijn directeur maar ik zie haar niet knikken. Ik ga ervan uit dat deze bedragen goed zijn maar het kan ook omgekeerd zijn. Als we wat tekort komen, kunnen we altijd nog een beetje schuiven met een paar ton. Het betekent in ieder geval dat we de aanvragers hebben moeten meedelen dat er onvoldoende dekking voor de rest van de periode is. Ik moet eerlijk zeggen dat ik in de commissie daarover niet duidelijk ben geweest, want ik had het zelf anders begrepen. Ik verkeerde zelf in de veronderstelling dat we dit jaar alle aanvragen die we op dat moment konden overzien, konden dekken. Wij kunnen nu tegen de gemeenten zeggen dat er geen budget is. Dat is een eerlijk antwoord dat we kunnen geven. Het college vindt ook in het licht van de afspraken die we met elkaar hebben gemaakt, dat we dat niet moeten doen en dat we in het najaar bij de begroting moeten aangeven, hoe we de komende jaren met die

afspraken omgaan. Dan zal ik ook binnen het college bespreken, hoe wij de komende twee jaar met de financiering van de ecologische verbindingzones omgaan en of we dat kunnen door verschuivingen binnen de bestaande budgetten dan wel dat we met elkaar daar extra ruimte voor moeten zoeken. Het betekent concreet dat wij voor dit lopende jaar 2009 geen aanvragen van gemeenten meer kunnen honoreren.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Hoe zit het dan met die acht kilometer die u niet kunt realiseren? Geeft u nu aan dat u voor dat stuk hoe dan ook voor financiering zult zorgen?

De heer *Hoes* (GS;VVD): Ik sprak over de aanvragen die per 1 april bekend waren. U weet hoe het gaat, in de loop van het jaar komen meer aanvragen binnen. Die moeten we afwijzen omdat we er de middelen niet voor hebben. Wat wij in gang hebben gezet is in feite veel sneller succesvol dan we hadden verwacht.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): U bent toch niet over het aantal kilometers heen gegaan?

De heer *Hoes* (GS;VVD): Nee, maar ze zijn breder en duurder geworden dan we oorspronkelijk hadden begroot. Dat hebben we ook in de Memorie van Antwoord aangegeven. Daardoor liep de financiering niet meer parallel met het beleid dat we hadden afgesproken. Wij wisten niet hoe succesvol het zou worden en we hoopten eigenlijk, met het bestaande budget en een beetje passen en meten binnen de begroting die aanvragen te kunnen honoreren. Nu blijkt dat als je zo'n proces in gang zet, het soms veel succesvoller is dan je van te voren denkt dat het zal zijn. Dan moet je wel richting aanvragers eerlijk zijn en zeggen dat we dat nu niet kunnen betalen en dat we met elkaar daarvoor een andere termijn moeten afspreken.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Mijn vraag blijft of u garandeert dat de kilometers die nu niet worden gehaald, worden ingehaald en dat de financiering van de komende kilometers in de

begroting wordt geregeld.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Nee, dat garandeer ik niet. Ik zeg wel dat het ter sprake komt bij de begrotingsbehandeling in het najaar en dat wij binnen het college moeten discussiëren over de prioriteiten waaraan we middelen kunnen besteden. Als dit een belangrijke prioriteit wordt gevonden – en dat is het want u heeft er eerder in de Staten moties over ingediend – dan breng ik dat in het college in, maar alle leden van het college brengen zaken in en dus moeten we afwegingen maken. Uiteindelijk zijn de Staten de baas en beslissen de staten hoe de begroting eruit zal zien.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Die motie waarin wordt gevraagd die doelstelling te halen, is in 2007 Statenbreed aangenomen.

Mevrouw *Kerkhof-Mos* (CDA): Ik wil nog even terugkomen op het waterplan. We maken een waterplan voor de periode 2010-2015, passend binnen nationale doelstellingen en passend ook binnen de Europese kaderrichtlijn water. Daardoor moet de provincie aan allerlei doelstellingen voldoen. We hebben hier niet ingestoken op het hoogste ambitieniveau, integendeel. Frappant is ook dat u binnen dat provinciale plan de waterschappen hebt verplicht, hun waterbeheerplannen te maken, overigens met een looptijd van vier jaar. Nu stelt u voor, omdat u te weinig middelen heeft, zelf in het toekomstige beleid een knip te maken in 2011. Hoe wordt dat doorvertaald naar de waterschappen? U komt een deel van uw verplichtingen op dit moment niet na, want u heeft geen geld om de restantjaren te financieren, maar u verplicht de waterschappen wel om dat geld op tafel te leggen want die moeten voor vier jaar waterbeheersplannen indienen. Daar loopt iets niet goed. Ik pleit er dus voor, die zaken in ieder geval parallel te laten lopen en er in ieder geval voor te zorgen dat u kunt voldoen aan de Europese kaderrichtlijn water. U kunt niet zomaar zeggen in 2011 een knip te leggen. U moet die verplichtingen aangaan en het moeten verplichtingen zijn die een volgend bestuur ook op zich neemt op grond van hogere regelgeving.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Het lastige is dat al die periodes van elkaar verschillen. Onze tijdsperiode eindigt in 2011, dan is er de overeenkomst die eindigt in 2013 en de overeenkomst met de waterschappen loopt tot 2015. Het lijkt mij daarom goed een overzicht te maken met tijdbalken voor de bedragen van de verschillende partijen en daarbij aan te geven wat wel en niet gedekt is. Dat kunnen we dan op 18 september met elkaar bespreken en dan kunnen we keuzes maken. Dat is ook het moment om onze ambities eventueel aan te passen of wat de uitvoering betreft te faseren. Dan hebben we in ieder geval op tijd voordat wij het definitieve waterplan en de begroting voor de komende jaren vaststellen helderheid in de commissie. Het moet dan ook iets helderder zijn dan de vorige maal.

Mijn laatste onderdeel betreft Essent. Er zijn geen vragen over gesteld maar er is door zowel CDA als VVD en SP iets over gezegd. Wij hebben de uitspraak in kort geding van Delta tegen Essent laten ronddelen. Er is een hele uitleg gegeven waarom het gaat. Cruciaal is in feite dat Essent zich moet onthouden van (medewerking aan) elke handeling waardoor niet meer wordt voldaan aan de kwaliteitseis, dit met een dwangsom van 500 miljoen euro. Dat is dus een serieuze zaak. Essent heeft daarom besloten dat de splitsing van de aandelen in een juridische en een economische variant voorlopig niet doorgaat. Totdat de uitspraak in de bodemprocedure heeft plaatsgevonden blijft de huidige constructie met een onverdeeld aandeelhouderschap in stand. Er is overigens in een van de spe's voorzien, het zo te regelen. Er was natuurlijk de hoop dat het niet geregeld hoefde te worden. Ik moet heel eerlijk zeggen dat wij teleurgesteld zijn in deze uitspraak. We moeten de motivering, zoals mevrouw Geeraedts aangaf, nog eens goed bestuderen. Het is een voorlopige uitspraak en we moeten dus bekijken wat de motivering is en hoe het in de bodemprocedure moet gaan lopen. Er mogen in ieder geval geen risico's worden genomen tot de uitspraak in de bodemprocedure. De zaak moet zoals het nu is geregeld, gewoon in stand blijven. Essent zal vandaag een verklaring doen uitgaan waarin staat dat geen sprake is van afblazen van de

deal tussen Essent en RWE. Er zijn in een aantal onderlinge overeenkomsten afspraken gemaakt over boetebedingen. Ik heb de bedragen niet helder voor ogen maar het zijn te overziene bedragen, geen bedragen waardoor u zich zorgen zou moeten maken over het investeringsplan dat voorligt. Wij willen natuurlijk wel graag dat de hele deal doorgaat. De komende maandag is er een aandeelhouderscommissievergadering en daarop volgend ook de aandeelhoudersvergadering van Essent, de voorlaatste zo dachten we. Op diezelfde dag zal Essent ook uitgebreid overleg met RWE en alle juristen hebben. U zult zich kunnen voorstellen dat vanaf het moment dat de uitspraak in kort geding werd gedaan tot dat moment ieder uur wordt gebruikt om met elkaar de implicaties te bekijken. Zodra we meer informatie hebben komen we bij u terug.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): De closingdate is 30 juli. Tot dat moment kan RWE zich nog terugtrekken. Nu hoor ik u zeggen dat kennelijk al bekend is dat RWE dat niet van plan is, maar dat hebben we nog niet op schrift.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Dat staat nog niet op schrift maar ik heb zojuist contact gehad met de voorzitter van het bestuur van Essent, de heer Boersma, gehad en ik heb dit zo van hem gehoord. Ik mocht ook aan u vertellen dat dit de uitkomst is van het eerste overleg dat ze met elkaar hadden. De juristen gaan bekijken wat exact de implicaties zijn. U zult zich kunnen voorstellen dat eerst goed de motivering van de rechter moet worden bekeken en dat de bodemprocedure moet worden afgewacht. De vraag is wanneer die uitspraak er komt; hoe eerder hoe liever.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Dit is toch wel in tegenspraak met de berichtgeving dat Essent zelf zegt dat de fusie op losse schroeven staat.

De heer *Hoes* (GS;VVD): De eerste reactie is in tegenspraak met de reactie van nu. U ziet dat het altijd beter is eerst drie keer adem te halen alvorens ergens op te reageren. Ik gaf de laatste informatie van Essent die ook publiek zal worden

gemaakt.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Je kunt je ook afvragen wat de waarde van die laatste informatie is. U legt het nu uit zoals u meent dat het moet maar het is wel wat raar dat Essent eerst publiekelijk zo reageert en nu

De heer *Hoes* (GS;VVD): Ik heb die eerste verklaring niet gezien. Ik heb nu alleen maar uit de eerste hand, van de heer Boersma, dit gehoord en dat is voor mij het meest relevant.

De heer *Martens* (GroenLinks): Het is bijna gebruikelijk dat Essent terugkomt op bepaalde aannames. Ik noem de 85 en de 50 procent. Wat deze zaak betreft, er moet een rechtspersoon blijven die de aandelen van Borsele in handen houdt en die rechtspersoon moet in overheidshanden blijven. Wat ons betreft is duidelijk dat de overname van Essent door RWE niet door kan gaan totdat deze zaak is opgehelderd. We moeten dus de bodemprocedure afwachten.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Die aandelen kunnen worden ondergebracht in een ander vehikel, b.v. een spe. Daar zijn wij dan weer voor 30,8 % aandeelhouder in. Dan gaan we weer een aandeelhouderscommissie oprichten en vergaderen we lekker door. Het aller belangrijkste is dat de rechtszekerheid gewaarborgd is. Ik zie ook het publieke belang. De Tweede Kamer heeft nog de dag voor het reces op verzoek van de SP gediscussieerd. Het is goed dat Essent meteen helder heeft gemaakt dat we niet moeten zeuren over de uitspraak van een rechter. We volgen het gewoon en we hopen dat er zo snel mogelijk een uitspraak in bodemprocedure komt. Het betekent dat u straks met heel veel enthousiasme en inspiratie kunt praten over het volgende agendapunt.

Mevrouw *Van Haaften-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! Er zijn onder andere vragen gesteld over de idops. Gisteravond heb ik al iets over de stand van zaken gezegd, namelijk dat uit een

inventarisatie blijkt dat er 85 idops in voorbereiding zijn om nog in deze bestuursperiode ingediend te worden en dat er nog 19 miljoen euro voor beschikbaar is. Het gaat dus heel hard, ook omdat ze succesvol zijn en het economische tij er ook om vraagt, dat het budget eind van dit jaar waarschijnlijk voor een flink deel is uitgeput. Daar heb ik dit najaar meer inzicht in en dan kom ik erop terug.

De heer *Martens* (GroenLinks): U zegt er het komend najaar op terug te komen. Ik zou graag van u horen dat u zich bij uw collega's hard zal maken om tot volledige financiering te komen. De heer Hoes heeft het zo-even bij zijn punt ook gedaan.

Mevrouw *Van Haften-Harkema* (GS;CDA): Toen zei hij het al bijna voor mij. Natuurlijk staat dit punt niet voor niets al op het reservelijstje. We hebben er dus al over gesproken. U hoeft er geen moment aan te twijfelen dat ik mij er hard voor zal maken.

Wat de jeugdwerkloosheid betreft, het rapport van de SER is afgelopen week aangeboden. Daarin is sprake van voorstellen voor de korte en de langere termijn. Die voor de korte termijn kunnen direct na de zomervakantie ter hand worden genomen. Bijvoorbeeld om te voorkomen dat jongeren die deze zomer hun diploma hebben gehaald, na de vakantie niets om handen hebben. Het gaat erom dat ze naar school gaan of een baan hebben.

We hebben ook voorstellen voor de langere termijn. Op 15 juli komt PACT Brabant bij elkaar, onze partners op dit terrein, en dan is er een speciale themabijeenkomst over jeugdwerkloosheid. Dan zoomen we meteen in op de aanbevelingen en ieders rol daarin. Het zijn namelijk aanbevelingen voor de provincie maar ook voor de samenwerkende partners. Dat is dus al opgepakt.

Dan is nog een vraag gesteld over de Olympische Spelen. Onlangs is het olympisch plan aangenomen, zelfs omarmd door het kabinet. Het olympisch plan is een heel breed plan. Het motto is: Nederland sportland. De provincie Noord-Brabant is mede als uitwerking van de ingediende

motie als een van de weinige provincies betrokken geweest bij de voorbereiding van dat plan. De opzet daarbij is dat voor zo'n groot evenement heel Nederland moet meewerken om het binnen te halen en straks uit te kunnen voeren en dat dus ook heel Nederland, als we het binnenhalen, ervan zal kunnen profiteren. Wat ons betreft, dit een beetje in vergelijking met een culturele hoofdstad, kunnen we als we het goed doen ook profiteren van de weg ernaar toe. Wij blijven dus graag betrokken bij de verdere uitwerking van het olympisch plan en we hebben daar ook afspraken over gemaakt. We kijken, hoe we passend binnen de provinciale taken, onze bijdragen kunnen leveren aan Nederland sportland 2016 en het olympisch plan 2028. Als er iets te melden is komt het zeker bij u terug.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): Voorzitter, ik kan heel kort zijn. Er is voor mij alleen een opmerking gemaakt van de kant van GroenLinks in verband met de N69. De heer Martens zei niet akkoord te kunnen gaan met meer asfalt. Dat is een bekende opvatting vanuit zijn partij. Zeker gelet op de wederzijdse belangenbenadering zoals die plaatsvindt bij de N69 ben ik in ieder geval blij dat alle daar aanwezige partijen, inclusief de BMF (Brabantse Milieufederatie) en Natuurmonumenten, er heel erg voor open staan alle belangen af te wegen en dat zij niet op voorhand nieuw asfalt uitsluiten. Ik wil hem ook daarbij in overweging geven dat bij voorbeeld voor vrije busbanen nieuw asfalt nodig is. Misschien kan dat nog tot een nuance leiden. Uw opvatting hierover is bekend. Ik hoef er verder weinig aan toe te voegen.

De heer *Martens* (GroenLinks): Nog even ter opheldering: Ik doelde op asfalt voor nieuwe tracés.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): Daar neem ik kennis van. Ik hoop en verwacht wel dat als we met alle belanghebbenden in het gebied, inclusief de BMF en Natuurmonumenten, tot een oplossing komen, er misschien een kans is dat u zich daarin ook kunt vinden.

De heer *Martens* (GroenLinks): Ik heb specifiek gevraagd of bij de vaststelling van het tracé van de N279 langs de Zuid-Willemsvaart wordt gekeken naar vrije busbanen en wat ons betreft ook vrije fietspaden, de flitspaden, zodat vrij snel van het centrum van Eindhoven naar het centrum van Den Bosch kan worden gereden.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): De verkeersmodellen laten zien dat wanneer de N279 wordt verbreed, de doorstroming dusdanig op orde is dat aparte busbanen niet nodig zijn omdat de bussen sowieso vlot kunnen doorrijden. Wij anticiperen er al op door in het kader van hoogwaardig openbaar vervoer op die route extra bussen in te zetten in de dienstregeling 2010. Dat is dus al een kwaliteitsslag.

Wat die vrije fietspaden betreft hangt het af van welke ambitie in de Staten wordt afgesproken in het kader van fiets in de versnelling. Dat proces is zoals u weet gaande. Deze aspecten zullen er zeker in worden meegewogen.

De heer *Coonen* (CDA): Voorzitter! Ik wil toch nog een poging doen wat meer duidelijkheid te krijgen over wat wij als Staten en college met elkaar hebben afgesproken over ecologische verbindingzones. Heeft de gedeputeerde als we het over afstanden, over kilometers hebben, de vrijheid het om te zetten in breedte? Ik herinner mij wel dat we nooit een discussie hebben gevoerd over kwantiteit en kwaliteit, maar als we met elkaar geen helderheid creëren over wat de beleidsruimte voor de gedeputeerde is, dan zullen we altijd geld tekort komen, want we gaan natuurlijk altijd voor nog meer kwaliteit. Dan moeten we hem niet afrekenen op kilometers. Als we met elkaar hebben afgesproken, kilometers te leveren, dan kan het toch niet zo zijn dat we eerst praten over een kilometerprijs van honderd en dan van meer dan het dubbele. Welke taakafspraken hebben we dan met de gedeputeerde gemaakt en welke beleidsvrijheid heeft hij dan? Ik zou het op prijs stellen als de gedeputeerde nog eens aangeeft, hoe het zit met die beleidsvrijheid. Ik laat hem graag heel veel beleidsvrijheid en ik hoor achteraf graag de verantwoording, maar het moet wel op één lijn

liggen. Ik zou dus net als bij dat andere punt ook bij dit dossier een poging willen doen om iets meer helderheid te krijgen over de afspraken met het college hierover. Overigens lijkt het mij goed dat we nog verdere afspraken maken hoe we procedureel met een en ander omgaan, maar dat kan in het presidium.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): De vraag van de heer Rüpp was, waarom die inventarisatie eigenlijk noodzakelijk is.

De *voorzitter*: De heer Rüpp is even weg. Kan de heer Rüpp even met grote spoed worden gehaald?

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Als inleiding kan ik alvast zeggen dat we het liefst zouden willen dat het voorzorgbeginsel wordt gehandhaafd. Dat blijkt echter een brug te ver te zijn, zo zei ik daarstraks al en zo bleek ook uit het antwoord op onze motie. De inventarisatie die wij voorstaan, is noodzakelijk omdat we gewoonweg inzicht willen hebben in de risicogebieden voor varkensgriep, zoals ook genoemd door het RIVM (Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu). Bij gemengde bedrijven is er een extra risico en dat mag zich niet verder ontwikkelen. De heer Rüpp heeft hier in de Staten zelf gezegd dat hij dat inzicht deelt. Inventarisatie is dus noodzakelijk omdat we inzicht willen hebben in mogelijke risicogebieden, niet alleen waar het om gemengde bedrijven gaat. Ook naar de Q-koorts loopt onderzoek. Er zijn sterkte vermoedens, zoals ik daarstraks al zei, dat op grote bedrijven waar geiten en schapen op intensieve wijze worden gehouden, er een vergrote kans is op het overdragen van Q-koorts. Wij willen dus gewoonweg inzicht hebben in mogelijke risicogebieden. De provincie legt nu het initiatief bij gemeenten en de GGD (Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst). Dat blijkt ook uit het antwoord op vragen die wij hebben gesteld in juni. Daardoor bestaat het gevaar dat er geen overzicht is. De gemeenten zullen immers niet verder kijken dan de gemeentegrens en daar trekt de Q-koorts zich niets van aan. Wanneer wij nu inzicht krijgen in de locaties waar het risico op Q-koorts of varkensgriep groot is, kunnen we op een later

moment sneller ingrijpen. Een afwachtende houding is hierbij niet te prefereren.

Verder is er een bemiddelende rol van de provincie op het moment dat op lokaal niveau beslissingen worden genomen, bijvoorbeeld als toch weer gemengde bedrijven worden gestart of worden uitgebreid, zoals al gesteld door GS zelf in antwoord op mijn Statenvragen van 22 juni 2009. Dat is de reden waarom wij moeten weten, welke locaties het meeste risico opleveren, ook omdat we moeten controleren, waar en wanneer er beslismomenten voor deze bedrijven zijn.

Verder is er een bemiddelende rol van de provincie op het moment dat op lokaal niveau beslissingen worden genomen, zoals eveneens door GS gesteld in antwoord op onze vragen van 22 juni. Nogmaals, wij moeten kunnen controleren waar en wanneer er beslismomenten voor deze bedrijven zijn.

De *voorzitter*: Ik had de indruk, mevrouw Verstappen, dat de gedeputeerde wel op uw motie over risicogebieden heeft gereageerd maar niet op die over bosgebieden. Dat komt misschien ook omdat ze op één blad staan. De heer Hoes zal het zo dadelijk meenemen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Mevrouw de voorzitter! Naar aanleiding van het antwoord van de gedeputeerde Hoes over de ecologische verbindingzones merk ik op dat ik het een vreemd verhaal vind dat de beleidsvrijheid zodanig wordt geïnterpreteerd dat wanneer de provincie een opdracht voor een aantal kilometers voor een bepaalde prijs voor 100% voor de gemeente financiert, opeens alle stroken 25 meter breed worden. Ik kan mij voorstellen dat uitgegaan wordt van een gemiddelde van tussen de 10 en 25 meter en dat beter in de gaten wordt gehouden. Ik vind het heel vervelend dat dit zo loopt en wijs het college erop dat de Staten de ecologische verbindingzone als een zeer prioritair thema hebben aangewezen. Als de gedeputeerde dit niet voldoende kan garanderen, kan ik mij voorstellen dat er alsnog een Statenbrede motie wordt ingediend. Ik wacht het antwoord af want ik ben niet erg blij met de wijze waarop het nu is

uitgevoerd.

Op de motie van de PvdD over de BOG's heeft de gedeputeerde nog niet gereageerd. De andere motie van de PvdD heeft betrekking op een inventarisatie van risicogebieden intensieve veehouderij. Ik kan mij voorstellen dat die inventarisatie er al is en dat naar aanleiding van het verlenen van vergunningen of anderszins al ergens staat waar die bedrijven zich bevinden. Als dat niet het geval is, kan ik mij voorstellen dat deze motie wel zinvol is. Wij zien het straks wel bij de stemmingen.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voorzitter! Het is jammer van de ambitie. Die was in eerste instantie goed.

Verder heb ik het antwoord van de gedeputeerde gemist op mijn opmerking over de financiële inzet bij het initiatief en de motie over de Olympische Spelen.

De *voorzitter*: Ik meen dat er geen vragen gesteld zijn aan de heer Essed, wel aan de heer Rüpp, de heer Hoes en mevrouw Van Haaften. Het woord is allereerst aan de heer Rüpp die misschien snel kan reageren?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Mevrouw de voorzitter! Het antwoord op de opmerking van mevrouw Lestrade is eigenlijk ja en nee. Wij weten waar de grote bedrijven zitten. Die zijn hier geregistreerd. De kleinere bedrijven zitten in de gemeentelijke bestanden en zijn bij ons niet altijd bekend.

Mevrouw Verstappen heeft dezelfde vraag gesteld als nu in de motie aan de orde komt. Wat ons betreft is het op dit moment niet aan de orde en is er ook geen reden toe. Zoals u waarschijnlijk al weet, komen morgen minister Verburg van LNV en Klink van VWS naar Brabant met name vanwege de Q-koorts. Wij spreken met het Rijk over welke maatregelen genomen moeten worden. Wij vinden de inventarisatie die gevraagd wordt zeer intensief en niet aan de orde. Als je daaraan consequenties wilt verbinden, betekent dit dat de wet- en regelgeving plus alle plannen grondig moeten worden aangepast. De uitbreidingsmogelijkheden zijn redelijk beperkt. Waar zij in de

landbouwonwikkelingsgebieden en op duurzame locaties wel zijn toegestaan, worden zij apart getoetst. Ik zie niet helemaal de nut en noodzaak van zo'n grote actie op dit moment.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Wij vinden het eigenlijk bijzonder schokkend dat de provincie hierin geen bemiddelende rol wil spelen, geen vinger aan de pols wil houden op belangrijke beslismomenten en niet in kaart wil brengen waar zich potentiële risicobedrijven bevinden. Wij vinden dat echt onvoorstelbaar.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Wat wil mevrouw Verstappen hiermee? De grote bedrijven kennen wij, die kan ik u zo noemen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Risico's ontstaan niet alleen op grote bedrijven. Wij hebben in onze vragen een voorbeeld genoemd van een groot varkensbedrijf dat iedere dag vrachtwagens vol kippen op het terrein krijgt.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Wij hebben u geantwoord dat wij de desbetreffende gemeente op de hoogte hebben gesteld en gevraagd hebben actie te ondernemen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Dat is precies wat wij willen. De gedeputeerde heeft zelf gezegd dat hij niet weet waar in de provincie dit soort risicovolle bedrijven zitten. Dat weet hij niet. Ik heb een voorbeeld gegeven en toen heeft de gedeputeerde geantwoord dat er onmiddellijk actie ondernomen is. Geweldig, proficiat! Wij vinden het echter onvoorstelbaar dat niet verder onderzocht wordt of er nog meer van dit soort risicovolle situaties in Brabant bestaan.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Mevrouw Verstappen haalt twee zaken door elkaar. Het ene is namelijk een kwestie van handhaving. Als er andere dingen gebeuren dan zijn toegestaan, is het een kwestie van handhaving. Daarvoor is in eerste instantie de gemeente aansprakelijk en wij zijn aansprakelijk als het over grote bedrijven gaat. Mevrouw Verstappen vraagt een inventarisatie van allerlei

typen bedrijven. Er zijn er veel in Brabant, bijvoorbeeld geitenfokkerijen en pluimveebedrijven in de nabijheid van varkensbedrijven. Dat is zo bij ongeveer 80% van de bedrijven in Brabant. De vraag is wat mevrouw Verstappen vervolgens wil met zo'n inventarisatie.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Misschien was de heer Rüpp niet aanwezig toen ik verteld heb waarom wij dat willen. Wij willen nu inzicht hebben in de locaties waar de risico's van Q-koorts en varkensgriep groot zijn, opdat wij als het op een later moment nodig is, sneller kunnen ingrijpen. Wij willen een bemiddelende rol voor de provincie als er op lokaal niveau beslissingen genomen worden waarvan wij later spijt krijgen. Wij willen weten welke locaties risico's opleveren opdat wij kunnen controleren waar en wanneer er beslismomenten zijn. Vorig jaar hebben wij het college gevraagd om voorzorgsmaatregelen te treffen voor de Q-koorts. Het antwoord was dat het geen provinciale verantwoordelijkheid was maar een verantwoordelijkheid van het Rijk. Wat gebeurde er die zomer? Een Q-koortsexplosie! De grootste van heel Europa zat in Brabant en dit jaar wordt zij nog overtroffen. Nog zegt de gedeputeerde dat het niet de verantwoordelijkheid van de provincie is en dat zij in dezen geen regiefunctie op zich neemt. Wij hebben al bewezen dat er risicovolle locaties zijn. Als dat niet het geval geweest was, had de gedeputeerde niets ondernomen en tegen mij gezegd: Beste mevrouw Verstappen, hier doen wij niets aan. Maar hij heeft gezegd dat hij naar de gemeente is gegaan.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Nogmaals, elke locatie waar zich dieren bevinden, is in principe risicovol want daar kunnen ziektes uitbreken.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Dit is echt onzin. Hier ga ik niet meer op in. Hier gaat het om potentiële risico's en niet over locaties waar tien kippen bij elkaar zitten.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Wij zijn daarover volop in overleg met LNV. Wij kunnen geen uitrijverbod voor mest vaststellen; dat zijn landelijke

maatregelen. Wij hebben een compleet veiligheidsplan. Ook het plan voor de Q-koorts wordt constant met de commissaris afgestemd en met de portefeuillehouder. Dat loopt. Er is gesproken over vaccinatie van de dieren. In Frankrijk is van alles en nog wat ingekocht. Wij weten dat het voor dit jaar te laat was. Dat heeft het ministerie bekendgemaakt. Het probleem krijgt de volle aandacht, maar inventariseren van alle locaties heeft in mijn ogen geen enkele meerwaarde. Dat ontslaat ons echter niet van de plicht om attent te blijven en in overleg te blijven met LNV om te kijken wat er gedaan moet worden. Morgen vindt er een overleg plaats.

De *voorzitter*: Dit is echt de laatste keer, mevrouw Verstappen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Sorry, voorzitter, maar ik heb in mijn inbreng gewezen op een bedrijf dat gaat uitbreiden terwijl die uitbreiding waarschijnlijk niet gewenst is. Er loopt een onderzoek en na de zomer wordt het resultaat bekend gemaakt. Er zijn sterke aanwijzingen dat die uitbreidingen niet gewenst zijn vanwege het grote risico. Wij willen nu weten waar nog meer bedrijven zitten die willen uitbreiden zodat wij bij belangrijke beslismomenten een bepaalde input kunnen geven.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Dat doe ik niet, want in de reconstructie is vastgelegd waar uitbreidingsmogelijkheden liggen en wat dit milieuvergunningstechnisch betekent. Als die vergunning kan worden gegeven, kan er geen sprake zijn van uitbreiding. Bij de zeer grote bedrijven hoort er een milieueffectrapportage bij waarin die effecten worden meegenomen. Zo is dat in Nederland en ook in Brabant afgesproken.

De *voorzitter*: Dank u wel, mijnheer Rüpp. Het woord is aan de heer Hoes.

Ik kan u ondertussen misschien nog melden dat de provincie uit een oogpunt van veiligheid vorig jaar het initiatief heeft genomen voor een conferentie met alle betrokkenen, ook de beide ministeries. Zoals reeds gezegd, zijn beide ministers morgen

hier en zowel de heer Rüpp als ik is daarbij aanwezig.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Mevrouw de voorzitter! De heer Coonen van het CDA heeft terecht gevraagd of er in de begroting iets verkeerd stond met betrekking tot EVZ (.Ecologische verbinding-zone). Als de normkosten in de praktijk veel hoger blijken, had de begroting dan niet gecorrigeerd moeten worden. Het is maar net welk ijkpunt je neemt, als er meer kilometers zijn, moet er meer geld bij en als het geld hetzelfde blijft, betekent dat minder kilometers. Volgens mij heeft de heer Coonen daarin helemaal gelijk. Nu is het zo dat wij minder kilometers kunnen maken voor het beschikbare bedrag.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Het gaat om het totale oppervlak. Het is niet alleen het aantal kilometers in lengte, maar de breedte van de strook is variabel gemaakt. Die was bij aanvang al variabel maar is nu maximaal opgerekt waardoor de totale oppervlakte veel groter is geworden. Daarin zit een staffel en dat had de gedeputeerde in de gaten moeten houden.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Het ging om een gemiddelde breedte van 25 meter.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Nee, zeker niet. De toegestane breedte was tussen de 10 meter en de 25 meter. De laatste tijd is de gedeputeerde consequent naar 25 meter gegaan.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Omdat de financiering voor de gemeenten 100% is geworden en er dus geen afwegingsmoment meer was voor de gemeenten, is de rol van de gemeente overgenomen door de waterschappen. De waterschappen hebben overeenkomsten gesloten met de gemeenten en gezegd als wij toch ons waterschapsdeel doen, pakken wij die van jullie meteen mee. Het was niet voorzien dat zoveel gemeentegrond mee zou gaan, maar door deze veranderende systematiek is dat in een stroomversnelling gekomen. Daardoor zijn de aanvragen veel hoger geworden dan verwacht.

Voor de waterschappen gaat het allemaal ook veel sneller dan zij hadden verwacht.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik begrijp wel dat het sneller gaat, want het wordt gratis door anderen gedaan en dan pakt men natuurlijk zoveel mogelijk mee. Mijn punt is dat dit in de gaten gehouden had moeten worden. Het gaat ons om het totaal aantal kilometers dat nodig is om de verbindingzones tot stand te brengen. Er was een gemiddelde hoeveelheid. Waar wij eigenlijk beleidsvrijheid willen geven, worden wij door dit soort zaken gedwongen om tot achter de komma te preciseren wat wij willen want anders gebeurt het niet zoals wij het willen.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Het is voor ons al langer duidelijk dat wij er niet mee uitkomen. De vraag is waar wij de prioriteit leggen voor de besteding van de middelen. Het was immers de bedoeling om heel zorgvuldig en beperkt om te gaan met extra voorstellen, maar wij hadden de toezegging gedaan voor het waterplan plus nog enkele andere kleine toezeggingen. Daarom hebben wij de lijsten toegevoegd waarvan men zich kan afvragen of je die informatie wel wilt zien. Daarin staat ook het bedrag van €6 mln. voor EVZ. Dat bedrag is wel in het college ter sprake gekomen, maar na afweging van allerlei andere trajecten hebben wij besloten om dit nu niet te honoreren. Dat betekent inderdaad dat een deel van het beleid waarvoor de Staten staan, dit jaar niet wordt uitgevoerd.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Het college had kunnen weten dat dit een prioritair beleid is, want er zijn talloze moties over ingediend die Statenbreed aangenomen zijn. Het college wist dat dit een probleem zou opleveren.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Ja, dat wist ik.

De heer *Van der Doelen* (CDA): Ik wil het pleidooi van mevrouw Lestrade ondersteunen en onderstrepen, omdat wij samen beleid hebben vastgesteld en opgenomen om het streekplan over een breedte van 25 meter in het kader van ecologische verbindingzones. Toen de provincie

het beleid van de gemeenten heeft overgenomen, is er een correctie doorgevoerd van €100.000 naar €225.000 per kilometer. Er zijn moties ingediend die Statenbreed zijn aangenomen en wij vinden het dan ook zeer opmerkelijk dat GS nu een terugtrekkende beweging maken en er geen middelen beschikbaar zijn.

De gedeputeerde heeft in eerste termijn gezegd dat in het kader van ILG wellicht allerlei beperkingen zullen optreden. Worden de rijksmiddelen in totaliteit voldoende uitgenut? Zijn er nog andere rijksmiddelen die hiervoor kunnen worden ingezet? Ik wil heel nadrukkelijk vragen bij de begroting hier nog eens zeer zorgvuldig naar te kijken en die middelen wel degelijk vrij te maken. Die toezegging is keer op keer gedaan en het college kan die niet zomaar naast zich neerleggen en zeggen dat er geen middelen zijn. Die moeten ergens vandaan komen. Er is immers ook een tijdpad afgesproken. Een "nee" op dit moment wekt verbazing en daarmee zijn wij het niet eens.

Voorzitter: dhr. Thuis.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Het "nee" is een keuze die ik omstandig probeer uit te leggen en te verdedigen. U moet wel begrijpen dat zo'n discussie in de boezem van het college plaatsvindt en dat er afwegingen tussen de verschillende dossiers gemaakt worden. In die afweging is wel rekening gehouden met de motivatie van de Staten. Deze discussie verrast ons helemaal niet, maar het college heeft een keuze gemaakt. Het is aan de Staten om de Voorjaarsnota vast te stellen alsmede de begroting voor volgend jaar. Meer kan ik niet erover zeggen.

De heer *Van der Doelen* (CDA): In de commissie hebben wij al eerder aangegeven dat instrument op instrument gestapeld wordt om onze beleidsdoelstellingen bij de grondverwerving te realiseren en dat de mogelijkheid bestaat dat wij in de periode 2010/2013 "nee" moeten verkopen. Wat zien wij nu? Wij verkopen in 2009 al "nee". Wellicht komen wij elkaar nog hierover te spreken.

De heer *Hoes* (GS;VVD): Het in gang gezette

beleid is zeer succesvol. De extra instrumenten waarover wij gisteravond hebben gesproken, worden ten volle benut en helpen om dit voor elkaar te krijgen. De bestuursovereenkomst met de waterschappen is zeer succesvol; de samenwerking tussen waterschappen en gemeenten is veel succesvoller dan wij hadden kunnen bedenken; de kwaliteit wordt steeds hoger. Kortom, wij hebben een succesvol beleid in gang gezet. Dat is de ene kant van het verhaal. De andere kant betreft een ordinaire verdelingskwestie die hier speelt. Ik denk dat ik daarover niet meer hoeft te zeggen. Het college heeft een lange lijst met voorstellen aan de orde gehad en daaruit een shortlist samengesteld van zaken waarvan wij meenden dat die nu beoordeeld moesten worden. Wij hebben gemeend de Staten een volledige overzicht te moeten geven van de zaken die in het putje gevallen zijn.

In de motie van de Partij van de Dieren over investeren in BosOntwikkelingsGebieden wordt ervan uitgegaan dat er te weinig bossen zijn in Brabant en dat het goed is te investeren in meer bossen voor een betere biodiversiteit et cetera. Ik meen dat dit in commissieverband besproken dient te worden in het kader van het stuk over de toestand van de natuur. Die is geagendeerd door de Partij van de Dieren en ik meen dat dit een moment is om te kijken of er Statenbreed draagvlak bestaat voor dit thema en of het college daarmee aan de gang moet gaan. Of het echt BOG's moeten zijn of dat het gaat om de symboliek van meer aandacht voor bossen ten opzichte van de wereldwijde ontbossing, kan ik niet beoordelen, ik kan alleen maar zeggen dat méér bos niet altijd goed is voor de biodiversiteit. Integendeel, de praktijk leert dat akkerranden vaak veel succesvoller zijn omdat op smalle, langgestrekte gebieden een veel grotere diversiteit aan flora en fauna ontstaat dan in afgesloten bossen. Het college ontraadt de motie dan ook.

Voorzitter: mw. Maij-Weggen

De *voorzitter*: Excuseert u mij voor mijn korte afwezigheid, ik moest vanmorgen nog interveniëren om een omvangrijk bedrag uit het Fonds economische structuurversterking te redden

voor een belangrijk Brabants bedrijf. Minister Van der Hoeven vertelde mij net dat het gelukt is. Het zijn zaken die zelfs vandaag nog achter de schermen doorlopen.

Mevrouw *Van Haafden-Harkema* (GS;CDA): Voorzitter! In antwoord op de vraag waarom een financiële bijdrage van de provincie aan het olympisch plan niet in de begroting staat, deel ik u mee dat die nog niet bekend is. De samenwerking tussen de overheden en alle andere betrokkenen bij dat olympisch plan wordt nog nader uitgewerkt. De middelen die wij nu hebben voor sport, zijn verbonden aan onze sportnota. In principe kunnen wij daarmee het afgesproken beleid uitvoeren. Mocht er een grotere rol gevraagd worden, dan kom ik natuurlijk eerst naar de Staten want het is immers eerst beleid en dan geld.

Eventuele steun van de provincie aan sportaccommodaties kan onderdeel zijn van de investeringsagenda die straks nog besproken wordt. Wij moeten natuurlijk eerst de behoefte goed in beeld brengen. Er wordt aan gewerkt, maar een en ander is nog niet concreet genoeg om u financiële voorstellen te doen.

De *voorzitter*: Hiermee is de tweede ronde van de kant van GS afgerond. Ik dank de vice-voorzitter dat hij mij hier even heeft waargenomen.

In stemming komt Statenvoorstel 41/09

De heer *Coonen* (CDA): Voor.

De heer *Heijmans* (SP): Tegen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voor.

De heer *Arkes* (PvdA): Voor.,

De heer *Martens* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Tegen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Tegen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Tegen.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de VVD en de PvdA voor dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M3

De heer *Van der Doelen* (CDA): Tegen.

Voorzitter. De gedeputeerde heeft ons overtuigd met zijn onderbouwing om de motie te ontraden. Wellicht kan een en ander terugkomen in de commissie.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Ik vind het een beetje lastig. De moties worden ingediend maar wij krijgen geen tijd om daarover overleg te plegen.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik moet toegeven dat ik enigszins verward was, ik dacht dat het de motie over de inventarisatie was. Ik wil wel fair zijn; gestemd is gestemd.

De *voorzitter*: Ik heb gevraagd of wij konden stemmen. Als wij gaan stemmen is dat ook over de moties. Als dan niemand zegt dat er nog niet gestemd kan worden omdat er nog tijd nodig is om te overleggen, dan begin ik de stemming. Wilt u overleggen over deze motie, mevrouw Geeraedts?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik wil twee minuten schorsing, voorzitter.

De *voorzitter*: Dan schorsen wij twee minuten en daarna beginnen de stemming over motie M3 opnieuw. Dat is fair play.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De *voorzitter*: Wij gaan opnieuw stemmen over motie M3 over BosOntwikkelingsGebieden. Ik begin even opnieuw.

De heer *Van der Doelen* (CDA): Tegen.

De heer *Heijmans* (SP): Tegen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Tegen

De heer *Verrijt* (PvdA): Tegen.

De heer *Martens* (GroenLinks): Tegen.

Voorzitter. Wij willen graag meer bossen in Brabant en vinden het belangrijk om daarover te spreken in de commissievergadering in het kader van de rapportage Toestand van de Brabantse Natuur. Op dit moment vinden wij de motie prematuur.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Tegen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voor.

Voorzitter. Zoals wij al zeiden, dit is een symbolische motie. Wij zijn tegen de LOG's en zien veel liever BOG's.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen.

Voorzitter. Het symbool waarderen wij zeer en wij pleiten ervoor om hieraan in de commissie nog meer aandacht te besteden.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn tegen de motie en voor bos.

De *voorzitter*: Ik constateer dat het aanwezige lid van de PvdD voor deze motie heeft gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M4

De heer *Van der Doelen* (CDA): Tegen.

Voorzitter. Onze tegenstem heeft met name te maken met het feit dat al heel veel geschreven is over het feit dat de situatie rondom Q-koorts zorgelijk is. U heeft ons zelf kond gedaan van de risico's. Er zijn onderzoeken gestart om de verspreiding in beeld te brengen. De gedeputeerde heeft een en ander toegelicht. De motie lijkt ons dan ook overbodig.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

De heer *Verhoeven* (VVD): Tegen.

Mevrouw de voorzitter. Wij zijn het eens met de stemverklaring die zojuist door de woordvoerder van het CDA is afgelegd. Wij blijven de ontwikkelingen wel volgen en komen daarop desnoods in de commissie terug.

De heer *Arkes* (PvdA): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn het eens met de opmerking van de gedeputeerde dat goed afgewogen moet worden waarvoor een dergelijke actie wordt gepleegd, zeker als het zo'n omvangrijke actie is. Dat is niet helemaal duidelijk geworden en daarom zijn wij tegen deze motie.

De heer *Martens* (GroenLinks): Voor.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voor.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voor.

Voorzitter. Wij leggen GS één risicovolle situatie voor en wat doen zij? Zij grijpen in. Betekent deze stemming nu werkelijk dat de Partij voor die Dieren alle risicovolle situaties in Brabant zelf in kaart moet gaan brengen? Als het moet, zal zij dat doen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

Ik vind het heel lastig om tegen de inhoud van deze motie te zijn, maar ik begrijp de moeilijke structuur van een en ander en bovendien is op de techniek van de motie van alles aan te merken. Omdat ik wel voor de geest van de motie ben, namelijk dat er een risico-inventarisatie moet zijn, stem ik voor.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voor.

Mevrouw de voorzitter. Ik vind dat zowel het antwoord als de opinie van het CDA de zaak erg bagatelliseert en stem dan ook voor deze motie.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de SP, GroenLinks, de ChristenUnie-SGP, de PvdD, D66 en de Brabantse Partij voor deze motie hebben gestemd en die van de overige

fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

De *voorzitter*: Dan wil ik nu nog twee onderwerpen behandelen. Het lijkt mij goed dat wij daarna even de benen strekken. Er staan wat kleine snacks klaar, zodat extra energie kunt opdoen voor de rest van de middag.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik zou een voorstel van orde willen doen. We zijn gisteravond om zeven uur begonnen en lang doorgegaan. Vanochtend zijn we weer om half tien begonnen. Vergaderen is niet erg. We hebben ervoor gekozen zitting te nemen in Provinciale Staten. Dan moet je ook je verantwoordelijkheid nemen. We moeten ons nu echter wel afvragen, of het absoluut noodzakelijk is dat we al die onderwerpen vandaag nog bespreken. De vraag is of het de bespreking van die onderwerpen ten goede komt. Ik verwijs even naar de wijze waarop het zo-even bij de stemming al fout dreigde te lopen. Ik zou daarom de staten willen vragen of het absoluut noodzakelijk is dat we de luchtvaartnotitie, Moerdijk en vooral het dossier over Essent vandaag nog bespreken. Ik ben er een sterk voorstander van het onderwerp toekomststrategie Essent aan te houden zodat we het na ons reces fris en fruitig kunnen aanpakken.

De *voorzitter*: De gedeputeerde zegt mij dat de luchtvaartnotitie echt vandaag moet worden behandeld. Mijnheer Rüpp, is het noodzakelijk Moerdijk vandaag nog te bespreken?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Dat is zeker noodzakelijk, want er zitten een aantal termijnen in, ook voor de overdracht. Eén termijn eindigt op 1 september. Wij kunnen geen verdere actie ondernemen als er geen besluit van de Staten ligt. We moeten er vandaag dus een besluit over nemen.

De *voorzitter*: Dan blijft over de vraag of de behandeling van het investeringsprogramma Essent kan worden uitgesteld tot oktober. Het wordt dan wel een heel drukke vergadering.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! De gedeputeerde heeft daarstraks de gedachte geuit, de algemene beschouwingen op een later tijdstip te houden. Als dat het geval is, kunnen we de tijd die op 2 oktober vrijkomt, gebruiken voor de discussie over Essent. Ik ben het met de heer Heijmans eens dat het echt niet nodig is dat we het vandaag doen. Dit is dus een voorstel.

Wat het voorstel van de gedeputeerde betreft om de algemene beschouwingen een maand later te houden merk ik op dat we 31 augustus een vergadering van de agendacommissie hebben. Ik stel mij voor, met de fractievoorzitters van te voren even contact te hebben om te horen, hoe zij over zo'n verschuiving denken, zodat we in de agendacommissie van 31 augustus en niet in het presidium van 21 september, want dat is te laat, afkaarten of het verzoek van de gedeputeerde gehonoreerd kan worden.

De *voorzitter*: Hier sprak niet alleen de fractievoorzitter van het CDA maar ook de voorzitter van de agendacommissie.

De heer *Heijmans* (SP): Het waren nog wijze woorden ook.

De *voorzitter*: Dan behandelen we nu nog de voorstellen 35/09 en 36/09. Er zijn geen sprekers aangemeld, dus kunnen we ze gewoon vaststellen.

Nummer 35/09

Vaststelling bijdragen fractieondersteuning 2008

Statenvoorstel 35/09 wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Nummer 36/09

Aanwijzing leden vorming Algemeen Bestuur IZR i.l.

Statenvoorstel 36/09 wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De *voorzitter*: Dan hebben we nu een kwartiertje om een hartig hapje te eten. Daarna doen we de laatste twee onderwerpen. Dat moet op te brengen zijn.

De vergadering wordt van 17.00 uur tot 17.28 uur geschorst.

Nummer 27/09

Notitie Luchtvaart Noord-Brabant

De heer *Göring* (CDA): Voorzitter! Aan het geroezemoes te horen is iedereen weer fris en fruitig terug. We zullen zien of we ook vliegensvlug door deze luchtvaartnota heen kunnen komen. Voor ons ligt de luchtvaartnotitie leidraad voor luchtvaartbeleid in Brabant. Ik heb geprobeerd een aantal luchtvaarttermen te gebruiken. Het eerste wat mij opviel bij dit stuk is, dat het eigenlijk vleugellam is, zoals ik in de commissie al heb gemeld. We missen een vrij groot onderdeel, namelijk een hoofdstuk Eindhoven Airport. Dat zal nog even op zich laten wachten, zo lezen we, dus het stuk zal nog wel even vleugellam blijven.

Mijn tweede opmerking hierbij is dat het eigenlijk een ultralight vliegtuigje is omdat het gespeend is van enige vorm van kaders en visie. Het is om militaire termen te gebruiken een missed target.

In deze nota is wel ready for take-off het overzicht dat wij krijgen van verantwoordelijkheden die op de provincie afkomen in het kader van de nieuwe RBML (Regelgeving Burger- en Militaire Luchthavens). Ik lees: Het zijn de grootte en de ligging van kleinere burgerluchtvaart, openings- en sluitingstijden, normen voor veiligheid en geluid, regels voor gebruik, eisen aan informatievoorziening en rapportage en het instellen van de CRO's (Commissies Regionaal Overleg).

Ik noemde het stuk net een ultralight vliegtuigje en daar zit de crux omdat we gespeend zijn van enige kaders dan wel normen in dit stuk. Het geeft een prima overzicht van trends. We zien dat de afgelopen tien jaar in Brabant het aantal vluchtbewegingen met zo'n 100.000 is afgenomen. Het geeft een goed inzicht in de modaliteiten die we hebben. Prima, maar was dit

stuk dan ready for take-off? Nee, zei ik al, en wij vinden ons wel in een groot deel van de argumentatie zoals de provinciale omgevingscommissie die geeft. Ook zij concludeert dat het een goed overzicht geeft, maar zij vraagt inzicht in de criteria voor nieuwe beleid en dat vragen wij ook.

Waarom hebben wij dit stuk dan toch ready for take-off genoemd? Omdat wij het belangrijkste onderdeel van dit stuk het instellen van de regionale omgevingscommissies vinden. Wij hebben naar aanleiding van het gestelde door een aantal insprekers daarover verder in de commissie gesproken. Het is de verantwoordelijkheid van PS om die commissies in te stellen. Met dit besluit kunnen wij het startschot geven om deze commissies te gaan bemensen door het aanzoeken van onafhankelijke voorzitters.

Voorzitter. Dat is de enige reden waarom wij dit stuk clearance willen geven zodat de procedure kan worden gestart om deze commissies te bemensen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): U weet toch dat als u clearance geeft voor een vliegtuig dat niet in orde is, het naar beneden dondert? U vindt het ready for take-off maar het is niet goed en toch wilt u verder. Vindt u dat niet wat inconsequent? Zou u niet moeten zeggen, dat het stuk terug moet en dat er wat anders voor moet komen?

De heer *Göring* (CDA): Op een gegeven moment moet je kiezen uit twee kwaden. Door het wel te behandelen en deze opmerkingen te maken zien we de notitie als een startnotitie en niet als een leidraad. Wij kunnen nu wel en daar zijn we blij mee, die CRO's gaan inrichten.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): En dan laat u ze om in zeevaarttermen te spreken stuurloos ronddobberen.

De heer *Göring* (CDA): Nee, ik was nog niet klaar met mijn betoog. Wat wij ready for take-off vinden is het startsein dat wij met dit stuk willen geven om te beginnen met de kadernotitie. Wij zien dit stuk ook niet als een leidraad maar eerder als een

startnotitie, hoewel we in de zin van sturen met kaders geen keuze hebben uit scenario's. Het stuk moet een status hebben, maar het is absoluut geen leidraad en wij keuren het goed als we daar het startsein in zien om de CRO's op te zetten en we na de zomer parallel aan dat traject een kadernota krijgen waarin wij kunnen zien wat de richtlijnen zullen zijn voor de grootte en de ligging van de luchthavens en de openings- en sluitingstijden.

Nogmaals, dit stuk blijft ultralight maar toch zien wij hier het startschot in om de commissies op te zetten en ervoor te zorgen dat er voor de omgeving van de luchthavens een controlecommissie komt maar ook een commissie die kan zorgen voor draagvlak in de omgeving. Vliegen doe je nu eenmaal met een draagvlak, zowel letterlijk als figuurlijk.

Ik sluit af met de vraag, of de gedeputeerde het eens is met mijn conclusie dat dit geen leidraadnotitie is maar gewoon een startnotitie en of zij parallel met het opstarten van de procedure voor het bemensen van de CRO's gaat werken aan een kadernota.

Mevrouw *Arts* (SP) Voorzitter! Aan wat de heer Göring zei heb ik niet zoveel toe te voegen, want de notitie is eigenlijk al gecrashed voordat zij gestart is om in de beeldspraak te blijven.

Deze notitie ligt er omdat de rijkstaken waarschijnlijk per 1 november overgedragen worden aan de provincie. Daar is beleidsvoorbereiding voor nodig e.d. Er is al gezegd dat nog een belangrijk stuk ontbreekt, namelijk over Eindhoven Airport. Wat dat betreft is de notitie dus al vleugellam.

Daarnaast ontbreekt er nog een aantal andere belangrijke zaken. De overdracht geeft ons als provincie de kans eigen beleid te ontwikkelen en dat is ook noodzakelijk. Hoe langer je naar de notitie kijkt, hoe meer je ziet dat er dingen aan ontbreken. De vorige spreker heeft er al uitvoerig aandacht aan gegeven en we zijn nog eens met de neus op de feiten gedrukt door een brief van de provinciale omgevingscommissie die er ook niet om liegt. De belangrijkste vraag daarin is, waarom ze er niet in is gekend. Zij willen meedenken en meepraten. Het is een slechte zaak als dat niet

gebeurt.

Ik heb de vorige commissievergadering er nog eens op nageluisterd en een van de redenen waarom er zo'n haast wordt gemaakt is, dat er voorzitters moeten worden aangezocht voor de regionale overlegcommissies. Dat is op zich een goede zaak maar uiteindelijk moet duidelijk zijn wat die regionale commissies moeten gaan doen, hoe ze worden samengesteld, wat hun kaders zijn. Wij hebben hier zelf nog niets vastgesteld. Het is dus eigenlijk een ontzettend kreupel vliegtuig om daarmee van start te gaan. Wij spreken dus de dringende wens richting gedeputeerde uit ervoor te zorgen dat er echt iets substantiëls komt dan er nu ligt, want er zijn nog vele open eindjes.

Ik wil er een paar noemen. Ik wacht graag haar reactie erop af. Wanneer komt het afwegingskader met betrekking tot de ontwikkeling van de kleine luchtvaart in overleg met andere provincies en de sector? Met betrekking tot Seppe: inspraak geeft aan dat de situatie op papier en de feitelijke situatie hemelsbreed van elkaar verschillen. Ik blijf erover bezig: Hoe denkt de gedeputeerde over een feitelijk meetnet geluid- en milieuhinder? De provinciale omgevingscommissie komt nog met trillingen als nieuw element daarbij. De klachtenafhandeling lijkt mij echt iets voor de overlegcommissies. Er zijn nu al veel klachten over de klachtenregeling. Daar moeten we dus ook iets mee doen. Verder noem ik de reactie op brieven richting provincie. Er is sprake van slechte beantwoording of brieven die maandenlang blijven liggen. Geen schoonheidsprijs dus.

Voor de SP is een ander punt van zorg dat in de notitie de deur wordt opengehouden voor commerciële helihavens en een helinewerk. Wij vinden dat een slechte zaak. Kunnen we daar nog opnieuw over praten?

We zouden een overzicht willen hebben van de stand van zaken met de geluidscontouren bij de vliegvelden waar wij verantwoordelijk voor worden, zodat we een nulmeting kunnen krijgen en de eigenaren van vliegvelden zich aan de geluidscontouren kunnen houden.

Wat is de inzet van de provincie richting defensie? De verantwoordelijkheid van defensie richt zich op de vliegvelden zelf maar daarbuiten zijn de

gemeenten en de provincie verantwoordelijk. Hebben wij daar ideeën over? Er staat niets over in de notitie.

Zijn er plannen voor nieuwe vliegvelden en voor uitbreiding van bestaande? De notitie is er erg vaag over. Wij vragen ons af of het echt goed is onderzocht.

De provinciale overlegcommissie komt ook nog met een heel ander verhaal over Natura 2000. Het woord ontbreekt in de notitie maar het lijkt ons dat de huidige vliegvelden behoorlijke milieuconsequenties hebben. Wij zijn benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde op dat punt.

Wij hebben door deze verandering ook rechtstreeks te maken met gemeentes die verantwoordelijkheden op bepaalde punten hebben. Hoe gaan we dat vorm geven? Hoe gaan we daarover in overleg met de diverse gemeentes?

Kortom, ik sluit mij tot slot aan bij de vorige spreker. Wij denken dat dit een voorstel is met zoveel losse eindjes dat er nog heel veel werk moet worden verricht. Het kan een startnotitie zijn maar er zal nog heel veel moeten gebeuren.

De *voorzitter*: Ik heb nu zoveel akelige vliegtuigvergelijkingen gehoord dat ik hoop dat u niet met een vliegtuig met vakantie gaat, want er kan veel naars gebeuren met vliegtuigen, als ik het zo beluister.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Het kan ook vrolijk. Ik ben ooit stewardess geweest. Dat is iets heel anders dan die take-off, want dan moest ik gaan zitten en nu moet ik staan. De microfoon hoger? Dan gaat hij de lucht in.Dan gaat hij vallen, emergency, riemen vast.

Er is al door de voorgaande sprekers veel gezegd en ook in de commissie. Eigenlijk zijn we in dit huis al heel lang bezig met luchtvaart. Op zich is dat goed want regeren is vooruitzien en decentralisatie van verantwoordelijkheden en bevoegdheden van rijk naar provincie kwam eraan. Daar moet je je goed op voorbereiden. Daar is wel wat over te zeggen want door die decentralisatie komt een zware taak naar de provincie. We hebben als provincie een coördinerende rol bij de invulling van de gebiedsruimte rond de vliegvelden. We zijn

verantwoordelijk voor de inpassing in de omgeving. We hebben de bevoegdheid besluiten te nemen over de milieuruimte voor de luchthavens in verband met de gevolgen voor de omliggende gebieden. Het is een heel complexe zaak waar je heel zorgvuldig mee moet omgaan. Aan de ene kant is het zo complex door het vakinhoudelijke op luchtvaartgebied, maar aan de andere kant is het ook een heel burgergevoelig onderwerp. Het gaat om hinder in de omgeving van vliegvelden, zoals die door burgers wordt beleefd. We moeten het dus als provincie als we die taken dichterbij ons krijgen, heel goed doen, want de provincie moet rond de vliegvelden een duurzame gezonde en veilige omgeving kunnen waarborgen. Bij dat waarborgen horen heel duidelijke normen. Die moeten eenduidig en helder voor iedereen zijn. Wij constateren dat die normen er nog niet zijn. Wat dat betreft, regeren is vooruitzien. Je doet je best maar aan de andere kant word je ook niet echt geholpen door het rijk, behalve dat het aankondigt dat de provincie haar best moet doen. In regelgeving blijft het rijk echter nog steeds achter. Er was al verwacht dat de regelgeving burgerluchthavens en militaire luchthavens er zou zijn, maar die is er nog niet. De amvb's (algemene maatregelen van bestuur) komen daarna, want die regelgeving is een hoofdstuk in de wet luchtvaart; daarna komen pas die amvb's die normstelling geven. Om die normstelling gaat het juist als we die taak zorgvuldig willen behartigen. Per saldo moeten we daarna weer luchthavenbesluiten nemen en regelingen per luchthaven treffen. We moeten dus weten waarmee we bezig zijn. Nogmaals, het is ingewikkeld omdat we dat kader nog niet hebben, te laten landen.

Dat constateren we wel maar los daarvan zitten er in de nota nog veel meer vragen. De VVD zou graag voor het toekomstige beleid heldere kaders stellen. Kwalitatieve en kwantitatieve criteria als instrumenten op basis waarvan de provincie tot vergunningverlening en uitbreiding overgaat behoren heel helder te zijn. Het zou de Brabantse burgers veel duidelijkheid geven. In de commissie EMG is duidelijk gebleken – ik zie nu op de publieke tribune ook weer betrokkenen – dat er burgers zijn die overlast ondervinden en het

verwachtingenpatroon hebben dat wij als provincie de huidige situatie grondig gaan oplossen. Dat betekent dat we heel scherp moeten communiceren waar we als provincie wel en waar we als provincie niet staan: doen we het wel, doen we een beetje meer, doen we het wat anders of nemen we gewoon het estafettestokje over.

Al die antwoorden dragen bij aan de kaderstelling en kaders hebben we nodig. Anders kunnen we echt die bevoegdheid als provincie niet dragen, zo meent de VVD-fractie. Sturen met kaders is ons buitengewoon dierbaar. De heer Göring sprak er ook al over. Zo hoor je het aan het begin van een nieuwe taakstelling ook op te pakken. Duidelijke kaders zijn van belang om die nieuwe taakstelling goed te doen, maar vooral ook vanwege al die ontwikkelingen die op ons af komen. Dat zijn er nogal wat. Het staat niet stil. Het is een dynamisch proces. Duidelijke kaderstelling is ook van belang om meer inkleuring te geven aan de provinciale visie op deze decentralisatie. Er staat niet echt in deze nota, hoever wij daarin gaan en wat we ermee doen. Ik sprak daarnet al over dat estafettestokje. Ik noemde ook al duidelijke kaders bij dat communiceren.

Voorzitter. Het zal niet vreemd zijn dat de VVD er sterk aan hecht, daartoe te komen. Wij vinden het in deze nota niet terug. De nota biedt zeker lezenswaardige informatie over wet- en regelgeving, over indeling in segmenten, over verwachte taken, over de huidige situatie van de Brabantse kleine luchthavens en we lezen ook over globale afwegingen die we straks gaan maken en een beetje over handhaving. Natuurlijk ook over de instelling van de commissies voor regionaal overleg. Hoofdstuk 5 heb ik maar even buiten beschouwing gelaten, want niet alleen het rijk is laat met zijn regelgeving, maar ook de heer Alders is niet voor de zomer afgekomen met zijn visie. Wij begrijpen dus dat dat nog steeds een blanco bladzijde blijft. Wat ons betreft is de kaderstelling voor de eerste vier hoofdstukken net zo essentieel want per saldo zijn wij voor Eindhoven Airport niet het bevoegd gezag.

Wij zien alles overziende deze nota als een soort van startnotitie. De heer Göring zei het ook al en mevrouw Arts sprak er ook al over, al was er bij

haar nog wat twijfel. De VVD-fractie meent dat we deze startnotitie als groeidocument kunnen gebruiken om verder uit te werken richting een kadernota. In die kadernota staan dan al die zaken die wij nu missen en die een samenhangend beeld geven. Met die kaders gaan we vertrekken richting dit luchtvaartbeleid. Wij hopen natuurlijk dat op weg naar die kadernota en uitwerkingen de regelgeving loskomt.

De *voorzitter*: Mevrouw Tsoutsanis, u bent wel door uw vier minuten heen.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Mag ik dan nog even landen? Ondertussen mag de gedeputeerde wat de VVD betreft de voorzitters voor die regionale commissies gaan werven, zodat we tijd inhalen. Dat is erg belangrijk. We zijn erg benieuwd of u ermee akkoord gaat dat deze notitie wordt uitgewerkt tot een echte kadernota in de zin zoals sturen met kaders is bedoeld.

De heer *Stalknecht* (PvdA): Voorzitter! Het is een wat bijzondere nota zoals al is gezegd. Ik zal er verder niet over uitweiden. Het is wat merkwaardig een nota vast te stellen waaraan een hoofdstuk ontbreekt. Er gebeuren op dit moment wel meer vreemde dingen met de luchtvaart. Ik las een paar dagen geleden dat je tegenwoordig ook een staplaats in een vliegtuig kunt nemen. Wat dat betreft worden de regels wat soepeler.

Wij vinden het van belang dat we gewoon verder gaan. Het is een taak die richting provincie komt. Het is goed dat we dat niet binnen dit huis houden maar ervoor zorgen dat er overleg komt en dat we regionale commissies instellen en daarvoor voorzitters aanzoeken. Wij kunnen er dus mee leven met dit stuk van start te gaan en de volgende stap te zetten door het uit te werken. Aan de gedeputeerde vragen wij nog wel dat wij wat meer zicht krijgen op het ongevraagd advies van de POC dat we onlangs hebben gekregen. Er staan toch wel belangrijke dingen in en wij willen er toch zicht op krijgen, hoe wij daar in de toekomst mee omgaan. Belangrijk is ook de situatie rond Seppe te bekijken. We kregen van mensen uit de omgeving te horen dat de gegevens zoals ze in de

nota zijn opgenomen, niet meer in overeenstemming zijn met de werkelijkheid. Dat is ook een belangrijk thema voor de uitwerking. Tot slot, deze nota is als startnota een goed begin.

De heer *Martens* (GroenLinks): Ook wij sluiten ons aan bij de andere sprekers. Wij zijn zoals ze nu is, eigenlijk tegen deze notitie. Met name van commerciële helihavens zijn wij geen voorstanders. De passage daarover zou ik graag geschrappt zien.

De gevolgen voor omliggende gebieden zijn te weinig in beeld gebracht in deze nota. In een advies worden al trillingen genoemd en met name ook de Natura2000-gebieden. Wij zijn als provincie bezig alle beheersplannen voor Natura2000-gebieden vast te stellen. Duidelijk moet dan toch zijn, welke gevolgen deze ontwikkeling heeft.

Ook wij willen deze notitie als startnotitie beschouwen en wij verwachten dat in de volgende notitie de maatschappelijke groeperingen c.q. de POC duidelijk inspraak hebben en reacties kunnen leveren en duidelijk wordt aangegeven wat met hun opmerkingen en bezwaren wordt gedaan en in hoeverre ze in de luchtvaartnotitie worden meegenomen.

Wij kunnen ermee instemmen deze notitie als startnotitie te beschouwen. Een goedkeuring hoeven we niet te geven. Wij zijn wel van mening dat zij moet uitmonden in een goede kadernotitie eind van dit jaar.

De heer *Vreugdenhil* (CU-SGP): Voorzitter! Er is al heel veel gezegd en het is eigenlijk een wonder dat deze notitie de Staten heeft gehaald. Ik denk ook niet, als ik iedereen zo hoor, dat ze hier ongeschonden vandaan komt. De doelstelling waarmee deze notitie werd aangekondigd, is het vormen van een visie en het uitwerken van beleid. Ik hoef hier niet te betogen dat deze notitie ons daarvoor niet de instrumenten biedt en dat essentiële punten voor het uitwerken van beleid ontbreken. De POC heeft het aangegeven en insprekers hebben het aangegeven. In die zin is het ook helder vastgesteld.

We krijgen als provincie bevoegdheden, afkomstig van het rijk. Die bevoegdheden zitten in het

vaststellen van de gebruiksruimte en beperking, de relatie met ruimtelijke ordening, met name het vaststellen van het luchthavenbesluit wat een directe doorwerking heeft op de gemeentelijke bestemmingsplannen – dat betekent voor hen nogal wat – en het vaststellen van milieunormen voor geluid en externe veiligheid. Als Staten hebben wij de mogelijkheid met die normen wat te spelen en een afweging te maken gericht op gebiedskwaliteit. Dat zouden we hierin graag terugzien en dat is ook de reden dat de CU-SGP-fractie telkenmale heeft bepleit dit eens in een kaartbeeld vast te leggen. Het is misschien wel aardig eens te zien, hoe de provincie Utrecht dat heeft gedaan – het is daar wel gelukt – bijvoorbeeld een natuurkaart gekoppeld aan de luchtvaart. Zo kun je ook ruimtelijke ordening koppelen aan luchtvaart. Dan krijg je opeens een heel ander plaatje en een heel ander afwegingskader.

Dat wij hier al langer mee bezig zijn geweest ondanks dat we hierin heel specifieke verantwoordelijkheden hadden, leert ons wel het dialoograpport. Dat is mij ook nog maar heel kort bekend. In het dialoogproces heeft de provincie actief geopereerd. Het heeft misschien niet tot een echt resultaat geleid maar ik lees er wel in dat de provincie concludeert dat er op kortere termijn....

Mevrouw *Van Nieuwenhuijzen* (GS;VVD): Ik zou u toch even willen waarschuwen voordat u uit een vertrouwelijk rapport gaat citeren. In mijn beantwoording zal ik erop terugkomen, hoe de provincie met dat rapport is omgegaan.

De heer *Vreugdenhil* (CU-SGP): Dan zal ik er nu niet op ingaan. Ik heb het rapport later wel vanuit de provincie gekregen maar de citaten zijn uit een rapport dat ik eerder van buitenaf ter beschikking heb gekregen. Dan is het misschien des te belangrijker om te vragen, waarom als veel partijen erin hebben geparticipeerd en de provincie daarin een bepaalde stelling inneemt, het rapport vertrouwelijk is. Het rapport geeft een aantal essentiële en belangrijke punten weer die vertaald hadden moeten worden in de nota luchtvaart. Vandaag hadden we daarover moeten

kunnen spreken. Ik weet zeker dat als wij eerder van het rapport op de hoogte waren gesteld, we de discussie heel anders hadden gevoerd. Door de hele Essent-discussie heb ik mij hierop onvoldoende kunnen voorbereiden. Pas de laatste week is mij de volledige consequentie duidelijk geworden. Ik hoor er graag uw reactie op.

Laat ik een tussenweg kiezen en zeggen dat wij dit als een, niet zo goede, startnotitie moeten benutten om straks kaderstellend bezig te kunnen zijn. Ik geef wel een paar punten mee die zeker bij die kaderstelling terug moeten komen. Ik noem het afwegingskader voor nieuwe en bestaande vliegvelden op het gebied van duurzaamheid, people planet profit, wat nu eigenlijk alleen voor het economisch aspect is uitgewerkt op het terrein van gebiedskwaliteit en ik kijk daarbij ook naar uw buurman want ik denk dat de koppeling tussen ruimtelijk beleid, ruimtelijke gebiedskwaliteit en structuurvisie daarbij heel belangrijk is. Dan nog de normstelling op het gebied van geluid en externe veiligheid. We zullen toch zeker een aantal afwegingskaders moeten aangeven op basis waarvan we kunnen beslissen hoe we daarmee in de afzonderlijke luchthavenbesluiten omgaan. Als laatste – en daar zal ik de volgende keer heel scherp op zijn – wil ik er ook een vertaling in zien in kaartmateriaal zodat we vastleggen hoe het ruimtelijk wordt vertaald. We hebben er in verschillende commissievergaderingen heel hard aan moeten trekken. Uiteindelijk heb ik één contourenkaart gekregen. Wij zullen er dan nadrukkelijk naar vragen. U kunt zich er alvast op voorbereiden.

Dit zijn de extra elementen die ik wil meegeven naast de startnotitie zoals die nu voorligt. Ik zie uw kadernota met belangstelling tegemoet.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Mevrouw de voorzitter! Wij onderschrijven de diagnose dat deze ultralight-notitie al gecrasht is vóór take off waarschijnlijk omdat zij vleugellam is vanwege het ontbreken van belangrijke onderdelen. Het was een valse start, er moet wat langer getaxied worden.

Het is belangrijk te benadrukken dat nut en noodzaak van helihavens niet is aangetoond.

Vanwege de geringe economische en maatschappelijke belangen vinden wij dat aanleg daarvan moet worden afgewezen. Wij hebben daarvoor een amendement klaarliggen dat wij zo nodig zullen indienen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik hoop niet dat het college positieve dingen van mij verwacht.

De *voorzitter*: U kunt het met een vrolijk gezicht brengen, mevrouw Lestrade.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik was teleurgesteld omdat wij van deze gedeputeerde altijd goede stukken krijgen. Nu is het zo waardeloos dat ik dit niet kan rijmen met wat zij normaal levert. Ik heb tijdens de commissievergaderingen al uitgebreid aangegeven wat ik allemaal niet positief vond aan deze notitie. Toen de notitie terugkwam, heb ik gekeken welke veranderingen aangebracht waren. Die waren niet echt wezenlijk. De persoon die deze notitie geschreven heeft, voelt zich nu natuurlijk behoorlijk naar, maar hij heeft waarschijnlijk de opdracht gekregen om een inventarisatie te maken. De inventarisatie klopt, maar de notitie bevat geen visie en dus kunnen wij geen keuzes maken. Ik heb in de eerste commissievergadering gevraagd om een internationale blik. Die wordt niet gegeven. De reactie van POC waarin de koppeling wordt gelegd met gebieden van Natura 2000, ontbreekt. Verder mis ik het kaartmateriaal waarover de heer Vreugdenhil al sprak. De broeikas effecten en de trillingen zijn niet meegenomen. Ik vind het geen startnotitie. Aan een startnotitie worden bepaalde kwaliteitseisen gesteld en dat is hier niet het geval. De term startnotitie is niet goed; ik vind het een boodschappenlijstje of een inventarisatielijstje of things to do, je kunt van alles verzinnen maar het heeft niets met een notitie te maken. Ik vind dat op basis van een dergelijk boodschappenlijstje niet een aantal commissies kan worden ingesteld. Ik begrijp dat de gedeputeerde dit wil, maar het had toch niet zoveel moeite gekost om hier iets beters van te maken ook al had Eindhoven daarvan geen

onderdeel kunnen maken.

Ik kan het stuk niet zien als leidraad voor verdere stappen. Ik had meer verwacht van deze gedeputeerde.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voorzitter! Ik kan er niet veel mooie woorden aan wijden. Uit dit stuk blijkt dat wij zeker nog niet klaar zijn. Er moeten uitgangspunten, randvoorwaarden, normen en keuzemogelijkheden worden aangegeven. Een en ander had eerst in de commissie besproken moeten worden en daarna had een notitie moeten worden voorgelegd aan de Staten. Dat missen wij. Mijn advies is om het terug te leggen bij de commissie.

De *voorzitter*: Voordat ik het woord geef aan mevrouw Van Nieuwenhuizen moet ik u als voorzitter op iets wijzen. Ik lees in de nota van doorgeleiding: "De commissie beoordeelt het voorstel voldoende rijp voor besluitvorming in de PS van 10 juli en stemt in met het doorgeleiden van dit voorstel inclusief het positieve advies naar de PS-vergadering." Met alle respect voor uw Staten, het is voor mij onbegrijpelijk dat ik een dergelijk advies voor doorgeleiding krijg en de Staten vervolgens in dit soort bewoordingen de nota beoordelen. Voor mijn gevoel zit daar echt te veel ruimte tussen. Als u iets niet goed vindt, moet u in de toekomst de moed hebben om het niet door te geleiden naar de Staten. Wat er nu gebeurt, vind ik niet helemaal gepast. Ik ben dan ook kritisch naar u toe. Ik vind het heel bijzonder dat ik aan het einde van deze zes jaar een beetje boos op u moet worden.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Mag ik even reageren want ik voel mij aangesproken. Wij moeten de hand in eigen boezem steken. De afgelopen commissievergadering was ik niet aanwezig. Ik heb daarom de band nageluisterd. Dan hoor je de dingen misschien anders dan wanneer je zelf erbij zit. Ik denk dat het argument van de gedeputeerde dat zij graag aan de slag wilde met het aanzoeken van voorzitters in feite de doorslag heeft gegeven. Ik geef toe dat het onze eigen schuld is, maar daarnaast is er een interactie

op gang gekomen waardoor dit erdoor geslipt is.

De *voorzitter*: Dank u wel, mevrouw Arts. Het is heel sportief dat u in deze bewoordingen reageert.

De heer *Göring* (CDA): Voorzitter! Ook ik voel mij direct aangesproken. Ik hoop dat ik in mijn bijdrage duidelijk heb kunnen maken dat het een keuze was tussen twee kwaden. Het belangrijkste was het instellen van de CRO's. Dat heeft naar mijn mening de doorslag gegeven. Afgezien van enkele frivole bewoordingen omdat het over de luchtvaart gaat, is het signaal wel helder geweest.

De *voorzitter*: Er hoeven geen verdere verklaringen te worden afgelegd. Ik begrijp het wel, maar ik zie dergelijke debatten liever niet gehouden worden in de plenaire vergadering. Ik heb liever dat u het stuk terugstuurt en mevrouw Van Nieuwenhuizen vraagt om het werk nog eens over te doen.

Mevrouw Van Nieuwenhuizen gaat uw gang. Ik hoop dat u er een beetje tegen kon want u kreeg wel wat over u heen. Gelukkig gebeurt u dit bijna nooit.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): Voorzitter! Ik had willen beginnen met de opmerking dat ik gelukkig een optimistisch mens ben, anders zou je hiervan toch een beetje in paniek raken.

Ik erken direct dat er in het verwachtingsmanagement iets helemaal misgegaan is, maar misschien is het verstandig om het proces nog even na te lopen. Wij hebben dit stuk eerder in de commissie gehad als startnotitie. Destijds is met uitzondering van inhoudelijke zaken als helihavens en enkele andere inhoudelijke onderwerpen, door de commissie, met uitzondering van mevrouw Lestrade, aangegeven dat zij daarmee aan de slag kon. De SP en het CDA hebben nog aanvullende vragen gesteld die vooral betrekking hadden op handhaving. Dat onderdeel miste nog. Wij hebben toen voorgesteld om dat in te vullen en daarna bij de commissie terug te komen. Zo gezegd, zo gedaan. Het stuk kon geagendeerd worden voor de eerstvolgende Statenvergadering. Dat is echter nog een maand uitgesteld, vandaar dat wij nu heel laat

nog over diezelfde startnotitie spreken. Ondertussen hebben er aanpassingen plaatsgevonden die vooral betrekking hebben op handhaving en op de invulling van de regionale commissies die destijds door de heer Göring is ingebracht. Die zijn dus toegevoegd aan de oorspronkelijke startnotities.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voorzitter! Mag ik even toevoegen dat ook mijn fractie vanaf het begin heeft gevraagd om kwalitatieve en kwantitatieve criteria om te kunnen beoordelen of er sprake is van een consistent beleid. Dat wordt nu even vergeten en ik hecht eraan om dat even in herinnering te brengen.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): Daarin heeft mevrouw Tsoutsanis gelijk. Er was destijds voldoende draagvlak voor de voorliggende keuzes, namelijk dat er geen uitbreidingen van de categorieën plaatsvinden. Alle categorieën staan vermeld in dit stuk. Wij wilden dit aan de Staten voorleggen om te peilen of zij instemmen met deze globale lijnen zodat wij daarvoor normen en kaders kunnen uitwerken. Dat ligt nu voor.

Verder zijn er enkele opmerkingen gemaakt over helihavens en wij willen weten of deze opvattingen breed gedragen worden door de Staten.

De heer Göring sprak over vleugellam omdat er niet gesproken wordt over Eindhoven Airport. Zoals u in de kranten hebt kunnen lezen, is het advies van de heer Alders nog niet beschikbaar. Ik verwacht niet dat het komt tijdens het reces van de Tweede Kamer. Zodra dat bekend is, wordt het aan de Staten toegezonden.

De heer Göring gebruikte de term ultralight. Light is over het algemeen heel gezond, maar ik meen dat hij iets minder blij is met deze notitie. Ik hoop dat ik heb kunnen aangeven dat het stuk zich in het stadium van een startnotitie bevindt en dat beleidskeuzes, de kaders en de normen nog moeten vastgesteld met u. Ik zeg de Staten toe dat wij daarop zullen terugkomen. Wij zijn voornemens dat te doen bij de uitwerking van de luchthavenbesluiten c.q. de luchthavenregelingen. Er zijn verschillende vragen gesteld over de POC. Voor alle duidelijkheid, deze notitie heeft

betrekking op de taken die de provincie krijgt in verband met decentralisatie in het kader van de RBML en heeft niet van doen met de militaire luchtvaart. U kunt daarover met ons van gedachten wisselen en afspraken maken, maar het hoort hierin eigenlijk niet thuis. Desgewenst zullen wij hierover in gesprek gaan met de commissie, maar in dit kader was dat niet noodzakelijk.

De commissie wil graag inzicht hebben in de criteria die de provincie hanteert bij voorgenomen uitbreidingen. Uit het stuk blijkt dat geen uitbreidingen worden voorgesteld en dus heeft het opstellen van criteria daarvoor dan ook niet de hoogste prioriteit gekregen. Wij voorzien geen uitbreidingen.

De commissie constateert dat niet wordt ingegaan op het broeikaseffect en andere gevolgen voor het klimaat en de consequenties van een en ander voor Natura 2000. Natuurlijk zijn er relaties te leggen met de luchtkwaliteit. Ik wil u graag toezeggen dat wij in het vervolgtraject daarnaar zullen kijken. Het is in dit stadium niet aan de orde geweest.

Er zijn ook vragen gesteld over de toename van geluidsbelasting bij de vliegbasis Woensdrecht. Dit valt buiten deze notitie omdat het militaire luchtvaart betreft.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Mevrouw de voorzitter! De gedeputeerde zegt dat nieuwe luchthavens niet aan de orde zijn. Toch is het goed om criteria en een afwegingskader te hebben zowel voor bestaande als voor nieuwe luchthavens. Ik verwijs naar de wijze waarop dat in andere provincies gebeurt. Nu zijn nieuwe luchthavens misschien niet aan de orde, maar het is heel belangrijk om duidelijke kaders te maken zodat iedereen weet wat het beleid van de provincie in dezen is. Daarom moeten die in deze nota worden vastgesteld. Het is immers geen foto van dit moment maar een nota waarmee wij de komende jaren aan de slag moeten kunnen. Daarom zou ik de opmerking van de POC toch iets anders beantwoord willen zien.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): Ik ben dat helemaal met de heer Vreugdenhil eens, maar wij doen dat aan de hand van de luchthavenbesluiten

en de luchthavenregelingen. Wij voorzien geen compleet nieuwe luchtvaartterreinen. Voor iedere bestaande luchthaven moet dan wel een luchthavenbesluit dan wel een luchthavenregeling worden vastgesteld. Dat is de bevoegdheid van Provinciale Staten, dus uiteraard stellen PS daarvoor de kaders vast. Natuurlijk komen wij daarvoor bij de Staten terug, want niemand verwacht dat zij ons een vrijbrief geven om willekeurig iets te doen. De Staten moeten die besluiten vaststellen. Wij zullen ons best doen om daarvoor zo duidelijk mogelijke criteria vast te leggen. Nogmaals, wij zullen hierop uitgebreid schriftelijk reageren naar de POC.

De heer Göring stelt voor om wel haast te maken met de werving van onafhankelijk voorzitters voor de CRO's. Dat is precies de reden waarom wij graag toestemming van de Staten willen om die onafhankelijke voorzitters te gaan werven, juist om die mensen de kans te geven om de uitwerking van de kaders en normen te kunnen meenemen in de onafhankelijke commissies. Als wij dat eerst allemaal zelf doen en daarna de commissies pas instellen, plaatsen wij die commissies op achterstand. Onze bedoeling is om eind augustus een voorstel in GS te bespreken over de precieze structuur. Mevrouw Tsoutsanis heeft in de commissie gevraagd wie precies wat gaan doen. Er bestaan overigens richtlijnen hoe die commissies moeten opereren. In bepaalde artikelen wordt precies aangegeven welke groeperingen vertegenwoordigd moeten zijn in een commissie voor regionaal overleg. Al die aspecten worden verwerkt in een notitie die wij in de komende commissievergadering in september zullen voorleggen. Dan kan de commissie meedenken over de taakopdracht voor die nieuwe commissies. Het is o.a. verplicht dat alle betrokken gemeenten en de omwonenden daarin vertegenwoordigd zijn, het is facultatief dat er een milieuorganisaties in zit. Over al deze zaken kan de commissie haar opvatting met ons delen.

De heer Göring zei dat eigenlijk geen verschillende scenario's mogelijk zijn. Ik wijs hem erop dat er natuurlijk wel keuzes gemaakt zijn ten aanzien van de verschillende vormen van luchtvaart variërend van terughoudend, tot ja, mits tot trendvolgend.

Dat kan worden uitgesplitst in: wij doen niets, wij doen er een tandje bij of wij doen minder. Dat zijn drie scenario's. In de commissie heeft iedereen bij de verschillende onderdelen nuances kunnen aangeven.

Mevrouw Arts vroeg waarom de POC niet geconsulteerd is. Dat heeft te maken met de fase waarin wij zitten. Het is daar nog te vroeg voor. Wij willen de commissie erbij betrekken op het moment dat de Staten clearance geven om met dit basisprincipe aan de slag te gaan en zijn absoluut ten volle bereid om haar advies te vragen, ook in het vervolgproces.

Wij zullen met elkaar het afwegingskader vaststellen. In IPO-verband heeft steeds overleg plaatsgevonden. Andere provincies worstelen hier ook mee. Natuurlijk weten wij hoe andere provincies het doen. Wij kennen de stukken van Utrecht, van Zuid-Holland en van Gelderland. Er zijn nuanceverschillen. Bovendien bevatten de stukken zaken die men denkt te kunnen regelen maar eigenlijk niet kan regelen. De Staten kunnen ervan verzekerd zijn dat in IPO-verband daarover nadere afstemming plaatsvindt. Dat geldt zowel beleidsinhoudelijk als over de kosten.

Ik kom dan bij het vliegveld Seppe. Ik heb bewondering voor de mensen die al vele uren op de publieke tribune hebben gewacht op dit debat. Het geeft aan hoe belangrijk zij het vinden en hoezeer zij zich betrokken voelen. Wat de COVM (Commissie voor Overleg en Voorlichting over de Milieuhygiëne) betreft, de bewuste brief is inmiddels boven tafel. Ik zal zorgdragen voor een snelle beantwoording en bekijken hoe een en ander zo goed mogelijk kan worden opgelost. Dat zij goed op de hoogte zijn, blijkt ook uit het feit dat zij hier vertegenwoordigd zijn.

Het standpunt van de SP over de helihavens is bekend.

De heer Vreugdenhil heeft gesproken over de geluidscontouren en gezegd dat de commissie erg hard heeft moeten trekken om die kaarten te krijgen. Ik heb de leden gezegd dat zij met liefde en plezier alles kunnen inzien. Omdat niemand anders er expliciet om vroeg, heb ik de heer Vreugdenhil voorgesteld een en ander te komen inzien. Als de commissie die kaarten toch wil

hebben, moeten wij dat maar doen. De heer Vreugdenhil maakte een vergelijking met Utrecht. Daar gaat het om één simpele kaart. Ik wil direct toezeggen dat wij zo'n kaart de volgende keer ook wel bij de stukken kunnen doen. Misschien kan in commissieverband aangegeven worden welke kaarten u nog meer wilt hebben. Het is absoluut geen kwestie van onwil, maar ik heb in de commissie niet de indruk gekregen dat andere partijen daaraan net zoveel behoefte hadden.

Er zijn geen plannen voor nieuwe uitbreidingen, maar dat neemt niet weg dat er wel kaders moeten worden neergelegd voor het geval dat ooit wel aan de orde zou zijn. Wij komen daarop terug en zullen een en ander opnemen in luchthavenbesluiten en luchthavenregelingen.

Er is gevraagd naar het overleg met gemeenten. Dat komt in het vervolgtraject aan de orde. Wij zullen een passage daaraan wijden.

Mevrouw Tsoutsanis merkte op dat het gaat om een burgergevoelig onderwerp en houdt een pleidooi voor het garanderen van een duurzaam gezonde en veilige omgeving. Zij heeft uitstekend verwoord dat de regelgeving achterblijft. De AmvB's zijn er nog niet. Het is heel lastig om daarop vooruitlopend zelf allerlei normen te gaan hanteren als je niet weet wat er komt vanuit het Rijk. Ik vraag daarom enig begrip en clementie ten aanzien van het detailniveau van deze notitie.

Mevrouw Tsoutsanis vraagt expliciet om kwantitatieve en kwalitatieve criteria. Bij het uitwerken van het besluit c.q. van de regeling zal erop worden toegezien dat zowel de kwalitatieve als de kwantitatieve kant wordt meegenomen. Waarschijnlijk wordt de RBML op 2 november 2009 van kracht, maar gehoord de geluiden uit het Haagse kan het ook later worden. Als er vanuit het Rijk meer duidelijkheid komt over de regelgeving, zullen wij met elkaar moeten discussiëren over de vraag of wij het estafettestokje overnemen in casu exact de regelgeving van het Rijk gaan volgen of dat PS hun eigen discretionaire bevoegdheid willen gebruiken om daaraan iets te veranderen.

De woordvoerder van de PvdA heeft een pleidooi gehouden voor het snel aanzoeken van de voorzitters. Ik heb al iets gezegd over het advies

van de POC. Het komt ook nog keurig op schrift. Ook het standpunt van GroenLinks over de komst van heliavens is consistent. Volgens de heer Martens zijn de gevolgen voor de omliggende gebieden niet voldoende in kaart gebracht en hij sprak in dit verband ook over Natura 2000. Wij zullen dit zeker aan de orde laten komen in het vervolgproces.

De heer Martens hield een pleidooi voor inspraak van maatschappelijke groeperingen. Ik heb al onderstreept dat wij dit na deze startfase een plek willen geven omdat er nu pas stappen gezet gaan worden.

De heer Vreugdenhil sprak over spelen met normen. Dat vind ik een beetje oneerbiedig gezien de grote belangen. Het is toch ook zijn bedoeling om daarover heel serieuze afspraken te maken.

Gedeputeerde Augusteijn is destijds betrokken geweest bij de dialooggroep. Het was een overleg van verschillende partijen. Het externe bureau Awareness heeft dat proces getrokken. Een en ander heeft geresulteerd in een rapport van Awareness waarmee zowel de omwonenden als de gebruikers van de luchthaven het niet helemaal eens waren. Er waren wat nuanceverschillen. Omdat er geen eensluidend advies was, is het in de provinciale stukken gearchiveerd als vertrouwelijk. Ik lees u de tekst van het GS-besluit voor: "Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben kennisgenomen van het concept-eindrapport van de dialooggroep Seppe van Adviesbureau Awareness uit Den Haag op 27 januari 2005. De opdracht aan dit adviesbureau was te onderzoeken of het mogelijk is overeenstemming te bereiken over aan de ene kant de beperking van de geluidsproductie van vliegveld Seppe en aan de andere kant het vliegveld de ruimte te bieden om een rendabele luchthaven te kunnen exploiteren. Achtergrond van deze opdracht waren de verslechterde verhoudingen tussen een aantal omwonenden van het luchtvaartterrein en het vliegveld met zijn gebruikers. In het onderzoek zijn bouwstenen ontwikkeld die kunnen worden gebruikt bij het ontwikkelen van beleid voor de kleinere luchtvaart op vliegveld Seppe. De provincie kan het rapport te zijner tijd als de provincie bevoegd gezag is geworden als input

gebruiken voor het door haar af te geven luchtvaartbesluit." Toen was nog de verwachting dat dit in 2007 zou gebeuren! Het voorstel destijds was dat GS kennisgenomen hebben van het rapport en dat zij het hebben vastgesteld om als input te gebruiken. Er zijn dus geen afspraken gemaakt met de partijen die daarbij destijds betrokken waren of het wel of niet openbaar zou zijn. Ik wil u vragen of u het goed vindt dat ik met die partijen overleg of zij allemaal ermee kunnen leven dat het rapport openbaar wordt. Ik vind dat wel zo netjes tegenover de mensen die destijds bij dit proces betrokken waren. Omdat er geen eensluidend advies kwam, hebben zij aangegeven het rapport niet openbaar te willen maken. Ik denk dat het aan hen is om daarop terug te komen en dat ik in dezen niet eigenmachtig kan ingrijpen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Ik kan met dit voorstel instemmen. Juist omdat gezegd wordt dat het belangrijke input is voor ons beleid, vind ik het wel opmerkelijk dat wij hierover niet vertrouwelijk geïnformeerd zijn. De mensen die erbij betrokken geweest zijn, beschikken ook over de rapportages. Er staat niet op dat het vertrouwelijk is, het is een openbaar stuk. Vanuit die invalshoek is een en ander ons toegestuurd om hierin mee te nemen. Wij kunnen wel vaststellen dat het zeer waardevolle informatie is. Nogmaals, ik ga mee in het voorstel om te onderzoeken of die informatie openbaar gemaakt kan worden en kan worden benut bij het opstellen van de Nota Luchtvaart. Ik vind dat noodzakelijk omdat er een aantal belangrijke dingen in staan waarmee wij omwonenden, gebruikers en anderen recht doen bij de vragen die zij hebben.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): Ik ben dat direct met de heer Vreugdenhil eens. Ik verwacht ook niet dat er veel bezwaren zullen zijn om het openbaar te maken. Ik moet echter zorgvuldig handelen want ik kan niet uitsluiten dat een van de partijen niet wil dat het openbaar gemaakt wordt. Ik moet er serieus naar kijken want het stuk staat in onze administratie gearchiveerd als vertrouwelijk.

De heer *Göring* (CDA): Voorzitter! De beantwoording was uitgebreid en wij zijn blij met de toezeggingen die zijn gedaan. We hebben daarom geen behoefte aan een tweede termijn.

Mevrouw *Arts* (SP): Ik heb nog een vraag voor de gedeputeerde, namelijk of de samenstelling van de commissies die worden ingesteld, ter beoordeling aan de Staten wordt voorgelegd. Die samenstelling ligt wel op de een of andere manier dan vast maar wij willen er toch onze eigen ideeën op los kunnen laten.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voorzitter! Wij zijn tevreden gesteld door de beantwoording.

De heer *Stalknecht* (PvdA): Ook wij zijn tevreden met de beantwoording en de toezegging dat in september in de commissie de zaak van de commissies nog terugkomt.

De heer *Vreugdenhil* (CU-SGP): Voorzitter! Ik vraag mij af of dit stuk straks in stemming wordt gebracht, want dan zullen wij tegenstemmen. Mijn vraag is dan aan de gedeputeerde, of zij er niet veel meer mee is geholpen als er een motie komt waarin haar wordt opgedragen de voorbereidingen te treffen en dit stuk nu terug te nemen. Anders zullen wij er tegen stemmen, dit stuk als leidraad te gebruiken.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik kan mij daarbij aansluiten.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik kan mij daarbij geheel aansluiten. In de eerste commissievergadering heb ik al tegen dit stuk gestemd, in de tweede was ik er niet, anders had ik ongetwijfeld hetzelfde geluid laten horen. Een motie of een andere steunverklaring opdat de gedeputeerde verder kan met die commissies is prima, maar als het stuk in stemming komt, stem ik tegen.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Ik sluit mij bij dit laatste aan.

De *voorzitter*: Kunnen we de angel er niet uit halen door het woord leidraad in het te nemen besluit te vervangen door het woord startnotitie? Dat is al gebeurd?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik vind het ook als startnotitie slecht, zoals ik al heb aangegeven.

De *voorzitter*: Het was een voorstel van mij; dat hoeft niet in discussie te worden gebracht.

Mevrouw *Van Nieuwenhuizen* (GS;VVD): Ik had al voorgesteld het een startnotitie te noemen. Ik heb bij een meerderheid van de partijen wel de bereidheid gezien, dit als startnotitie te willen vaststellen. Als mevrouw Lestrade zelfs met dit als startnotitie geen genoegen neemt dan is dat erg spijtig maar dan tel ik toch maar mijn zegeningen. Een meerderheid van de partijen heeft aangegeven als startnotitie hiermee uit de voeten te kunnen.

Ik zeg de SP graag toe dat wij in september in de commissie ook nog even specifiek over de samenstelling van de commissies en de taakopdracht van die commissies met u spreken. Er zijn in de wet al een aantal zaken voorgeschreven, dus wij hebben niet alle vrijheid hierbij, maar het voert nu te ver hierover te spreken. Ik stel dus voor dat wij dit als onderwerp voor de commissievergadering van september nemen.

De *voorzitter*: Dan gaan we nu stemmen over het ontwerp-besluit, met dien verstande dat het woord leidraad door het woord startnotitie wordt vervangen.

De heer *Göring* (CDA): Voor.

Mevrouw *Arts* (SP): Voorzitter! Wij stemmen uiteindelijk voor maar wij vinden dat we uitgebreid moeten kunnen terugkomen op de tekst.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voor.

De heer *Stalknecht* (PvdA): Voor.

De heer *Martens* (GroenLinks): Tegen, met name

vanwege de heliavens waarvoor een mogelijkheid wordt gegeven.

De heer *Vreugdenhil* (CU-SGP): Voorzitter! Ik ga mee met het voorstel van de gedeputeerde maar wel met de stemverklaring inzake het ontbreken van de passage zoals ik heb genoemd in mijn betoog over de startnotitie, een passage die wij bij het uitwerken in de kadernota graag willen zien.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voor. Wij sluiten ons aan bij de stemverklaring van de SP.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen op basis van de kwaliteit van de notitie.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voor.

De *voorzitter*: Een grote meerderheid heeft voorgestemd. Tegen hebben gestemd alleen GroenLinks en D66. Er zijn stemverklaringen afgelegd door de SP, GroenLinks, de CU-SGP, de PvdD en D66.

Nummer 34/09

Bestuursovereenkomst Gebiedsontwikkeling Moerdijk

De heer *Mulders* (CDA): Voorzitter! Op de lange geschiedenis hiermee zal ik heel kort ingaan. Ik mis ook een stukje achtergrondkennis doordat deze zaak al is begonnen voordat ik Statenlid werd.

Het CDA is content met de herbezinning die heeft plaatsgevonden. We zijn teruggegaan van 600 ha in het verleden naar 150 ha nu. Het huidige terrein wordt geherstructureerd. De grondreserve van Shell komt vrij. We verwachten een toename van 6000 arbeidsplaatsen op het nieuwe terrein. Ter vergelijking: bij Caldic werken er een stuk of 60-70. Al met al een nieuwe grote strategische reserve voor een hoogwaardig logistiek bedrijventerrein. Het is waarschijnlijk ook het laatste van deze omvang in Brabant. Daar moeten we ontzettend zuinig op zijn. Zuinig ruimtegebrek is hierbij essentieel.

Een tijdje geleden waren er in de commissie een

paar sprekers met een lokaal georiënteerd verhaal. Wij dachten daar toch wat meer op in te moeten gaan om te kijken of het proces wel zo goed was verlopen. Dat blijkt wel het geval te zijn, tot aan de intentieovereenkomst zijn er verschillende uitgebreide info- en inspraakavonden gehouden voor bedrijfsleven en bewoners in diverse kernen over de gevolgen voor milieu, verkeer en leefbaarheid. Bovendien is er voor en door de bewoners een kernplan opgesteld, waarin extra geld is vrijgemaakt voor leefbaarheid, met name omdat Moerdijk het behoorlijk voor haar kiezen krijgt gezien de ligging van de HSL, de A16, de A17 en uiteraard het grote bedrijventerrein.

Uiteindelijk is er een bestuursovereenkomst uit gerold die nu voor ons ligt. Vele partijen zijn er gelukkig mee, een enkele niet, maar dat is altijd het geval. Vorige week zijn de handtekeningen bij het rijk gezet, vandaag ligt het bij Provinciale Staten en volgende week komt het in de gemeenteraad van Moerdijk.

Het CDA is blij met het antwoord op onze vragen over een onafhankelijk juridisch advies inzake de overeenkomst met Caldic. Met name de nulmeting van de milieuvervuiling dekt af dat we niet voor onverwachte saneringskosten komen te staan op termijn. Er is een garantstelling van €10 miljoen voor niet nagekomen verplichtingen op termijn. €51 miljoen is een heleboel geld maar we hebben van de gedeputeerde begrepen dat het oorspronkelijke bedrag nog hoger was. Al met al compliment voor GS voor deze overeenkomst en het is een heel belangrijke overeenkomst, want alle stappen die hierna volgen, zijn afhankelijk van een goede uitwerking van deze overeenkomst.

Door de andere partijen zijn in de commissievergadering nog vragen gesteld over de opeenvolgende afhankelijkheid van al die projecten maar daarop ga ik niet in. Dat mogen, gelet op de tijd, de andere partijen doen.

Vroeger kregen gemeenten wel eens woningen als ze ook een industrieterrein wilden hebben. De vraag in de commissie was nu of een aantal van 850 woningen niet erg veel is en wat het effect is op de regionale woningmarkt wanneer die woningen niet snel genoeg verkocht worden. Leidt

het niet tot ontwrichting en misschien een achteruitgang van leefbaarheid in de omliggende kernen? Het blijkt mee te vallen want die hopelijk 6000 extra arbeidsplaatsen vragen voor een deel die huisvesting en bovendien komen ze gefaseerd op de markt. Met die toezegging zijn we blij, omdat dan geen ontwrichting van de lokale woningmarkt ontstaat.

Ten slotte vraagt het CDA nadrukkelijk aandacht voor eventuele erfpacht in het exploitatieplan. In het huidige exploitatieplan wordt uitgegaan van verkoop. Dat heeft onder andere te maken met de middelen die men wil genereren om de uitkoop van Caldic te financieren. De planologische uitwerking neemt een tweeënhalve jaar in beslag. Daarin wordt uitgegaan van deels verkoop en deels erfpacht. Op het huidige terrein rust al voor een deel erfpacht. Het CDA pleit er nadrukkelijk voor, zoveel mogelijk in het kader van de herstructurering nieuw verworven terrein in erfpacht uit te geven. Dan heeft de overheid meer invloed op zuinig ruimtegebruik. Verder kan beter kwaliteit gegarandeerd worden door een goede inpassing. Ook houdt de overheid meer grip op herstructurering, mocht die over een aantal jaren aan de orde zijn. Dus niet alleen bestuurskracht houden, waarover we in de commissie hebben gevraagd als gemeenten, provincie en havenschap samen te werken om een sterke onderhandelingspartij te zijn tegenover grote bedrijven, maar ook bestuursmacht te hebben bij herstructurering door middel van die erfpacht.

Nog twee vragen. In hoeverre zijn de opbrengsten uit de verkoop van bedrijfskavels op het nieuwe terrein nodig om Caldic uit te kunnen kopen en in hoeverre beperkt dat de mogelijkheden om te komen tot een maximale inzet op erfpacht?

De heer *Schouten* (SP): Voorzitter! De bestuursvereenkomst gebiedsontwikkeling Moerdijk is een kostbaar plan dat moet draaien op een naïef toekomstperspectief. Zoals u weet stelde de SP al in februari 2007 dat nut en noodzaak niet waren aangetoond. Dit is nog steeds niet het geval. In de bijlagen worden wel een aantal veronderstellingen geuit in de paragraaf over Nederland distributieland, maar die berusten op

een tredmolenachtige kijk op de werkelijkheid. Al eerder heb ik er in de Staten op gewezen dat transport op wereldschaal minder kan groeien dan gedacht wordt. Het hangt af van belangrijke determinanten als arbeidskosten in met name China, milieueisen en transportkosten zelf. Bovendien is er nu de breed gedeelde verwachting dat de economische crisis zal uitmonden in een structureel lagere groei, vooral door beperkingen in het kredietwezen: Er zullen veel minder mensen op de pof kunnen leven.

Daarnaast heb ik ook de wenselijkheid van deze gebiedsontwikkeling bestreden. Mijns inziens wordt te gemakkelijk in de bijlage geschreven: “Bedrijven die produceren voor geheel Europa of wereldwijd vervangen in steeds meer branches de landelijke of regionale producenten.” Die ontwikkeling wil het college van GS dus steunen. Met andere woorden, het college heeft zich tot doel gesteld, het buitenlandse bedrijven gemakkelijker te maken Brabantse bedrijven weg te concurreren. Het college wil daarbij wel een graantje meepikken in de logistieke sector. Op dit punt zien we echter ook een andere ontwikkeling. Het zal steeds belangrijker worden goederen die in containers worden aangevoerd, verder in het achterland uit te laden. Bij Venlo en bij diverse Duitse steden worden daarvoor terreinen aangelegd. Het havenschap Moerdijk speelt er al op in door het bouwen van een railservicecentrum. Met het logistieke park wordt daarentegen beoogd, zoveel mogelijk volgepropte en vacuüm gezogen containers dicht bij de haven Moerdijk uit te laden. De goederen zouden dan door assemblage, ompakking, montage, reparatie en bedrukking extra waarde moeten krijgen. Dit zou echter leiden tot een enorme toename van de volumes en dus meer transport, zeker ook op de weg. Wij zien dit om economische redenen niet gauw gebeuren en willen dat ook niet vanwege de belasting voor de omgeving. Voor zover nuttig zijn er voldoende terreinen in de logistieke sector in de nabije omgeving. Loodsen staan leeg. Investeerdere in het Tradepark West op het terrein van het havenschap zijn afgehaakt. Overslagpunten worden in binnenhavens aangelegd. Extra ruimte is er potentieel ook op het industrieterrein van het

havenschap zelf als men de illusie laat varen dat de zware industrie nog zal groeien en men eventueel ongeschikt liggende bedrijven kan uitplaatsen. Uitbreiding is gemakkelijker mogelijk in het Roode Vaart gebied. Dat kost veel minder en sluit veel beter aan op het bestaande terrein. Het is ten onrechte in het plan als reserve naar achteren geschoven. De enige reden waarom deze mogelijkheid in 2007 niet de voorkeur heeft gekregen zit in het onvermogen van het toenmalige college en de ondersteunende fracties te erkennen dat het project Moerdijkse Hoek onzinnig was. Uit verkeerde prestigeoverwegingen is toen het logistieke park bedacht. Ook dit college blijkt moeite te hebben een draai te maken.

Het zakelijke plan voor het logistieke park, de zogenaamde business case, rammelt. Er is een belachelijk rooskleurige prognose gemaakt van de kosten en het tempo van de verwerving en uitgifte van de gronden. Bovendien wordt beoogd die gronden te verkopen in plaats van in erfpacht uit te geven. Daar hebben we juist bij het havenschap slechte ervaringen mee. Er ontbreekt ook een berekening van de kosten voor een verbinding met het terrein van het havenschap. Is het de bedoeling deze kosten op het havenschap af te schuiven?

Hoe dan ook, de SP is erop tegen dat het havenschap risicodragend deel gaat nemen aan het voorliggende project. Evenzeer wijzen wij de betrokkenheid van de private partijen af bij de eventuele ontwikkeling van het park. Ik zeg dit voor het geval het doorgaat. Dat gaat botsen met de filosofie van het havenschap. De projectorganisatie moet er nauwkeurig op letten dat er een goede verhouding is wat het havenschap betreft voor de afwikkeling van een en ander.

Voorzitter. Een belangrijk element van de bestuursvereenkomst is de uitkoop van Caldic tegen maar liefst 51 miljoen euro, plus nog €13 miljoen voor andere bedrijven en kosten voor de sanering van minstens €3 miljoen, hoger is waarschijnlijker. Gezien mijn voorgaande betoog zal duidelijk zijn dat wij niet zien, hoe dat geld ooit terugverdiend kan worden. De provincie dreigt daarom ruim €36 miljoen weg te geven. Het college heeft er duidelijk veel geld voor over om het gemeentebestuur van Moerdijk mee te krijgen.

Wat gebeurt er als na de raadsverkiezing de meerderheid in Moerdijk er anders over gaat denken? Dan is het geld aan Caldic al betaald. De SP vindt het best sympathiek om de gemeente zover tegemoet te komen, maar heeft er ook een onbehagelijk gevoel bij. Het is gewoon buitenproportioneel en eigenlijk minder urgent dan het verplaatsen van het bedrijf De Heus in Ravenstein.

Onze conclusie is duidelijk. Wij stemmen niet in met het Statenvoorstel. Wij betreuren de nodeloze en zinloze opoffering van alweer een polder in west-Brabant. De SP-fractie nodigt de andere fracties uit, het college op te dragen het plan in de koelkast te zetten en zich te beraden op de mogelijkheid van het Roode Vaart gebied en meer in fasen te denken bij de ontwikkeling.

De heer *Van Lopik* (VVD): Voorzitter! Ik wil beginnen met u. U zult het wel weten maar wij hebben ons nog niet zo gerealiseerd dat dit het laatste onderwerp is dat u in de Staten behandelt. Ik begrijp dat mij de eer valt. Dat is logisch, maar het neemt niet weg dat het een belangrijk fenomeen is.

Ik ga toch een wat ander beeld schetsen dan de SP deed en daar zult u niet vreemd van opkijken, want we hebben jaren gestreden. Ik zie nog enkele collega's van mij waar we jarenlang mee zijn omgegaan, in Zevenbergen, waar we gezamenlijk behoorlijke en heerlijke gesprekken hadden over dit gebied Moerdijkse Hoek. U zult mij niet kwalijk nemen dat ik altijd een soort warm gevoel krijg als ik mevrouw Lestrade zie en niet te vergeten mevrouw Schokker die daar een gigantisch leuke rol speelde en de heer Polderman van de SP. Aan die man kan de heer Schouten absoluut niet tippen. Die was zo geweldig; het is helemaal niks, mijnheer Schouten, echt niet.

Op 2 februari 2007 hebben wij als Staten besloten de ruimtevrage voor de doelgroepen waarvoor in eerste instantie de Moerdijkse Hoek was bedoeld, te accommoderen door benutting van de grondreserve van Shell, de intensivering van de overige gronden op het bestaande industrieterrein Moerdijk en de aanleg van een grootschalig logistiek park van 150 ha netto. De

oorspronkelijke opdracht van PS van 23 maart 2001 om te komen tot een streekplanherziening voor een bovenregionaal bedrijfsterrein van maar liefst 600 ha bruto is daardoor vervallen. Dat was toch wel een beetje jammer.

Inmiddels ligt nu voor een voorstel om te komen tot de voorbereiding van een streekplanherziening voor een hoogwaardig vernieuwend duurzaam logistiek park van netto 150 ha in de oksel van de A16/A17. In combinatie met de beschikbaarheid van de Shell-grondreserve is er voldoende ruimte voor de beoogde doelgroep beschikbaar. Op 8 oktober 2007 hebben de provincie Noord-Brabant, de gemeente Moerdijk en het rijk de intentieovereenkomst gebiedsontwikkeling Moerdijk getekend en deze intentieovereenkomst kende vijf onderdelen. Het eindigde 31 december 2008 en het werd verlengd tot 1 juli 2009. Op de een of andere manier zitten we weer in een verlenging maar dat moeten we maar even vergeten.

In het verlengde van het besluit van de Staten van 2 februari 2007 gaan we akkoord en stemmen we in met het besluit tot realisatie van deze gebiedsontwikkeling van Moerdijk. Toch hebben we nog kritiek op de lange onderhandelingsjijd van de betrokken instanties. De VVD en ik hebben best begrip voor de onderhandelingen met Moerdijk over een wensenpakket. We kunnen concluderen dat er een prachtig pakket ligt. We hebben ook gemerkt dat er veel in elkaar grijpt. De Memorie van Antwoord geeft een duidelijk antwoord op deze koppeling. Over de vroegtijdigheid bestaat geen misverstand. De discussie over Caldic is ook wat de juridische kanten van het contract betreft uiteindelijk uitstekend afgesloten. Het bedrijf kan op termijn ontmanteld worden. De voorwaarde als zou het niet doorgaan als aan de punten 1 en 2 niet zou worden voldaan, is voor de VVD niet meer aan de orde. De financiële dekking is voldoende onderbouwd. De business case laten we voor wat die is. We zien wel wat er uit dat theoretische model komt. Nu snel de schop in de grond en verkorte procedures. Het zal niet vreemd klinken dat wij als VVD pleiten voor betrokkenheid van het havenschap Moerdijk. Belangrijk vinden we dat de gemeente en de provincies zich bereid

hebben verklaard, het havenschap Moerdijk een nader te bepalen risicodragende rol te geven in de entiteit. Ook de daarbij mogelijke toepassing van het erfpachstelsel, dat op dit moment zeer succesvol is bij het havenschap, bevelen wij dan ook sterk aan.

Dan nog even naar mijn privé-omstandigheden. Inmiddels is mijn kleindochter acht jaar. Als ik mijn kleinkinderen ophaal uit Rotterdam en op de Moerdijkbrug rij en Melissa, de kleindochter van acht, dan zegt: opa, wat bent u toch vrolijk, dan zeg ik: Ja, het is een groot genoegen hier langs te rijden want je zult straks zien dat hier een groot logistiek park komt. Dan zegt zij: Ja opa, dat weten we nu wel.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! Eind goed, al goed. Het is uw laatste dossier hier. Dat moet doorgestoken kaart zijn. De heer Van Lopik heeft verzuimd mede te delen dat de commissaris zich bijzonder heeft ingezet voor de Moerdijkse Hoek. Niet iedereen weet het hier, maar de oude rakkers, om het zo maar te zeggen, mijnheer Van Lopik, weten het wel. De heer Polderman was er een van. Ik moet de SP hier even zeggen dat de heer Polderman in de commissie Moerdijkse Hoek, waar we altijd in dat theater mochten zitten, op het einde van die hele lange weg naar besluitvorming het met ons eens was. Ze waren het met ons eens om van die 600 ha netto er minder te maken, namelijk 150. Het is dan ook niet zo handig om te zeggen dat het helemaal niet goed is. Mijnheer Van Lopik, het gaat ook over u, u was in 2007 boos, want u kon niet tegen uw kleinzoon vertellen dat daar dat grote majestueuze terrein kwam van 600 ha. U hebt nu wat minder, het kost wat, maar u kunt nu wel wat vertellen.

Ook is het goed voor ons en voor jullie als politieke partij om weer geheel gerust naar Moerdijk te kunnen gaan. Er was in onze partij, toen wij daar in 2002/2003 waren voor onze campagne, uiterst weinig animo om naar Moerdijk en Zevenbergen af te reizen. Onze toenmalige fractievoorzitter Ruud Severijns heeft het nog een keer geprobeerd. Daarna was de animo in onze partij nul. Nu is men in Moerdijk blij met de ontwikkeling van dit logistieke park. Niet iedereen is blij. De stichting

open landschap Moerdijk en omgeving blijft tegen. Heel positief aan dit resultaat is dat Caldic weggaat. Daardoor kan er gebouwd worden in Zevenbergen. Dat is nu echt een probleem. Een bejaardenhuis kan niet uitbreiden en er kunnen geen woningen komen omdat Caldic een te grote juridische en veiligheidsclaim legt op het gebied van Zevenbergen. Je moet met nimby-bedrijven toch ergens naartoe.

Of er zoveel woningen komen, zoals het CDA zich afvraagt, vragen wij ons niet af, want dat is een zaak van marktwerking. Moerdijkse Hoek komt er niet. Moerdijk wordt verder ingevuld. Eerst opmaken wat je hebt. Shell heeft toegegeven. Wij mogen het ons aanrekenen dat wij als totale Staten hebben bereikt dat Shell daarin is meegegaan.

Daarmee komen wij tot de conclusie, die niet zal verbazen, dat wij instemmen met dit stuk en ook met de Memorie van Antwoord. Hopelijk worden alle juridische adviezen opgevolgd. Als jullie nog cryptogrammen willen oplossen, probeer het woord vroegtijdelijkheid maar eens te omschrijven. Daar kunnen de heer Van Lopik en zijn kleinzoon zich de komende jaren mee bezig houden.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): Ik wil de heer Wagemakers terechtwijzen wat de uitspraken van de heer Polderman betreft. Die kan hooguit gezegd hebben dat van 600 naar 150 ha winst is, maar hij kan in mijn beleving niet gezegd hebben dat hij het daarmee eens was.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Ik kan heel kort zijn. Wat ons opviel in die hele procesgang in dat theater in Zevenbergen was, dat in den beginne de heer Polderman en u mordicus tegen waren maar dat na verloop van tijd het enthousiasme toenam. Ik haal nog een paar mensen aan: het verbaast ons dat de heer Polderman zo enthousiast wordt.

De *voorzitter*: Ik denk dat we de heer Polderman maar moeten bellen om te vragen wat hij heeft gezegd.

De heer *Schouten* (SP): Voorzitter! Ik denk dat het verstandig is als de heer Wagemakers de notulen naleest van het debat dat in februari 2007 werd

gehouden. Ik weet zeker dat de heer Polderman zich toen tegen heeft verklaard.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Ik zal het doen.

De *voorzitter*: De griffier meldt dat het ietsjes anders zit, maar het klonk wel mooi, mijnheer Wagemakers.

Het woord is aan de heer Martens.

De heer *Martens* (GroenLinks): Voorzitter! Na de twee voorgaande woordvoerders die zich oude rakkers noemen, kan dit jong broekie meedelen dat wij niet instemmen met deze bestuursvereenkomst en met de realisatie van logistiek park Moerdijk. Voor het overige sluiten wij ons aan bij de motivering van de woordvoerder van de SP.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Mevrouw de voorzitter! In mijn laatste beurt bij u zal ik zeker binnen de tijd blijven en het heel kort houden vooral na de woorden van de oude rakkers. Er klinkt een beetje nostalgie uit: vroeger was het gezellig in de Staten.

Wij willen zowel het gebied als het college feliciteren met deze overeenkomst. Die zet een belangrijke ontwikkeling in gang. Ook wij hadden indertijd moeite met de 150 ha., maar de heer Luteijn heeft daarover in het verleden heel helder gesproken. Wij hebben ons daaraan gecommitteerd en blijven dat doen in de toekomst.

Herstructurering van bedrijventerreinen koppelen wij bij gemeenten aan een plan van aanpak. In deze overeenkomst wordt gezegd dat partijen zich binnen hun bevoegdheden zullen inspannen om maximaal 250 ha geherstructureerde bedrijventerreinen te realiseren. Wij zullen hierover niet vallen en het zal ons niet beletten om met het voorstel in te stemmen, maar het zou mooi zijn als het wat strakker en duidelijker geformuleerd wordt en op een of andere wijze wordt vastgelegd in een grondexploitatieovereenkomst, waarmee wij uitstralen dat wij het beleid dat wij van gemeenten vragen zelf ook uitvoeren en dat wij een nadrukkelijke koppeling aanbrenge(n). Dat is een mooi voorbeeld van de wijze waarop dit soort

vraagstukken kan worden opgepakt tegelijk met de herstructurering en de ontwikkeling van een nieuw logistiek park.

De *voorzitter*: Mevrouw Verstappen voert niet het woord bij dit agendapunt.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Mevrouw de voorzitter! Als oud-lid van de gang moet ik even vertellen waarom wij ook nu weer tegenstemmen. Dat hoort erbij for old times sake. Het waren inderdaad heel leuke tijden. Wij stonden altijd tegenover elkaar en dat is ook nu weer het geval. Ik begrijp waarom men denkt dat een logistiek park in West-Brabant een goed idee is, maar of wij dat een goed idee vinden, is iets anders. De SP en D66 hebben in dezen gelijk opgetrokken. Ik weet dat de heer Polderman nooit gezegd heeft dat hij het een briljant plan vond. Wij hebben al tijden lang gevraagd om een sociale analyse van het gebied, maar hebben die nooit gekregen. Nog steeds is er geen enkel idee over de impact van zo'n grootschalig bedrijventerrein in zo'n kleine regio. Wij hebben daarover keer op keer onze grote zorg geuit. Wij zijn dan ook tegen dit voorstel.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Voorzitter! Ik kreeg een beetje gevoel van déjà vu toen de heer Van Lopik zijn herinneringen begon te vertellen. Wij hebben destijds op een goede manier met elkaar gediscussieerd en ik hoop dat de heer Wagemakers daaraan geen trauma heeft overgehouden. Het moge duidelijk zijn dat Moerdijk hierin destijds heel anders stond dan de provincie. Een aantal argumenten heeft geleid tot een ander plan en dat ligt nu voor ons. U zult kunnen begrijpen dat ik niet helemaal enthousiast ben.

Het is voor de gemeente Moerdijk heel goed dat wij iets doen aan een bedrijf dat de gemeente belet in haar verdere ontwikkelingen. Dat moet altijd gebeuren, los van de vraag of daaraan bepaalde voorwaarden moeten worden gesteld. Wij moeten altijd meewerken aan het gezonder en leefbaarder maken van een bepaald gebied. Natuurlijk hangt daaraan een prijskaartje. Destijds is een en ander toegespitst op de gezondheidseffecten van het

gebied.

Is nut en noodzaak van het gebied aangetoond? Destijds bij de Moerdijkse Hoek was dat het eerste punt dat op tafel moest komen. Uiteindelijk bleek dat daarop wel iets af te dingen viel en is er een heel ander plan en een andere onderhandelingspositie ontstaan. Er is veel tijd besteed om tot een goed compromis te komen. De voorzitter heeft een aardige duit in het zakje gedaan om tot een goed resultaat te komen.

Het is jammer dat wij nu dit plan voor ons hebben liggen, waarbij van alles is aangedragen om de nut en de noodzaak daarvan te bewijzen. Diverse aannames en veronderstellingen moeten dit onderbouwen. Wij weten immers dat er locaties liggen. Dat is ook aangetoond met een onderzoek van het Havenschap. Het is daarom nog steeds vreemd dat de provincie een nieuw gebied aanwijst; een gebied dat wellicht de komende jaren leeg blijft. Er ligt bij Moerdijk al 40 jaar een zandbak die nog steeds stuift.

De businesscase vormt de basis van het plan. Het gaat om de vraag of de provincie het kan betalen en of zij het zich veroorloven kan een dergelijk plan aan te gaan. Ik heb daarover zware twijfels. Er ligt geen businesscase voor, maar een doodgewoon financieringsplaatje. Er moet een bepaald bedrag gefinancierd worden en daar is naar toegerekend ook door uitgifte van de gronden in minder dan tien jaar. Dat lijkt mij ontzettend krap en niet realistisch. Zodra die periode één of twee jaar langer wordt, ontstaat er een gigantisch probleem. Die waarschuwing meen ik te moeten geven. Dit is voor ons het meest zwaarwegende bezwaar tegen deze ondertekening. Zij bevat ook veel goede dingen; die zijn goed uitonderhandeld. Ook zonder een logistiek park zouden wij deze leefklimaatverbeterende zaken moeten willen. Of je daarvoor €51 mln. moet overhebben, is de vraag maar het lost de zaken wel op. Of je daarvoor straks een landbouwgebied van 150 ha braak moet laten liggen, is mij niet helemaal duidelijk.

De *voorzitter*: Mijnheer Punt, ik weet dat u zich heel lang met dit onderwerp heeft beziggehouden, maar u gaat nu heel veel over uw spreektijd van

twee minuten heen.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Het spijt mij, voorzitter, maar het doet mij genoeg dat ik u tijdens uw laatste vergadering als voorzitter nog iets mag meegeven. Ik ga afronden. De Brabantse Partij kan niet instemmen met dit voorstel. Wij vinden de basis te krap en vinden dat een en ander beter onderbouwd moet worden voordat wij onze goedkeuring daaraan kunnen geven.

Voorzitter. Ik dank u voor uw inbreng destijds en voor uw inbreng in deze vergadering. Het spijt mij dat ik enigszins over mijn spreektijd ben heengegaan. Ik kan het niet helpen.

De *voorzitter*: Het was u wel gegund bij dit onderwerp, mijnheer Punt.

Voordat ik het woord geef aan de heer Rüpp, wil ik een klein grapje maken in replek op de heer Van Lopik. Na een van die befaamde bijeenkomsten in Moerdijk waarbij ik probeerde de zaak uit het slop te halen, kwam ik een beetje vermoeid thuis en zei ik tegen mijn echtgenoot: een glaasje wijn zou wel prettig zijn. Toen hij vroeg, wat heb je dan toch gedaan, antwoordde ik: ik geloof dat ik een bedrijventerrein heb gered. Waarop hij zei: maar wij hebben er toch al een!

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Mevrouw de voorzitter! Ik begrijp dat de heer Punt wat meer tijd nodig had want het is niet gemakkelijk. Wij hebben de afgelopen jaren lang met elkaar hierover gesproken en u heeft zich vaak samen met ons ingespannen om te kijken langs welke wegen wij tot een aanvaardbaar contract konden komen. U heeft daaraan destijds een positieve bijdrage geleverd. U zit natuurlijk in een heel andere rol.

Het is verleidelijk om nog even in te gaan op de zaken die met name door de heer Schouten aan de orde zijn gesteld. Feitelijk staan wij nu voor een uitwerking van wat wij enige tijd geleden hebben besloten. De discussie over nut en noodzaak kan elke keer weer opnieuw aan de orde gesteld worden, maar wij hebben daarover buitengewoon uitvoerig met elkaar gesproken. De conclusie was dat het ongeveer 600 ha moet zijn, dat die voor het grootste deel gevonden worden op het te

herstructureren bedrijventerrein van Moerdijk en de rest in de 150 ha Logistiek Park. De heer Vreugdenhil heeft wel een punt met zijn opmerking over de herstructurering bedrijventerreinen. In de motivatie van het stuk staat dat hier al zoveel geherstructureerd is en wordt; vandaar dat wij voor deze bewoordingen hebben gekozen.

Het is heel belangrijk dat wij met gemeente en Rijk tot overeenstemming zijn gekomen over de verdere uitwerking. Er is inderdaad veel geld mee gemoeid. Het verplaatsen van Caldic biedt veel voordelen. Het was al langer een probleem. Met de businesscase van het logistiek park is verplaatsing nu mogelijk geworden. Het verbaast mij dat de heer Schouten zegt dat je eigenlijk niet zoveel geld zou moeten uitgeven om een bedrijf te verplaatsen. Er gaat bijna geen vergadering voorbij of de heer Schouten zegt dat hij vindt dat wij De Heus Voeders in Ravenstein moeten verplaatsen en ik voorspel hem dat het daarbij om een soortgelijk bedrag zal gaan. Daar zitten geen inkomsten tegenover en dat is hier wel het geval.

Een aantal woordvoerders heeft gevraagd of de businesscase sluitend is. Het antwoord daarop is "ja". Er zitten inderdaad risico's aan. U kent de rapportage van het Havenschap op dat onderdeel; er worden enkele kritische kanttekeningen gezet. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat er wel degelijk ontwikkelingsmogelijkheden zijn en dat het risico kan worden afgedekt. In de uitwerking moet inderdaad nog het een en ander gebeuren. In dit kader past de vraag van de heer Mulders over de erfpachtconstructies. Misschien biedt die weg perspectief, zeker in het denken over uitgeven, hanteerbaar houden en kunnen sturen van herstructurering van bedrijventerreinen en moeten wij die weg bewandelen. Wij zullen zeker kijken of dit tot de mogelijkheden behoort. De voor- en nadelen van zowel direct verkopen als van in erfpacht brengen van de grond moeten naast elkaar gezet worden plus de financiële risico's. Het is niet direct noodzakelijk voor het terugverdienen van de verplaatsing van Caldic. Dat is gedekt. Wij nemen het in de uitwerking mee en zullen de Staten te zijner tijd de plannen voorleggen of wij de grond in erfpacht of anderszins zullen uitgeven.

Wij zullen dat overigens doen samen met de exploitanten van het Logistiek Park; o.a. het Havenschap is daarbij nadrukkelijk betrokken.

Er is veel gesproken over de Roode Vaart, ook in het voortraject. Een aantal keren is geconstateerd dat het te duur was om de omlegging van de Roode Vaart nu mee te nemen vanwege het doortrekken van de spoorlijn en het aanleggen van een dijk, maar dat er wel degelijk reserveringen liggen voor de toekomst als meer diep vaarwater nodig is. In de voorgaande discussies is hierbij voldoende stilgestaan.

Ik dank de heer Wagemakers en de heer Mulders voor de complimenten over de juridische adviezen die wij nog hebben ingewonnen naar aanleiding van de commissievergadering. In dat advies is aangegeven dat bepaalde punten beter konden. Wij hebben daarop meteen actie genomen. Bij het juridisch advies zit de briefwisseling met Caldic waarin de aanpassingen uit het juridisch advies al zijn verwerkt. Als de Staten vandaag instemmen, wordt het contract op die wijze aangepast en is meteen gevolg gegeven aan de juridische adviezen. Ik dank dat Staten dat zij in meerderheid instemmen met dit voorstel.

In stemming komt Statenvoorstel 34/09.

De heer *Mulders* (CDA): Voor.

De heer *Schouten* (SP): Tegen.
Voorzitter. Wij zijn op geen enkel punt overtuigd door de heer Rüpp.

De heer *Van Lopik* (VVD): Voor.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voor.

De heer *Martens* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voor.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Tegen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen.

De heer *Punt* (Brabantse Partij): Tegen.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de VVD, de PvdA en de ChristenUnie-SGP voor dit Statenvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

Dan komen wij bij de sluiting van de vergadering. Ik dank u allen voor uw inbreng. Het was de laatste Statenvergadering voor het zomerreces maar nog niet de laatste Statenbijeenkomst, want volgende week vrijdagmiddag vindt nog een themabijeenkomst plaats over integriteit. Bovendien heeft de commissie RM nog een extra vergadering op donderdagavond en vrijdagmorgen.

Ik wens u allemaal een fijne vakantie. Het was mijn laatste vergadering als uw voorzitter. Ik hoop op 25 september echt afscheid van u te nemen. Ik begrijp dat de heer Thuis nog iets wil zeggen.

De heer *Thuis* (CDA): Mevrouw de voorzitter! Een aantal collega's heeft vandaag gesproken over de laatste vergadering van Provinciale Staten die u voorzit. Hoogstwaarschijnlijk is dat ook zo. Ik heb met de tweede vice-voorzitter even overlegd hoe hij die hoogstwaarschijnlijkheid inschatte en ik begrijp dat dit zeer hoog is. Dat klopt toch, Nico?

De heer *Heijmans* (SP): Behoudens heel onvoorziene omstandigheden!

De heer *Thuis* (CDA): Dat zijn nu net die laatste 2%. Je weet maar nooit, maar, voorzitter, wij gaan ervan uit dat het voorzitterschap van vandaag een van de vele afscheidsmomenten vormt op weg naar 25 september.

De Staten hebben geprobeerd u een goede afscheidsvergadering voor te schotelen met een donderdagavond en een hele vrijdag. Wij zijn uw echtgenoot iets ter wille geweest door niet alle onderwerpen te behandelen. Die zijn voor uw opvolger.

Ik wil u in ieder geval nu reeds buitengewoon bedanken voor uw betrokkenheid, uw inzet en voor de consistente lijn die u heeft toegepast door streng te reageren ook met betrekking tot interrupties en de spreektijden en het toepassen van een goede procedurele volgorde. Namens ons

allen spreek ik daarvoor buitengewoon veel waardering en dank uit.

(Applaus).

De heer *Thuis* (CDA): Mevrouw de voorzitter! Ik moet een mededeling van ernstige aard doen. Zojuist heb ik bericht gekregen van de familie dat onze collega Jacques Ermen vanmiddag is overleden.

De *voorzitter*: Het is inderdaad een heel verdrietig bericht dat wij net hebben gekregen. Ik meen dat wij heel dankbaar mogen zijn dat wij gisteren nog afscheid hebben mogen nemen. Wij waren bij hem, wij wisten dat het heel ernstig was, maar niet dat het zo snel zou gaan. Wij hebben een heel warm en ontroerend afscheid van hem kunnen nemen en hebben gehoord dat hij dit buitengewoon gewaardeerd heeft. Ik wacht de nadere berichten over de uitvaart en dergelijke af. Het is heel erg verdrietig.

Ik sluit deze vergadering. Ik zie u in ieder geval terug op 25 september. Er staan nog drankjes en iets te eten op het Statenveld. Ik wens u allemaal een goede vakantie, voor vanavond wel thuis en een goed weekend als u nog niet met vakantie gaat. Tot ziens.

De voorzitter sluit te 19.15 uur de vergadering.

Besluit 54/09

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gezien het voorstel van de griffier d.d. 2 november 2009., nr. 1599533,
- gelet op artikel 2.27, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten 2007;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering op 9/10 juli 2009 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 20 november 2009

Provinciale Staten voornoemd,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, voorzitter,

mw. drs. E.M.W.J. Wöltgens, griffier.